

Jordi Sierra i Fabra

Deu dies de juny

El crim
del capellà
pederasta

de

INSPECTOR
MASCARELL

9

Novena entrega de la sèrie Mascarell, *Deu dies de juny* ens retorna a un passat no molt llunyà, a la cruel realitat dels internats franquistes, i ens mostra la fam i les humiliacions que van haver de patir els fills i les filles dels derrotats, apartats dels seus pares «per al seu bé» i convertits, en molts casos, en carn de canó de la pitjor de les barbàries.

Juny de 1951, durant els dies que precedeixen a la revetlla de Sant Joan. Miquel Mascarell descobreix per sorpresa que un vell enemic és viu i lliure. Es tracta de Laureano Andrada, l'únic home a qui, abans de la Guerra, va apuntar amb una pistola i va desitjar matar; un vell pederasta irredempt, desafiador, que amb l'arribada de la dictadura ha sortit de la presó i, per si això no fos prou, continua treballant amb nens.

Durant els deu dies següents, acusat d'assassinat, perseguit per la policia i alliberat per en David Fortuny, un antic agent reconvertit en detectiu privat, Mascarell viurà amagat, lluny de la Patro i de la seva filla petita Raquel, disfressat i col·laborant amb Fortuny per demostrar la seva innocència. Un Fortuny excombatent, fals heroi de guerra, seguidor del Règim i, per tant, als antípodes del que pensa i creu en Mascarell. Un autèntic xoc de trens enmig de la voràgine dels dies més decisius en la vida de l'exinspector.

Jordi Sierra i Fabra

Deu dies de juny

**El crim del capellà pederasta
Inspector Miquel Mascarell - 09**

ePub r1.0

Titivillus 26.07.2019

Títol original: *Diez días de junio*
Jordi Sierra i Fabra, desembre 2018
Traducció: Jordi Sierra i Fabra, 2018

Editor digital: Titivillus
ePub base r2.1

Dia 1

DISSABTE, 16 DE JUNY DE 1951

La Raquel tenia els ulls oberts.

El mirava.

Fins i tot en la penombra, malgrat que tan sols tenia tres mesos i set dies d'edat, el mirava fixament.

Quieta.

Seriosa.

En Miquel es va preguntar què devia estar veient en realitat, si ja era capaç de reconèixer-lo, o què devia pensar, si és que un nadó tenia la capacitat de pensar alguna cosa. Tres mesos i set dies no eren res. O sí. Una vida.

El miracle era allà, però encara li costava assimilar-ho.

Havia mirat mai així, en Roger?

No ho recordava.

El seu propi fill, caigut a l'Ebre tretze anys enrere, a vegades se li esvaïa en la ment, es perdia en el record.

—Raquel...

La nena va rebre el sospir com si li acaronés el rostre.

De fet, va ser una carícia.

Va obrir una mica més els ulls.

—Hola, Raquel. Soc el teu pare.

En acabar de dir-ho va sentir una profunda emoció, una gran densitat, que semblava que li omplís el pit fins a desbordar-lo.

Tot d'una, les paraules van fluir.

—No sé pas quantes opcions hi ha que et vegi créixer, ni que et recordis de mi —va dir a poc a poc—. Espero que algunes, nineta. Deu anys més de vida serien una benedicció. Quinze, un somni. Vint, un miracle. Però, per si de cas peco d'optimista, vull que, almenys, escoltis la meua veu cada dia. Potser restarà en la teua memòria, com un eco que et rebotarà dins sense saber d'on prové. —Va fer una pausa per eixugar-li una mica de bava que li queia per la commissura dels llavis—. La teua mare t'ho explicarà tot de mi, si em passa res dolent, si l'edat m'atrapa abans que tu i jo puguem parlar, per ser amics. Mentrestant, ho faré per tots dos, cada dia —va afegir ell, somrient-li amb tendresa—. Em dic Miquel. No Miguel. I et dius Mascarell, no Mascarel, com diran els qui vulguin negar la sonoritat del teu cognom. Vaig ser policia, un bon policia. Ho dic amb orgull. Un inspector al servei de la llei quan en aquest país hi havia una llei a la qual es podia servir, no pas una dictadura a la qual cal obeir. La meua primera dona va morir i la teua mare em va salvar la vida quan es va enamorar de mi. Vaig tenir un fill abans que tu. Un fill que va caure en una guerra de la qual ningú no et parlarà fins que, un dia, quan la bèstia mori i aquest país

recuperi la dignitat, reapareixerà en la memòria de tots, com un suro submergit al mar, per netejar-nos la brutícia d'aquests anys de silenci.

La Raquel va moure una mà. Va atrapar-li el dit índex. Va intentar ficar-se'l a la boca, després de sacsejar-lo un instant.

Va tornar la calma.

La hipnosi produïda per la veu d'en Miquel.

Suau, dolça, ferma, tot i estar carregada de sentiments.

—La teva mare i jo ens vam conèixer el penúltim dia de la guerra a Barcelona, ens vam retrobar al cap de vuit anys i mig, quan vaig sortir de la presó, i ens vam casar decidits a tenir una segona oportunitat i lluitar amb l'esperança d'aconseguir un futur millor. Un futur del qual ara tu formes part. —Es va omplir els pulmons amb una mica d'aire—. Estimo la teva mare més que res al món. M'ha donat la pau, la serenitat, la calma que han fet d'aquests primers anys de la meva vellesa un bàlsam on viure amb l'única cosa que ens manté vius a vegades: l'amor. Ara, a més, m'ha donat el millor dels regals possibles: tu. Quan vaig saber que havies de venir, em vaig espantar molt, i no solament pel fet de ser gran, sinó per portar-te a un país sense llibertat, condemnat a la foscor i la mentida, tan ple de por, odi i rancúnia que...

—Miquel?

Es va aturar en sec i es va girar. En aquell moment, la Patro treia el cap pel marc de la porta.

—Sí?

—Què hi fas, aquí, gairebé a les fosques? —va preguntar ella acostant-se-li i posant-li una mà a l'espatlla, mentre mirava la seva filla.

—Res, parlava amb la Raquel —va respondre.

Ho va dir amb tota la naturalitat del món.

«Parlava amb la Raquel».

—Ah, sí?

—Ja ho veus.

—Ai, Senyor...! —va sospirar la Patro.

—Em fa més cas que tu —va intentar burlar-se'n.

—Ja et poses de part seva, reina meva? —va dir ella adreçant-se a la petita.

—Diuen que les nenes tenen preferència pel pare.

Aquesta vegada no va dir res. La Patro s'havia quedat abstreta en aquella plàcida contemplació.

El silenci, de tota manera, va ser breu.

—Fixa't com ens mira —va assenyalar.

—Sembla que ho entengui tot —va afirmar en Miquel.

—No plora mai. Té caràcter.

—Deu haver sortit com la seva mare.

La Patro li va besar el cap, afalagada.

—I què li explicaves? —va voler saber.

—Coses nostres —va respondre ell traient-li importància.

—Que n'ets, de...! —va replicar la Patro encreuant els braços, però sense aconseguir apartar-se d'ell.

En Miquel l'havia retingut.

—Vine aquí, mama.

—Estigues quiet, vols? —es va rebel·lar—. Estàvem a punt de sortir, te'n recordes?

—Ara?

—Una estoneta, sí, per respirar una mica d'aire i estirar les cames. Anirem a veure aparadors.

—El dia que entengui aquesta mania de «veure aparadors»...

—Tampoc no està tan malament —va replicar ella arronsant les espatlles.

—Doncs quina diversió veure el que no compraràs; que, de fet, és gairebé tot, perquè no podem.

—I què vols? Ja m'agradaria a mi anar al cinema, que no saps com ho trobo a faltar!

—I si deixem la Raquel amb una veïna?

—Calla, calla, mal pare.

—Dona, un parell d'horetes! Podríem anar a un cinema d'estrena, no pas a un de sessió doble.

—Que no, que seria incapaç de veure la pel·lícula a gust!

—La del primer s'hi ha ofert un parell de vegades.

—Potser més endavant, però ara no. És massa petita —es va entossudir la Patro.

—I amb la Teresina, a la botiga?

—Vols donar-li més feina? Prou fa portant la merceria sola aquestes setmanes, que si no fos per ella...

—Sí, s'està portant bé —va reconèixer en Miquel.

—És que tu ajudes tant...

—Dona —es va plànyer, dolgut, pel comentari de la Patro—, que jo venent vetes i fils em faig un embolic, ja ho saps.

—Excuses!

—I, a més, les clientes prefereixen una dependenta, no pas un ve... un senyor gran amb cara de no entendre-hi gaire, per no dir gens!

—El que passa és que no t'hi esforces —va insistir ella.

En Miquel va mirar la Raquel, que romania ben quieta, amb els ulls oberts, observant-los des del bressol.

—El papa i la mama no estan discutint —li va dir—. Simplement tenen punts de vista diferents.

—Au, pallasso! —li va etzibar la Patro amb un somriure al rostre—. A vegades...

—A vegades no semblo un senyor de seixanta-sis anys, oi?

Ella en va tenir prou.

—Posa la Raquel al cotxet, va! Vaig a vestir-me!

—Sí, perquè si surts així al carrer...

—Però què et passa avui? —va dir ella, sense saber si enfadar-se o continuar rient.

—Res. No puc estar content? Apa, vine.

—No em toquis els pits que em fan mal! —li va advertir.

—I el cul?

—El cul és tot teu —va sospirar melindrosa.

L'hi va prémer, amb les dues mans, mentre es feien un petó.

Un petó molt llarg, com si fes dies que no s'haguessin besat.

Van romandre abraçats uns quants segons, en silenci, fins que tots dos van tornar a mirar la nena.

—Ho veus? —li va dir en Miquel—. Tot va començar així.

—Sembla que t'escolti. —La Patro es va quedar parada.

—És clar que m'escolta. Hi sent perfectament. I és feliç.

Van restar així durant uns quants segons més, abraçats i contemplant l'ésser que els havia canviat de nou la vida.

—Ai, no em diguis que no és guapa! —va esclatar la Patro, emocionada.

—Com tu.

—Més.

—Bé, ara no discutirem pas per això.

Ella es va apartar del seu costat. Final d'escena. En Miquel va saber que era hora de posar-se en dansa. Al cap de pocs minuts sortiren al carrer tots tres, ell empenyent el cotxet de la seva filla.

El cotxet.

La Patro va sortir de l'habitació.

—Però el primer que em digui que és la meva neta, el mato! —va remugar llavors en Miquel en veu baixa.

El carrer Pelai era ple de gom a gom, com qualsevol dissabte.

La diferència consistia en el fet que, empenyent un cotxet de nadó, la gent s'apartava sense cap mena de problema, com les aigües del mar Roig davant l'empenta de Moisès.

Tampoc no és que caminessin gaire estona seguida.

La Patro s'aturava a cada moment.

—Has vist quin tresillo més bonic?

—Sí.

—I modern, oi?

—Molt.

Mirada.

—T'agrada o no?

—Que sí, dona!

—És que sembla que ho diguis per quedar bé.

—Que el compraràs?

—No.

—Doncs llavors...

—El fet que no el compri no vol dir pas que no m'agradi, ni que no me'l pugui imaginar a la nostra sala. I sí que el podríem comprar. Com si fóssim pobres!

Un menjador sencer, «estil Chippendale», de noguera o roure, costava 9.600 pessetes. Això era el que s'anunciava a l'aparador, a més del tresillo.

—Tampoc no som tan rics per comprar-lo, tenint-ne ja un —va al·legar en Miquel.

—Si n'hem de parlar... Has vist com està, pobre?

—Vell, però còmode.

—A tu t'agrada, Raquel? —va preguntar la Patro a la seva filla, que viatjava de cara a ells, tan desperta com seriosa.

La nena va sacsejar els braços, com si l'hagués entès.

—Gràcies, tresor! —va assentir la seva mare.

Van continuar caminant.

Anaven per la vorera tumultuosa, la de les botigues i els grans magatzems. Ningú no ho feia per l'altra, pràcticament buida, excepte pel tràfec accelerat dels qui tenien pressa. La llarga paret plena d'anuncis presidia el tram que anava des del carrer Balma fins a la plaça de Catalunya, tot esperant que, algun dia, alguna constructora aprofités l'espai.

En passar per davant de La Vanguardia, en Miquel va mirar els diferents fulls del diari del dia oberts a l'aparador. No s'hi va acostar a tafanejar, malgrat que ni tan sols

havia sortit al carrer al matí per aconseguir-ne un exemplar. Si hi trobés cap notícia interessant, es passaria un parell o tres de minuts llegint-la, com feien alguns vianants desvagats, i la Patro s'empiparia.

Durant un moment va pensar en l'Albert Mainat, a qui havia salvat l'abril de l'any anterior d'una falsa acusació d'assassinat.

Podia entrar a saludar-lo.

No, valia més que no.

Tarda de dissabte. A falta de cinema, passejada.

«Veure aparadors».

—Quines cortines! —va exclamar la Patro aturant-se un altre cop.

En Miquel la va observar a ella en lloc de mirar les cortines.

Li encantava veure-la feliç.

Tan nena...

—Precioses —va dir ell per quedar bé.

—I, sobretot, és que deixen passar molta llum, oi? Perquè les nostres...

—Quan ens toqui la loteria, canviarem la casa de dalt a baix.

—Però si no hi jugues mai! No creus en la sort.

—Aquest Nadal hi jugarem —li va prometre.

La Patro el va mirar amb aire de sospita.

—Estàs molt estrany avui.

—Jo? —va replicar en Miquel, ple d'incredulitat—. Si discuteixo, perquè discuteixo. Si em poso irònic, malament. Si et dic que sí, resulta que estic estrany...

—Digue'm què li explicaves, a la Raquel —el va interrompre ella sorprenent-lo.

—Què vols que li expliqués? Li deia que era molt guapa i coses així.

—Ja.

—Patro...

—Si és que ets un paràs —va dir ella aferrant-se-li encara més al braç.

Un paràs.

I un marit de vida tranquil·la. Si més no els darrers tres mesos, des de l'embolic del març, el de l'assassinat d'en Pere Humet i el cas dels bessons Piñol.

Ara que la Raquel ja havia entrat a formar part de la seva vida, tant de bo no hi hagués més problemes, ni investigacions forçades ni el passat trucant a la porta.

Van continuar caminant fins a arribar a la botiga següent.

—Fixa't quin vestit!

La Patro gairebé va enganxar el nas a l'aparador.

Més que un vestit, era un luxe, ideal per posar-se'l per anar a prendre un cafè al Saló Rosa o a lluir-lo al Sandor.

—Si te'l posessis, m'agafaria un infart —va dir en Miquel.

—Sí, ja, amb la panxa que m'ha quedat després de parir.

—Vols que et digui que estàs millor que mai?

—Doncs sí, mira —va respondre ella amb un posat trist.

—Encara amb la depressió postpart?

Va deixar enrere el vestit i l'aparador, se li va tornar a penjar al braç i es va acostar a ell per dir-li a cau d'orella:

—Depressió, la teva, amb la quarantena.

—No te'n riguis.

—No me'n ric pas! —va dir reprimint les ganes de fer-ho.

—Que van ser quaranta dies, reina.

—Però et compensava —va dir ella encara més fluix, fregant-li l'orella amb els llavis.

—No és el mateix, però s'agraeix.

—Mira que t'agrada, eh? —va prosseguir la Patro, cada vegada amb més intenció.

En Miquel no sabia si parlava seriosament o no.

Però sí, parlava seriosament, al bell mig del carrer Pelai i amb la Raquel ben atenta.

—Què vols? —va dir ell, com si es disculpés—. Me n'havia oblidat. La Quimeta va estar cinc anys malalta, des del trenta-quatre, i havent renascut després dels vuit anys i mig presoner...

—Perdona, ho deia de broma —es va excusar ella.

—Algun avantatge ha de tenir el matrimoni, no trobes?

—La meva fera...

—Un dia ens detindran per escàndol públic.

—Continuarem a casa —va dir la Patro fent-li l'ullet—. Però a aquest pas, abans que ens n'adonem, li regalarem un germanet, a la Raquel.

En Miquel va empal·lidir.

—Vols dir?

—Estàs fet un Tarzan.

—Au, calla, Jane.

Caminaven per davant dels magatzems Capitol, anomenats així des del 1940, ja que abans eren els magatzems Alemanys. El més normal era que la Patro s'hi aturés de nou.

Aquest cop va fer alguna cosa més.

—Et fa res que entri a veure una cosa mentre m'esperes aquí? Així aniré més de pressa.

—Què vols veure?

—No, res, uns preus.

—Quant trigaràs?

—Poc. Cinc minuts.

Cinc minuts al mig del carrer, tot i el bon temps, amb un nadó...

—I per què no t'hi puc acompanyar? —va dubtar.

—Perquè moure's aquí dins amb el cotxet pot ser complicat, i perquè fa calor i ella està millor aquí fora.

Convincent.

—Va, no triguis.

Es va quedar sol.

Al costat de la porta, enganxat al vidre, dissimulant tan bé com va poder, fent cara de badoc.

Davant seu, les formigues humanes es movien a diferents velocitats. Unes a correuita, d'altres a poc a poc. No xocaven entre si. No tenien antenes, però s'esquivaven. Pur moviment harmònic. Algunes persones somreien. La majoria, no. I mai no sabia si les que no ho feien era perquè no tenien motius per riure o si és que, senzillament, eren poc propenses a la felicitat. Hi havia hagut una guerra. Després de dotze anys, pervivien les restes de la catàstrofe. La major part de les cases ploraven algun mort. Les ferides cicatritzaven lentament, tant, que a vegades s'obrien soles. N'hi havia prou amb una paraula, un gest, un moment, i la desesperació reapareixia. Quantes persones assassinades impunement esperaven als boscos i les cunetes d'Espanya una justícia que potser trigaria molt a arribar? Quants morts sense comptar, prop de les parets dels cementiris o en fosses comunes, esperaven la llum d'una nova història? Però si fins i tot ell, una desferra, havia tornat a la vida, per què no creure que tots ho podien fer? Oblidant? No. Perdonant?

En Miquel va estrènyer els punys.

El núvol de formigues humanes es va engrandir davant dels seus ulls.

—Hi haurà molta feina a fer quan mori Franco —es va dir en veu baixa, abans de mirar la seva filla i afegir—: I et tocarà a tu, petita. N'estic segur, tot i que no sé quan serà, això.

El 7 de juny, tot just uns dies abans, el Generalísimo Franco havia inspeccionat les obres de l'Instituto Nacional de Colonizaciones, a Badajoz. Després d'inaugurar una presa i visitar tres nous pobles nascuts a la seva empara, en lliurar els títols de les cases a cinc mil nou-centes una famílies, havia pronunciat un discurs en què lloava les inversions del Govern davant les crítiques que continuaven arribant de l'estranger. Llavors va cridar una de les seves memorables frases per a la història, tot i que no era ni de bon tros seva: «*¡Insultad y ladrad, pues galopamos!*».

Així doncs, «*galopaban*».

—La mare que el va parir... —va remugar en Miquel.

De sobte, la gent es va aturar, com si el carrer s'hagués col·lapsat de cop i hagués arribat a un punt de saturació sense retorn. Es pensava que, en ple apogeu de la Fira de Mostres, tothom seria a Montjuïc. Però no. Hi havia gent per a tot.

Del no-res va sorgir una dona gran.

Com totes les ancianes de postguerra, endolada, minvada, solcada per milers d'arrugues forjades pel temps.

—Que bonica! —va dir, fascinada per la Raquel.

En Miquel va resar perquè la Patro aparegués de seguida.

No va ser el cas.

—Quina edat té? —li va preguntar la dona.

—Tres mesos —va respondre ell veient-se obligat a comportar-se correctament.

La dona es va inclinar més sobre el cotxet.

—Preciosa! —va exclamar de sobte—. A-cutxi-cutxi-cutxi!

El pitjor va ser que la Raquel es va posar a riure.

En Miquel la va mirar com si fos una traïdora.

Va arribar la frase més temuda.

—Ah, si no fos pels avis, oi?

Va fulminar-la amb ulls de venjador justicier, però la dona ni tan sols se'n va adonar. La gent es va tornar a moure, un cop superat el moment de la paràlisi. Sortosament també va reaparèixer la Patro al seu costat, com un àngel salvador. El primer que va fer va ser el més natural: penjar-se-li una altra vegada al braç, com feien les esposes amatents.

—Ja està, anem!

En Miquel va empènyer el cotxet, va baixar i apujar el cap en direcció a l'anciana, i tots tres es van submergir novament en el cabal humà que fluïa amb rumb de passeig per la popular artèria consumista.

—Una pesada?

—Sí.

—Anem a prendre una xocolata al carrer Petritxol?

—Perfecte —va dir ell accelerant una mica el pas per sortir d'aquell atabalament com més aviat millor.

La tarda, en el fons, estava sent perfecta.

La xocolata, boníssima. Tant, que havia repetit. La Raquel, calladeta, sense plorar. Per res. Una santa. Tret d'una migdiadeta a la granja on havien entrat, després que la Patro li donés el pit ficada al lavabo, la resta, com sempre: ulls enormes i oberts, mirant-ho tot. La por d'en Miquel de passar les nits en blanc, amb la nena plorant, havia desaparegut al cap de pocs dies.

La vida, a vegades, fins i tot al purgatori d'una dictadura, podia arribar a ser perfecta.

O gairebé.

Tornaven tranquil·lament a casa, gaudint de la bona temperatura del final d'una primavera que presagiava un estiu calorós. No era tard, però la gent ja començava a desfilar. La Patro es va aturar a la porta del cinema Capitol per mirar-ne els cartells. Hi projectaven *La hora radiante*, amb Joan Crawford i Melvyn Douglas, i *La espía de Castilla*, amb Jeanette MacDonald i Allan Jones.

—No m'agrada, en Melvyn Douglas —va comentar.

—Doncs bé que vas riure amb ell a *Ninotchka* —li va recordar en Miquel.

—Vaig riure amb la Garbo. Ell és bastant corrosiu.

—Ui, corrosiu!

La Patro li va clavar un cop de colze. Va continuar mirant els cartells. Per al dilluns s'anunciava un «sensacional acontecimiento»: l'emissió de *Mando siniestro*, protagonitzada per Walter Pidgeon i John Wayne, amb *Las cuatro plumas* com a complement. *Mando siniestro* anava acompanyada amb frases del tipus «*Luchas desenfrenadas*», «*Inquietud delirante*», «*La Guerra de Secesión americana deja un rastro de fuego, crímenes y odios*»...

A en Miquel se li va regirar l'estómac.

No per les enfàtiques paraules tipus «*delirante*» o «*desenfrenadas*», sinó perquè la guerra de secessió americana havia deixat un rastre de «*fuego, crímenes y odios*».

Només aquesta guerra?

Se li va enfosquir el rostre.

—Au, anem —va dir ell estirant la seva dona.

—Sí, tampoc no les veurem —va sospirar la Patro.

—Posarem la Raquel damunt la taula i la mirarem a ella mentre escoltem la ràdio.

—Doncs és ben divertida quan fa aquelles cares tan gracioses.

—T'estimo —va ser l'única cosa que se li va acudir dir-li.

—Pobre de tu que no ho facis —va replicar la Patro arrambant-se-li més.

Van caminar en silenci un bon tros. Van creuar la plaça de Catalunya en diagonal i van enfilar el carrer Casp. En passar per davant de Ràdio Barcelona ella va tornar a

parlar.

—Miquel.

—Sí?

—No hem comentat res sobre la carta del teu germà.

—I què vols comentar?

—No ho sé. Vas llegir-la, et vas alegrar que estigués bé, i això va ser tot.

—Tampoc no hi ha gaire més a dir.

—Et demanava que et reunissis amb ell, que abandonessis Espanya per començar de nou a Mèxic.

En Miquel va trigar a respondre. La carta havia arribat tot just feia una setmana. La correspondència amb el seu germà, ara, era més regular. No el veia des d'aquell dia del gener del 1939, el dilluns 23, a l'escala de la casa del carrer Còrsega, quan en Vicenç va anar a buscar-lo perquè fugissin junts cap a la frontera i ell li va dir que no, que la Quimeta no resistiria el viatge, i que preferia estar al seu costat durant els seus últims dies, encara que el preu fos la mort quan caigués Barcelona.

En Vicenç vivia lliure i feliç, amb la vida refeta, a Mèxic.

I ell?

També era feliç i continuava estant viu, encara que no fos lliure.

—Ens hi veus, a tu, la Raquel i a mi, embarcant-nos cap a una aventura incerta? —es va adreçar a la Patro.

—No ho sé —va vacil·lar ella—. La llengua no suposaria cap problema, però és un país molt diferent, si més no pel que es veu en les pel·lícules. I tu ets tan català...

—Si només fos per això...

—No, és clar.

—Per a bé o per a mal, tenim una vida, aquí —va ser sincer—. Soc massa gran per anar a viure a un altre lloc. I, no cal dir-ho, em sap greu que la nostra filla creixi en una dictadura, però sé que no durarà cent anys.

—Jo també m'estimo més quedar-me —va dir la Patro en veu baixa.

—Doncs ja està.

—I no ens deixarien sortir pas, hauríem d'entrar a França. Per més diners que ens enviés el teu germà... És clar que si venguéssim la merceria...

—No hi pensis, va. De moment, la xocolata se m'ha posat bé a l'estómac.

Unes quantes passes més.

Al començament, a en Vicenç li havia anat malament. Després, ja no. El grup d'il·lustres intel·lectuals espanyols que havia emigrat a Mèxic ja s'hi feia notar. Un plus inesperat per a aquell país. Una pèrdua irreparable per a Espanya. Els intel·lectuals de dretes, addictes al règim, no eren més que uns feixistes de coll dur.

Sí, la xocolata se li va remoure a l'estómac.

Només li va faltar veure la cara del Generalísimo, impresa en una paret, amb el jou i les fletxes a un costat i els coneguts lemes «¡Arriba España!» i «¡Viva Franco!».

Potser Mèxic no era una opció tan dolenta.

Si no tingués tants anys...

Van passar per davant d'un celler petit i atapeït. L'olor de vi arribava fins al carrer, perquè la porta estava oberta de bat a bat. I era forta, molt forta. En Miquel va mirar cap a l'interior preguntant-se com una persona podia treballar-hi tot el dia sense sortir-ne ebri. El cellerer atenia un client, parlava i reia a crits.

En Miquel va observar el client.

I llavors la xocolata se li va acabar de remoure a l'estómac.

També ho va fer el cervell.

Vertigen.

Una espiral al·lucinada l'hi va capgirar del tot.

Va continuar caminant, sense adonar-se'n.

Tot seguit es va aturar.

—Espera.

—Què passa?

—Ara torno.

—Però on vas?

No li va contestar. Va recular les tres passes de més que havia fet i es va situar un altre cop davant la porta. Ni tan sols va dissimular fent veure una altra cosa. El cellerer i el client estaven embrancats xerrant. No es van fixar pas en ell.

En Miquel va foradar l'home amb una mirada tensa.

Incisiva.

Plena de sensacions a flor de pell.

I si només s'hi assemblava?

I si...?

La Patro esperava. La Raquel esperava. A tres passes hi havia el seu món.

I, tanmateix, un cop més, reapareixia el passat.

L'horror.

L'horror en forma de monstre.

Semblava un estaquirot, una estàtua de sal. Quan el cellerer va donar uns copets a l'espatlla a l'home i aquest va enfilar la porta, en Miquel va haver de reaccionar i es va allunyar del lloc.

Llavors li va arribar la confirmació.

La veu del cellerer dient:

—Molt bé, senyor Andrada, passi-ho bé. Espero que li agradi!

Senyor Andrada.

Es va quedar glaçat.

L'home va sortir a l'exterior, va passar prop d'en Miquel. Ni tan sols el va mirar. Duia una ampolla embolicada amb paper de diari sota el braç. Va començar a caminar en direcció a la Patro. A ella sí que li va llançar una mirada distreta, la va deixar enrere i això va ser tot.

En Miquel estava paralitzat.

Tant que va ser la Patro qui s'hi va acostar tot empenyent el cotxet de la Raquel.
—Què et passa? —va preguntar espantada—. Sembla que hagi vist un fantasma.
Estàs pàl·lid.
Li va costar parlar.
Li feia mal el pit.
Li esclatava el cap.
—Aquest home... —va barbotejar.
—Quin? El que acaba de passar? —va preguntar la Patro girant-se i veient com s'allunyava carrer amunt.
—Sí —va esbufegar ell.
—Qui és?
Llavors l'hi va dir.
Exactament com ho sentia.
Com ja llavors ho havia sentit.
—L'únic home a qui vaig detenir una vegada i vaig voler matar jo mateix, Patro.
Amb les meves pròpies mans.

No l'hi havia pogut explicar al mig del carrer. Va haver d'esperar. El vertigen, la xocolata alterada, el cap rodant-li, les cames convertides en gelatina, el pit travessat per aquella punxada...

Assegut a la butaca, encara amb la jaqueta posada, en Miquel mirava al buit quan la Patro va tornar a aparèixer.

—Ja està ben adormideta —li va dir. I es va acomodar a la seva falda per poder abraçar-lo—. Peso?

—No, no, ja saps que m'agrada.

—Va, explica-m'ho.

—No és agradable.

—No tinc quinze anys.

—I hi ha la Raquel.

—Què hi té a veure, la Raquel, amb això, sigui el que sigui? —es va estranyar ella.

—Té a veure amb nens, amor meu —va contestar ell empassant-se la saliva.

—Tan greu és? —va replicar ella posant-se seriosa.

—Sí.

Va fer-li un petó al front. Seguidament al nas i, per acabar, als llavis. No van ser petons que esperessin una resposta apassionada. Tan sols una mostra d'afecte i confiança, solidaritat i compromís. En Miquel es va sentir en pau. Almenys amb la pau suficient per poder enfrontar-se al passat i els seus records.

Va agafar aire.

—Abans de la guerra, aquest home era capellà —va començar dient—. Servia en una parròquia de Barcelona i treballava en un orfenat, com tants altres. No hauria passat res si no fos perquè un dia es va suïcidar un nen.

—Un nen? —el va interrompre la Patro, com si una cosa així li semblés impossible de creure.

—Sí —va assentir en Miquel—. Crec que tenia onze o dotze anys. A la carta que va deixar escrita deia que, si Déu ho sabia i no feia res, era un mal déu, i si no ho sabia, això volia dir que d'omnipresent en tenia ben poc. Així que, fos com fos, tot era mentida. Després va escriure que no ho suportava més i que n'estava fart, cansat...

—Pobret —va sospirar la Patro.

—Era un suïcidi, i molt clar. Però jo em vaig fer preguntes. Què era el que Déu havia de saber? Vaig començar a investigar i vaig descobrir que altres nois d'aquell mateix lloc estaven aterrits. Cap d'ells no volia parlar. Els interrogava i em miraven plens de pànic, movien el cap d'un costat a l'altre, amb els ulls ben oberts.

Tremolaven. Es trobaven en un estat, individual i col·lectiu, tan desesperat que em vaig espantar més i més. Finalment vaig aconseguir que un d'ells parlés i m'ho va explicar. El pare Andrada els feia de tot, i els demanava que l'hi fessin a ell.

—Et refereixes a...? —No va poder acabar la pregunta.

—Sexe, sí —va ser clar.

—Mare meva! —va dir la Patro, esgarrifada.

—Quan vam escorcollar el seu dormitori... —Va fer un esforç per continuar—. Allò era Sodoma i Gomorra en versió reduïda, reina. Aquest home feia anys que perpetrava aberracions, impunement. Tenia fotografies, artefactes inconfessables... Pur horror, cruel, descarnat, fastigós —va afegir en Miquel i va agafar aire—. No et pots ni imaginar a quants nens va destrossar la vida! N'eren desenes! Desenes! Quan el vaig detenir... saps què em va dir?

—Va demanar perdó?

—Em va mirar als ulls i em va dir que, si Déu l'havia fet així, era per algun motiu, i que estava segur que el seu pas per la vida d'aquells nens tenia algun sentit superior a nosaltres mateixos!

—De debò va tenir el coratge de dir-te això?

—Com si res! Sense cap remordiment, sense culpa, sense el més mínim penediment! Se sentia... no ho sé, superior! Un guillat, paranoic, boig... rematat, com en vulguis dir! Jo el mirava al·lucinat, consternat davant aquella impassibilitat. Llavors li vaig dir que a la presó rebria nombroses carícies dels altres presos, i que no serien nens com aquells a qui havia destrossat la vida, sinó homes granats. Vols saber què em va contestar? —No va esperar que la Patro parlés—. Em va dir que un dia sortiria lliure i que jo ja no hi seria per detenir-lo!

—Et va desafiar?

—Més que les seves paraules, el que em va espantar, el que em va fer sortir de polleguera, va ser la seva expressió. Mai no oblidaré els seus ulls, la fredor de la seva veu, la manera com ho va dir, l'amenaça que per a tants nens del futur amagava aquella mena de promesa. Amor meu, llavors jo...

—Què vas fer? —va preguntar la Patro, espantada, en veure'l tan consternat.

—Era policia, un bon policia, sempre al costat de la llei...

—Ja ho sé, ja ho sé! Què va passar?

En Miquel va mirar-la fixament.

—Vaig treure la pistola, l'hi vaig posar al front, vaig fregar-ne el gallet amb el dit...

—Déu meu... Miquel...

—Ni tan sols es va immutar. Va continuar desafiant-me amb els ulls, el seu posat serè, aquella mena d'estatus que li donava la sotana... Suposo que sabia que no dispararia. Ho sabia! Però vaig estar ben a punt de fer-ho, Patro. Ben a punt. Realment volia matar-lo, posar fi al que representava, pel nen mort, pels molts a qui havia destrossat la vida i els que augurava que continuaria assetjant algun dia. Vaig

fregar el gallet, vaig sentir el soroll del tret dins del meu cap, vaig veure com rebentava el seu... Encara no sé pas què em va aturar!

—El seny.

—Saps? —li va dir ell agafant-li les mans—. No he sentit mai res de semblant a la meua vida. Mai. Ni el dia que vaig matar aquell home el gener del trenta-nou, perquè llavors ni tan sols hi vaig pensar i, a més, estàvem en guerra. Però amb en Laureano Andrada... —Va mantenir l'angoixa—. Mai no oblidaré aquell moment, aquell instant maleït. Per més que provi d'explicar-t'ho, és impossible que te'n facis càrrec...

—Me'n faig càrrec. Soc la teua dona i et conec —va voler deixar clar—. El vas engarjolar?

—Sí, per descomptat. Les proves eren aclaparadores. Un cop detingut, els nens van parlar l'un rere l'altre, i el que van explicar...

—Quan va ser això?

—A començaments del 1936.

—I com és que ara està lliure? Només han passat quinze anys —es va estranyar.

—No en tinc ni la més petita idea. Però era sacerdot, i tot i que crec que el van traslladar a un altre lloc... Això va ser llavors. Que potser no han guanyat la guerra, ells?

—Creus que el van indultar o alguna cosa així?

—No ho sé —va reconèixer—. Ja has vist que anava vestit de paisà.

—I si no era ell?

—El cellerer l'ha anomenat pel cognom: senyor Andrada. Era ell, Patro. I tant que ho era!

—Potser té un germà.

—Tinc el cas aquí —va dir ell posant-se un dit al front—. En Laureano Andrada tenia únicament una germana, una mica més jove. És ell, és ell...

—Entesos, tranquil·litza't —li va demanar ella estrenyent-li les mans, com si tingués por que li agafés un atac de nervis.

—Que em tranquil·litzi? —va replicar ell embolcallant-la amb una mirada abstreta—. Com vols que em tranquil·litzi amb aquesta bèstia campant lliurement?

—És possible que s'hagi redimit.

—Aquesta gent no es redimeix mai! Ho porten a dins, a la sang! No hi ha cap violador o pederasta que renunciï al seu desig, ho sé molt bé! Probablement estan malalts, d'acord, però el mal que fan és... monstruós. Amor meu, hi ha dos tipus de delinqüents que no tenen cura, i són els d'aquesta mena, perquè no es tracta de reinserir-los i ja està. És impossible. Poden estar empresonats deu, quinze, vint anys, tant se val. Quan surten, hi tornen. No ho poden evitar. El violador veu una dona i perd el nord, espera la seva oportunitat i ataca. El pederasta és més sibil·lí, utilitza el seu poder, però actua de la mateixa manera: veu un nen i s'oblida de tot, excepte del

seu desig pervers. A més, ho té més fàcil. Escoles, piscines... Si a sobre treballa amb nens, o s'escuda en una sotana...

Estava fora de si i n'era conscient.

Es removia, parlava, cridava.

La Patro no sabia pas què fer.

Simplement deixar que buidés el pap.

—Creus que aquest home...?

En Miquel va repenjar el cap al respall de la butaca. Va tancar els ulls per primera vegada, després de tanta estona enraonant. Continuava tens, però el fet d'explicar-ho li havia servit per expiar els seus records.

La pregunta de la Patro flotava en l'aire.

—No canvien mai, mai —va exhalar ell, esgotat.

—Au, ja n'hi ha prou.

En Miquel va tornar a obrir els ulls.

Va mirar-la amb el nas arrufat.

—Patro, tenim una filla —va protestar—. Com pretens que em tranquil·litzi? Vols que d'aquí a deu anys algú li faci mal?

—Ai, calla —es va estremir.

—Doncs això és el que potser està fent avui aquest home a un nen que fa deu anys tenia uns pares ingenus com tu i com jo —li va engegar sense embuts.

A ella se li van negar els ulls.

—No diguis això —va suplicar.

—T'haig d'explicar a tu com de dolent i perversament enrevessat és el món i algunes persones que hi viuen?

—No —va contestar ella abaixant el cap.

Possiblement era la primera vegada que en Miquel li recordava el seu passat.

La guerra, la fam, la prostitució...

—Quants bojos, fastigosos, maníacs i obsessos sexuals et demanaven coses...?

La Patro es va llançar damunt seu i li va tapar la boca amb un petó.

Un petó llarg, entregat i dens, més salvatge que apassionat.

En Miquel ho va entendre.

Per què havia dit allò?

Va abraçar-la i va correspondre-li el petó, però de manera més dolça i tendra, asserenada, fins a aconseguir que es calmes.

També ho va fer ell.

Una mica.

Suficient.

—Perdona —va xiuxiuejar sense deixar de besar-la.

Van romandre així, a la butaca, força estona.

Dia 2

DIUMENGE, 17 DE JUNY DE 1951

No ho volia, però era allà.

No era pas la seva intenció, o potser sí, però tan bon punt va sortir de casa, les seves passes s'havien encaminat cap al celler maleït.

Obert, malgrat que era diumenge.

Amb el cellerer al seu lloc i l'olor de vi escampant-se pel carrer.

En Miquel es va quedar mirant aquella porta, les velles botes amuntegades al fons, les ampolles arrencades als prestatges de la paret de la dreta, el castigat taulell de fusta revellida, la lleu lluminositat que ho impregnava tot amb un aire melangiós.

Una veu li deia: «Deixa-ho córrer».

Una altra li demanava que fes el pas.

Alleugerir-se o... tot el contrari.

Era en Laureano Andrada, sí, i què?

Ell ni tan sols era ja el policia d'abans.

La veu que li demanava que fes marxa enrere i tornés a casa va parlar de nou: «Pensa en la Raquel. Ja n'hi ha prou, d'embolics. Massa des que vas tornar. No juguis més a ser el que vas ser i ja no ets».

Però com podia oblidar l'inspector que va ser?

Com podia oblidar el dia que va estar a punt de prémer el gallet i matar l'únic delinqüent a qui havia detestat, odiat, al llarg de la seva vida?

«Els pederastes, com els violadors, mai no es curen. Ho porten a la sang. Repeteixen i repeteixen sempre els seus esquemes».

En Laureano Andrada estava lliure.

Ell mateix l'hi havia dit quan el va detenir: «Un dia sortiré lliure, i vostè ja no hi serà per tornar-me a empresonar».

Fill de puta...

En Miquel va travessar aquell llindar.

L'olor de vi, encara més forta, el va saturar.

El cellerer va reaccionar amb amabilitat, el somriure dibuixat a la cara i el posat de bon venedor.

—Bon dia, senyor! En què el puc servir?

Ni tan sols estava preparat. Va haver de fer un esforç perquè la seva veu sonés exempta d'impostures i semblés normal.

—Doncs miri, i perdoni la molèstia, però és que ahir vaig passar per aquí davant i em va semblar veure un vell amic a qui feia anys que havia perdut la pista. Anava acompanyat, amb la meva dona i la meva filla. Teníem una mica de pressa i no em vaig poder aturar, de manera que em vaig quedar amb les ganes de saludar-lo, cosa

que em sap greu. Això no obstant, em vaig fixar que vostè l'anomenava pel cognom, com si el conegués.

—Tots els meus clients són bons amics —va presumir el cellerer—. El tracte amable és part d'un bon negoci. Com es diu, el seu conegut?

—Laureano Andrada.

—És clar, el senyor Andrada! —va exclamar l'home ajuntant les mans a l'altura del pit i accentuant el somriure—. Sí, sí, un client excel·lent i una persona magnífica, com n'hi ha poques! Ve sovint per aquí, a buscar la seva ampolleta de moscatell, que com el meu no se'n troben, l'hi ben asseguro.

—Ai, caram —va fingir en Miquel—. M'acaba de donar una alegria, perquè li vaig perdre el rastre després de la guerra.

—Ves per on.

—Es deu haver casat, oi?

—No, això sí que l'hi puc dir. Alguna vegada ho ha comentat. La seva ampolleta de moscatell i poca cosa més. És una persona molt seriosa, centrada. Vaja, tot un senyor. —Se li va acostar una mica per dir-li amb veu menys aguda—: A vegades li he dit de broma que li presentaria la meva cunyada, que és vídua, però molt senyora i molt discreta, eh?

—Sap on viu?

—Doncs això sí que no, però suposo que deu ser per aquí a la vora. En canvi, sí que sé on treballa, perquè en vam estar parlant fa uns quants dies. És mestre a l'Escola Tarridas. Li vaig demanar si podia recomanar el meu fill, que és una mica trasto i va a una escola on no acaben de fer-lo anar dret.

—Mestre? —va dir en Miquel, empassant-se la saliva.

—Sí, sí, i segur que és dels bons. Només cal parlar amb ell una mica per adonar-se que és una persona molt culta, de les que es fan escoltar. Sap guanyar-se la gent.

A en Miquel se li va regirar l'estómac, com ja li havia passat la nit anterior.

Guanyar-se la gent.

En Laureano Andrada continuava treballant amb nens.

Lliure.

—Quan el vaig conèixer no era pas mestre. Això sí que és una sorpresa. En Laureano fent classes! Qui ho havia de dir! No m'imagino de què.

—Em va comentar que feia una mica de tot, religió, ciències... Ja l'hi he dit: és una persona molt culta.

Hora de retirar-se.

—Li agraeixo molt la informació, de veritat.

—Vol que li digui res quan torni a venir? —es va oferir el cellerer.

—No, no, ha estat molt amable. Ara ja sé on localitzar-lo.

—Segur que s'alegrarà de tornar-lo a veure.

—Segur.

—No vol una ampolleta de vi, conyac, anís...?

—Ara no, gràcies. Però ho tindré present.

—A disposar, senyor.

Va sortir a fora, tan astorat pel que acabava d'escoltar com marejat per l'alcohol que flotava en l'ambient. A la porta va coincidir amb dues dones que parlaven pels descosits, com si estiguessin soles al món.

—Val més comprar la beguda per a la revetlla ara que no pas esperar a l'últim moment!

—Doncs si el meu Eusebi s'emborratxa com l'any passat...!

Les seves riallades el van acompanyar durant unes quantes passes, mentre s'allunyava del celler.

Una inesperada porta de retorn al passat.

Va mirar carrer amunt i carrer avall. L'Escola Tarridas no era a prop, però tampoc no es trobava gaire lluny. La coneixia. Una passejada. Una passejada immers en els pensaments que l'assetjaven i la ràbia que sentia.

«Un dia sortiré lliure, i vostè no hi serà per tornar-me a empresonar».

Era diumenge, l'escola devia estar tancada, i tanmateix...

Va continuar caminant. Necessitava fer-ho. El dia era agradable. Havia dit a la Patro que anava a prendre alguna cosa al bar d'en Ramon. Si trigava, no passava res. N'hi hauria prou de dir-li que en Ramon tenia el dia xerraire, un fet d'allò més habitual. Des que el Barcelona havia guanyat la Copa del Generalísimo dies enrere, amb Kubala com a estrella, en Ramon parlava més que mai, exultant i pletòric.

El bo d'en Ramon.

Va caminar gairebé d'esma, amb el pilot automàtic engegat. Com qualsevol diumenge, moltes persones sortien de missa. Si hi havia alguna cosa que abundava molt, després dels bars, eren les esglésies. Homes i dones guarnits per al passeig dominical, nens i nenes de vint-i-un botó. Les terrasses també s'omplien dels qui es podien permetre un bon vermut. Els diumenges la gent somreia més. O almenys ho feien allà, al centre. Una altra cosa era el Somorrostro, el vessant de Montjuïc, ple de barraques, o els barris més pobres i extrems. Barcelona era un reflex de la nova Espanya, amb les diferències entre els qui podien i els qui no; l'aparentment puixant classe mitjana, que alçava el cap després dels anys de penúria, i la classe més baixa, que no ho aconseguiria mai, perquè duia l'estigma de la seva condició.

No era el mateix passejar amb la Patro de bracet, i ara amb la Raquel i el seu cotxet, que fer-ho sol.

Sol i ple d'angoixa i ressentiment.

Després d'engarjolar en Laureano Andrada, no s'havia oblidat d'ell. Potser esperava que, a la presó, algun dels presos l'assassinés, com s'acostumava a fer amb els convicts de delictes sexuals. Allò, de tota manera, amb prou feines va durar uns quants mesos. L'esclat de la guerra al juliol va posar fi a tota la resta. Prou n'hi havia amb sobreviure.

Havien alliberat l'Andrada els nacionals en entrar a Barcelona, sense que importessin els càrrecs que el van conduir a la presó?

Els capellans s'ajudaven entre ells, naturalment.

Va arribar a l'Escola Tarridas al cap de vint minuts. Era un edifici solemne, gris, amb cinc graons davant la porta principal. Tenia tres plantes i una església adossada. El silenci que l'embolcallava contrastava amb el xerric del tramvia en passar-hi per davant i el xivarri d'uns nois que jugaven a futbol al parc.

D'acord, i ara què?

No tenia cap resposta.

Res, llevat de tornar a casa i passar un diumenge plàcid i tranquil amb la Patro i la Raquel. Escoltar la ràdio, dinar, fer una altra passejada a la tarda, parlar...

Dissimular.

En Miquel ja sabia que en Laureano Andrada havia tornat a la seva vida per no sortir-ne. I que, fes el que fes, el més segur era que allò li pesés a l'ànima.

Va desfer el camí i, amb el mateix pas i el cap baix, mirant a terra, immers en la tempesta dels seus pensaments, va tornar al seu petit món, ara alterat per la presència d'aquell terratrèmol.

Tornava a mirar la Raquel.

Aquest cop no li deia res; la nena dormia angelicalment.

En tenia prou veient-la.

Devia fer un quart d'hora o vint minuts que era allà, assegut al llit, al costat del bressol. No li va estranyar gens que, de sobte, enmig del silenci, la Patro aparegués per darrere i l'encerclés amb els braços.

Va fer-li un petó al cap, a la coroneta, cada vegada més lliure de cabells.

—Hola —li va xiuxiuejar ella.

—Hola —li va correspondre ell.

—Estàs molt callat.

—Sí.

—És per aquell home?

Com podia amagar-l'hi? No tenia cap sentit mentir-li.

Formaven alguna cosa més que un matrimoni.

—Sí —va admetre.

—El passeig d'aquest matí...

En arribar no li havia preguntat res. Però no era pas ximple. Ja ningú no el coneixia millor que ella. Possiblement cap altra persona l'havia conegut mai tan bé, tret de la Quimeta. A vegades li feia l'efecte que la tenia incrustada al cervell.

—He anat a aquell celler a preguntar, sí.

—Miquel...

—Em sap greu.

—Si és que quan se't fica una cosa al cap...

—I què vols que hi faci?

—Què has descobert?

—Que és mestre i fa classes en una escola.

La Patro va deixar d'abraçar-lo per darrere i es va asseure al seu costat, per veure-li la cara. Parlaven en veu baixa, tot i que a la Raquel no l'hauria despertat ni un bombardeig.

—Com és possible això? —va murmurar.

—No ho sé, reina.

—Es deu haver reinserit, no?

—Encara que fos així, que sé que no ho és, és com donar un llumí a un piròman.

Per què et penses que em sento com em sento?

—Estàs segur que ho continua fent?

—Sí, ho estic —va respondre amb contundència.

La Patro no gosava fer la pregunta.

En Miquel sabia quina era, molt abans d'escoltar-la.

—I què faràs?

Hi havia estat pensant tota l'estona.

I no tenia resposta.

—No ho sé.

—Ves a veure aquell comissari, el que si més no et va respectar l'abril de l'any passat en aquell afer de l'espia russa i l'assassinat del diplomàtic. No diré pas que sigueu amics, però...

—No, res d'amics; però sí, va ser diferent del seu predecessor.

—Bé, doncs parla amb ell.

—I què li dic? Que vaig detenir l'Andrada el trenta-sis i que ara, quinze anys després, està lliure i treballa amb nens? No tinc cap prova que faci res de dolent. Encara més: si és mestre, amb els antecedents que arrossega, és perquè està ben situat i té amics importants.

—I si ningú no sap res d'aquests antecedents?

—És possible que els hagi amagat després de la guerra, però de tota manera jo soc un exconvicte amb una pena de mort commutada per la gràcia del Generalísimo —va argumentar ell pronunciant les darreres paraules amb sorna—. No soc la persona més adequada per anar per aquests mons de Déu denunciant res.

La Patro li va passar un braç per damunt de les espatlles.

Es va aferrar a ell.

Tremolava.

—Quan estàs així, em fas por —va reconèixer.

—Així, com?

—Doncs amb aquest aire de justicier solitari, quan apareix l'etern policia que portes a dins i del qual no et deslliuraràs mai —va ser sincera.

—I què vols que hi faci?

—D'entrada, no obsessionar-te!

En Miquel es va mirar les mans i les va obrir tot estenent els dits.

—Li hauria d'haver disparat el trenta-sis —va dir.

—Sí, home, i estaries empresonat! —va replicar ella estremint-se.

Quantes vegades li havia dit que ja no s'imaginava la vida sense ell?

El seu salvador.

Quantes vegades li havia dit el mateix, en Miquel?

—No me'l puc treure del cap —va reconèixer.

—Vols oblidar-te'n, almenys durant una estona?

—Què penses...?

No va fer falta que acabés la pregunta ni que ella li contestés. La Patro es va posar dreta i es va descordar la bata, mentre el mirava fixament. Va deixar-la caure a terra. Anava descalça. Es va quedar en calces i sostenidors. Un segon i prou. Primer va fer el mateix amb la part superior. Després amb la inferior. El part li havia deixat

empremtes inesborrables al ventre, però tot i així, era preciosa, una veritable delícia, un somni fet carn i sentiment. Per enèsima vegada, en Miquel es va adonar de la sort que havia tingut.

No va dir res.

Va deixar que ella el besés i comencés a despullar-lo.

La Raquel dormia.

Sí, almenys durant una estona, podia oblidar-se d'en Laureano Andrada.

Durant una estona.

Suficient.

Dia 3

DILLUNS, 18 DE JUNY DE 1951

Quan tots tres van arribar a la merceria, la Teresina ja era a la botiga, tan centrada com ho havia estat els últims mesos després que ell l'hagués deslliurat del fals nòvio que s'havia buscat. La noia fins i tot semblava diferent, menys tímida, i cada vegada estava més guapa.

A vegades, en Miquel se sentia més pare.

Aquell matí, capficat pel trauma que suposava la reaparició d'en Laureano Andrada i mentre la Patro donava el pit a la Raquel a la rebotiga, fins i tot es va atrevir a preguntar-li:

—Com van els nòvios?

La Teresina es va posar vermella.

—Ai, Senyor! —va dir espantada.

—Tranquil·la —va replicar ell arronsant les espatlles—. És simple curiositat. Saps que ja ets com de la família.

La noia es va mossegar el llavi inferior.

—Bé, hi ha un noi que em va al darrere i... No ho sé, ja ho veurem.

—Pinta bé?

—Sí, sí.

—T'agrada?

—Una mica, però espero a veure què... Ja m'entén.

—És clar. Cal estar-ne segura. En aquests temps que corren... En l'amor, els errors es paguen.

—Si va de debò, l'hi presentaré, senyor Mascarell, no pateixi. Així el podrà jutjar vostè mateix.

Era una responsabilitat.

Valia més que hagués estat calladet.

En Miquel va ficar el cap per la cortina i va arribar a veure la Patro, amb la Raquel mamant com una fera.

—Vaig al bar d'en Ramon —se'n va acomiadar ell.

—I després? —va preguntar ella anant al gra.

Al matí no havien tornat a parlar del tema.

Què li podia dir?

—No ho sé, ja ho veurem.

Esperava una súplica que no es va produir. A la Patro tan sols li va caldre mirar-lo als ulls i mostrar-se serenament greu. Podia parlar a través de la mirada. I ho va fer.

En Miquel es va retirar.

Va sortir al carrer i va començar a caminar en direcció al bar d'en Ramon. Valia més fer la trucada pendent des d'un telèfon públic. A la merceria, la Patro el podia

sentir.

Des que el Club de Futbol Barcelona havia guanyat la Copa el 27 de maig, només tres setmanes abans, el bar s'havia convertit en un museu kubalístic. I això que l'heroi de la final havia estat en César, amb dos gols. En Ramon havia col·locat un retrat enorme d'en Kubala a un costat, un altre d'en César a col·libè i amb la copa en l'aire, i al bell mig, un gran quadre amb l'equip que havia vençut la Reial Societat per 3 a 0: Ramallets, Calvet, Biosca, Segarra, Gonzalvo III, Martín, Seguer, Kubala, César, Aldecoa i Nicolau. Només havia faltat a la cita el gran Basora, «el monstre de Colombes», sobrenom guanyat el 6 de juny de 1949 quan va marcar tres gols en dotze minuts a la selecció de França al seu camp. En Kubala ja havia debutat oficialment el 29 d'abril, també a la Copa, guanyant el Sevilla per 2 a 1. Després el Barcelona s'havia desfet del Tetuan i de l'Athletic. Un èxit precedit pel 7 a 2 contra el Reial Madrid a la Lliga.

En Ramon estava convençut que, amb en Kubala, el Barcelona ho guanyaria tot els anys següents. Un consol fàcil sota la dictadura.

Un nen gran feliç.

—Mestre!

—Què tens per esmorzar? —va preguntar en Miquel buscant la taula més allunyada del taulell.

—Ostres, quina cara que fa! Perquè és dilluns? Vinga, home, que vostè ja viu de renda!

—El dia que obrin un bar més a prop de casa, ja m'hauràs vist prou.

—Ja, em farà el salt, oi? On menjarà una truita de patates més bona que la que fa la meva dona?

En Miquel va abraçar el local amb la mirada, començant pel mausoleu dedicat al barcelonisme de la paret més gran.

—Si tens raó i el Barça ho guanya tot, et faltaran parets.

—Doncs ampliaré el bar!

—D'on treus l'entusiasme? —li va preguntar en Miquel, a qui en Ramon havia aconseguit fer riure.

—D'on vol que sigui? De veure gent feliç com vostè, i no diguem la seva senyora, ara feta tota una mare! —li va respondre l'amo del bar fent-li l'ullet—. Miri, qualsevol dia ens llevarem encarcerats. Ha vist això que han inventat els americans, la bomba H? La bomba H! Però si fins i tot l'han batejat amb una lletra muda, que els rucs es descuiden de posar a les paraules! No em digui que no són bèsties! —Va fer una pausa breu—. Mentre continuem vius, a riure, que la vida són quatre dies i, a sobre, la meitat són nits! Prou pena tinc jo ara amb l'estiu pel mig! —va exclamar l'home fent cara de dramatisme màxim—. Tot un estiu sense futbol, escolti! Quin drama! De què parlarem els pobres? A veure si el Barça guanya la Copa Teresa Herrera a la Corunya a final de mes, que ja és l'únic que ens falta!

—Em portaràs res per esmorzar o no?

—Entesos, entesos! Collons, mestre...

—Això, ves renegant, tu. —Va assenyalar el telèfon, situat en un extrem del taulell—. Dona'm una fitxa i la guia telefònica.

—De seguida, i una truiteta de *poteitos*! —va dir en un mal anglès.

La fitxa i la guia van aterrar a la barra. Només hi havia dos clients recolzats al taulell, l'un amb la gorra calada fins a les celles i l'altre amb un aire endormiscat, ja gran. A les taules, pràcticament els de sempre a aquella hora.

Va buscar el telèfon de l'Escola Tarridas. Va inserir la fitxa a la ranura i va marcar el número.

No sentia res.

Tan sols actuava.

Fredament.

—Escola Tarridas, digui?

—Bon dia, em podria dir a quina hora s'acaben les classes al matí?

—A la una, senyor.

—Gràcies, molt amable.

Va tallar la comunicació abans que la veu femenina li preguntés res més.

Tenia molt de temps, de manera que, a més d'esmorzar, va fullejar *La Vanguardia* del dissabte i la *Hoja del Lunes*. A la portada de *La Vanguardia* hi havia una fotografia de l'infant Joan Carles davant d'una taula presidida per mestres seriosos, tots amb ulleres. Al peu de la foto deia: «*En el Instituto de San Isidro se ha examinado el infante don Juan Carlos de Borbón, primogénito de Sus Altezas Reales los Condes de Barcelona*».

Què faria Franco quan morís? Deixaria el poder en mans d'un delfí seu, un altre militar? Restauraria la monarquia per fer veure que quedava en paus amb la història?

Un altre rei per a Espanya?

I si el Generalísimo maleït arribava als vuitanta o als noranta anys?

Li va venir una suor freda.

Va pensar en la Raquel.

Ara sempre hi pensava.

A la portada del diari hi havia una altra fotografia que li va cridar l'atenció. Un home, des d'una tribuna, presidia una espècie de míting davant de milers de persones. Al peu de foto es podia llegir: «*Reunión de refugiados alemanes - Sesenta mil refugiados alemanes de la zona oriental se reúnen en Fráncfort en el primer aniversario de la constitución de la Organización de Refugiados*».

Només això. Cap explicació.

Refugiats?

La Segona Guerra Mundial s'havia acabat feia sis anys i havia deixat una Europa arrasada i milions de morts. Sis anys. I de cop i volta, a *La Vanguardia*, hi apareixia una foto en què es parlava d'una organització. Només eren alemanys? Quedaven espanyols lluny de casa, vivint la impossibilitat de tornar?

Va deixar tots dos diaris i va mirar l'hora.

Tenia un mal dia.

Pitjor: tenia un mal pressentiment.

—Ves-te'n a casa —es va dir en veu alta.

Sabia que no ho faria.

—Oblida-te'n.

Encara menys.

—Vol *El Mundo Deportivo*? —va sentir la veu d'en Ramon.

—No.

—És clar, total, ahir només va jugar Espanya i va empatar a zero a Suècia. Ja m'explicarà. I això que n'hi havia quatre del Barça!

Hora d'anar-se'n. Estava tip de futbol.

Com se li acudia néixer en un país, o el que en quedava, on allò semblava que era el més important?

Mentre caminava en direcció a l'escola, el cap se li va omplir de les imatges d'aquells dies, a principis del 36, durant la investigació per la mort d'aquell nen. Quant de coratge, o quanta por, necessitava una criatura de tot just una dotzena d'anys per llevar-se la vida? I, a sobre, en aquella carta de comiat, parlant de Déu.

«Si Déu ho sap i no fa res, és un mal déu. Si no ho sap, vol dir que d'omnipresent en té ben poc. Així que tot és mentida. No puc més. N'estic fart, cansat».

Va estrènyer els punys.

El nen que s'havia suïcidat havia estat la punta de l'iceberg. Després, els altres es van ensorrar, un per un, i a l'últim van revelar l'horror de cadascun dels seus inferns.

Ara, en Laureano Andrada estava lliure.

I treballava amb nens.

Per què?

«Un dia sortiré lliure, i vostè no hi serà per tornar-me a empresonar».

Aquella superioritat moral exhibida a l'empara de la seva sotana, el seu nul penediment, la seva seguretat... I, finalment, en escoltar la condemna del jutge, les seves darreres paraules:

—Déu té un pla per a tot.

Increïble.

No l'havia tornat a veure d'ençà d'aquell dia, al tribunal.

Estava arribant a l'Escola Tarridas. Faltava gairebé una hora per a la una del migdia. Tenia temps per pensar més i més, fueitejar-se amb els records, fer-se mal amb el ressentiment. La Patro li deia a vegades que, per passar l'estona, escrivís les seves memòries; així deixaria una empremta, un testimoni destinat a les generacions futures, i, de passada, faria una carta d'amor a la Raquel.

Les seves memòries.

Com podia escriure sobre sàdics com en Laureano Andrada?

Va arribar a la seva destinació i es va aturar a la vorera.

L'aprensió que sentia es va accentuar.

La sortida dels alumnes era igual a totes les escoles. Alguns crits, moltes corredisses. Els pocs que caminaven tranquil·lament parlaven entre ells, traginant les pesades carteres, la majoria velles, segurament heretades dels seus germans grans. L'Escola Tarridas no semblava ser de les millors, però tampoc de les pitjors. No hi havia noies, era estrictament masculina. Els nois vestien bates, si bé no tots sortien al carrer uniformats. La proximitat del final de curs, tot just una setmana després, els feia semblar més alegres.

O, si més no, s'ho va imaginar.

Realment, a un nen li canviava la cara una setmana abans de les vacances?

Van passar cinc minuts.

Set.

Ja no sortia cap més noi.

En Miquel va començar a pensar que estava perdent el temps, o que, en el pitjor dels casos, el cellerer l'havia informat malament. Potser l'Andrada havia presumit d'una cosa que no era real, per fer-se veure. Va continuar mirant la porta, dubtant entre anar-se'n, continuar esperant, o bé entrar i preguntar pel seu objectiu. I si estava malalt? I si els dilluns no tenia classes? I si...?

La porta es va obrir de sobte i va aparèixer ell.

En Miquel es va arrambar a la paret, mirant de camuflar-s'hi, malgrat que en Laureano Andrada no mirava cap al lloc on era ell. Segurament, si el veiés, ni tan sols el reconeixeria. S'oblidaven les cares dels moments àlgids d'una vida amb el pas dels anys?

Ell no l'havia oblidat pas.

Possiblement perquè havia canviat poc.

En Laureano Andrada va baixar els esglaons amb una certa pressa. Seguidament va començar a caminar pel carrer a bon pas, gairebé a correuita, com si arribés tard a algun lloc. Duia una cartera clàssica de mestre agafada a la mà esquerra. En Miquel va reaccionar immediatament. Mantenint una còmoda distància, es va situar a la seva esquena decidit a no perdre'l de vista. Això es va allargar durant un parell o tres de minuts. Va haver d'accelerar el pas quan gairebé es va quedar aturat en una cruïlla on l'urbà havia canviat el sentit de la marxa inesperadament. Al cap de cinc minuts ja panteixava. Al cap de deu, suava.

S'hi va acostar una mica més.

Dos carrers més endavant, en Laureano Andrada va arribar a una altra escola, a la porta de la qual s'esperava un nen d'uns deu anys. El petit, assegut a la vorada, es va aixecar en veure'l, va córrer cap a ell, el va abraçar i li va fer un petó a la galta.

En acabat van caminar agafats de la mà, parlant entretingudament.

En Miquel va sentir un desconcert inquietant.

A plena llum?

Tan fàcil?

Va intentar apropar-se més a ells. Ho va aconseguir en una cruïlla, mentre passaven els automòbils per davant. Es va situar just darrere l'home que estava seguint. Ja no tenia la millor de les oïdes, però va poder caçar algunes paraules al vol.

—T'agradarà, ja ho veuràs... Confia en mi... Però la teva mare no n'ha de saber res...

Cada vegada més tensió.

En Miquel sentia que se li havia accelerat el pols.

Havia detingut moltes persones en la seva vida d'inspector, fins i tot assassins confessos. Cap com en Laureano Andrada.

Se li va regirar l'estómac.

Van reprendre la marxa, però ja no van caminar gaire més. A l'altra banda del carrer es van aturar a la parada del tramvia. En Miquel va fer tots els possibles per no quedar-se despenjat, però sabent que si l'Andrada girava el cap i el veia, el podia reconèixer. Va afinar l'oïda. Les següents paraules no tenien cap sentit.

L'espera es va fer interminable.

Quan va arribar el tramvia, el 47, els perseguits hi van pujar els primers. Ell ho va fer en darrer lloc. Va pagar el bitllet amb l'import exacte i es va quedar situat a una certa distància, ben subjecte als agafadors del sostre per no caure. El nen semblava feliç, li brillaven els ulls. No feia la sensació de ser cap víctima. Això no obstant, el cellerer li havia dit que l'Andrada era solter.

Va intentar calmar-se.

El trajecte no va ser llarg. Tres parades. Van baixar a la cruïlla del carrer Indústria amb Padilla, prop de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. L'Andrada i el nen també van ser els primers a sortir del tramvia. En Miquel va esperar que baixés una senyora i ell ho va fer a continuació. La persecució es va reprendre a peu.

Ja no va ser llarga.

Al mateix carrer Padilla, l'home i el nen van entrar en un portal.

El cellerer també li havia dit que l'Andrada vivia a prop, i allò més aviat era lluny.

Un pis secret?

No podia pensar amb claredat. No podia rumiar. Estava, d'una banda, garratibat i, de l'altra, furiós. Se li accelerava el cor. Li costava respirar.

Què havia de fer?

L'Andrada i el nen van desaparèixer a l'altra banda del portal.

Tornava a casa? S'oblidava de tot allò? El seguia un parell de dies per conèixer els seus hàbits i trobar més proves?

I aquell nen?

Aquell nen era allà i era real, no podia pas esperar.

A l'últim es va atabalar i va anar darrere d'ells.

Va creuar el portal i va travessar el vestíbul. Hi havia ascensor, però va sentir les seves veus a l'escala. Es va oblidar de qualsevol precaució i va pujar els esglaons de dos en dos, amb l'ai al cor i perdent l'alè de tan nerviós que estava. Els va atrapar al replà del primer pis.

I a partir d'aquell moment...

Va deixar de ser ell.

—Quiet, Andrada!

En Laureano Andrada va fer un bot. Es va espantar. Va girar el cap i, sota la tènue llum de l'escala, els seus ulls van delatar el rampell de por que acabava de paralitzar-lo. Va prémer més la mà del nen, per pur instint, però es va quedar molt quiet.

—Però què...? —va barbotejar.

En Miquel el va empènyer amb les dues mans.

—S'ha acabat, porc!

Llavors sí que l'home a qui havia detingut quinze anys enrere el va reconèixer. Gairebé a l'instant.

Va obrir els ulls.

—Mascarell?

—Deixa aquest nen en pau! —va exclamar ell intentant separar-los.

La sorpresa de l'Andrada va ser majúscula. Va empitjorar. La seva expressió va passar de la por al desconcert, i d'aquest al pànic, marcat per la manera com se li va desencanaixar el rostre.

Van succeir dues coses.

La primera, que la porta més propera es va obrir a causa de l'enrenou i hi va aparèixer una dona.

La segona, que tant el nen com l'Andrada van cridar a l'uníson.

—Tiet! —va exclamar el petit.

—Truca a la policia, Mati! —va bramar l'home.

Va ser en aquell instant que en Miquel va comprendre el seu error.

El seu engegament.

La manera més absurda que mai havia tingut d'equivocar-se i ficar-se de peus a la galleda.

«Tiet».

«La policia».

—Laureano, què passa? —es va espantar la dona.

Es va obrir una segona porta al replà, per on va treure el cap un vell.

—Què són aquests crits? —va preguntar una altra veu.

El nen va deixar anar la mà de l'Andrada i es va refugiar en la dona.

—Mama, per què aquest senyor escridassa el tiet?

En Miquel es va quedar sense forces.

Ni tan sols en va tenir per arrencar a córrer, ja que li van flaquejar les cames i el poc alè que li quedava se li va esfumar entre les brases de la seva derrota.

—El meu marit ja està telefonant a la policia! —va dir una altra dona, abocada a l'escala des del pis superior—. Que no s'escapi!

L'última vegada que havia estat als calabossos de Via Laietana va ser al maig del 49, quan va retrobar en Lenin mentre investigava el matusser intent d'atemptat contra Franco. Semblava que hagués plogut molt, però només feia dos anys d'allò.

Ja res no era igual que llavors.

La comissaria central de policia, sí; la resta, no.

En Lenin, tenint en compte el que es podia esperar d'ell, es va portar com un àngel de la guarda. De pispa, detingut una vegada i una altra abans de la guerra, a inesperat amic de resultes del canvi de circumstàncies. La vida era una sorpresa i, en transitar-hi, s'acabaven fent estranys companys de viatge. Ara, en canvi, estava sol, al mateix calabós. Ni tan sols li havien deixat trucar a la Patro. Si s'oblidaven d'ell durant el que quedava del dia i no l'interrogaven fins a l'endemà, ella es moriria a causa de l'angoixa.

I no s'ho mereixia.

La Patro menys que ningú.

La millor diferència respecte al 49 era que l'odiós comissari Amador havia passat a millor vida. Les dues bufetades que li va clavar al seu despatx encara li feien mal. Bufetades de superioritat, d'autoritat, d'odi i menyspreu. Veure'l morir a mans de la Patricia Gish en aquella casa del carrer Gomis al desembre havia estat...

La guerra continuava a molts llocs.

Estava esgotat, de manera que romania assegut en aquella mena de llit tronat, però vigilant amb els cinc sentits. No volia emportar-se xinxes a casa. Li havien pres el rellotge i ni tan sols sabia quina hora era. També el cinturó, la corbata i els cordons de les sabates. Esperaven que se suïcidés? Potser sí. No seria el primer. No eren pas pocs els qui preferien la mort que una presó franquista.

—Com has pogut ser tan estúpid? —es va repetir.

Ell, en Miquel Mascarell, inspector de policia abans de la guerra, sempre fred, serè, equànime, centrat, capaç de dominar temps i espai en qualsevol investigació...

Ell.

Capaç de ficar-se de peus a la galleda, encegat per la ràbia i l'animadversió vers un pederasta maleït.

Alguna cosa minúscula es va moure al llit, i va optar per aixecar-se. Amb prou feines hi havia llum, però sens dubte aquell puntet fosc s'acabava de desplaçar. Gairebé era millor el terra, en el cas que hagués de passar moltes més hores allà. Es va apropar a la reixa i va provar de mirar a banda i banda.

Res.

Ni tan sols un agent a prop.

Tenia set i gana.

—Merda... —es va dir ell passant-se la llengua pels llavis.

Amb la Patro gairebé havia aconseguit oblidar els vuit anys i mig de presó i treballs forçats al Valle de los Caídos. Gairebé. Era el que tenia ser feliç. Cada vegada somiava menys a les nits. I si ho feia, fins i tot despertant-se ple d'angoixa, en tenia prou amb obrir els ulls en la foscor, moure la mà i tocar-la suaument. Amb això n'hi havia prou. Era suficient. Sospirava i tornava a adormir-se en pau. Aquells vuit anys i mig, sempre esperant que es complís la seva sentència de mort, tornaven ara en la solitud de la cel·la.

S'hauria estimat més tenir companyia, un borratxo, un altre pispa, algú amb qui poder parlar.

Va intentar calmar-se, sense gaire èxit.

Si no fos perquè ja era gran, fins i tot hauria plorat.

Mentre calculava les possibilitats reals d'asseure's a terra va sentir unes passes.

Va esperar.

L'agent, amb cara de pomes agres i circumspecte, es va aturar davant la porta, va introduir la clau al pany i, tot i que el tenia a un metre, li va cridar:

—Eh, tu, belluga't!

En Miquel va sortir de la cel·la.

Es va haver d'aguantar els pantalons en caminar, perquè no li caiguessin, i va procurar evitar que les sabates, sense cordons, li sortissin dels peus. Els seus moviments van ser ridículs mentre pujava des dels soterranis fins al primer pis. Allà, l'agent el va deixar en un banc, el mateix que l'abril de l'any anterior, sota l'atenta vigilància d'un altre agent, no menys malcarat i sever. Ni el primer ni el segon haurien guanyat un concurs d'elegància policial, amb els seus uniformes arrugats i una estranya sensació de fastigueig als ulls.

L'espera, aquesta vegada, no va ser llarga.

—Passa! —li va cridar un tercer agent.

Devien pensar que tots els detinguts eren sords.

Si bé, a còpia d'hòsties, qualsevol cosa era possible.

Ja coneixia aquell despatx. Era el mateix que el del comissari Amador i en el qual, un any abans, havia conegut l'home que l'ocupava ara, el comissari Oliveras. Sebastià Oliveras. A l'abril l'havia sotmès a un curiós interrogatori, fins i tot per saber si era roig. Tot plegat per preguntar-li sobre la seva relació amb l'Albert Mainat, sospitós d'assassinat abans que aconseguís provar la seva innocència.

La diferència era que ara sí que estava detingut.

O retingut.

Segons la Patro, l'Oliveras l'apreciava.

L'única cosa que veia en Miquel era respecte.

Un lleu respecte, de col·lega a col·lega.

Valia més allò que res.

—Segui.

Va obeir-lo. En Sebastià Oliveras, aparentment, estava estudiant un expedient. Probablement el seu. En Miquel sabia que fingia, per fer-se l'interessant i simular que estava ocupat. Tàctiques de policia. Ell mateix les havia utilitzat. Va seure i va esperar pacient que el comissari alcés el cap.

Quan per fi ho va fer, el va mirar amb un posat greu.

Més empenyat que seriós.

—Senyor Mascarell... —va començar a dir amb un sospir.

En Miquel va preferir restar en silenci.

—Què haig de fer amb vostè? —li va preguntar l'Oliveras.

Un comissari franquista preguntava a un excol·lega republicà què havia de fer amb ell.

Pregunta retòrica?

En Miquel va optar per no seguir-li el joc.

—M'ha denunciat? —va dir anant al gra.

—Temo que sí —va assentir el policia—. Per assetjament i intimidació.

—Sap qui és aquest home?

—Sí. Un mestre molt ben considerat que també presta auxili social a l'orfenat de Sant Cristòfol. I falangista... Continuo?

—Jo el vaig detenir el trenta-sis per pederasta.

La paraula va impactar al bell mig del cervell de l'Oliveras. Es va notar. Però, malgrat això, no va canviar d'expressió. Els seus ulls van continuar foradant el visitant amb agror i incomoditat.

—Un nen es va suïcidar a causa dels abusos a què es va veure sotmès de manera reiterada —va prosseguir en Miquel—. A casa de l'Andrada, hi vam trobar material de tota mena que provava la seva desviació sexual i la desmesurada afició a la pedofília. Durant la meva investigació, altres menors van acabar declarant haver patit els mateixos assetjaments.

En Sebastià Oliveras va continuar processant la informació.

Naturalment desconeguda per a ell.

—Està segur que és la mateixa persona?

—Sí.

—El van condemnar?

—A uns quants anys de presó.

—Bé, això va ser abans de la Croada. —Tots s'entestaven a anomenar-la així, en comptes de guerra, com si encara no s'haguessin autoconvençut de la seva legalitat—. Si va complir la pena...

—Els pederastes no es curen mai.

—Això no ho pot demostrar pas —va ser contundent—. I si el senyor Andrada té ara una nova vida, deu ser per algun motiu. Quan Barcelona va ser alliberada, les coses van canviar, és evident.

—El van deixar lliure perquè era addicte al règim?

—Mascarell...

No volia fer-li perdre la paciència, però sentia ràbia.

La mateixa ràbia amb què s'havia ficat de peus a la galleda hores abans.

—En Laureano Andrada em va dir a la cara que quan sortís continuaria, i que llavors jo ja no hi seria per detenir-lo.

—Això és el que el molesta?

—Sap perfectament que no.

—Vostè ha vist el senyor Andrada amb el seu nebot, a qui porta cada dia a casa des de l'escola, i ha pensat que el nen n'era una víctima.

—Sí.

—Feia gaire temps que el seguia?

—No, només avui. Ahir el vaig veure per primer cop en quinze anys.

—Per l'amor de Déu, Mascarell... —va sospirar el comissari—. M'ho posa ben difícil!

—A l'autobús li he sentit dir coses que m'han fet pensar que...

—Quina mena de coses?

—Frases com ara: «T'agradarà, ja ho veuràs», «Confia en mi», «Però la teva mare no n'ha de saber res».

Tot d'una li van sonar tan ridícules...

—El senyor Andrada m'ha dit que havia quedat amb el seu nebot per portar-lo al cinema dissabte a la tarda. Adora aquest nen, perquè ell no té fills.

—Com vol que en tingui?

El comissari ja no va voler discutir més. Es va tirar enrere i va repenjar l'esquena al respatller de la butaca. El retrat de Franco mirava en Miquel des de les altures. El santcris donava el to fúnebre i melancòlic de la taula estant. La bandera d'Espanya, quieta i flàccida, semblava esperar un indici de vent per onejar ferma i gloriosa durant un moment.

En Miquel es va sentir deprimat.

—Temo que s'ha ficat en un bon embolic, sap? —va dir l'Oliveras—. I amb els seus antecedents...

—Quins antecedents? —es va arriscar a preguntar, potser excedint-se—. Vaig ser un bon policia, res més. Vostè mateix em va interrogar en aquest despatx fa un any i em va preguntar si era roig. Recorda la meva resposta?

—Em va dir que no, que només havia servit lleialment com a representant de la llei. —Va alçar la mà per impedir que en Miquel hi digués la seva—. Però va ser condemnat a mort i indultat. Això és el que ara compta, senyor Mascarell. Aquest és el pes que té damunt les espatlles.

—Pensa engarjolar-me?

—No, ara no —va respondre categòricament—. La denúncia seguirà el seu curs i després... ja es veurà. Potser el senyor Andrada la retira.

—No ho farà pas.

—M'ho imagino.

—Aquest home m'odia tant com jo a ell.

—Mai no m'hauria imaginat sentir-li dir això.

—Soc humà. I acabo de ser pare.

La notícia va fer que el comissari alcés una cella.

—Enhorabona —va dir—. A vostè i a la seva dona. I, per descomptat, em dona més raons per dir-li que s'ha begut l'enteniment ficant-se en problemes d'aquesta manera.

—Ficar-me en problemes el va ajudar l'any passat a resoldre un crim i alliberar un innocent —li va recordar en Miquel.

L'Oliveras es va prendre el seu temps.

Mitja dotzena de llargs segons.

Va continuar parlant des de la calma.

—Miri, estem lluny l'un de l'altre, en tots els aspectes, però sap que, en certa manera, el respecto. De policia a policia, salvant les distàncies. I em costa molt dir-ho —va confessar—. Certament em vaig informar sobre vostè i fa un any va demostrar que no havia perdut perspicàcia. Però sigui com sigui, ara és un civil que s'ha d'adaptar als nous temps. Les coses són diferents.

—Tant perquè un sàdic pervertidor de nens estigui lliure i, a més, sigui mestre?

En Sebastià Oliveras va perdre la poca paciència que li quedava.

Va serrar les dents.

Va adreçar-li una última mirada i va dir:

—Vagi-se'n, senyor Mascarell. Ara. I si torna a obrir la boca d'aquí a la porta, se n'anirà de pet al calabós, m'ha entès?

Per si de cas, en Miquel va fer que sí amb el cap.

Només això.

No va anar a la merceria. Sabia que, com que no havia anat a dinar, la Patro devia ser a casa, esperant-lo, encara que allà no tinguessin telèfon i a la botiga sí. S'estava fent fosc. S'acostava la nit més curta de l'any, els dies s'allargaven, la foscor arribava tard. No havia menjat res i era l'hora de sopar.

Va obrir la porta del pis i, a l'instant, com si l'esperés dreta al mig del passadís, va aparèixer ella, amb la Raquel en braços.

Gairebé una imatge de pel·lícula dramàtica.

Havia plorat. Tenia els ulls vermellors. La Raquel, en canvi, estava tan tranquil·la com sempre, mirant-ho tot amb la seva carona de sorpresa. La Patro duia els cabells esbullats i la bata entreoberta, sense cordar.

Un cop més, li va semblar la criatura més bonica que pogués recordar en els seus molts anys ja de vida.

No va poder dir res.

Ho va fer la seva dona.

—Estàs bé?

—Sí, ho sento —va contestar en Miquel mentre s'hi acostava per abraçar-la.

La Patro va fer una passa enrere.

—Has anat a veure aquell home, oi?

Servia d'alguna cosa mentir-li?

En Laureano Andrada l'havia denunciat. Tard o d'hora s'asseuria al banc dels acusats. Li podia caure des d'una multa fins a qualsevol sentència més greu.

—Sí —va reconèixer.

—Has parlat amb ell?

—Sisplau, deixa que m'assegui.

Ara sí, la Patro va notar-li el cansament. En Miquel va fer un petó a la Raquel al front. Tot seguit ho va intentar amb ella. No es va apartar, però tampoc no l'hi va tornar. Els seus ulls expressaven la barreja de sentiments que niaven en el seu interior: por, frustració, ràbia...

En Miquel va arribar al menjador, es va treure la jaqueta, es va afluixar el nus de la corbata i es va deixar caure a la butaca en la qual solia seure.

Hauria preferit menjar alguna cosa per sopar i, a continuació, ficar-se al llit.

Impossible.

La Patro romania dempeus, sostenint la Raquel, com si li retragués la seva estupidesa abans d'escoltar-lo i amb la nena com a testimoni de càrrec.

—Què ha passat? —li va preguntar ella apressant-lo.

—L'he seguit, l'he vist amb un nen, m'he pensat que era una víctima seva i ha sortit l'heroi que porto a dins. I quan m'hi he llançat al damunt, en el moment

equivocat i en el lloc inoportú, ha resultat que era el seu nebot i que es trobava davant la porta del pis de la seva germana.

—Li has pegat? —va voler saber la Patro, cada cop més i més pàl·lida.

—No, ni tan sols he tingut temps, tot i que no ho hauria fet pas —va dir sense estar-ne segur—. Han començat a obrir-se portes i, en un no res, ja tenia la policia a sobre. Ni tan sols he pogut fugir, tot i que tampoc no ho hauria fet deixant un rastre tan clar.

—T’han... detingut?

—Sí.

A la Patro li van flaquejar les cames. En Miquel va agafar la Raquel perquè ella pogués seure a l'altra butaca. Es va quedar amb la nena en braços mentre la seva dona s'aferrava als costats, amb les ungles clavades a la tela, com si tingués por de caure a terra malgrat tot.

—Miquel...

No va tenir altre remei que abaixar el cap, avergonyit.

—No passa res —va mentir—. Soc aquí, no?

—No t’ha denunciat?

—Això sí —va assentir tornant a mirar-la per donar la cara.

—Et poden... tancar a la presó?

—No ho sé pas, però no ho crec. He parlat amb el comissari Oliveras.

Va pensar que això la tranquil·litzaria, però va ser pitjor.

—El mateix comissari?

—Sí.

—I què t’ha dit?

—Res.

—Pretens que m’ho cregui?

—Ha estat força amigable. Estirada d'orelles i poca cosa més. Tens raó en el fet que em té una mica de respecte, o consideració, no ho sé. M’ho ha dit ell mateix. Encara que sigui d'allò més fatxa...

—Si és que no tens remei —va exclamar desanimada.

La Raquel es va remoure als seus braços. Va somriure com una beneita. Se l'hauria menjat a petons si no hagués estat davant l'escamot d'afusellament conjugal després d'un judici sumaríssim.

—Vinga, Patro, no em donis la tabarra, tu, ara.

—Que no et doni la tabarra? —va contraatacar ella començant a mostrar el seu geni, més enllà de la desesperació, la tristesa i la tensió de l'espera—. M’ho dius de debò, que no et doni la tabarra? Miquel, per l'amor de Déu! I la Raquel? I jo? És que no som més importants que cap altra cosa? Ja no ets policia!

La Quimeta no l'havia escridassat mai. Ni una sola vegada. Era de les d'abans. La Patro, no.

Submisa l'una, ferotge l'altra.

—I què vols que et digui? M’he atabalat. L’he vist amb aquell nen i...

—I si malgrat tot s’ha regenerat? No en saps res, de la seva vida actual!

—Treballa en una escola, de mestre, i presta serveis socials en un orfenat! —va argumentar ell, exaltat, per defensar-se—. No et diu res, això? Creus que és casual? Continua estant amb nens perquè no ha canviat res, perquè continua sent el pederasta odiós que era llavors!

—Doncs digue-ho a la policia!

—Ja ho he fet, i per acabar-ho d’adobar resulta que és falangista! Sembla que això és com una mena d’escut o protecció!

La Raquel va començar a plorar, espantada pels crits.

La Patro es va aixecar immediatament per agafar-l’hi dels braços.

—Au, digue-li també ara que no ens estem barallant, que només tenim diferències de criteri!

En Miquel es va quedar amb els braços estesos i les mans obertes, com si li acabessin d’arrabassar l’ànima.

—Patro, sisplau...

—Apa, tresor meu, ja està, ja està —va murmurar a la seva filla, abans d’adreçar-se a ell amb la veu apagada però igualment furiosa—. Dictadura o no, hi ha una justícia, Miquel. Denuncia’l!

—Amb quines proves?

—I a sobre falangista, que deixa’ls anar, aquests! —Es va començar a moure d’un costat a l’altre, bressolant la nena amb els braços—. A mi no em deixaràs sola amb la Raquel, eh?

—Tranquil·litza’t, vols?

No l’havia vist mai així. En tots els embolics, des que era amb ella, sempre havien discutit, i s’havia mostrat enfadada, irada, disgustada, però mai tan furiosa.

L’efecte Raquel.

Ja no eren dos, sinó tres.

Un món.

Van transcórrer uns quants segons, els necessaris perquè la petita deixés de plorar i tornés al seu estat natural de silenci i calma.

Llavors la Patro va recuperar la normalitat.

O, si més no, ho va semblar.

—Has sopat? —va preguntar mirant-lo amb una amarga tendresa.

Dia 4

DIMARTS, 19 DE JUNY DE 1951

Per una nit, la Raquel havia plorat, molt inquieta i alterada.

Probablement a causa de la disputa de la vigília entre ells. Potser per casualitat. El cas era que la Patro havia estat aixecada més del que era habitual, tensa, preocupada, i se'ls havien enganxat els llençols. A tots dos. A en Miquel li costava poc dormir més del que era normal, però a ella no.

Ara anava esverada, d'un costat a l'altre, mirant de recuperar el temps perdut. Donar el pit a la nena, vestir-se, organitzar el dia... En Miquel la veia passar a correueta sense saber què fer.

Ell mateix estava enfonsat, sota el pes paralitzador del que havia succeït el dia abans.

En Laureano Andrada, finalment, es venjava.

I ho feia després que ell l'hi servís tot amb safata.

—Ai, cada dia arribem més tard a la merceria, la Teresina ens matarà! —va sentir que es planyia la Patro—. Si és que...

—Tranquil·la, només són vint minuts —va voler calmar-la.

No ho va aconseguir, al contrari.

—Ja, i tu amb aquesta parsimònia! Ajuda'm, no?

—Què vols que faci?

—Pots pujar al terrat a recollir el que vaig estendre ahir? Necessito un parell de coses.

—És clar, dona.

Es va alegrar de fer alguna cosa i, sobretot, de sortir un moment de casa. Necessitava estar sol per pensar.

Perquè no tenia ni la més petita idea de com acabaria tot allò, la denúncia de l'Andrada, fins i tot el fet que estigués lliure i treballant amb nens.

Va sortir del pis i va pujar l'escala capficat, replà a replà des del seu, el segon. Anava en mànigues de camisa, feia calor. Duia el cistell per recollir la roba a la mà esquerra. Quan va arribar al terrat, ja esbufegava. Cada cop li costava més pujar escales. Caminar, no, però pujar... La porta del terrat, per variar, estava oberta. Ningú no es prenia la molèstia de tancar-la, per confiança o per inconsciència. Quan va sortir a l'exterior va sentir el bany del sol matiner en un dia esclatant i sense núvols.

La roba estesa per la Patro estava agrupada en un dels costats. No n'hi havia gaire: un parell de calces, unes mitges, mitjons seus, dues camises i una brusa. Va despenjar-la i la va ficar al cistell, juntament amb les agulles d'estendre. La Patro es queixava que alguna veïna en robava. On hi havia una peça agafada amb tres, l'endemà només en tenia dues.

La vida era així: hi havia gent que es dedicava a robar agulles d'estendre la roba.

Va tornar a baixar l'escala amb la mateixa parsimònia, ara agafant el cistell amb les dues mans.

Llavors va sentir l'enrenou.

Les passes.

Diverses persones pujant atropelladament.

En Miquel es va aturar al tercer pis, just en sentir la porta de casa seva obrint-se.

—Senyor Mascarell? —va dir una veu greu.

—Sí —va sentir la veu de la Patro.

—Que hi és el seu marit?

La resta no es va entendre.

—No. Escolti! Però què...?

—Aparti's. Policia.

Gairebé per instint de supervivència, heretat dels seus anys al Valle de los Caídos, en Miquel va enganxar l'esquena a la paret.

Policia?

A casa seva?

Una suor inesperada i freda li va humitejar la pell.

—Què passa? —cridava la Patro—. Es pot saber què fan? Ja els he dit que el meu marit no hi és! Si desperten la meva filla...!

En Miquel va comprendre els crits de la Patro.

L'estava avisant.

Li deia «no baixis» de l'única manera que podia fer-ho.

Va treure el cap pel forat de l'escala i va veure un parell de policies a la porta.

La veu de la Patro, si bé més allunyada, des de l'interior del pis, continuava fent-se notar.

—Però per què el busquen? No ha fet res! Es pensa que està amagat sota el llit? No em regiri l'armari!

L'inspector que havia irromput a casa seva va acabar de comprovar que el perseguit no hi era. La seva veu traspuava frustració. Va tornar a parlar amb la Patro des del rebedor, o almenys no gaire lluny d'allà.

—On és, senyora?

—No ho sé. Se n'ha anat d'hora. Acostuma a passejar molt. A la seva edat...

En Miquel va pensar que hauria pogut dedicar-se al teatre. O al cinema.

—Valdrà més que col·labori —la va amenaçar l'home.

—I què vol que hi faci, jo? —va gemegar ella—. Almenys em podria dir què està passant i per què el busquen, no?

—Li sona el nom de Laureano Andrada?

A en Miquel se li va desencaixar el rostre.

—No —va respondre la Patro.

—N'està segura?

—Sí, n'estic segura. Per què?

—Perquè el seu marit l'ha assassinat. Per això, senyora.

Ja no solament era el rostre. També se li van doblregar les cames.

La suor se li va congelar d'un extrem a l'altre del cos.

L'expressió de la Patro era el reflex del cop rebut.

—Però què diu? El meu... marit no ha matat ningú... —va barbotejar amb molta menys veu.

—Com es diu, vostè?

—Patro.

—Patro, què més?

—Patro Quintana.

—Doncs escolti'm bé, senyora Patro Quintana: si el protegeix, també l'acusarem; en aquest cas, de complicitat. Miri de comprendre la gravetat de l'assumpte, m'entén?

—Sí, sí senyor.

—Valdrà més que el seu marit s'entregui, a les bones. Si es resisteix, és possible que acabi amb un tret al cap. Ara vesteixi's, ens ha d'acompanyar.

—Jo?

—Sí, vostè! Li prendrem declaració a comissaria!

—I la nena?

—Endugui-se-la, cony! Què vol que hi faci? I de presseta, que no tenim tot el dia!

Ja s'havia obert una porta del segon pis, justament la del davant. Si se n'obrien més i treien el cap altres veïns, el veurien i quedaria al descobert, en terra de ningú.

La Raquel va començar a plorar.

Tret d'això, a baix es va fer el silenci.

En Miquel va recular.

Va tornar a pujar les escales.

Tenia dues opcions: entregar-se o continuar lliure.

Amb la primera, tornaria a un calabós, el tancarien amb clau i a reveure. Ni tan sols l'Oliveras faria res. Amb la segona... tindria alguna possibilitat?

Continuava sent policia, i s'havia produït un crim.

Un crim del qual l'acusaven a ell.

Per què?

El seny no servia de res, potser únicament per complicar menys les coses. L'únic que li quedava era l'instint de supervivència.

Va continuar pujant les escales, fins a arribar per segona vegada al terrat. Va deixar el cistell amb la roba a terra i s'hi va moure com un gat engabiat. Segurament, deixarien un agent fent guàrdia a la porta del carrer. Pas barrat. Si volia sortir de l'edifici, l'única alternativa era fer-ho per allà.

No recordava haver tingut mai por.

I encara menys pànic.

Ara tenia les dues coses.

De sobte, el dia, la vida, el món sencer, s'havien enfosquit d'allò més.

El primer que havia de fer era protegir-se, per si a algú se li acudia córrer escales amunt. Va tornar a estendre la roba i va deixar el cistell recolzat contra la paret. La segona cosa, assegurar-se que l'escala continuava lliure, encara que no pensés baixar per allà. Cap al fons, al voltant del vestíbul, va sentir unes quantes veus més. Si la portera era allà, al cap de cinc minuts ho sabia tot el veïnat.

El senyor Mascarell, l'home gran aparegut quatre anys abans inesperadament i casat amb la dona guapa del segon tercera, que havia viscut allà tota la vida, buscat per la policia.

Fins i tot alguna veïna faria cara de circumstàncies i diria que «ja s'imaginava una cosa així, sospitosa, perquè amb tanta diferència d'edat...».

Començava a divagar.

I no era pas el moment de perdre el temps.

La separació entre el seu edifici i el de la dreta era molt alta. Impossible superar-la. Amb el de l'esquerra, en canvi, només calia grimpar per un mur de tot just un metre i mig. Ja no tenia edat per fer salts, ni per escalar així com així, però si alguna cosa no hi faltava, al terrat, eren trastos. Va anar a agafar dues caixes de fusta i un test buit. Pesava, però va aconseguir arrossegar-lo. Va col·locar les caixes damunt del test i ja no li va caldre res més. S'hi va enfil·lar i va passar a l'altre costat. La seva sort depenia ara del fet que la porta d'aquell terrat estigués tan oberta com la seva.

No va ser així.

Allà els veïns eren curosos.

—Maleït sigui... —va remugar ell lamentant el contratemps.

Afortunadament, la porta era vella. L'hauria obert amb una puntada de peu. Va decidir no deixar rastres i va buscar algun estri metàl·lic que li pogués fer servei. Els filferros d'estendre la roba eren ideals per al que necessitava fer. Prims i allargats. N'hi havia un sense res i el va desenganxar pels dos extrems, pacient però sense confiar-se, amb compte de no tallar-se. Va introduir una de les puntes al pany i va començar a manipular-lo, fins que va sentir el clic d'obertura. Ja no es va molestar a tornar a col·locar el filferro al seu lloc. Es va abocar a l'escala i va començar a baixar.

Va tenir la sort d'anar calçat, no amb sabatilles d'estar per casa, i la mala sort d'anar en mànigues de camisa.

Sense diners, sense documentació, sense res.

Què podia fer?

Va arribar al vestíbul de l'edifici i es va redreçar tant com va poder. Revestit d'una dignitat solemne va passar per davant de la portera amb el cap ben alt, sense mirar, i la seva veu va sonar del tot educada quan va dir:

—Bon dia.

—Passi-ho bé —li va desitjar la dona.

Va sortir al carrer i, sense mirar enrere, es va allunyar de la cantonada.

No es va girar fins al cap d'una estona.

En aquell moment, la Patro, portant la Raquel en braços, es ficava al cotxe de la policia, mentre alguns curiosos miraven l'escena com si es tractés d'una pel·lícula espanyola de les dolentes.

A en Miquel se li va trencar el cor.

La Patro diria que era innocent, que havien estat junts, que...

I no la creurien.

—Però què he fet jo perquè em passin aquestes coses? —va gemegar amb impotència.

Un altre embolic. Un més. I aquest, gros. Tant que l'implicava a ell.

Qui i per què devia haver matat l'Andrada? Com? On?

I just després que haguessin tingut aquella topada?

Casualitat?

Va continuar caminant carrer Girona avall, va superar el carrer Aragó just en el moment que hi passava un tren llançant a l'aire un dens núvol de fum, i no es va aturar fins a arribar a Consell de Cent, encara estossegant. Allà es va repenjar en un arbre i va sentir, novament, que li flaquejaven les cames.

«Vinga, pensa», es va dir.

No tenia ningú a qui recórrer. Estava sol. Arriscar-se amb la merceria tampoc no era plausible. Quan la policia buscava algú per assassinat, no deixaven res a l'atzar. Fes el que fes, ho havia de fer pel seu compte i sense res.

Cosa ben difícil.

—Sí que tens algú... —va dir de sobte.

Va fer una llarga volta, més animat. El sol fet de tenir alguna cosa on aferrar-se el va consolar. Va accelerar el pas, movent el cap sense parar en totes direccions, decidit a tenir ulls fins i tot al clatell si calia, i no va entrar al bar d'en Ramon fins que va estar segur que no el vigilava ningú.

Quan va travessar la porta, es va trobar la rebuda de cada dia.

En Ramon, el seu somriure i la seva xerrameca.

—Mestre!

Com si fes un any que no el veia.

En Miquel el va agafar pel braç i el va portar fins a l'extrem de la barra, al costat del telèfon públic. Ningú no es va fixar en ell. Cadascú anava a la seva. En Ramon va parpellejar un parell de vegades.

—Què fa?

—Calla i escolta.

—Ostres, que seriós que està —va dir l'home adonant-se del seu aspecte—. I despeninat, i en mànigues de camisa...

—Ramon, tinc un problema —el va interrompre.

—Ah, sí? —Qui es va posar seriós ara va ser ell.

—Et puc demanar una cosa sense que em facis preguntes?

—Home, vostè dirà. El que necessiti.

—Primer de tot, busca'm una jaqueta, una americana que em vagi bé. En segon lloc, necessito que em deixis cent pessetes. I, per acabar, que em passis la guia telefònica.

En Ramon va alçar les celles.

—Cony! —va exclamar l'amo del bar mostrant-se d'allò més impressionat.

—És massa?

—No, no, és només que... Bé, estic intrigat i espantat. Estan bé, la senyora i la nena?

—Sí, és un problema meu, però si creus que et pot complicar la vida...

—Que no, que no. Ja m'he refet de la sorpresa, veu? —va replicar ell adoptant un posat digne—. Una americana, cent pessetes i la guia? De seguida, mestre.

Va desaparèixer rere la cortina que donava a la cuina.

No va trigar ni mig minut. Va tornar amb una jaqueta, ben bé dues talles més grossa. En Miquel no en va fer escarafalls, malgrat que desentonava completament amb els pantalons. Se la va posar i es va sentir una mica més protegit. En acabat, el seu salvador va obrir la caixa i en va treure cent pessetes en bitllets diversos.

L'última cosa va ser la guia telefònica.

—Vol una fitxa?

—No, només necessito comprovar una adreça.

—Entesos.

En Ramon es va allunyar, però sense deixar d'observar-lo amb preocupació. En Miquel es va guardar els diners a la butxaca i va obrir la guia per la A.

No hi havia gaires Andrada, i únicament dos amb la lletra «L» com a inicial del nom. El que buscava vivia prop del celler on l'havia vist dissabte, la qual cosa reduïa encara més les opcions.

Ja el tenia.

Laureano Andrada Borrás.

Carrer Diputació. I pel número, devia quedar més o menys entre Bruc i Llúria.

Va tancar la guia i la va tornar a en Ramon. Hora de sortir del bar. Va allargar-li la mà i l'hi va estrènyer la seva amb escalf.

—Gràcies.

—A disposar, mestre.

—És possible que sentis coses —li va dir—. Tu, ni piu. I que sàpigues que no he fet res.

—Això no cal ni que ho digui.

Esperava tornar, com sempre, per esmorzar i sentir-lo parlar de futbol, tot i el desinterès propi. Però això no l'hi va dir.

En Miquel va sortir del bar amb un sentiment estrany. El pes del que succeïa l'esclafava més i més. Després de casa seva i de la merceria, el bar d'en Ramon era el lloc on passava més temps.

No s'havia adonat de l'afecte que li tenia fins aquell moment.

Hi va anar a peu. No per estalviar les seves pobres cent pessetes, sinó perquè era molt a prop. Una passejada. El primer que necessitava, sempre, era informació, resoldre els primers dubtes, respondre les preguntes essencials: com havia mort l'Andrada, on, sota quines circumstàncies?

Hauria arrencat a córrer, però va compassar el pas i la urgència a la seva realitat. Tampoc no volia cridar l'atenció. Si tots els cotxes de la policia tenien la seva descripció, estava llest.

Era una cursa contra rellotge.

Als seus seixanta-sis anys.

La primera cosa que va veure en arribar a casa d'en Laureano Andrada va ser un grup de persones al carrer. No eren gaires, però sí suficients i reveladores. Això resolva el primer dubte: havia estat assassinat allà, al seu pis. La segona, que el succés es devia haver produït molt abans, ja que només quedava un cotxe patrulla apostat davant la porta de l'edifici.

Si s'hi acostava a escoltar, correria perill.

Però si no ho feia, continuaria estant mancat d'informació.

Es va quedar a la vorera oposada, sense saber què fer.

I llavors, va sorgir una veu darrere seu.

Tensa però ferma, autoritària i decidida:

—Per l'amor de Déu! Què hi fa, aquí? Au, camini!

Va haver d'obeir.

Sobretot perquè la persona situada a la seva esquena primer el va empènyer i després es va col·locar al seu costat i el va agafar pel braç, sense donar-li opcions.

Van arribar a la cantonada següent.

—No s'aturi, continuï.

Va observar-lo de reüll. Mateixa alçada, uns cinquanta anys, vestit clar, sabates lluent. Duia barret.

—Qui és vostè? —va preguntar en veu baixa i amb les alertes disparades.

—No em reconeix?

Van girar a la cantonada, i només llavors l'home es va aturar i el va deixar anar. En situar-se davant seu, somreia. En Miquel va furgar la memòria i, de mica en mica, alguns trets es van anar fent més patents.

Fins que va arribar la llum.

—Fortuny?

El somriure del nouvingut es va accentuar.

Es va expressar ple d'entusiasme.

—Inspector Mascarell, valga'm Déu!

—Però...

—Ja, ja, no s'hi amoïni, calmi's —el va interrompre ell posant-li una mà a l'espatlla.

—Què hi fa, aquí? D'on ha sortit vostè? I com...?

—No és el millor lloc perquè en parlem, no troba? M'imagino que no deu voler que el detinguin. Val més que xerrem tranquil·lament i fora de perill. No s'aturi, continuem caminant —li va suggerir l'home reprenent la marxa.

Van caminar tot just deu metres, fins que, amb el cap rodant-li sense parar i la panxa buida, en Miquel es va aturar i es va repenjar a la paret que tenia a prop.

Havia d'haver pres alguna cosa al bar d'en Ramon.

—Es troba bé? —li va preguntar el seu company amb cara de preocupació.

—No —va reconèixer—. Fa mitja hora era a casa, amb la meva dona i la meva filla, i ara...

—La seva filla? No tenia un fill?

—Va morir a la guerra. L'he tinguda amb la meva segona esposa, fa tres mesos.

—Bufa! —va exclamar ell fent uns ulls com unes taronges, com si li parlés d'un miracle.

Bé, de fet ho era.

—Fortuny, què hi fa, aquí?

—Caram, inspector, que soc de Barcelona.

—Em refereixo a això de l'Andrada i...!

—Soc detectiu privat.

La sorpresa va ser evident.

Tot un impacte.

—Què?

—Sí, home. Com el Bogart a les pel·lícules, però a l'espanyola.

—Hi ha detectius privats a Espanya?

—Justament aquest any s'han acabat de regularitzar les coses, ja ho veu. Ara tot és legal i es pot dir que també en això estem a l'altura de l'estranger. —Va treure importància al tema afegint—: És clar que aquí tot el que no sigui seguir senyors o senyores per qüestions de gelosia... —Es va tornar a posar seriós—. Escolti, està blanc com la cera. No el veig amb gaires forces per continuar caminant.

En Miquel va reconèixer que tenia raó.

—Doni'm un minut —va dir fent-se el valent.

El detectiu va buscar un lloc discret carrer amunt, carrer avall. El va trobar.

—Anem a aquell bar i podrà fer un mos, em fa l'efecte que ho necessita.

No l'hi va discutir pas. Va fer el cor fort i van creuar el carrer. Van entrar en un bar no gaire diferent del d'en Ramon, llevat del fet que no hi havia futbolitis presidint les parets, sinó retrats de cantants americans. Sinatra, Nat King Cole, Bing Crosby i molts més que ni tan sols coneixia. Van triar la taula més allunyada de la barra, sense altres clients a prop, per poder parlar amb tranquil·litat. Abans que ho fessin, un cambrer els va preguntar què volien prendre. En Miquel va demanar un entrepà del que fos i un cafè amb llet. El seu company, un cafè sol i carregat.

—Em pensa explicar de què va tot això? —va insistir en Miquel.

—Quan s'hagi refet.

—Au, Fortuny, no foti! —es va desesperar.

—Vaig al lavabo. Ara torno. —Es va aixecar—. Les vigilàncies i els seguiments tenen aquestes coses: quan et venen ganes d'orinar...

No va poder retenir-lo. El va veure caminar cap a la porta del servei. Llavors es va adonar que tenia el braç esquerre lleugerament rígid, amb poca mobilitat, i tres dits de la mà engarrotats, el del mig, l'anular i el petit.

En David Fortuny, increïble.

Igual que molts dels seus coneguts, la darrera vegada que l'havia vist va ser en esclatar la guerra. Uns es van allistar i van desaparèixer o morir, d'altres van canviar de bàndol per convenciment o comoditat, alguns van marxar d'Espanya... Feia quinze anys d'això.

En David Fortuny li devia la vida.

Quan van arribar l'entrepà i el cafè amb llet, va deixar de pensar en aquell vell conegut. La panxa li va protestar sorollosament. Va clavar la primera queixalada a l'entrepà i li va fer venir aigua a la boca. Pa del dia, tomàquet ben sucats i un formatge de cabra excel·lent.

Quan anava per la tercera queixalada, va reaparèixer en Fortuny.

El mateix somriure.

—Bé, soc tot seu —va dir en seure.

—Parli.

—Doncs, potser li sembla estrany, però explicar, explicar, allò que se'n diu explicar, poca cosa —va començar l'home i va prendre un glop de cafè—. Caram, que és bo, qui ho havia de dir. —Va fer cara de semblar-li amarg i va prosseguir—: Vaig rebre l'encàrrec de seguir el senyor Laureano Andrada i va ser el que vaig fer. Però, sorprenentment, a qui vaig veure ahir també seguint-lo des de l'escola on treballava? Doncs el meu amic Miquel Mascarell! Increïble! Quan el vaig reconèixer, em vaig quedar... Primer perquè el creia mort, i segon perquè vaig pensar que ja no era policia, de manera que això de seguir una persona... Ja m'entén, no?

—Quan li van demanar que espies l'Andrada?

—Fa tres dies.

—Continuï.

—Com li deia, vaig acabar seguint-los a tots dos, i poc després d'arribar a casa de la germana del senyor Andrada, l'escàndol i apareix vostè detingut per la policia. Vostè! No m'ho podia pas creure! Tota una llegenda de la llei convertit en delinqüent! —va dir ell apropant-se a en Miquel per damunt de la taula, com si fos un conspirador—. Tenia algun compte pendent amb ell? —No va esperar resposta, va fer espetegar la llengua i es va tornar a tirar cap enrere—. Tant és, ja m'ho explicarà després. Acabaré de seguida. Aquest matí, quan he tornat a casa de l'Andrada per iniciar el meu seguiment diari, s'ha desencadenat l'espectacle. Es veu que la dona que li fa la neteja l'ha trobat mort. Els crits se sentien per tot el barri. M'he quedat a l'expectativa i, quan s'enduien el cos, un agent amic meu m'ha dit que ja tenien un sospitós, un tal Miguel Mascarell —va dir expressament en castellà—, que ahir se les va tenir amb el mort. Llavors he tornat a al·lucinar. Vostè, un assassí? Impossible! Però he fet bé de quedar-me a l'escenari del crim, per veure si pescava alguna cosa. Perquè, sens dubte, l'he ben pescat!

—Això és un malson —va dir en Miquel clavant la darrera queixalada a l'entrepà.

—Per què hi era?

—Han anat a casa meva a buscar-me —va contestar ell, tot i tenir la boca plena—. Ni tan sols sabia on vivia l'Andrada. He aconseguit la seva adreça i...

—Ha fugit?

—Doncs sí. Jo no he fet res, és clar. Però després del que va passar ahir, qui em creurà? Vaig parlar amb el comissari Oliveras en persona i em va amenaçar.

—L'Oliveras, vaja —va dir el detectiu arrufant el nas.

—Li ha explicat, aquest agent amic seu, com ha mort?

—A ganivetades.

—Moltes?

—No solament això. Li han tallat el sexe, sencer, testicles i tot, i li han introduït el penis a la boca.

En Miquel se'l va quedar mirant.

Es va empassar el menjar que encara li quedava a la boca abans que se li formés una bola a la gola.

—Quant d'odi acumulat —va dir.

—Doncs sí —va convenir en Fortuny acabant-se també el cafè—. Es troba millor?

—Sí.

—Li sembla bé que marxem, doncs? Continuem estant molt exposats. Valdria més que seguíssim xerrant en un lloc més tranquil i segur.

—Quin?

—Casa meva.

—Viu lluny?

—Etic motoritzat —va apuntar ell, com si en presumís—. Vaig a buscar la carraca i mentrestant m'espera aquí, d'acord? Deu minuts.

—Entesos —es va rendir.

Tampoc no tenia cap lloc on anar, i, de sobte, en David Fortuny era el seu únic vincle amb el mort.

Quedaven moltes preguntes.

El va veure sortir del bar, però abans va pagar el compte. Quin detall. En Miquel va recordar els dies en què en Fortuny i ell s'havien conegut. L'ara detectiu havia estat tres anys servint al seu costat, fins a finals del 35. En una acció compromesa, un pistoler li va disparar i en Miquel li va salvar la vida empenyent-lo una fracció de segon abans que la bala li encertés el pit. Després d'això, a en Fortuny l'havien traslladat a Sevilla.

Final de la història.

La Guerra Civil devia enxampar-lo allà, i per això...

Sevilla havia caigut ràpidament en mans del bàndol franquista.

I si en Fortuny havia anat a buscar la policia?

Va rebutjar la idea i va esperar els deu minuts. Tot seguit es va aixecar i es va acostar a la porta del bar.

«La carraca», com l'havia anomenat, va aparèixer un minut després.

Una moto amb sidecar.

—Què li sembla? —li va preguntar ell mostrant-se satisfet—. Pugi.

En Miquel va mirar el sidecar.

Li va semblar una gàbia.

—Aquí?

—Què més vol, home? No sigui poruc! Ja veurà que és genial! A les dones els agrada més que no pas asseure's darrere meu obertes de cames i amb tot el fred gelant-los la cosa, sobretot a l'hivern! Els cotxes són molt avorrits!

En Miquel va pensar que almenys eren segurs.

No tenia cap més opció. Va pujar al sidecar i s'hi va embotir. El fet de tenir el cap gairebé arran de terra no li va agradar gens ni mica. Es va sentir nu i fràgil. Però encara li va agradar menys veure els altres vehicles passant tan a prop seu. Sense oblidar els autobusos i els tramvies, tot d'una convertits ens gegants amenaçadors als quals calia esquivar.

Perquè en David Fortuny corria. I tant que corria!

En David Fortuny no vivia lluny, però a en Miquel li va semblar una distància enorme. Va pensar que devia dur el barret enganxat al cap, perquè, malgrat la velocitat, no li va marxar volant. Almenys era bon conductor. Se li notava en la perícia dels moviments, mai bruscos, sempre prudents. Quan va aturar la moto, en Miquel va esperar uns quants segons abans de baixar-ne. Sentia el vertigen als ulls i l'agitació al cos, com si acabés de formar part d'una experiència tel·lúrica.

—Com li ha anat? —li va preguntar el seu company. I, abans que pogués respondre, ho va fer ell mateix—: Bé, no?

—S-sí, sí. —No va tenir altre remei que estar-hi d'acord.

—Això és una meravella. No sé per què la gent no es motoritza més.

En Miquel es va imaginar ell mateix conduint aquell trasto, amb la Patro i la Raquel al sidecar.

—Hi ha taxis —es va atrevir a dir.

—Mite'l, el milionari. Pugem?

La casa era discreta, un edifici de cinc plantes al carrer Vilamarí, entre l'escorxador de caps de bestiar i la caserna de Numància, o sigui, entre els carrers d'Aragó i València. La presó Model quedava a prop. No hi havia portera. Tampoc ascensor. Un rètol clavat a la paret dreta de l'entrada anunciava: DETECTIVES FORTUNY - PRIMER PISO. Quan van arribar a la planta i van passar per davant de la porta amb el mateix rètol, el seu amfitrió va continuar pujant.

—No és aquí? —va dir en Miquel panteixant.

—Aquest és el meu despatx. Jo visc al tercer. És més còmode així, i millor separar la quotidianitat de la feina, tot i que fent això a vegades es treballa vint-i-quatre hores al dia.

—I això de «*detectives*», en plural?

—Fa més sensació d'agència, ja m'entén. Hi estic jo sol. Ni tan sols tinc secretària, ja ho veu. A més, si me'n busco una i és guapa, malament, i no me la buscaré pas lletja, no troba?

—Però si està tot el dia al carrer, com aconsegueix clients?

—És un inconvenient, sí, però no em queixo pas. La gent deixa el número de telèfon a la bústia. És una professió de futur, cregui'm. Aquest país es posarà a l'altura de la resta del món, n'estic segur.

En Miquel no va voler discutir. No mentre esbufegava més i més per l'esforç.

Van continuant pujant, esglaó rere esglaó.

En arribar a la tercera planta, en Fortuny ja tenia les claus de casa seva a la mà. Va obrir-ne la porta i hi van entrar. El pis era confortable i estava mínimament

arreglat, sense ostentacions ni luxes. Llevat d'una habitació amb el llit desfet, la resta presentava un cert ordre.

—Viu sol?

—Sí. Tinc una nòvia, però de moment... En fi, que la cosa va per llarg. No hi ha pressa.

—Doncs no és vostè allò que se'n diu jove.

—Miri qui parla, i m'acaba de dir que ha estat pare fa poc —va contraatacar en Fortuny, esclafint una riallada—. Cal estar-ne segur per casar-se, escolti! Segui. Vol un got d'aigua?

—Sí, sisplau.

En Miquel es va ensorrar en una cadira. El seu inesperat amic va sortir del menjador i va tornar al cap de pocs segons amb un got d'aigua a la mà. No hi havia fotografies enlloc, tan sols un Sant Sopar de llautó penjat en una paret i un quadre amb fruita al mig d'una altra. La finestra donava al carrer Vilamarí.

—No té por que l'acusin d'encobridor? —va preguntar en Miquel.

—Sí, suposo, però què vol que hi faci? Tinc bon cor i les meves lleialtats. Continuo divent-li la vida, i això és per sempre. Si, a més, diu que no va matar aquell paio...

—No, no ho vaig fer.

—Ja ho sé, home —va dir ell assegut-se-li davant—. Va, què vol que li expliqui? Sé que està ple de preguntes.

En Miquel el va mirar als ulls. El recordava igual que en el poc temps que el va tenir a les seves ordres. Alegre, dinàmic, llançat, impetuós... i un pèl boig. Felic d'haver-se conegut.

—Per què li van encarregar seguir l'Andrada, i qui ho va fer?

—Per l'amor de Déu, home, no corri tant! —va replicar el detectiu obrint les mans en un gest explícit—. Primer de tot ens posarem al dia. Què se n'ha fet, de la seva vida? El va enxampar la guerra sent inspector?

—Sí.

—Cony, i en acabar-se?

—D'acord. L'hi explicaré en un minut —va repetir un cop més, com acostumava a fer cada vegada que algú l'hi preguntava—. Em vaig quedar a Barcelona perquè la meva dona s'estava morint de càncer. Va morir i, a mi, em van detenir. Em van sentenciar a mort. Vaig acabar al Valle de los Caídos, on vaig passar vuit anys i mig. La sentència va ser commutada i després em van indultar. Vaig tornar a Barcelona el juliol del quaranta-set, vaig retrobar una amiga, ens vam casar i això és tot.

—Així doncs, és viu de miracle.

—Més o menys.

—I per què el van indultar?

—És una llarga història. Volien carregar-me un mort, però els va sortir el tret per la culata. Va ser el primer embolic en què em vaig ficar, tot just arribar. Després n'hi

ha hagut d'altres.

—O sigui que, en el fons, segueix amb la seva vocació de poli.

—Dec ser un imant per als problemes.

—Per què es va barallar amb l'Andrada?

—Vaig detenir-lo el 1936, després que un nen se suïcidés per culpa seva. Va sortir a la llum un munt de merda. Era pederasta. Vaig retrobar-lo dissabte passat i no podia creure el que veia. Aquest home era una bèstia. Abans de ficar-lo a la presó em va dir que un dia sortiria i que jo no hi seria per tornar-lo a detenir. Li vaig posar la pistola al front i... vaig estar a punt de prémer el gallet.

—Així que la història ve d'endarrere —va assentir en Fortuny.

—Sí. —En Miquel ja no va voler continuar responent preguntes—. Li toca.

—Doncs jo vaig anar a Sevilla, se'n recorda? Allà em va enxampar la guerra i em vaig allistar amb els nacionals, és clar.

—És clar que el va enxampar la guerra allà o és clar que ho va fer per simpatia?

—Per simpatia —va ser sincer—. Això no podia continuar com estava, home. Aquest país, o té mà de ferro o no se'n sortirà mai.

—Hi havia una legalitat, Fortuny —va argumentar ell sentint-se dolgut.

—No discutirem per això, oi? —va dir el seu company arrufant el front.

—Temo que sí —va insistir en Miquel.

—Vostè ni tan sols era comunista, anarquista o el que fos. Servia l'ordre i prou.

—Servia la República.

—Doncs a mi em va convèncer allò altre, què vol que li digui. I ja veu on som. Què, muntem ara la nostra guerra civil aquí mateix, tots dos solets?

—Almenys no n'ha dit croada —va sospirar en Miquel.

—Això és propaganda —va replicar en Fortuny arronsant les espatlles.

Es van quedar mirant l'un a l'altre. Tot d'un plegat ja no eren camarades, tan sols vells coneguts retrobats. Un vençut i un vencedor.

Junts, en un pis, amb un assassinat entre mans.

—És que no podem ser amics? —va dir l'amo del pis, afligit.

—Suposo que sí —va admetre en Miquel al cap d'uns segons—. Què li va passar? —va preguntar a continuació, assenyalant el braç esquerre i els tres dits engarrotats del seu interlocutor.

—Va passar que em van ferir —va respondre en Fortuny apujant-se la màniga i ensenyant-li la ferida, que gairebé se li havia menjat l'avantbraç des del colze fins al canell—. I en acabar-se la guerra, molt heroi, molta medalla, molta gaita, però ja t'espavilaràs. Vaig tornar a la policia i vaig fer feina d'oficina, fins que em van donar el passaport. Vaig tornar a Barcelona fa dos anys i la veritat és que això és un altre món, el futur. Aquí, la pela és la pela. Vaig veure moltes possibilitats i, aprofitant la meva formació policial, se'm va acudir això de muntar-m'ho com a detectiu. I més sabent que pensaven convertir-ho en una professió legal. —Va fer una pausa i va

somriure amb orgull—. No estic mal connectat, sap? En tot cal tenir amics, cosa que em sembla que vostè...

—No, no tinc amics —va reconèixer.

—Ho veu? I n'hi surt un, que encara que sigui fatxa... —va dir rient-se d'ell mateix—. Vostè era el millor inspector de Barcelona. Costa de creure que ara estigui sol.

—La gent que coneixia és morta o a l'exili —li va recordar.

—Sí, va ser dur —va convenir el detectiu abaixant el cap—. Però ja és història, i cal mirar endavant. Vostè mateix ho deu a la seva filla.

Pensar en la Raquel el va fer reaccionar.

En aquell moment, la Patro devia ser a comissaria, possiblement cara a cara amb l'Oliveras, passant-ho més que malament i patint per ell.

Va reprendre el fil del que més li interessava.

—Qui el va contractar per seguir l'Andrada i per què? —va formular per segona vegada la pregunta.

—Que no coneix allò de la confidencialitat entre client i detectiu?

—No em vingui amb pel·lícules! Hi ha hagut un crim! Han mort justament l'home que seguia!

En David Fortuny es va mossegar el llavi inferior.

No va respondre.

En Miquel es va aixecar de la cadira, després de beure un glop d'aigua.

—D'acord —es va acomiadar—. Gràcies per res.

—Au, esperi's —el va aturar el seu amfitrió—. On anirà?

—A investigar.

—Però si no sap ni per on començar.

—Doncs ajudi'm! Ara mateix la meva dona i la meva filla són a comissaria, mentre jo faig petar la xerrada amb vostè!

—Tranquil·litzi's, vol?

En Miquel va estrènyer els punys.

—Qui?

En Fortuny va claudicar.

—Una dona que es diu Assumpta Miralles.

—I el motiu?

—Saber si l'Andrada tenia relació amb nens, més enllà de la seva escola o de l'orfenat.

—O sigui que aquesta dona sabia que era pederasta.

—Això sembla.

—I durant aquests tres dies que l'ha seguit...?

—Res, excepte passar a buscar el seu nebot ahir dilluns. Dissabte i diumenge, amb prou feines va sortir de casa, per passejar, comprar el diari... Una vida molt discreta, aparentment.

—I pel que fa a l'escola i l'orfenat?

—No hi he entrat pas.

—Per què?

—Havia de seguir-lo —es va justificar—. Si m'hagués ficat en un d'aquests llocs i hagués fet preguntes, hauria aixecat la llebre.

—Quant de temps l'havia de seguir?

—El que fes falta.

—I si aconseguia proves?

—Doncs ho havia de dir a ella i suposo que l'hauria denunciat. No l'hi vaig preguntar.

—Res més?

—No, res més.

—D'acord, doni'm l'adreça d'aquesta dona.

En Miquel romania dempeus. En David Fortuny, assegut. El detectiu estava seriós.

—Eh, eh! Què pensa fer?

—Què vol que faci? Investigar. No em puc pas quedar de braços plegats.

—Però si l'estan buscant, home. Tan bon punt surti al carrer el reconeixeran.

—I què? M'amago i el contracto a vostè?

—Doncs miri, no és mala idea.

—L'adreça —va insistir en Miquel.

En Fortuny es va moure com un gat engabiat.

—Avui és dimarts. No hi és. Em va dir que els dimarts anava a veure la seva mare a Sabadell i s'hi quedava a dormir, de manera que no podia donar-li cap informe.

En Miquel es va dirigir a la porta. Aquest cop, la veu del seu company el va aturar quan ja estava a punt de sortir del menjador.

—Mascarell —va dir en un to crepuscular—. Si no fos per vostè, jo no seria aquí. Realment l'hi dec, i soc agraït. Tranquil. L'ajudaré, però calmi's. En aquestes condicions no es pot llançar a investigar res. Sigui assenyat. No ens deia això mateix llavors, que calia fer servir el cap i veure-ho tot amb perspectiva? Tal com està ara, no pot fer cap altra cosa. Ni tan sols té cap lloc on anar.

En Miquel va serrar les dents. Es mantenia d'esquena a ell.

—Quedi's aquí aquesta nit —li va oferir en Fortuny—. Pensem bé què farem i demà l'acompanyaré. Valdran més dos que un.

Tenia raó.

En Miquel ho sabia.

Estava atrapat, sol, i de sobte...

Un amic?

Va tornar a la taula, va seure a la cadira i es va beure el que li quedava d'aigua al got.

Tenia molta set.

—Haig de fer un parell de trucades —va sospirar.

—Tinc telèfon aquí i al meu despatx, però segons a on vulgui trucar... Si és a casa seva, no vull que deixi rastres. Val més que vagi al bar de la cantonada —va proposar-li ell allargant la mà i passant-li el seu barret—. Tingui, posi-se'l ben calat. Té diners?

—Sí.

—No trigui. I no es faci fonedís, eh?

—Ho diu pel barret? —va replicar en Miquel mirant de fer broma.

—És clar —va dir en Fortuny.

Era el tercer bar que visitava en un mateix dia. Si al d'en Ramon hi havia fotografies dels ídols del Club de Futbol Barcelona, i al segon, de cantants americans, en aquell les parets estaven folrades de cartells taurins i retrats de toreros. L'ambient també era diferent, més sorollós, amb l'aire carregat del fum dels cigarrets. Potser per l'hora. Un eixam de paletes i manobres d'alguna obra propera hi dinaven amb molta gana, malgrat que el menjar no semblava gran cosa. No tothom tenia una dona i cuinera com la d'en Ramon.

Va demanar unes quantes fitxes, per si de cas.

Seguidament va provar d'aïllar-se, amb el telèfon enganxat a la mà i a l'orella.

Primer de tot va marcar el número de la merceria.

La Teresina el va despenjar de seguida.

Veu tremolosa.

—Digui?

Solia dinar de carmanyola, a la botiga mateix, malgrat que encara no fos l'hora de tancar.

—Soc jo.

—Senyor! —va cridar tot d'una.

—Ssst, ssst...! Calma —li va demanar—. Estàs sola?

—Sí, sí senyor. La policia ja fa molta estona que se n'ha anat. Què ha passat? Ningú no m'ha dit res, només que l'estaven buscant a vostè! La senyora està bé?

—Tranquil·la. —No sabia pas què dir-li—. És... un malentès —va ser l'única cosa que se li va acudir—. Tot s'arreglarà, encara que ara sembli que no hagi de ser així. Necessito que actuïs amb total normalitat, ho comprens?

—Ai, sí, però...!

Se la va imaginar amb una mà al pit, a punt de plorar, desconcertada i terriblement sola.

—La meva dona deu estar bé, segur. I per mi no pateixis. Estic intentant esbrinar què ha passat i per què em busca la policia. Saps que vaig ser inspector, no?

—Sí, senyor.

—Doncs ja està. Ara escolta'm. Estàs més calmada?

—Una mica, sí —va respondre ella intentant dominar-se.

—Quan vegis la meva dona digue-li que estic bé, que resoldré això, que confiï en mi com ha fet sempre i que estigui tranquil·la.

—D'acord.

—Ho has entès tot?

—Sí, sí.

—Repeteix-ho.

—Que... està bé, que resoldrà això, que confiï en vostè com ha fet sempre i que estigui tranquil·la.

—Bona minyona —li va agrair.

—I si la senyora em pregunta on és?

—Digue-li que sa i estalvi, a casa d'un amic.

—Només això?

—Res més, sí. I, passi el que passi, obre i tanca la botiga cada dia. Si algú et fa preguntes, no en saps res. Sobretot, aparenta normalitat, treu importància al tema, no fos cas que perdéssim la clientela.

—Ja han començat a fer preguntes, ja —li va dir—. Han vist que s'emportaven la senyora i la nena en un cotxe patrulla i no han trigat ni un minut a passar per aquí.

—Doncs tu com si res.

—No pateixi, senyor. Ja sap que pot confiar en mi.

—És el que faig, Teresina. Gràcies.

—Vagi amb compte —va ser l'última cosa que li va dir.

Bona minyona. Al capdavant, la millor. Sense ella i amb la Raquel, no se n'haurien sortit. La merceria ja gairebé era tan seva com d'ells.

Havia gastat dues fitxes. Va demanar la guia telefònica, hi va buscar el número que necessitava, va ficar una tercera fitxa a la ranura i va marcar les sis xifres fent girar la roda amb paciència, per no equivocar-se. A l'altra banda, la resposta no es va fer esperar.

—Comissaria Central de Policia, digui?

—El comissari Oliveras, sisplau.

—Un moment.

Van ser tres «moments». El darrer interlocutor li va preguntar ja més directament:

—De què es tracta?

—Un cas privat.

La resposta no el va satisfer. Ho va notar en el to de veu.

—De part de qui?

—Miquel Mascarell.

—Miguel...?

Es va sentir radical, provocador. Fins i tot agressiu.

—No, Miguel, no: Miquel. —I ho va repetir—: Miquel Mascarell.

Ja no hi va haver més intermediaris. El nom devia córrer per tota la comissaria com si es tractés de Jack l'Esbudellador. S'havia convertit en l'enemic públic número u.

La veu d'en Sebastià Oliveras va retronar a través del fil telefònic.

—Mascarell?!

No va perdre el temps en salutacions ni va mirar de ser ben educat.

—Jo no ho he fet.

—D'acord —va dir l'Oliveras abaixant el to—. Vingui aquí i en parlem.

—No.

—Mascarell...

—Conec el mètode: hi ha un sospitós i sembla clar? Cas tancat. No continuaran investigant.

—No sigui estúpid —va replicar ell adoptant un aire falsament pacient.

—Precisament perquè no ho soc continuo lliure.

—Què vol? Es baralla amb aquest home, em diu que ja va estar a punt de matar-lo fa quinze anys, i després apareix mort al cap de poques hores?

—Tot circumstancial.

—No em vingui amb tecnicismes legals!

—A quina hora el van matar?

—Vinga, per l'amor de Déu, què s'ha cregut?

—A quina hora va ser? —va insistir.

—Això és informació reservada i secret de sumari!

—Si soc l'assassí, per què l'hi pregunto? —va inquirir per tercera vegada, mantenint el vigor en la veu—. A quina hora?

—Entre les deu i les dotze de la nit.

—Ahir a la nit jo era a casa amb la meva dona.

—Algú el va veure amb ella?

—No.

La pausa va ser explícita.

—Miri, Mascarell, vostè ha estat policia, coneix el procediment. Què li diria, a un sospitós, en les mateixes circumstàncies?

—Que s'entregués i no compliqués més les coses.

—Doncs ja està.

—Hi ha una diferència i un matís. La diferència és que jo soc... he estat policia. El matís és que tinc un passat, vaig ser indultat després d'esperar la mort uns quants anys, i amb aquests antecedents no puc pas esperar gaire justícia, que diguem.

No hi va afegir «de vostès».

—Vol acabar mort en un carrer quan un agent li cridi l'alto?

No li va preguntar pas si dispararien a matar.

—La meva dona encara és aquí?

—No. Li hem pres declaració i se n'ha anat fa una estona.

—Li ha dit el mateix que jo?

—Sí. Fins i tot m'ha detallat el que van menjar per sopar i la disputa que van tenir.

—I, mirant-la als ulls, ha dubtat de la seva paraula? Creu que mentiria per salvar-me?

En Sebastià Oliveras no va voler continuar discutint més.

—Què farà? —va rondinar el comissari, ostensiblement empipat.

—Què vol que faci?

—Si es fica en més embolics... li asseguro que d'aquest mal pas no el traurà ni Déu.

—Puc preguntar-li una cosa?

—No!

Ho va fer igualment.

—Creu que he matat en Leonardo Andrada?

—Sincerament?

—Sí.

—És possible. Vostè odiava aquest home.

—Em creu un justicier solitari estant casat i amb una filla acabada de néixer?

—En el meu lloc, jo m'ho crec tot, ho hauria de saber.

—L'Andrada era una bèstia i penso que continuava sent-ho. Encara més: per la manera com l'han matat, ara n'estic segur del tot.

—Esperi, esperi... La manera com l'han matat? Com dimonis sap «la manera com l'han matat» si no ho ha fet vostè?

Era hora d'anar acabant.

Podien rastrejar la trucada, com acostumava a fer l'FBI en les pel·lícules americanes?

—Comissari, recorda allò de l'abril de l'any passat?

—Sí.

—Doncs ja està. Encara que pensi a poc a poc, em bellugo de pressa, sense que importin els anys —va afirmar en Miquel sentint-se orgullós de dir-ho—. Vostè hauria de fer el mateix. Un assassí campa lliure i no soc jo. Busqui'l.

—Masc...!

Va penjar l'auricular.

Fet.

Ara tenia el comissari Oliveras en peu de guerra, però també advertit.

I alguna cosa li deia que, malgrat tot, ell coneixia la veritat.

Encara que hagués d'assumir el seu paper.

Va sortir del bar amb el barret encara calat, va caminar a poc a poc amb ulls al clatell i, en arribar a la casa, en Fortuny li va tirar la clau per la finestra per no haver de baixar a obrir. Quan va ser de nou al pis, la primera cosa que va olorar va ser l'aroma del que estava preparant el detectiu.

A sobre, sabia cuinar.

No estava més tranquil. No parava de pensar en la Patro. Es mantenia inquiet, preguntant-se què hi feia, allà, en lloc de posar-se a investigar. Però si més no havia recuperat el control, la serenitat, i reconeixia que en David Fortuny tenia raó.

Sense calma era impossible buscar res, i encara menys un assassí.

—Com va? —va dir el detectiu, alçant una copa de vi barat i de baixa qualitat.

—Bé, millor —va assentir en Miquel fent el mateix amb un got d'aigua.

—Vostè era un gran inspector, el millor del cos, l'hi ben asseguro. La gent també ho sabia. Ara... no dic pas que estigui rovellat, però les coses són diferents. Què li haig d'explicar? Agraeixi que qui té contactes sigui un servidor.

—Està molt ficat en política?

—Jo? No. No arribo a tant —va voler deixar clar—. Però... avui dia és millor tenir amics aquí i allà, estar ben relacionat, sobretot amb la gent que mou els fils del poder. I no em refereixo pas a les altes esferes. És més important a vegades una secretària que un ministre.

—Hi estic d'acord.

—Veu com ens entenem?

—No he dit pas el contrari.

—En el fons, tots dos som supervivents, no troba?

—Sí, però a vostè li van donar un salvavides, Fortuny. Jo vaig haver d'arribar a la platja nedant.

—No es faci la víctima. El Generalísimo el va indultar, no?

—No crec que Sa Excel·lència sabés res de mi, però sí, figura que va ser ell —va dir amb ironia.

—S'imagina aquest país manat per tota aquella catèrvola, satèl·lit de Moscou...?

—Fortuny, no discutim.

—Entesos —va dir ell bevent un altre glop de vi—. Que n'és, d'estrany, vostè, eh? Que no prengui alcohol, encara. Però això de no fumar...

—Parli'm de la seva feina —el va tallar en Miquel canviant el caire de la conversa—. En té gaire?

—Suficient —va contestar en Fortuny plegant els llavis—. Diria que, de moment, és justeta. Però estem començant. Encara no són bons temps, però és evident que ho seran.

—Hi confia molt.

—És clar. El pitjor ja està fet. Toca posar-se a caminar de veritat.

—Amb «el pitjor» es refereix a la guerra, la repressió i la quantitat de gent que continua tancada a les presons franquistes?

—No em surti amb això, home. —Es va remoure a la cadira—. No em parli des del ressentiment del vençut. Miri-ho amb perspectiva. El futur és el que compta.

—Fonamentat sobre milers de morts.

—Haurem de parlar sempre del mateix cada cop que ens vegem? —va dir ell amb un posat de disgust—. Un servidor retroba un vell amic i resulta que han de seguir la guerra pel seu compte per una simple disparitat de criteris!

—Una simple disparitat de criteris? —va contraatacar en Miquel fent uns ulls com unes taronges—. Ho diu seriosament?

—És clar que ho dic seriosament. Sap quina és la diferència entre vostè i jo? Doncs que jo soc optimista i vostè s'ho pren tràgicament. Tots els països han tingut la seva guerra civil, els Estats Units, França...!

—I ha estat per millorar. A Amèrica es va abolir l'esclavitud i a França es va posar fi a la monarquia.

—Aquí vam eliminar els comunistes! Li sembla poc?

—Fortuny, vostè és ingenu o creu realment el que diu?

—Ingenu, jo? I per què ho haig de ser jo i no vostè?

—Perquè vostès fonamenten la seva victòria en una il·legalitat, un cop d'estat i tot el que se n'ha derivat.

—Quina llàstima —va sospirar.

—Què vol dir?

—Que discutim per tot això, i més després de tants anys del final de la guerra. Vostè té les seves idees i jo les meves. Si anem per aquí...

—Els amics també discuteixen.

—L'hi acabo de dir: parla des del ressentiment. Per què és tan crític i no veu les coses bones?

—Les coses bones?

—Miri, si no arriba a ser per Franco, hauríem acabat ficats en la Segona Guerra Mundial. Què me'n diu, d'això?

—Però si al trenta-nou estàvem morts de gana i esgotats... I la División Azul?

—Una petita col·laboració, un gest de simpatia.

—Sap que Serrano Suñer va demanar als alemanys que els presoners republicans exiliats i capturats per ells fossin enviats a camps d'extermini?

—Això és propaganda.

—Un conegut meu hi va estar! M'ho va explicar fa tres mesos, al març! Res de propaganda: és la veritat!

—D'acord, les guerres són cruels, totes —va justificar en Fortuny mostrant un indici de cansament—. Ara hi ha pau, feina per a tothom...

—Matant els qui sobren és evident que no hi haurà mai atur.

En David Fortuny va mostrar el seu esgotament.

—Mascarell, vostè em cau bé. No ho espatlli, va. Digui el que digui i pensi el que pensi, podem ser amics. Ho som! Hem dinat, vostè està momentàniament fora de

perill, l'ajudaré a desfer aquest embolic... Francament, tot i sabent que és bo en la seva feina, no crec que pugui sortir solet d'aquest mal pas. Em necessita! I jo em sento feliç i orgullós de poder ajudar-lo.

En Miquel es va rendir. El seu nou company semblava forjat amb una salut de ferro pel que feia a l'optimisme i la bona disposició. Res de mirar enrere. Només comptava el futur i el bon ànim per afrontar-lo.

—Suposo que la vida és un cinc per cent el que et passa i un noranta-cinc per cent com t'ho prens —va sospirar en Miquel.

—Aquesta és una bona frase, veu? I una veritat com un temple. —Va mirar l'hora i es va aixecar de la taula—. Me n'haig d'anar.

—Vinc amb vostè —va dir ell imitant-lo.

—No, vostè es quedarà aquí —el va aturar.

—I què faig?

—Escolti la ràdio, faci la migdiada, escrigui a la seva dona... —li va proposar ell arronsant les espatlles—. Fins demà no podrem parlar amb la senyora Miralles, ja l'hi he dit. Mentrestant miraré si esbrino alguna cosa més sobre la mort de l'Andrada.

—Vostè investigui pel seu compte, que jo faré el mateix —va insistir.

—On anirà? Ni tan sols té un fil per començar a estirar el cabdell.

—L'escola i l'orfenat on prestava els seus serveis l'Andrada. I no és un fil, sinó dos.

—Hi vol anar avui, quan no solament estarà tot revolucionat, sinó probablement hi haurà la policia fent preguntes? Au, vinga, home! A més, no pot sortir al carrer així.

—I com vol que surti?

—Miri —va dir el detectiu somrient amb un deix de misteri—. Instal·li's aquí. Aquella d'allà serà la seva habitació —va afegir assenyalant una porta del passadís, propera al menjador—. Tregui's aquesta horrible americana que porta i amb la qual va demanant a crits que el detinguin, i posi's còmode. Sé que és dur, però si surt al carrer no arribarà gaire lluny. Unes quantes hores de pausa ens aniran bé, tot i que ja conec la seva teoria que els assassinats s'han de resoldre durant les primeres quaranta-vuit hores, ja que després és més complicat.

—Ho recorda?

—Ho recordo tot. Per això soc un bon detectiu —va presumir.

—Intenti descobrir com era el ganivet, on van trobar l'Andrada, si a l'entrada, enmig del pis o al seu dormitori, si l'assassí hi va deixar l'arma homicida...

—Tranquil, però sàpiga que no solament podré investigar això.

—Té un altre cas?

—Un pare que vol saber si el seu fill va amb males companyies —va justificar obrint les mans—. Res de l'altre món, però... haig de complir!

Això va ser tot, tret que, en anar-se'n, de la porta estant, en David Fortuny va cridar alegrement:

—Fins després!

Al cap de deu minuts va haver d'aixecar-se i passejar pel pis.

Al cap de trenta es va asseure per escoltar la ràdio.

Al cap d'una hora va tancar l'aparell i es va tornar a moure com un lleó engabiat.

Al cap de dues hores li queia la casa a sobre.

Va estar a punt de no obeir en Fortuny i sortir al carrer. Tot era millor que allò. No, tot no. Si el detenien, no sortiria mai més de la presó. Això si no anul·laven l'indult i l'afusellaven o l'executaven amb el garrot.

La Patro, vídua. La Raquel, òrfena.

La Raquel.

En Fortuny li havia dit que escrivís a la Patro.

Això sí que tenia sentit.

Va buscar estris per redactar una carta. Va trobar paper en un escriptori vell i una ploma en un calaix del bufet del menjador. Li va costar fer-la funcionar, però ho va aconseguir després de pressionar-ne la càrrega i colpejar la punta mitja dotzena de vegades. Quan la tinta va fluir, va buscar el lloc més còmode per instal·lar-se. Va acabar al mateix lloc on havia dinat, amb la claror del llum damunt del cap.

La carta no seria per a la Patro, sinó per a la Raquel.

Va respirar fondo i va començar a escriure.

Estimada filla: si un dia llegeixes això, voldrà dir que jo ja no soc amb tu...

Massa dur? No, real.

Però com es parlava a una nena de la pròpia mort?

Bé, nena primer. Després, de gran, l'entendria.

Estimada filla: si un dia llegeixes això, voldrà dir que jo ja no soc amb tu, almenys físicament, però sí en esperit. Això és el primer que has de saber, i l'únic que has de tenir en compte. Soc el teu pare i ets l'essència del que més compta al llarg d'una existència: l'amor.

Vull que sàpigues que, juntament amb la teva mare, ets el millor que m'ha passat a la vida, tot i que he tingut dues vides molt diferents, separades l'una de l'altra pel temps que vaig passar en una presó, després d'una guerra espantosa de la qual un dia sentiràs parlar. D'aquesta vida actual, l'última, sou el més important, allò per què un dia vaig decidir no rendir-me i tirar endavant quan ja no em quedava res. Trobar la teva mare ja va ser un miracle. Veure't néixer ho ha estat molt més. La nit que et vaig veure per primera vegada vaig plorar. No saps com. No eres més que una boleta amb els ulls ben oberts i carona d'esbalaïment, però t'hauria menjat a petons.

S'estava posant massa sentimental?

Sí, i què?

Era la veritat.

Va continuar escrivint.

Àngel meu, no sé pas quina vida t'espera, però vull confiar en un futur més o menys proper en el qual la pau, la concòrdia i la reconciliació s'hagin apoderat d'Espanya. Si no tingués aquesta esperança, no valdria la pena demanar-te coratge i força, ànim i tota la llibertat del teu cor per gaudir-ne.

T'escric això una tarda de juny, primavera, sense saber gaire bé si el que m'impulsa a fer-ho és la por o la prevenció pel que em pugui passar. Vaig ser policia durant molts anys. Després, la guerra ho va canviar tot; em van empresonar i vaig sortir en llibertat sense haver fet gran cosa, per no dir res. Ara estic ficat en un embolic. M'acusen d'un crim que no he comès. Lluitaré per demostrar la meva innocència, però pot ser que perdi, i en aquest cas aquesta serà la raó que llegeixis això. Si surt malament, si m'agafen i em tanquen amb clau, el més important, l'única cosa que m'encoratjarà, serà saber que tu creus en mi, com ho haurà fet la teva mare. Sempre he intentat ser una bona persona, i el millor en la meva feina. Ningú no deixa de servir la llei encara que el jubilin, l'apartin o el condemnin per un canvi polític. L'únic pecat que he comès ha estat estar sempre al costat de la legalitat, i encara més en una guerra equivocada i traïdora.

Raquel, el futur és teu. Resisteix, aguanta, forma't com a ésser humà, no et deixis intimidar ni trepitjar, tingues idees pròpies, defensa els teus principis; tant si estudies com si treballes, fes-ho amb honestedat i afany. Estigues orgullosa de tu mateixa. La felicitat es compon d'una infinitat de bons moments. Que siguin més i millors que els dolents. Un dia també hauràs de cuidar la mare. Ella és meravellosa. Única. La persona més bona i generosa que he conegut mai, i tan plena de vida que va ser capaç de convertir un pobre cadàver ambulat en una persona nova i digna de ser anomenada així. No et pots ni imaginar el que és això quan ho has perdut tot.

T'he dit que el futur és teu i realment és així. És al teu cap i a les teves mans, al teu cor i en la teva determinació. Ni una dictadura de ferro com la que ara ens domina, mentre t'escric això, pot durar gaire en el temps. Cap dictador mereix perpetuar-se ni fer-se un lloc digne en la història. Tard o d'hora, hi haurà una justícia, una reivindicació, encara que per als morts sigui un fet tardà, i per als vius que resisteixin, una compensació probablement estèril. Jo no veuré aquest futur, tu sí. Fes-te'n digna.

Si això surt malament, i m'acusen d'un crim que no he comès, diran coses terribles de mi. Tu només escolta la teva mare. Ens ha tocat viure en moments difícils i amargs, però els qui ens hàgim quedat pel camí formarem la carretera per on els qui sobrevisqueu haureu d'avançar.

Raquel, «esperança» és una vella paraula del diccionari que, en la major part dels casos, té poc o res a veure amb la religió. Més aviat es refereix a la voluntat de continuar. És un impuls, una força, la gasolina de l'ànima, suposant que l'ànima sigui això que ens fa diferents, no pas immortals en un paradís celestial en què no crec.

T'estimo molt.

T'es...

Va deixar d'escriure.

Tenia els ulls negats i li tremolava la mà.

Massa emoció.

Va llegir el que acabava d'escriure, amb lletra menuda i clara, i no en va tocar ni una coma. No calia. Tampoc no va allargar més la carta. Simplement es va acomiadar amb un «El teu pare» i la va signar. La lliuraria a en David Fortuny i, amb una mica de sort, la Raquel mai no l'hauria de llegir.

O sí.

Per què no?

Viu o mort, servia igual.

Un testament.

Va buscar un sobre als mateixos llocs on havia trobat el paper i la ploma, però no va tenir sort. Va pensar que es podia guardar el full, doblegat en quatre parts, a la

butxaca de l'enorme jaqueta d'en Ramon, però va acabar deixant-lo repenjat sobre el petit llum de la tauleta de nit i va tornar a esperar en David Fortuny.

Més ràdio.

Més passejades.

Més nervis.

Fins que a les vuit del vespre es va obrir la porta del pis i la veu del detectiu li va anunciar la seva arribada amb la mateixa alegria amb què se n'havia anat.

—Ja soc a casa! —va dir gairebé cantant.

Dia 5

DIMECRES, 20 DE JUNY DE 1951

Quan en David Fortuny va sortir de la seva habitació, vestint un pijama horrible, despentinat i amb cara de son, en Miquel ja feia una hora que estava despert.

—Bon dia —va remugar l'amo de la casa, amb molt menys entusiasme del que solia mostrar.

—Bon dia.

—Gràcies per no fer soroll perquè obrís els ulls abans —va dir ell gratant-se el cap—. Al matí tinc molt males puges. No començo a coordinar fins que he pres alguna cosa. Ha esmorzat?

—No.

—Doncs a la cuina hi havia galetes i una mica de cafè molt.

—Tant se val.

—Vostè mateix... Com li ha anat la nit?

Li deia que no havia dormit més de mitja hora seguida, que no havia parat de regirar-se al llit, que havia tingut malsons i que el que més ganes tenia de fer era entrar en acció?

—Regular —va respondre en Miquel quedant-se a mig camí.

—Ja, un llit nou sempre és difícil —va dir l'altre, que ho havia entès pel costat equivocat—. A mi, és que em canvien el coixí i soc home mort.

—Després de passar vuit anys i mig a l'«hotel» del Valle de los Caídos, qualsevol cosa em sembla un luxe.

—Això sí, veu? —va replicar el detectiu, sense voler aprofundir en el comentari.

—Fortuny.

—Què?

—Em va dir que l'havien ferit, però no com.

—De debò li interessa saber-ho?

—És clar.

El detectiu es va tocar el braç esquerre amb la mà dreta. Va semblar com si no donés importància a l'explicació. Com si expliqués l'argument d'una pel·lícula bèl·lica.

—Va caure un tret de morter al bell mig del nostre escamot i vam saltar pels aires. Jo no tenia res, ni una rascada, només l'atordiment, però la resta del grup... Un dels nois, un soldat que es deia Gutiérrez, cridava com un boig demanant ajuda. Vaig anar de quatre grapes fins a l'esvoranc que havia deixat l'explosió i el vaig veure fet una pellerina, pobre. Li sortien els budells, estava obert en canal. Intentava aguantar-se'ls i tornar-los a posar al seu lloc, però era impossible. Tot i això, vaig continuar gatejant cap a ell. I sap allò que diuen que una bomba no cau al mateix lloc que l'anterior? Doncs és mentida. Va caure un segon tret de morter just damunt d'ell. Si

arribo a estar-hi més a prop, no ho hauria explicat. Vaig tornar a volar pels aires, vaig perdre el coneixement, i quan em vaig despertar... —Va moure amb penes i treballs el braç esquerre i els dos únics dits sans de la mà, el polze i l'índex—. Un preu petit per continuar viu, no troba?

—Hi va estar molt de temps, a la rereguarda?

—Ja no vaig tornar al front. Amb un braç inútil? Em vaig deslliurar de combatre a l'Ebre.

En Miquel es va empassar la saliva.

En David Fortuny no havia lluitat contra en Roger.

Valia més això que res?

—Gràcies per explicar-m'ho.

—Quan sigui vell, si tinc nets, aquesta serà la meva gran batalla.

Va sortir del menjador i en Miquel el va sentir deambular per la casa. Ja va tornar vestit, amb una tassa de cafè a la mà i unes galetes.

—Mengi alguna cosa, que després caurà rodó —li va suggerir allargant-li les galetes.

—No es fa tard? —va dir en Miquel.

—No, tranquil. L'Assumpta Miralles em va dir que agafava el tren després d'esmorzar amb la seva mare. Arribarà a casa seva a mig matí. Tenim temps.

En Miquel li va dir amb tota la naturalitat del món:

—Hi aniré sol.

—Ah, no! —s'hi va oposar en Fortuny.

—Ah, sí —va replicar ell amb la mateixa serenitat—. Si em veu amb vostè, adéu a la confidencialitat entre detectiu i client. Ho ha oblidat? Se n'ha de quedar al marge.

—I qui li dirà que és vostè?

—No ho sé. A vegades no dic res i la gent em pren per policia igualment.

—És que encara ho sembla.

—Serveix d'ajuda —va apuntar ell mastegant una de les galetes.

—I què faig, jo?

—El que no va poder fer ahir a la tarda per culpa del seu altre cas: intentar esbrinar més detalls del crim. Parli amb la dona que va trobar el cadàver, amb els veïns... No en conec cap que no vulgui protagonisme, per més que s'escandalitzi. Necessitem cobrir tota aquesta part.

—Treball de camp.

—Treball de camp —va repetir en Miquel fent que sí amb el cap—. Jo no puc anar a aquella casa, per si la policia la vigila.

—Per una vegada estic d'acord amb vostè.

—Gràcies.

—Ara anirem al meu despatx. L'haig de camuflar.

—Que farà què?

—Ja l’hi vaig dir ahir: no pot sortir al carrer així, sense més ni més. Tota la policia ja deu tenir la seva descripció. El vestiré adequadament i el disfressaré.

—No foti! —va exhalar en Miquel.

—És molt útil en la meva feina. El que fa una perruca, un bigoti, una barba...! Fins i tot un lleu accent estranger, per tal de despistar! Per ser detectiu cal ser també un bon actor.

—Estic impressionat —va haver d’admetre.

—Ja li vaig dir que era bo. Està a punt?

—Sí, quan vulgui.

Van sortir del pis i van baixar les dues plantes que els separaven del primer. L’oficina d’en David Fortuny era funcional: una sala d’espera, un quartet que servia de magatzem, un petit lavabo i el despatx pròpiament dit, amb una taula, dues cadires, un sofà, un arxivador i poca cosa més.

Tret del diploma acreditatiu.

—Sort que, més o menys, som de la mateixa alçada i constitució —va calcular el detectiu—. Bé, vostè fa una mica més de panxa.

—Jo no faig panxa —va voler deixar clar.

—El que vostè digui. —Va entrar al magatzem, ple d’andròmines, i, en un penja-robes, hi va començar a buscar la roba adequada, pantalons, americana, corbata...—. A veure això, i això, i també això...

—Em farà anar amb barret? —es va alarmar en veure que n’agafava un.

—Sí.

—Em fa venir mal de cap.

—Doncs s’haurà d’aguantar durant uns quants dies. Els cabells també delaten la gent, i els seus, tan platejats, són com un semàfor en vermell.

No solament va ser el barret. També va treure un bastó de mànec platejat de les profunditats del penja-robes.

—No...

—Vol callar, home? És perfecte! A la seva edat no té res de dolent que porti bastó. Li donarà un toc digne i elegant alhora. Ara segueix, que li canviarem la cara. No el reconeixerà ni sa mare!

En Miquel va pensar en la seva mare.

I en la Patro.

De totes les absurditats de la seva vida, aquella era clarament la pitjor.

Va caminar fins al despatx, seguit per en Fortuny. El detectiu va deixar damunt la taula tot el que portava. No va ser una feina fàcil. D’entre la mitja dotzena de barbes va escollir la que se li assemblava més als cabells. En Miquel va agrair que l’única cosa postissa fos la barba i el bigoti. Amb una perruca hauria estat pitjor, tant si hagués portat barret com si no. Un cop untada la part interior de pega, o el que fos aquella fixació, l’hi va col·locar amb cura, assegurant-la centímetre a centímetre. El bigoti hi feia joc i era espès. Res a veure amb els fins bigotets franquistes.

—No caldrà ni que el maquilli —va dir en Fortuny.

—També es maquilla?

—És clar. Unes bones ulleres, unes taques, pigues... Tot serveix, l'hi ben asseguro.

—Es disfressa gaire, vostè?

—A vegades, quan el cas ho requereix. Tècniques modernes.

—Sembla que s'ho passa molt bé —va haver de reconèixer.

—Sempre he tingut sentit de l'humor. Visc i deixo viure. I què vol que li digui? Val més això que no pas estar tot el dia en una oficina sinistra aguantant un director malparit.

En David Fortuny era el paio més positiu del món.

Feixista, però positiu.

O potser per això.

Al capdavant, havien guanyat la guerra i tallaven el bacallà.

—Sé el que pensa —li va recriminar el detectiu.

—Ves per on.

—No es faci l'esquerranós amb mi —li va dir ell assenyalant-lo amb el dit—. Tots dos som supervivents, fiqui-s'ho al cap. —Es va allunyar d'ell, va picar de mans i va cantar—: Ja està! Ha quedat genial!

En Miquel es va aixecar. Va anar de dret a la petita cambra amb el rentamans i el vàter. Hi havia un mirall bastant picat per l'edat i el deteriorament. S'hi va mirar i va obrir els ulls.

Era un ancià.

I, sens dubte, tothom s'ho empassaria.

—Déu meu! —va exclamar.

—Una obra d'art, oi? Amb el barret, la roba i el bastó...

Mai no hauria imaginat que arribés a fer una cosa com aquella.

—Gràcies —va dir sincerament.

—Té diners?

—Sí, cent pessetes.

—No va sortir de casa a correuita?

—Em van deixar l'americana i els diners. Un amic.

—Això està bé. Qui té un amic, té un tresor —va sentenciar el detectiu alçant el dit índex de la mà dreta cap amunt.

—Em dona l'adreça de l'Assumpta Miralles?

—Carrer de la Lluna, 14. Sap on para?

—Sí.

—És una dona molt senzilla, no sigui dur amb ella.

—Sé com fer la meua feina.

—Una cosa és fer la seva feina i una altra estar implicat i ficat fins al coll en el cas —li va recordar en Fortuny.

En Miquel va recordar una cosa.

Potser no tindria una altra ocasió, si allò sortia malament i no tornava.

—Escolti, si em passa res...

—No sigui negatiu, home!

—Em vol escoltar, sisplau? —va replicar ell revestint-se de paciència.

—Endavaaant —va dir l'altre allargant la tercera vocal.

—A la meva habitació li he deixat una carta. Va adreçada a la meva filla, però l'hi haurà de donar a la meva dona, és clar.

—Ja es posa funest? Ha fet testament?

—Més o menys.

—Au, fugi, home. Vagi-se'n abans que canviï d'idea! Ens veurem aquí a la nit —el va apressar, va obrir un calaix de la seva taula i li va lliurar dues claus—. Això és per si torna abans que jo, que no s'hagi d'esperar al carrer.

Li donava les claus del seu pis.

No feia ni vint-i-quatre hores que estaven junts, i li donava les claus del seu pis.

Increïble.

L'excepció que confirmava la regla feixista?

En Miquel hi continuava pensant quan va fer les primeres passes de la seva nova personalitat a l'exterior.

El primer que va fer va ser tornar al bar del dia anterior per trucar per telèfon. Va demanar un cafè amb llet, que acompanyés a l'estómac les galetes ingerides una estona abans, i un parell de fitxes. No era d'hora, però de tota manera hi havia gent. El pitjor, el fum del tabac. Abans de començar a parlar per l'auricular es va haver d'aclarir la veu.

Tot seguit, va sentir la de la Teresina.

—Soc jo —va dir ell presentant-se igual que hores abans.

—Senyor!

El to de la seva empleada era d'ensurt, no pas d'alarma. Així i tot, es va sentir commogut.

—Estic bé —va ser la primera cosa que li va dir—. Que hi és la meva dona?

—No, em sap greu —es va desesperar, víctima de l'angoixa—. Ha passat per aquí per dir que no es trobava bé, que es quedaria a casa amb la nena, però que vostè no s'alarmi, que únicament és per l'ensurt i que amb prou feines ha dormit aquesta nit.

Pobra Patro.

Es va sentir culpable, encara que tot allò li hagués caigut al damunt de la manera més inesperada i estúpida.

Bé, després de ficar la pota abraonant-se contra en Laureano Andrada com ho havia fet.

—La policia...?

—No, no. Tranquil. No han tornat.

—I al carrer?

—Ai, això no ho sé. Si estan camuflats o una cosa així...

—Teresina, quan vegis la meva dona digue-li que estic bé, que sobretot s'ho prengui amb calma i tingui paciència. Digue-li que li prometo que hauré resolt això d'aquí a pocs dies.

—Però és un assassinat, senyor! I si es fica en més problemes?

—Què vols que faci? No em deixaré pas empresonar sent innocent. Escolta —va afegir ell, decidit a posar fi a aquella conversa telefònica com més aviat millor—. Digues a la Patro que aquesta tarda sigui a la botiga, d'acord?

—A quina hora?

—No ho sé, però digue-l'hi. Si no és que es troba molt malament, que faci aquest esforç.

—I si no ve?

—Doncs a l'hora de dinar ves a casa i ja està, però que vingui. D'acord?

—Sí, sí senyor.

—Llavors entesos. Confieu en mi.

—Vagi amb compte, senyor.

—No pateixis.

Va penjar l'auricular.

Sempre havia anat amb compte, però era el primer cop que l'acusaven d'un assassinat.

Amb això, qualsevol podia perdre el cap.

La distància entre el carrer Vilamarí i el carrer de la Lluna era relativament curta. Un quart d'hora a bon pas. Només duia cent pessetes, menys el que li havia costat el cafè amb llet i les fitxes. Estalviava?

Va alçar la mà i va aturar un taxi.

El temps era or.

—Bon dia, avi. Passejant? —el va saludar un alegre taxista.

Va donar-li l'adreça secament i l'home va saber captar-ne el to. No va tornar a badar boca en tot el trajecte, d'altra banda ràpid. Ni tan sols el va mirar pel retrovisor, concentrat en la conducció. Quan en Miquel va baixar del vehicle, va mirar l'edifici on vivia l'Assumpta Miralles, una vella, vellíssima casa de dues plantes i aspecte molt humil. El primer que li va cridar l'atenció va ser que algú que visqués allà pogués pagar un detectiu privat, per més barat que fos.

Ni tan sols sabia a quant cobrava l'hora en David Fortuny, si és que calculava així els seus honoraris.

No hi havia portera, però la porta del carrer tampoc no estava tancada. Va pujar a la primera planta i va tocar el timbre. A l'altra banda hi va sentir un estosec, un «Ja vinc!» i el frec d'unes sabatilles sobre el terra. La porta es va obrir i, al lllindar, hi va aparèixer una dona d'uns cinquanta i pocs anys, desarreglada, amb els cabells esbullats, vestida amb una bata arremangada fins als colzes. Darrere seu es veia un pis d'allò més humil. Se'l va quedar mirant un parell de segons sense dir res, amb actitud expectant.

—Senyora Miralles?

—Sí, soc jo. Què vol?

Era un senyor gran, amb barba, bigoti, barret i bastó. Va haver de recordar-ho, per comportar-se com a tal. Ja no semblava un policia.

—Podria parlar amb vostè?

—De què?

—D'en Laureano Andrada.

El rostre inexpressiu es va alterar. La mirada va esdevenir més obliqua. Els llavis es van tensar.

—Com diu?

—Vull parlar amb vostè del senyor Laureano Andrada —va repetir amb la mateixa educació i bones maneres.

—No entenc...

—Sisplau.

—Qui és vostè?

—Això és igual, cregui'm. Sé que ha contractat un detectiu perquè segueixi el senyor Andrada. I em consta que la raó és la mateixa per la qual el seguia jo.

L'Assumpta Miralles es va repenjar a la porta.

Va fer la impressió que havia rebut tot allò com una bufetada.

—Miri, jo no... De debò, no sé de què... —va barbotejar sense trobar la manera d'acabar cap frase, mentre la por li anava envaint el rostre.

—Aquest home va pervertir el meu fill durant anys, abans de la guerra —va disparar amb bala—. Em pensava que havia mort, perquè llavors el van detenir. Fa poc vaig saber que era viu.

—Ho... sento, però...

—Vinga, ajudi'm. Per què va contractar aquest detectiu, senyora?

S'estava ensorrant. Era evident. Però no de la manera habitual en una persona culpable o carregada de secrets. Era més aviat desconcert.

Aquest cop va obrir i tancar la boca sense dir res.

—Un fill, un nebot...? —va intentar estirar-li la llengua en Miquel.

—El fill d'una amiga —va contestar sense gaire convicció.

—Em dona el seu nom i l'adreça?

A l'últim, l'Assumpta Miralles es va atabalar. El desconcert es va convertir ja de manera definitiva en por, i la por la va empènyer al pànic. Els ulls li van ballar en la penombra del replà.

—No... puc —va dir ella movent el cap d'un costat a l'altre—. La seva mare... no ho sap. M'ho va explicar ell. Sí, ell.

No mentia bé. Ella mateixa va ser-ne conscient.

En Miquel es va adonar que estava a punt de perdre-la.

—Senyora Miralles, digui'm on puc trobar aquest jove.

—No —va respondre la dona, encara movent el cap, ara amb més excitació—. Miri, no vull embolics. Vagi-se'n, senyor. Deixi'm en pau, vol?

—Per què està tan nerviosa?

—Perquè jo no sé res —va replicar ella aferrant-se a la porta amb una mà—. El detectiu em passa els informes i això és tot. És l'única cosa que li puc dir. Ni tan sols entenc...

L'hi va deixar anar sense embuts:

—Han assassinat el senyor Andrada, senyora Miralles. He pensat que vostè me'n podria dir alguna cosa.

L'efecte va ser impactant. Com si li hagués etzibat un cop de puny al pit. L'Assumpta Miralles va deixar de respirar durant uns quants segons. Es va posar l'altra mà a la cara. Els ulls se li van endinsar en un territori inexplorat d'angoixa i terror. La paraula «assassinat» se li va clavar al cervell com un ganivet, primer fred, després roent.

—Què? —va gemegar.

—L'home a qui va manar seguir ha estat assassinat, i això la relaciona molt directament amb el cas —va continuar en Miquel.

—És... policia?

—No, no ho soc. Ja li he explicat per què seguia el senyor Andrada. Necessito tan sols que confiï en mi.

—Vagi-se'n, sisplau —va aconseguir dir al límit de la seva resistència.

—S'estima més parlar amb la policia?

—Vagi-se'n! —va cridar de sobte, fora de si—. Deixi'm en pau! Jo no sé res!

La dona va tancar la porta de cop amb un gran terrabastall.

En Miquel no es va moure. Hi podia haver posat el peu per evitar-ho, però no ho va fer. No serviria de res espantar-la. Si començava a xisclar, seria pitjor. Sabia que ella era a l'altra banda. No havia sentit les seves passes allunyant-se pel pis.

—No compliqui les coses, faci'm cas!

Silenci.

—No comprèn que això no quedarà així?

Res.

Va enganxar l'orella a la fusta.

L'Assumpta Miralles no plorava. Possiblement ni tan sols respirava.

Ja no va esperar més i va tornar al carrer.

Però no pas per allunyar-se d'allà.

Més enllà de la reacció de l'Assumpta Miralles, hi havia alguna cosa que no encaixava.

El que era més evident.

Una dona com ella, vivint de manera tan humil, contractava un detectiu privat?

Probablement ni tan sols sabia que existien.

I quedava la seva reacció.

S'havia ensorrat fins al límit.

En Miquel es va allunyar pel carrer de la Lluna en direcció al del Lleó, per si de cas la seva trasbalsada testimoni l'espiava des d'una finestra. Va girar a la cantonada del carrer Tigre i s'hi va apostar, tot mantenint-se a l'aguait. L'espera no va ser llarga. L'Assumpta Miralles va trigar deu minuts a sortir, a correueta, manifestament nerviosa. Duia sabates planes i una jaqueteta barata. També s'havia pentinat. Va seguir el mateix camí, carrer de la Lluna i la seva prolongació, el carrer Lleó, al final del qual va girar en direcció a la ronda de Sant Antoni. Un cop allà es va encaminar cap a la parada del tramvia i va esperar.

En Miquel era conscient que no podria agafar el mateix tramvia que ella sense que el veiés.

Un risc més, però habitual.

Primer va aturar un taxi.

—Ens esperarem aquí fins que la senyora de la parada, la de la jaqueteta beix, pugui a un tramvia —el va informar—. Caldrà seguir-lo.

L'home va girar el cap.

—Serà una cosa perillosa? —va preguntar.

—Faig pinta de voler ficar-me en embolics?

—Això no se sap mai. Si jo li expliqués...

—Tranquil. —Se li va acudir la mentida més plausible—. És la meva filla i sospito que té relacions amb un home casat. Ja m'entén.

—A mi, la meva em fa això i, amb la poca cara de vergonya que em quedi, la mato.

—Caram, tampoc no és això.

—Vostè no coneix la meva filla.

No van parlar més.

Sobretot perquè va arribar el 29 i l'Assumpta Miralles hi va pujar.

No va ser un trajecte llarg. Van enfilear Marqués del Duero i el passeig d'Isabel II fins a la plaça Palau. Per sort ho van fer en silenci. La dona objecte de la seva persecució va baixar del tramvia a la plaça i en Miquel va fer el mateix, després de pagar al taxista l'import exacte.

—Que tingui sort! —li va desitjar l'home.

La dona que havia contractat en David Fortuny tornava a caminar amb pas viu. En Miquel va haver d'apressar el seu per no perdre-la de vista. Va agafar un tros de l'avinguda Marquès de l'Argentera, va passar a l'altre costat i va pujar pel carrer de Rera Palau i la plaça de les Olles. Finalment va arribar al carrer Esparteria.

Allà va entrar en un portal.

En Miquel es va prendre el seu temps abans de prosseguir la marxa. Va passar per davant del portal i va veure que era una mena d'asil regentat per monges. El seu nom: Buena Esperanza. No s'hi va aturar pas. Va arribar fins a la següent cantonada, al carrer Calders, i va fer el mateix que al carrer de la Lluna: esperar pacient.

Va ser un quart d'hora.

Llarg, tens, ple d'interrogants i dubtes.

L'Assumpta Miralles va tornar a sortir, i aquest cop ja no va accelerar el pas. Es va allunyar en direcció a la plaça de les Olles, com si desfés el camí que havia seguit, per tornar a casa. En Miquel es va quedar on era.

Va comptar fins a deu i es va dirigir a l'asil.

A l'entrada hi havia una espècie de garita, presidida per una monja d'hàbit llarg i còfia alada. Si no anava errat, aquella mena de còfia era el senyal distintiu de les Filles de la Caritat, però tampoc no n'estava segur. L'escapulari era més aviat un pitral blanc. Més enllà d'ella es veia un pati sense sol en el qual una dotzena d'ancians immòbils veien passar la vida en silenci, amb els ulls girats més aviat cap endins que no pas cap enfora.

Es va comportar com donava a entendre la seva disfressa, com un senyor digne i respectable, es va treure el barret i va somriure.

—Perdoni —va dir ell ficant una mica el cap pel forat del vidre que protegia la monja—. La senyora que acaba de marxar, a qui ha vingut a veure?

La venerable germana, carregada d'anys i de quilos, no es va refiar del seu tarannà amigable.

—Qui és vostè?

Si li deia que era policia, potser li demanaria la credencial. I disfressat, no ho semblava pas. Havia perdut la seva prestància.

—Soc detectiu privat —va deixar anar.

La monja va alçar les celles.

—Com diu?

—Investigo coses, ja sap.

No, no ho sabia.

—Aquí? Què hi ha d'investigar, aquí?

—Doncs un delictes, però res seriós, no s'hi amoïni. I no li puc dir res més, ho sento —va afegir ell mantenint les formes—. És un assumpte important, cregui'm. Em sap greu molestar-la. Li juro que seré breu.

La vigilant va rumiar.

Tampoc no volia embolics, i el visitant semblava qualsevol cosa menys una persona desagradable.

—Ha vingut a veure el senyor Camprubí. Llorenç Camprubí —va dir ella, avenint-se a col·laborar—. Habitació 217. —Va treure una mà per la mampara de vidre—. Segueixi tot recte, pugi l'escala, i al primer pis giri a l'esquerra.

En Miquel va mirar els vells del pati.

—És a l'habitació?

—Ell sí —va assegurar la monja.

No li va preguntar per què n'estava tan segura, però ho va intuir. Va donar-li les gràcies i va creuar la porta enreixada que li permetia arribar a l'altra banda de la frontera, la que separava la vida exterior de la mort interior. Mentre caminava, amb certa aprensió, va pensar que ell hauria acabat igual, sol i perdut, si no hagués trobat la Patro i s'hi hagués casat.

Tenir algú ho era tot.

Va pujar al primer pis, i molt abans d'arribar a l'habitació 217 ja va sentir l'enrenou, les rialles, els crits.

Es va aturar.

—Avui és el dia més feliç de la resta de la meva vida!

—Ho hem aconseguit, Llorenç, sí senyor!

—Em pensava que em moriria sense veure-ho!

—Per en Pere!

—Per en Pere! —van repetir almenys un parell de veus.

Més rialles felices.

En Miquel va ficar el cap pel forat de la porta, que estava oberta. El que va veure va ser un pur contrast. Tres homes a les acaballes, tres pellerengues animades, comportant-se com si acabessin de rebre la més gran de les alegries, exultants de felicitat. Un era al llit, amb uns tubets que li sortien de les fosses nasals i el connectaven a un respirador. El segon, assegut en una cadira de rodes més voluminosa que ell, a causa de la seva esprimatxada i esquifida figura. El tercer, dret, es repenjava en uns caminadors de fusta. Cap d'ells tenia gaire carn al cos. Només la pell i l'os.

I, rient com reien, de passada mostraven les poques dents que els quedaven.

En adonar-se de la seva presència, tots tres van callar de sobte.

Van mirar-lo com si fos un marcià que hagués aparegut del no-res.

—Sí? —va preguntar el del llit.

—Senyor Camprubí?

Estava parcialment assegut, descansant sobre el coixí, col·locat en posició vertical. Es va repenjar amb les dues mans i es va incorporar una mica més. Els ulls, enfonsats a les conques, tenien la clàssica expressió de la vellesa extrema, propera a la mort, quan les mirades esdevenen incertes i profundes, però vacil·lants i febles.

Naturalment, l'Assumpta Miralles l'havia descrit de manera més o menys detallada, ja que en Llorenç Camprubí va arrufar el nas i va serrar les dents. Els altres dos es van quedar tensos.

—Vostè...

—L'he seguit, sí —va ser sincer.

—Què vol?

—Poca cosa —va afegir acabant d'entrar a l'habitació, amb el barret en una mà i el bastó a la altra—. Saber qui va matar en Laureano Andrada i per què.

Els pòmuls es van marcar encara més al rostre de l'ancià. Va tancar la mà dreta amb força. En Miquel va intuir que, en aquells moments, li costava respirar malgrat els tubets.

La veu va sonar molt dura.

—No sé qui coi és vostè ni m'importa —li va engegar—. Aquesta bèstia ha mort, és tot el que compta. Si és veritat el que ha dit a l'Assumpta...

—Ho és.

—Doncs millor. Ho hauria fet jo mateix si hagués pogut, m'entén? Jo mateix! Ara toqui el dos i deixi'ns en pau, gaudint d'aquest moment.

—Vol que parli amb la policia?

En Llorenç Camprubí li va llançar una mirada tan intensa com irònica.

—M'ho diu seriosament? —va replicar ell obrint els braços i esclafint una riallada seca i amarga, exempta de felicitat—. No em veu? La policia? Ha! No em queden ni tres mesos de vida, de manera que me la porta fluixa, la policia!

Va ser massa per a ell. Es va posar a estossegar i ja no va parar. De la tos va passar a la congestió, i de la congestió a l'ofegament. El vell de la cadira de rodes ni tan sols es va immutar en veure l'escena. El dels caminadors es va inquietar.

Va ser ell qui va cridar:

—Sor Anunciació!

La monja va aparèixer al segon crit, quan ja en Llorenç Camprubí estava vermell. Va entrar com un tornado, o com una enorme bola amb potes, perquè era baixeta i rodona. En veure l'escena es va abalançar sobre el malalt, el va ajudar a incorporar-se i li va donar copets a l'esquena. En acabat es va adreçar als presents.

—Què ha passat? —va preguntar alarmada.

—Ha estat ell —va dir el dels caminadors assenyalant en Miquel.

—I qui és vostè? —va retronar la veu de sor Anunciació—. Faci el favor de no atabalar-lo, home! Ja poden sortir tots d'aquí, au, vinga!

En Miquel va mirar l'ancià del llit.

Per damunt de la tos i la resta hi havia els seus ulls.

Uns ulls feréstecs.

L'acer forjat pel gresol del temps en la vellesa.

No pensava parlar.

Va haver de sortir de l'habitació i deixar que la monja reparés l'atzagaiada, i ja no es va voler enfrontar als altres dos. Seria inútil. Va caminar pel passadís, va baixar l'escala fins al pati i va tornar a la garita de la primera monja, desconixedora del que havia succeït a dalt.

—He anat ràpid, veu?

—Sí, ja ho veig. Millor. Els angelets ja no estan per a gaires esforços. La majoria tenen el cap a tres quarts de quinze.

—Veig que el senyor Camprubí s'està morint.

—Sí —va afirmar la dona movent el cap amunt i avall amb serenitat—. Pobrissó, ja és en mans de Déu Nostre Senyor.

—Aquest asil...

—Residència —el va corregir.

—Aquesta residència no és de l'Administració, oi?

—No, no senyor. És de pagament, però nosaltres som aquí per ajudar, sense cap interès, és clar. Què farien aquestes dissortades ànimes sense el nostre afecte?

—Així doncs, el senyor Camprubí no és pas pobre.

—Va venir aquí fa uns quants anys, amb el seu cosí Antoni i el seu amic Àngel. Sempre estan junts. El senyor Camprubí va deixar, tot just arribar, un fons perquè fossin atesos durant el que els quedés de vida i no els faltés res en la mesura de les nostres possibilitats.

—No té família?

—No.

—Llavors la senyora que l'ha visitat...?

—Ve sovint. Crec que servia a casa seva fa anys.

—No rep més visites?

—No. Tots tres estan sols, ja ho veu. Si no fos per nosaltres...

Era una monja enraonadora, cordial, però no va voler estirar més la corda.

—Ha estat molt amable. Tindrè ben present aquest lloc —va afegir ell proclamant-se candidat a ser-ne un futur hoste.

—El delicte que investiga... M'ha dit que no era res seriós; però, bé, un delicte sempre és un delicte, no? —va inquirir tot d'un plegat, encuriosida.

Es va sentir una mica cruel, però l'hi va deixar anar:

—Un assassinat —va dir ple de naturalitat.

La monja es va posar les mans a la boca i va obrir els ulls de bat a bat. Seguidament es va senyar.

—Mare de Déu santíssima, quin horror!

—Sempre hi ha pomes podrides —va reblar ell acomiadant-se de la monja amb una inclinació de cap—. Gràcies, germana.

Mentre caminava per la part de dalt de la plaça Palau, es va aturar davant d'un aparador per donar-se un cop d'ull. Li feia la sensació que la barba se li estava desenganxant. Es va quedar tranquil, però se la va prémer amb els dits, no fos cas que li caigués en el moment més inesperat. La imatge reflectida al vidre el va tranquil·litzar. Un home agradable, d'una banda elegant, de l'altra serenament relaxat i tranquil. Això era el que transmetia. Havia de reconèixer que el seu company havia fet una bona feina.

Un personatge ben curiós, en David Fortuny.

Bé, potser tots ho eren, inclòs ell mateix.

Si primer s'havia fet amic de l'Agustí Ponç, *Lenin* per als arxius policials d'abans de la guerra, per què no ho podia ser ara d'en David Fortuny, exagent reconvertit en detectiu amb recent passat franquista?

D'un pispà de pa sucat amb oli, salvat per la campana, a un inesperat amic i protector que havia lluitat amb Franco contra la República.

Era relativament d'hora, però potser després se li faria tard per menjar alguna cosa. I les galetes no li havien apaivagat del tot la gana del matí. Va pujar pel carrer Esparteria fins a la plaça de Santa Maria i va buscar algun lloc per dinar, que sobretot fos tranquil i discret. El va trobar passat Sombrerers, pujant pel carrer Plateria. No era un bar barat, però tampoc un restaurant car. Si es quedava sense diners, confiava que en Fortuny li faria un préstec. Si més no fins que pogués anar a casa o a la merceria.

Va pensar en la Patro.

En com de malament ho devia estar passant.

En una dictadura no hi havia assassinats; i, si n'hi havia, es resolien ràpidament: es girava full i s'oblidaven com si no s'haguessin produït mai.

Abans d'entrar al restaurant va comprar *La Vanguardia* al quiosc de la plaça. Amb el diari sota el braç es va asseure en una taula, d'esquena al carrer, i va demanar una sopa i un filet de peix. Per beure? Aigua. El cambrer va marxar disposat a complir com més aviat millor el servei i ell va fullejar el diari. La portada era un pur contrast. D'una banda, una fotografia del ministre de l'Aire a Manila. De l'altra, una instantània de la filla del *Duce*, Anna Maria Mussolini, conduint una moto pels carrers de Roma. Al peu de la imatge deia que la noia vivia amb la seva mare, la vídua del dictador. Més avall una fotografia del bolet provocat per l'explosió atòmica experimental efectuada pels nord-americans a l'atol d'Eniwetok. La temuda «bomba H», amb *h* d'hidrogen. I al costat, una manifestació de metges i practicants vienesos protestant per l'escàs sou que percebien i amenaçant d'anar a la vaga. Era curiós que, en una dictadura, es parlés d'una vaga, encara que fos austríaca. Que potser a

Espanya els treballadors gaudien dels millors sous del món? Amb notícies així, les autoritats no tenien por del contagi?

Però el més preocupant era allò dels experiments atòmics.

Quant trigarien els americans a llançar una altra bomba sobre una ciutat? En la pròxima guerra? I què farien els russos?

Una altra vegada va aparèixer la Raquel en els seus pensaments.

El món del futur, a vegades, era aterridor.

No va voler tenir mal de panxa abans de dinar, de manera que va mirar les pàgines del diari per sobre. A vegades, el més curiós eren els anuncis, tant els grans com els petits. Sobretot per a la gent del carrer. Ja es proposava una excursió de Cap d'Any a París per cinc mil pessetes a Viajes Meliá. Dotze dies en total. I un passatge Madrid-Boston-Nova York, amb transatlàntic de «4 ases», per onze mil dues-centes pessetes. Més assequible era una enciclopèdia de nou volums, *El Mundo Pintoresco*, amb vuitanta pessetes de quota inicial i noranta-cinc els mesos restants, sense dir-ne quants. La publicitat deia si fa no fa: «*Si usted ya ha viajado, le gustará volver a ver el mundo pintoresco, y si usted no ha podido hacerlo, esta obra le llevará por países cuyos nombres más de una vez le hicieron soñar despierto*».

Quantes persones tenien mitjans per viatjar fora d'Espanya? I quantes més ho podien fer lliurement?

Pel que feia als lloguers de pisos, un de tres dormitoris arribava a les sis-centes cinquanta pessetes.

El món s'estava tornant boig.

Sis-centes cinquanta pessetes de lloguer per un pis de tres habitacions?

La bomba atòmica, H, o com en diguessin, ho eliminaria tot.

Va tancar el diari així que va arribar el dinar, i el va devorar amb gana perquè era bo. Es va sentir culpable: ell tan tranquil omplint-se la panxa i la Patro amoïnada i espantada imaginant-se'l amunt i avall, d'una banda fugint i de l'altra investigant. Havia de tranquil·litzar-la com més aviat millor.

Ho faria després d'anar a l'orfenat Sant Cristòfol.

El dinar no va ser car, però va reduir una mica més els diners que li quedaven. El restaurant no tenia telèfon públic. Va haver de buscar un bar, per a la qual cosa va caminar una bona estona, fins que en va trobar un on poder demanar la guia. L'orfenat estava situat al carrer Calàbria, prop de l'avinguda de Roma.

El taxi el va deixar a la porta. Es va posar el barret i va pujar les escalinates empunyant el bastó. Ja s'havia acostumat a fer-lo anar amb desimboltura, compassant-lo i sincronitzant-lo amb els gestos en caminar. L'edifici era fosc, gris, amb finestres enreixades i aire solemne. Va haver de trucar a la porta perquè l'obriessin, i ho va fer un vigilant amb sotana i panxa prominent. Uns ulls inquiets li sortien de les conques. Quan va demanar pel director, la resposta va ser immediata, sincera i apesurada.

—Oh, em sap greu, senyor, però temo que avui és un mal dia!

—M'ho imagino. —No es va rendir—. Digui-li que, precisament, vull parlar sobre el senyor Andrada.

El nom gairebé el va fer levitar. Es va enfile a les puntes de les sabates i va ajuntar els dits de les mans, mentre els ulls li sortien una mica més de les conques.

—Oh!

Va desaparèixer per un llarg passadís, a correuita, fent voleiar la sotana.

L'espera va ser llarga, tant que a l'últim en Miquel va seure en un dels bancs de l'entrada. No va venir ningú a dir-li res. S'ho va prendre amb calma. Al cap d'un quart d'hora es va cansar d'esperar, es va aixecar i va caminar fins a un finestral que donava al pati central de la institució, alertat per una cridòria infantil. Uns quants nens vestits d'uniforme, bata ratllada i aspecte de feres engabiades, jugaven a futbol com solien fer sempre: empaïtant la pilota tots alhora, per veure qui la caçava. Durant cinc minuts més va contemplar el joc, fins que un sacerdot va tocar un timbre i els nois es van arrencar en perfecta formació, gairebé militar. Llavors van començar a cantar el *Cara al sol*.

El dinar se li va regirar a l'estómac i es va allunyar del finestral.

Per sort, l'espera va arribar a la fi. Va aparèixer un nou capellà, en aquest cas jove, de vint-i-tants anys.

—Si em vol acompanyar, sisplau.

Va seguir-lo per dos passadissos i dues sales, en silenci, fins al despatx del director, un home d'uns cinquanta anys llargs, cabells escassos i sotana llarga, tancada amb un enfilall de botons que brillaven opacament del coll als peus. El despatx, fosc, sever, era presidit pels retrats de Francisco Franco i José Antonio Primo de Rivera, a més d'un gran crucifix penjat a la paret entre tots dos. Jesús mirava a terra, adolorit, potser avergonyit del fet que fins i tot al segle xx el pengessin entre els dos lladres de sempre, independentment de la cara que tinguessin, i sense que cap fos millor que l'altre i encara menys es penedís de res.

El director de l'orfenat el va observar amb atenció.

Quan va parlar, el seu to va ser de tot menys amable.

—M'han dit que volia parlar del senyor Andrada?

—Efectivament.

—Puc preguntar-li per què?

—Em dic Ernest Miró Llach —es va presentar.

—Pare Eulali Sandoval —va dir l'home allargant-li la mà—. Vol seure?

Ho va fer. Va deixar el bastó a un costat i el barret damunt la taula. El sacerdot esperava. Tenia els ulls durs. No semblava pas un home fàcil.

Va mostrar tota la serenitat possible per dir:

—Sé que és el dia menys indicat per parlar del tema, però, ateses les circumstàncies de la mort del senyor Andrada, és urgent afrontar la investigació des de tots els punts de vista, compren? Nosaltres voldríem saber...

—Esperi —el va interrompre—. Nosaltres? La policia ja ha estat aquí, i hem respost totes les seves preguntes tan bé com hem pogut. El senyor Andrada era una persona impecable, molt estimada, que duia a terme una gran tasca amb els nostres nens.

—Soc d'un altre departament, pare —es va aventurar a dir en Miquel—. Afers Socials.

—Quin cos és aquest?

—Té a veure amb la protecció de la infància. Ja sap que és una prioritat del Caudillo cuidar els futurs espanyols.

—Oh, sí, és clar! —El nom del «Caudillo» pesava—. Ja m'estranyava que vostè fos policia.

—Si ho diu per l'edat...

—No, no, perdoni. Continui.

—La mort del senyor Andrada, les seves circumstàncies, la manera com ha estat assassinat, l'amputació del seu cos i... Bé, ja sap com n'és, de desagradable, el sol fet d'esmentar-ho.

—Em consta, sí —va replicar ell estremint-se visiblement.

—Ens suggereix una venjança sexual —va afegir en Miquel, llançant la bomba com qui no vol la cosa.

El pare Sandoval va rebre l'impacte.

—Com diu?

—El senyor Andrada va ser detingut el 1936 per diversos delictes relacionats amb la pederàstia i el suïcidi d'un menor. Va ser empresonat després d'haver estat declarat culpable.

El director de l'orfenat es va reclinar a la rígida cadira. Dos sortints, a banda i banda del cap, li conferien gairebé una sensació de petit tron.

—Conec la història i els antecedents del senyor Andrada —va assentir—. Però li haig de dir que actualment era un home nou, exemplar, completament regenerat després d'haver pagat la seva culpa. Altrament, no hauria estat alliberat de la presó.

—Com es va regenerar?

—La nostra gloriosa Croada hi va tenir molt a veure. El senyor Andrada va veure la llum, a major glòria del Senyor. Solia explicar-ho amb llàgrimes als ulls.

—Està segur del que diu?

—Completament.

—Per més regenerat que estigüés... veu normal que tornés a treballar amb nens, i més en un espai com aquest, on estan més desprotegits i desvalguts?

El sacerdot es va posar vermell.

Es va dominar amb penes i treballs.

—Senyor Miró, aquí precisament els nens estan protegits, allunyats de qualsevol mal i dels pecats del món exterior. El que vostè insinua és... trist, molt trist i lamentable, tot i que entenc que ha de fer la seva feina. El senyor Andrada va pagar

les seves culpes anteriors, va ser perdonat, i servia aquests nens expiant qualsevol vestigi de l'home que va ser i ja no era.

En Miquel no va abaixar la guàrdia.

Al contrari.

—Algú d'aquest lloc hauria volgut matar-lo?

—S'ha tornat boig? —va exclamar el pare Sandoval, aferrant-se als braços de la cadira i redreçant l'esquena—. Algú d'aquí? Qui? Som servidors de Déu i aquest és un centre dedicat a tenir cura d'aquests pobres fills del pecat, nens que per desgràcia han nascut marcats per l'herència de pares rojos o mares prostitutes, solteres, adúlteres, que Déu les perdoni! —va afegir el sacerdot, cada vegada més exaltat a mesura que parlava defensant la seva causa—. El senyor Andrada era un sant que es desvivia per aquests nens! Ningú no té dret a tacar la seva memòria, ni tan sols la llei, per més que es tracti d'un crim execrable i calgui investigar-lo!

En Miquel va mantenir la calma, el mateix to serè i inalterable, malgrat l'esclat visceral del seu interlocutor.

—Mai no va mostrar un comportament... diguem-ne, dubtós?

—Mai! El sol dubte ofèn, senyor meu! —va dir aixecant-se d'un salt, incapaç ja de recuperar un estat d'ànim assossegat—. Cregui'm si li dic que no hi ha res més de què parlar, ho sento. Si hi ha un assassí lliure, no és pas aquí on el trobarà, i encara menys posant en dubte el bon nom d'una gran persona que, malauradament, ja no és entre nosaltres per defensar-se d'una infàmia com la que insinua.

Parlava bé, amb la retòrica de l'Església.

Dominadors dels púlpits.

—No el volia molestar, l'hi ben asseguro.

—No ho ha fet, i he respost les seves preguntes, però ara, si em permet... —Va alçar la veu per cridar—: Pare Moyà!

El capellà jove que l'havia conduït fins al despatx va treure el cap per la porta. En Miquel va agafar el barret i el bastó. El director de l'orfenat li va allargar la mà.

—Espero que tingui sort en les seves investigacions, senyor —li va desitjar. I adreçant-se al nouvingut li va ordenar—: Sisplau, acompanyi el nostre visitant a la sortida.

En Miquel li va donar l'esquena.

Va notar la mirada incisiva del sacerdot clavada al clatell, de manera que va caminar revestit de dignitat, tot marcant el pas amb el moviment del bastó. Un cop tancada la porta, es va sentir fora de perill i es va permetre deixar anar una mica de l'aire que tenia retingut als pulmons.

Va seguir el pare Moyà de retorn a l'entrada de l'orfenat.

Va ser just en arribar a la seva destinació, un segon abans del comiat, que el jove se li va acostar per xiuxiuejar-li a cau d'orella:

—Senyor, demà a les tres de la tarda a la boca del metro de la plaça de Catalunya, la que hi ha davant del Zurich.

En Miquel li va llançar una ràpida mirada.

Ja no va dir res més. El vigilant de l'entrada va aparèixer al costat d'ells per ocupar-se de tancar la porta. El pare Moyà es va acomiadar d'en Miquel amb un somriure.

—Que tingui un bon dia, senyor.

Feia una bona estona que mirava la merceria des de lluny. I no solament parava atenció a la botiga, sinó a tot el que es movia al seu voltant. Qualsevol indici sospitós, qualsevol gest d'un vianant, qualsevol mirada o qualsevol cotxe que hi passés per davant, l'examinava amb els seus vells ulls de policia. Ja estava segur que no vigilaven la botiga, però no abaixava la guàrdia. Va acabar explorant les cases veïnes, sobretot les que hi havia al davant, finestra rere finestra.

Res.

S'hi podia arriscar.

S'hi havia d'arriscar.

Veure la Patro, encara que només fos una vegada, per tranquil·litzar-la i que s'adonés que estava bé.

La Teresina va sortir en aquell instant, possiblement per dur a terme un encàrrec, i va decidir que era el millor moment per fer el pas. Va travessar el carrer, va llançar una altra llarga mirada al seu voltant i va creuar el llindar de la merceria.

La Patro, desmillorada, fent ulleres, es va quedar tan esbalaïda com bocabadada.

Ella sí que el va reconèixer.

Se li va desencaixar el rostre.

—Fes veure que em dones alguna cosa, per si de cas —li va demanar en Miquel.

La seva dona va trigar una mica a reaccionar. S'havia quedat hipnotitzada. El barret, la barba, el bigoti, la roba, el bastó... I, tanmateix, ell.

Ell.

—Què vols... que et doni? —va barbotejar.

—El que sigui. Soc un client. Em fa l'efecte que no vigilen la merceria, però val més no arriscar-se.

La Patro va obrir un dels prestatges laterals. En va treure uns quants fils de colors i els va escampar per damunt del taulell. S'aguantava dreta amb penes i treballs, per la manca de son però sobretot per la sorpresa. La Raquel dormia al cotxet, al costat d'ella. En Miquel volia abraçar-la, fer-li un petó, i també a la seva dona.

Es va reprimir.

Risc zero.

—Somriu, amor meu.

—No estic per a somriures —va dir ella contenint les llàgrimes.

—Ja veus que estic bé.

—Com vols estar bé, si la policia t'està buscant?

—Abaixa la veu, vols?

—Per l'amor de Déu, Miquel...

—Els has dit que era amb tu, que no ho vaig poder fer jo?

—És clar que els ho he dit, però no m'han fet cas! Que si soc la teva dona, que si podies haver pagat a algú perquè ho fes... Després de la teva baralla amb aquell home estan segurs que et vas ofuscar!

En Miquel feia veure que mirava els rodets de fil.

No havia desitjat mai tant abraçar-la i besar-la.

Tan a prop, tan lluny.

Almenys no hi havia clientes.

—La gent...?

—La gent no m'importa gens ni mica! N'he enviat més d'una a pastar fang!

—Tot anirà bé, t'ho prometo. Quan t'he fallat?

—Això és diferent! Com pots investigar si et segueixen els passos?

—No em segueixen pas.

—I d'on ho has tret, tot això? Sembles un majordom!

Gairebé va estar a punt de riure.

Ell creia que semblava un senyor, igual que en Fortuny.

—Et vols calmar? —va dir sense gaire èxit.

—Estic molt enfadada!

—Ja ho sé! —es va desesperar.

La Patro va començar a plorar.

—Saps amb què m'han amenaçat? —va somicar—. Que poden acusar-me de còmplice i prendre'm la Raquel!

—Això ho diuen per espantar-te i que em delatis.

—Doncs m'han ben espantat! —va exclamar ella posant-se les mans als ulls per eixugar-se les llàgrimes—. Miquel, digue'm què està passant...

—Crec que algú em va veure mentre em barallava amb l'Andrada, i va aprofitar l'avinentesa per matar-lo amb l'esperança que m'ho pengessin a mi.

—Doncs ho ha aconseguit!

—Tranquil·la. Esbrinaré qui ha estat.

—Com?

—Hi estic treballant.

—I si no pots?

—Ho faré.

—Miquel, Miquel... —Es va enfonsar.

—Sisplau, necessito que siguis forta. Només així podré concentrar-me en el que faig. T'asseguro que vaig pel bon camí.

—De veritat?

—És clar que sí —va mentir ell, amb un somriure forçat.

Tan sols el delataven els ulls. Sota la disfressa, la resta quedava camuflat.

—On has passat la nit?

—A casa d'un amic.

—Però si tu no tens amics, i no has anat a casa d'en Lenin.

—N’ha aparegut un, t’ho juro. Un vell col·lega de la policia que ara és detectiu.

—Detectiu, com en les pel·lícules?

Quan es deia la paraula «detectiu», tothom pensava en el cinema.

Increïble.

—Sí, però a l’espanyola.

—I aquesta disfressa?

—T’agrada? —va dir en Miquel fent broma un altre cop.

—Estàs horrible.

—Però dissimulo, que és el que compta. —Es va recordar d’una cosa i l’hi va dir

—. Gràcies per allò de l’escala. Em va enxampar baixant.

—M’ho vaig imaginar. Va ser l’únic que se’m va acudir.

—Ets ràpida.

—Com vas poder sortir de l’edifici?

—Pel terrat. Vaig saltar a la casa del costat.

—Déu meu...

—Si no hagués estat per tu, i per la sort de no ser al pis en aquell moment...

—Escolta —el va tallar la Patro inclinant-se sobre el taulell i a punt d’atrapar-li les mans—. Per què no agafem la Raquel i els diners que tenim amagats a casa i ens n’anem a la frontera, tots tres? En tenim de sobres per arribar a l’altra banda, i després... començaríem de cap i de nou a Mèxic, amb el teu germà!

—Patro, si faig això és com admetre que soc culpable, i per aquí no hi passo. L’última cosa que em queda és la dignitat.

—De què et servirà la dignitat si t’agafen i t’afusellen? Què t’importa a tu ja el que pensin tots aquests porcs? No comptem, la Raquel i jo?

—És clar que sí! Sou el més important! Però això m’importa a mi! M’ho han arrabassat tot, tot, Patro! Vols que també perdi el meu propi respecte?

—Que n’ets, de tossut.

—Mira qui parla.

—De debò ets a casa d’un amic?

—Sí.

—I qui és?

—Reina meva, com menys coses sàpigues, millor.

—Creus que em torturaran o una cosa així?

—Va, no siguis dramàtica. Ara embolica’m un d’aquests rodets i cobra-me’l, per si de cas. Val més no confiar-se.

—Ja te’n vas?

—Només volia que em veiessis, perquè estiguessis segura que em trobo bé —va respondre ell allargant-li un duro per damunt del taulell—. En Ramon em va deixar cent pessetes, però valdrà més que facis veure que em tornes el canvi i, de passada, dona-me’n unes quantes més, per si de cas.

—Quantes en vols?

—No ho sé, cent pessetes més.

—No les tinc pas. Com a màxim, n'hi ha setanta o vuitanta a la caixa. Avui ha vingut gent, sobretot al matí, però a comprar... Si que corren de pressa les veus al barri, per l'amor de Déu!

Va donar-li tots els diners de la caixa de manera discreta i li va embolicar el rodet. Llavors sí que li va fregar la mà.

—T'estimo —va dir en Miquel.

—I jo a tu, ximplet.

Va mirar la Raquel. Dormia com un àngel.

Va pensar en la carta que li havia escrit. Un comiat. Era a la seva habitació del pis d'en David Fortuny.

—Me n'haig d'anar —va dir ell aplegant forces per fer el primer pas.

—Truca, sisplau.

—Entesos.

—Miquel...

—Sí, ja ho sé.

—No saps què anava a dir.

—Tot —va replicar ell arronsant les espatlles.

La darrera mirada.

La més dolça.

La més dura davant la separació.

En Miquel va sortir al carrer i va començar a caminar de nou, amb els ulls ben vius resseguint-ho tot a la recerca d'algun perill, persones, cases, automòbils; sense presses, com si passegés per aprofitar el bon temps, fent anar el bastó d'un costat a l'altre, cap endavant i cap enrere, amb absoluta elegància.

Quan va arribar al pis d'en David Fortuny, el seu inesperat salvador i amic ja era a casa. S'havia posat còmode. Duia una bata grisa, de seda suau i primaveral, i unes sabatilles barates bastant gastades. El va rebre com si fes un segle que no es veiessin i amb un somriure d'orella a orella. O estava realment content de tenir-lo allà i haver-lo recuperat, o vivia en el seu núvol, en un món fet a mida del seu optimisme. Ni més ni menys que detectiu. Rialler, positiu i capaç d'afrontar el que fos. Realment en gaudia.

Una *rara avis*.

—Tot bé?

—Sí, tot bé.

—No hi ha res com una bona disfressa! Segur que fins i tot s'ha sentit un altre!

—Una mica.

—Què m'ha de dir! —Va fer una pausa i, en acabat, mentre s'asseia en una de les cadires del menjador, va afegir—: Què, qui comença?

—Vostè —li va proposar en Miquel—. Però abans deixi que em tregui la barba i el bigoti.

—Podrà?

—Sí, sí.

Va anar a buscar un mirall i, a poc a poc, es va anar desenganxant les dues peces. Tot seguit es va rentar la cara a la cuina. Les va deixar ben col·locades damunt d'un tamboret, sabent que les hauria de fer servir l'endemà, llevat que en Fortuny el vestís d'una altra manera.

Quan va tornar al menjador, el seu amfitrió ja havia posat sengles gots d'aigua damunt la taula.

—Preparat?

—Dispari.

—Al nostre home el van matar a primera hora de la nit —va començar el detectiu—. Entre les deu i les dotze. Ningú no va veure res, però un veí creu que va sentir un soroll al pis de dalt, que és buit i es lloga. Aquest pis buit és el que està situat just a sobre del de l'Andrada. Tots dos donen a la part del darrere de l'edifici i tenen balcons.

—Algú s'hi va poder despenjar.

—Exacte.

—Però no algú de seixanta-sis anys com jo.

—Vostè està en forma. Per aquí no crec pas que se'n salvi. I si hi ha un còmplice...

—Continuï —el va interrompre en Miquel, al qual no li va agradar que li desmuntés la teoria de la seva innocència.

—Dilluns la propietària va ensenyar el pis a tres parelles, dues al matí i una a la tarda.

—Jo em vaig barallar amb ell al migdia.

—Per això l'hi dic. Casualitat? No ho sé pas. Cal veure si tenien cita concertada o si es van presentar per casualitat. Hi ha un rètol a l'entrada que anuncia això del pis, i un telèfon de contacte.

—Com va morir, l'Andrada?

—El van sorprendre al llit. —Ara en Fortuny parlava seriosament i amb rigor professional—. Van clavar-li un cop al cap per deixar-lo inconscient, el van lligar, el van emmordassar, i van esperar que es despertés un altre cop. Qui ho va fer volia que estigués conscient i s'adonés de tot.

—Pura venjança.

—És el que sembla —va dir en Fortuny fent que sí amb el cap—. Li va tallar els ous de viu en viu.

En Miquel es va empassar la saliva.

Quinze anys enrere hauria disparat a en Laureano Andrada. N'hi havia prou amb prémer el gallet. Això altre...

—Va trigar gaire a morir?

—Això no ho saben. Però, per descomptat, va perdre molta sang. Per ficar-li el penis a la boca ja havia de ser cadàver, o així que li haguessin tret la mordassa hauria cridat. A la policia estan acollonits per la magnitud de la tragèdia. Com que era falangista...

—I el ganivet?

—Res. Però falta el millor.

—Què és?

—Vostè tenia raó: l'Andrada devia continuar amb les seves aficions. Només així s'explica que, amb la seva pròpia sang, l'assassí escrivís a la paret aquesta frase: «Per tots els nens a qui has destrossat la vida».

—Ho sabia, ho sabia... —va esbufegar en Miquel.

—Dubto molt que això surti a la llum. Ja es cuidaran prou de mantenir-ho en secret. No ho vulgui saber, el que m'ha costat a mi arrencar-ho a un dels meus contactes. Li he hagut de jurar i perjurar que no ho diria a ningú.

—Creu que es podrà identificar l'assassí pel tipus de lletra?

—Ho dubto. Tot eren pals ràpids. Per aquí tampoc no se n'escapa, de moment.

—I al pis, hi havia fotos de nens?

—Això no ho sé. El cas fa pensar en una de molt grossa, Mascarell. Aniran amb peus de plom; i tan bon punt detinguin el culpable, sigui vostè o un altre, el despatxaran en un tancar i obrir d'ulls, per enllestir-ho al més aviat possible.

—Gràcies pels ànims —va sospirar.

—No crec pas que hi hagi hagut un crim així a Barcelona des del final de la guerra —va reconèixer en Fortuny.

—Em pensava que en la benemèrita Espanya de Franco això no podia passar.

—No comenci... —li va advertir movent el dit índex de la mà sana davant seu.

—Soc una paparra. Per què no em fa fora?

—Ja sap que estic de part seva. Miri. —Es va inclinar damunt la taula—. Tal com ho veig jo, i espero que em doni la raó, l'Andrada ha estat d'allò més tranquil, gaudint de plena llibertat per al seu vici, fins que: a) jo l'he seguit, i b) es va barallar amb vostè. Això vol dir alguna cosa, juntament o per separat.

—Vol dir que algú més el vigilava, i que es va assabentar de la meva baralla amb ell. Era perfecte. Va veure l'oportunitat de venjar-se'n i carregar-me el mort a mi.

—Ni més ni menys.

—Vostè el va estar seguint. No va veure ningú més?

—No, únicament a vostè dilluns. I soc bo en la meva feina.

—Doncs ja m'explicarà.

—És evident que tot just comencem i que hi ha alguna cosa que se'ns escapa.

—Em vaig barallar amb l'Andrada a casa de la seva germana.

—Això és el que ho fa més estrany —va manifestar en Fortuny—. Però li diré una cosa: amb aquests ingredients, la idea que ho fes vostè no s'aguanta gaire.

—Això digui-ho a la policia.

—Per mi que ells també ho saben, però...

—Necessiten algú.

—Sí. I vostè compleix tots els requisits.

En Miquel va restar en silenci uns quants segons. Li ballava alguna cosa pel cap, sense saber exactament què era. Cada vegada li passava més sovint: una campaneta d'alarma li repicava a la ment i trigava més del compte a comprendre'n el significat.

Coses de l'edat, va suposar.

Aquest cop l'alarma va servir d'alguna cosa.

—Fortuny —va dir—. L'única persona que em va veure barallar-me amb l'Andrada... va ser vostè.

—I la germana, i molta gent.

—Ho va explicar a algú?

El detectiu es va quedar molt quiet.

Una llússor li va travessar els ulls.

—La seva nòvia? —va aventurar en Miquel.

—Aquell mateix dia... vaig passar un informe a la senyora Miralles.

—Li va detallar l'incident?

—Per a això serveix un informe, perquè la persona que paga vegi que un compleix i li explica tot el que ha fet o li ha passat a la persona investigada —es va justificar ell arrufant el nas—. No es deu pas imaginar que aquesta senyora...?

—No, he anat a veure-la i realment s'ha quedat sorpresa quan li he dit que l'Andrada era mort. No fingia pas. Després ha sortit disparada per informar-ne un home que es diu Llorenç Camprubí i que viu en un asil d'ancians prop del Born. Ell també s'ha alegrat de la mort de l'Andrada.

—Llorenç Camprubí?

—Sí, li sona?

—No, però ja veig que li toca a vostè explicar-me la seva part. Coneixent-lo com el conec, i només que tingui la meitat de l'instint que tenia llavors, sé que no deu haver perdut el temps.

En Miquel va beure aigua. No parava de tenir la gola seca.

—He anat a veure l'Assumpta Miralles, que per cert viu en un pis molt humil i no sembla pas que sigui el tipus de dona que contracta un detectiu privat, en primer lloc perquè no té diners i en darrer lloc perquè dubto que sabés que existien. Ha reaccionat malament, amb por, i no ha volgut parlar amb mi. M'he quedat a prop de la casa i l'he seguit. Ha anat a un asil regentat per monges, anomenat Buena Esperanza, al carrer Esparteria. Ha visitat un tal Llorenç Camprubí, un home a qui li queden tres mesos o menys de vida. Segons una de les monges, l'Assumpta Miralles havia estat empleada seva. Criada o una cosa així. En Camprubí tampoc no ha volgut parlar amb mi. Gairebé li agafa un atac, però ell i dos vells més, l'un en cadira de rodes i l'altre repenjat en uns caminadors, ho estaven celebrant amb gran alegria després que ella els digués que l'Andrada era mort. —Va recordar el detall final i el va afegir a la seva explicació—. Els he sentit cridar: «Per en Pere!».

—Només això?

—Sí —va contestar en Miquel fent espetegar la llengua.

—És evident que l'Assumpta Miralles complia ordres d'aquest Llorenç Camprubí. Em va contractar seguint les seves indicacions.

—Però cap d'ells no va matar l'Andrada.

—No deia vostè que, quan se sent pudor, és perquè hi ha merda en algun lloc, encara que estigui amagada?

—Jo deia això? —va dubtar ell obrint els ulls.

—I més coses.

—Doncs no ho recordo.

—Jo sí. Va ser tot un mestre.

—No em faci la rosca, va.

—Ha fet res més? —va preguntar en Fortuny canviant de tema.

—He anat a l'orfenat Sant Cristòfol.

—Caram. N'ha tret res?

—El director, un tal pare Sandoval, també ha acabat fent-me'n fora. I això que li he dit que era d'Afers Socials.

—S'ho ha cregut?

—He estat convincent.

—Per què l’ha fet fora?

—He posat en dubte l’honorabilitat d’en Laureano Andrada. El director l’ha defensat a mort. Ha dit que l’Andrada va pagar el seu antic error, que ara era un home impecable, i només li ha faltat santificar-lo.

—O sigui que per aquí... tampoc, res.

—Quan me n’anava, un sacerdot jove, un tal pare Moyà, m’ha xiuxiuejat a cau d’orella que em vol veure demà a les tres.

Això el va impactar.

—De debò?

—Sí.

—S’imagina per què?

—Sospito que per contrarestar una mica el que ha dit el seu superior. Com que és un capellà jove... Bé, no ho sé. És el que m’agradaria pensar.

—Per tant, sí que té alguna cosa.

—És possible —va convenir en Miquel—. No hi ha gaire més on ficar el nas.

—Amb això de la senyora Miralles i el tal Camprubí, la policia ja podria tenir una línia d’investigació.

—No pot pas anar a la policia i comprometre el seu client. I encara que ho faci, si ells no van poder cometre l’assassinat, no ens serveix de gaire.

Aquesta vegada van beure aigua tots dos.

Hora de sopar.

Sopar i parlar del cas, o dels vells temps.

O de les moltes coses que els separaven.

En Miquel va mirar el seu company.

Què hauria fet sense ell?

—Ha telefonat a la seva dona? —va preguntar el detectiu.

—He anat a veure-la.

—S’ha tornat boig? I si la vigilaven? —va dir l’home encarcerant-se.

—Me n’he assegurat.

—Per aquí és per on sempre enxampen els delinqüents: la família, la dona, els fills...! No s’adona que, si l’han seguit, em compromet?

—Si m’haguessin reconegut, m’haurien detingut allà mateix, tranquil.

—Sembla mentida... —va remugar abans de recuperar la tranquil·litat—. Bé, què farem demà?

Pluralitzava. Ja eren un equip.

—De debò em vol continuar ajudant?

—És clar que sí, home! No en dubti més!

—No té cap altre cas?

—El del pare que volia que vigilés el seu fill ja està resolt, més o menys. I no, de moment no tinc res, però encara que en tingués més...

Sí, hi havia allò d’haver-li salvat la vida.

Un deute etern.

I en un embolic com aquell, agraïa el fet de no estar sol.

—Vostè provi d'esbrinar més coses sobre la Miralles i aquell home, en Camprubí. Vejam si descobreix qui és el Pere pel qual brindaven. Jo m'ocuparé del capellà. Ah, i esbrini també on viu la propietària d'aquell pis buit, tot i que jo també ho intentaré pel meu compte. Haig de veure la casa de l'Andrada.

—Pensa anar al cau del llop?

—Depèn de si encara el vigila la policia, cosa que després de quatre dies dubto molt que facin. —I, abans que en Fortuny tornés a la càrrega amb més preguntes o més xerrameca, li va dir—: Mengem alguna cosa per sopar?

Dia 6

DIJOUS, 21 DE JUNY DE 1951

De manera inexplicable, o a causa de la tensió i el cansament acumulats, es va despertar relativament tard. Va sortir de l'habitació gratant-se el cap i va descobrir que en David Fortuny ja no era al pis. Com si es tractés d'una esposa sol·lícita, li havia deixat una nota damunt la taula del menjador:

«A la cuina hi té cafè, llet i galetes, dormilega».

Dormilega.

En Miquel va fer espetegar la llengua i se'n va anar al lavabo. Primer va fer les seves necessitats. Seguidament es va rentar una mica com feia a casa seva, al safareig. Aixelles, sexe i peus. No va ser fàcil, ja que va haver d'utilitzar una cadira per enfilarse a la pica, però va aconseguir el seu propòsit. Un cop net, va procedir a vestir-se, amb la mateixa roba del dia anterior, camisa inclosa, i finalment va esmorzar. A la cuina va trobar una segona nota:

«No s'oblidi de la disfressa. Li deixo la pega perquè s'enganxi bé la barba i el bigoti».

Detallista en tot.

No es volia passar el dia al pis, fins a l'hora de la cita amb el pare Moyà. Ja tenia al cap el pas següent, un pèl arriscat però necessari. Abans de sortir es va dedicar a canviar d'aspecte. Col·locar-se el bigoti va ser fàcil. La barba, menys. Fins i tot en va fer un gra massa amb l'adherent, ja que, tot just trepitjar el carrer, va començar a picar-li i no sabia si era convenient gratar-se.

La distància entre el pis d'en Fortuny i el de l'Andrada era considerable, de manera que va optar novament per agafar un taxi. No li va donar l'adreça exacta. Va demanar-li que el deixés a la cantonada de Diputació amb Bruc. El taxista li va llançar una ràpida mirada, com si avalués el seu temperament i les possibilitats, si era dels clients parladors o tot el contrari.

—No té calor amb el barret posat? —va ser la primera cosa que li va preguntar.

—No, gens ni mica —va mentir en Miquel, que no havia dut mai barret, ni quan era jove, per aquesta raó i perquè sempre havia tingut una bona mata de cabells.

—Jo crec que, d'aquí a uns anys, ningú no en portarà —va vaticinar el taxista—. De cada deu homes que pugen al taxi, set o vuit ja no el fan servir.

—Sort que no tinc una barreteria —va sospirar en Miquel.

—Déu n'hi do com canvia tot, eh?

No li va contestar.

Ja no hi va haver més conversa.

Va baixar a la cantonada dels dos carrers i va mirar distretament en direcció a l'edifici. Ja no hi havia gent comentant l'incident, com dimarts, ni semblava que hi hagués cap cotxe patrulla apostat al davant. En dos dies l'expectació havia

desaparegut, encara que els efectes de la tragèdia perduessin als voltants. No es va confiar i va caminar per la vorera oposada; va contemplar un aparador, bàsicament per veure el reflex del que succeïa a la seva esquena, i quan gairebé va estar-ne segur es va girar i va travessar el carrer.

La portera de la casa parlava amb una veïna. El tema no era altre que l'assassinat del seu veí.

—Si m'arriba a passar a mi, em moro! —deia amb una mà al pit—. Aquesta pobra dona de fer feines trigarà anys a poder dormir tranquil·lament! S'ho imagina, senyora Mercè?

—Devia ser...

En veure que s'aturava a un metre escàs de les dues, es van girar cap a ell. El seu aspecte, elegant i antiquat, els va fer veure que era tot un senyor. La veïna va apuntar un somriure. La portera va mantenir el posat seriós.

Va ser ella qui va parlar.

—Vostè dirà.

—Bon dia, senyores —va dir ell inclinant-se uns centímetres i traient-se el barret. Sens dubte, un gest de cavallerositat—. He vist que es lloga un pis en aquest edifici i m'agradaria veure'l, si fos tan amable.

Era amable, però no tant.

—Doncs ho sento —va fer cara de resignació la dona—. L'ensenya la propietària, i no hi és. Pot trucar-li per telèfon, o si vol la seva adreça, amb molt de gust l'hi puc donar. Carrer Escorial 1, al costat de la plaça Joanic.

—Llavors temo que no serà pas possible —es va plànyer compungit—. Me'n vaig de viatge d'aquí a un parell d'hores. Si m'hagués agradat, ho hauria dit a la meva filla, que vol venir a viure a Barcelona la setmana que ve. Ella vol alguna cosa en aquest barri i li vaig prometre que l'ajudaria, però no he trobat res convenient.

—Em sap molt de greu.

—Però vostè deu tenir les claus, no?

—Sí, és clar, però sense el permís de la senyora...

—Que potser està moblat o conté alguna cosa susceptible de ser considerada valuosa? —va preguntar ell, recorrent al seu llenguatge més ampul·lós.

—No, no, està buit.

—Llavors, no em faria aquest favor?

—Em posa en un compromís —va respondre ella estirant lleugerament les faccions.

La veïna, callada fins aquell moment, va decidir ficar-hi cullerada. Continuava somrient, complaguda amb les maneres d'aquell desconegut.

—No sigui així, dona —va dir a la portera—. Si aquest senyor té pressa, és per la seva filla, i a més el pis és buit... La senyora Consol no dirà res, la conec bé. —Es va adreçar a en Miquel—. La seva mare vivia aquí, sap? Va morir, i ara tot són records. Per això el lloga, perquè no se'n vol desprendre.

—Ho entenc perfectament —va manifestar ell—. Jo vaig perdre la meva dona fa dos anys —va afegir en Miquel, i li va ensenyar la mà esquerra—. Ni tan sols m'he pogut treure l'anell.

La veïna va plegar els llavis en un gest de comprensió.

La portera es va sentir encara més acorralada.

—Jo també soc vídua —va dir la primera.

Pura solidaritat.

—Ho sento —va dir en Miquel.

—És llei de vida —va contestar ella.

—Per què no puja amb mi? —va preguntar en Miquel a la portera.

—Si no és per això, senyor.

—Miri, jo el veig; si em sembla adequat, dic a la meva filla que truqui per telèfon i llavors ella es posa d'acord amb la propietària, sense dir-li res de mi —li va proposar ell obrint les mans amb els palmells cap amunt—. No deu pensar pas que vull fer res dolent, oi?

—No, no —es va afanyar a deixar clar la portera.

—Vinga, senyora Josefina —la va animar la veïna—. Jo pujaré amb aquest senyor.

Va ser definitiu.

—Molt bé, però no s'hi entretingui, d'acord?

—Ja hi pot comptar, i moltes gràcies.

Ni una paraula de l'assassinat del pis de sota del que es llogava. Això podia devaluar l'edifici.

La portera es va ficar a la garita i va buscar les claus.

—És molt complidora —va deixar anar la veïna.

—M'agrada, sí. Una bona vigilant és la millor garantia de la seguretat dels veïns d'un edifici.

Va tornar a impressionar-la.

Quan la portera li va lliurar les claus, la veïna ja havia obert les portes de l'ascensor. Tots dos van entrar a la cabina. En Miquel va témer que l'acompanyés a visitar el pis.

No va ser així.

—És aquella porta —li va indicar quan l'ascensor es va aturar—. Jo visc a l'últim pis.

—Ha estat molt amable, gràcies.

—Tant de bo li agradi, la seva filla decideixi viure aquí i a vostè el puguem veure quan vingui a visitar-la, senyor...

—Obiols. Joaquim Obiols, per servir-la —li va dir ell fent una lleu reverència, sempre amb el barret a les mans i el bastó col·locat sota el braç.

L'ascensor va continuar el seu camí.

En Miquel ja no va perdre ni un segon. Va obrir el pis, sense fer soroll, per no cridar l'atenció, i es va esmunyir a dins. Va tancar-ne la porta darrere seu. Les finestres estaven obertes i no tenien cortines, de manera que hi havia prou llum. Sens dubte, el pis era buit, no hi quedava res, però al mateix temps estava net. A les parets es podien veure les empremtes dels quadres que temps enrere hi havia penjats. Era l'únic testimoni d'un passat recent.

La primera cosa que va examinar va ser el balcó. S'hi va abocar, traient mig cos fora, i va mirar el del pis de sota. Per a algú de menys edat, despenjar-se de l'un a l'altre no era pas complicat. Potser fins i tot per a ell, si bé jugant-s'hi la vida. No hi va apreciar fregaments, sobretot perquè els ferros estaven igualment gastats pels anys i era difícil diferenciar-ne un de nou. Les finestres, els balcons i les galeries de les cases veïnes també estaven oberts gràcies al bon temps. L'assassí no havia hagut ni tan sols de trencar un vidre per esquitllar-se al pis d'en Laureano Andrada. El terra de tot l'habitatge era de ceràmica, de manera que no hi havia empremtes de cap mena. Va recórrer el pis i va obrir-ne els armaris. En va comptar tres, un dels quals molt gran i fondo.

D'aquest últim li va cridar l'atenció una cosa.

Feia pudor de tabac.

Era l'únic lloc de la casa amb una certa olor. I la del tabac era inconfusible, sobretot per a algú amb un nas tan fi com ell.

Va olorar els altres dos armaris.

Res.

Només aquell.

I no es tractava pas que algú hi hagués fumats a dins. Més aviat era com si s'hi hagués guardat roba que fes pudor de tabac durant prou temps per deixar-ne l'aire i el terra impregnat.

No hi havia res més a inspeccionar. El lavabo estava net. La cuina també. Cap empremta de més.

Va sortir del pis i va baixar l'escala a peu. La portera estava a l'aguait, amb el cap alçat esperant veure baixar l'ascensor. En aparèixer ell baixant els esglaons, es va quedar parada. En Miquel li va lliurar les claus.

—M'ha agradat molt —va expressar amb entusiasme i convicció—. És molt lluminós, està en perfecte estat, net... I si totes les veïnes són com la senyora que m'ha acompanyat, estic segur que la meua filla hi estarà molt bé, aquí.

—Me n'alegro, senyor —es va sentir alleujada ella.

—Ha estat una santa, vostè.

—No, de cap manera.

—M'he trobat un veí i no he pogut estar-me d'escoltar la seva conversa —va dir de sobte—. Parlava d'un assassinat...

A la portera li va canviar la cara.

—Oh, sí, quina desgràcia! —el va interrompre ella recuperant el seu aire compungit i torbat—. Espero que això no afecti la seva decisió o la de la seva filla.

—No, no, i ara! A quina casa de Barcelona no ha passat alguna cosa o a quina família no hi ha fantasmes? —va replicar ell traient-li importància—. Deu estar trasbalsada.

—Ja ho pot ben dir.

—Va veure res?

—No, gràcies a Déu!

—La policia li deu haver fet moltes preguntes.

—No ho sap vostè prou! —va dir la dona alçant els ulls al cel—. No s'ho pot ni imaginar! Avui és el primer dia que ens han deixat tranquils!

—I si algú va venir a veure el pis d'aquesta senyora i s'hi va quedar amagat?

—Ai, calli! Com se li acut una cosa així?

—M'agraden les novel·les policíiques.

—Aquell dia van venir tres parelles a veure el pis, dues al matí i una a la tarda, bé, gairebé al vespre, però com que ara els dies són més llargs encara hi havia llum. Aquests no els vaig veure, perquè era al terrat. Ho sé perquè quan la senyora Consol va baixar, després que se n'anessin, jo ja era aquí un altre cop i m'ho va comentar tot. Em va dir que li havien trucat amb una mica de pressa, perquè estaven a punt de comprar un altre habitatge i abans volien veure aquest. Però, pel que sembla, no se'n van anar gaire satisfets.

Final del trajecte.

L'única que havia vist la parella de la tarda, després de la baralla entre l'Andrada i ell i abans de l'assassinat, era la senyora Consol Minguella, la propietària del pis.

—Bé, no la molesto més, me n'haig d'anar —es va acomiadar en Miquel—. L'hi repeteixo: un miler de gràcies, senyora.

—No es mereixen.

Es va posar el barret, li va donar l'esquena i va sortir al carrer.

Es va preguntar si la policia devia estar seguint la pista del pis buit.

Encara que es comprés el diari, el llegís de cap a peus i mengés alguna cosa per dinar, havia de cremar dues hores abans de reunir-se amb el pare Moyà.

Dues hores i el cap ple de dubtes.

El pare Moyà va ser puntual. En Miquel esperava veure'l aparèixer pel carrer, però va arribar per darrere, sortint del subsol, pujant les escales del metro a bon pas. A plena llum, lluny de l'orfenat, es veia encara més jove. Tenia els ulls clars i era un home sens dubte atractiu, malaguanyat per a la dona a qui hauria pogut fer feliç si ell no hagués abraçat una altra mena de vida. Hi havia també en les seves faccions alguna cosa innocent, bondadosa, un deix d'honesta puresa. Va allargar-li la mà i tots dos van encaixar amb força, comunicant-se energia. En Miquel recordava que, sobretot al Valle de los Caídos, però també abans de la guerra, els capellans donaven la mà flàccidament, agafant només la punta dels dits. Un frec gairebé eteri. Feia la sensació que tothom els l'hagués de besar.

—Vol caminar o el convido a un cafè? —va preguntar en Miquel.

—Millor un cafè.

—Aquí mateix? —va proposar ell assenyalant l'etern Zurich, amb les taules exteriors ja plenes a vessar d'homes i dones que prenién alguna cosa després de dinar.

—D'acord, però millor a dins —hi va accedir el sacerdot.

En Miquel va prendre la iniciativa. Va entrar al sagrat temple de tantes trobades i cites amb destinació a la plaça de Catalunya i, per si de cas, va triar una de les taules més discretes i allunyades de l'entrada. Va pensar que, probablement, el pare Moyà no voldria ser reconegut si algú el veia a fora parlant amb ell.

Quan es van asseure, va deixar el diari i el barret en una de les cadires buides. Va repenjar el bastó al respall. El cambrer ja era al seu costat, esperant atendre'ls. Van demanar un cafè i una xocolata. El cafè per al jove i la xocolata per a ell.

Després es van quedar sols.

—Vostè dirà —el va convidar a parlar en Miquel.

No devia ser fàcil.

L'home de la sotana va abaixar els ulls, es va mirar les mans i va agafar aire. En acabat, va tornar a alçar el cap.

Estava molt seriós.

Encara més: al fons dels seus ulls batejava un dolor evident.

L'angoixa d'un pes enorme.

—Com es diu vostè? —va voler saber.

—Ernest Miró Llach —va respondre ell recordant amb prou feines el nom inventat al despatx del director de l'orfenat Sant Cristòfol.

—Jo em dic Heribert —va dir l'home fent un gest delicat amb les espatlles—. El meu pare es diu així, i el meu avi, i el meu besavi... Tradició que acabarà amb mi perquè, evidentment, no em casaré pas.

En Miquel va esperar.

Va entendre que el pare Moyà s'havia de preparar, arreplegar forces d'on pogués, abans de començar a parlar.

Independentment del que digués.

—Senyor Miró, abans de res vull que sàpiga que soc sacerdot per convicció, perquè crec en Déu, en la Santíssima Trinitat, en la nostra estimada Verge Maria... —va manifestar ell ajuntant les mans com si acompanyés la seva declaració amb una pregària—. Estimo el que faig, i sempre, sempre, he volgut treballar amb nens, per donar-los esperança, afecte, un futur en el qual confiar.

—Suposo que és el que s'espera d'un sacerdot —va dir en Miquel en veure que s'aturava.

—És alguna cosa més que això —va especificar el seu interlocutor adreçant-li una mirada intensa i carregada de dolor—. A vegades un ha de reafirmar la seva fe. Fins i tot diàriament. Necessitem fer-ho per enfrontar-nos al mal i al pecat que ens envolta. Nostre Senyor ens posa a prova, sap?

No li va dir pas que no sentia el mateix, que feia molts anys que havia deixat la religió de banda, i que ja a la guerra, però sobretot després d'aquesta, no creia en res, i encara menys en un Déu bondadós i misericordiós.

Per què els sacerdots creien que tot era «una prova»?

En Miquel va sentir pena pel jove, però també per ell mateix.

Dos mons oposats, antagònics, sense possibilitat d'entesa.

Com si li hagués llegit el pensament, l'Heribert Moyà li va preguntar:

—Vostè és religiós, senyor Miró?

Què podia dir-li?

—De missa diària —va mentir sense ruboritzar-se.

—Ahir em va semblar una bona persona —va assentir el pare Moyà.

—Gràcies.

—Vaig estar escoltant darrere la porta del despatx del pare Sandoval, ho reconec —va confessar—. No ho vaig poder sentir tot, de manera que... De quin departament policial va dir que era?

—No és exactament policial. És una cosa nova. En diuen Afers Socials.

—I s'ocupen de...?

—Nens i nenes en estat de vulnerabilitat.

—Ja.

—En molts casos, els delictes relacionats amb menors tenen un component que va més enllà de la seva situació personal. L'enfocament humà és doncs més important que cap altra cosa. No tot és violència en si mateixa, encara que sigui el més evident i cridaner. Què ens porta a aquesta violència? Per què els adults, a vegades, som cruels amb els qui més ens necessiten? I de quina manera s'emmascara aquesta crueltat, a vegades camuflada amb una falsa mentida afectiva? No diguem ja si aquests petits estan mancats d'una vida normal, una família que els empari, protegeixi i educi. Nosaltres investiguem què porta una persona a cometre un delicte contra la infància;

així establim pautes, conductes, estadístiques, i podem fer diagnòstics socials més precisos, estar preparats per actuar, prevenir abans no sigui massa tard.

—Interessant —va dir amb una certa admiració el capellà.

En Miquel va pensar que a vegades se sentia com un actor desaprofitat.

Per més que el pare Moyà fos la innocència personificada.

—Amb tot això, no cal ni dir-ho, recollim una de les màximes prioritats del Caudillo, que vol preservar aquests nens perquè siguin el futur d'Espanya.

—És un afany comú, és clar —va confirmar, rendit a la seva retòrica.

—Sí. —En Miquel es va sentir encara més còmode en el seu paper—. Puc preguntar-li ja per què volia parlar amb mi?

La mirada se li havia perdut.

L'Heribert Moyà va tornar a la realitat del present.

El cafè i la xocolata van aterrar a la taula just en aquell moment. El cambrer va lliurar el compte a en Miquel. Allà no es pagava al final. Massa gent. Va donar-li deu pessetes, va esperar el canvi i li va retornar una petita propina.

—Gràcies per convidar-me —va dir el capellà.

—Anava a explicar-me el motiu pel qual som aquí —va replicar ell, que no volia deixar-lo anar, ni que es relaxés.

—Si vol que li digui la veritat... no n'estic gaire segur —va sospirar xarrupant una mica de cafè.

En Miquel no va tocar la xocolata.

—Pot confiar en mi —va dir.

—Miri, ahir... vaig tenir un pressentiment, una revelació. Tot d'una...

—Necessita alliberar-se.

Havia tocat el punt feble.

—Temo que sí —va convenir el pare Moyà amb una altra inesperada càrrega de dolor.

—Ha parlat amb la policia?

—No, no —va respondre el jove sacerdot amb un posat d'amargor—. Va venir un inspector, va parlar amb el pare Sandoval, el va informar de la mort del senyor Andrada, i el pare Sandoval l'única cosa que li va dir va ser que era una gran persona, un treballador incansable, i que els nens de l'orfenat l'adoraven.

—Però no era així, oi?

El capellà gairebé va enfonsar el cap a la tassa de cafè.

—No —va murmurar de manera gairebé inaudible.

—Quant temps fa que és a Sant Cristòfol?

—No gaire, tot just uns quants mesos.

—Escolti —va dir en Miquel amb veu severa—. En primer lloc, puc assegurar-li que el que em digui quedarà entre nosaltres i el seu nom no sortirà a la llum en cap moment. I, en segon lloc, permeti'm que li recordi el que m'ha dit tan bon punt s'ha

assegut en aquesta taula: que és un bon sacerdot, que ho és per convicció i que creu en Déu Totpoderós. Així doncs, només hi ha una veritat, pare.

Era convincent, malgrat que no es tractava d'estovar una roca, sinó tan sols de vèncer el darrer indici de por i angoixa. El pare Moyà s'esquerdava per moments. De sobte, el rostre se li envellia, se li marcaven venetes pronunciades a les temples, se li enfonsaven els ulls.

—Estimo la meva feina —va murmurar—. M'agrada estar amb nens, fer-los feliços en el seu infortuni...

En Miquel ja no va esperar més.

—En Laureano Andrada era pederasta.

—Vaig sentir com ho deia al pare Sandoval —va confessar el jove tancant els ulls.

—Però vostè ja ho sabia.

La resposta va trigar dos, tres segons a arribar.

—Sí.

—Per què no el va denunciar?

—A qui, al meu superior?

—També ho és, ell?

—No. És a dir, no ho sé —va dubtar el sacerdot bevent un altre glop de cafè com si tingués una bola a la gola—. Això del senyor Andrada era... diferent. El director sempre és al seu despatx. En canvi, al senyor Andrada el veia treballar, actuar, moure's entre els nens, i veia les seves carones... A més, és... era molt amic del pare Sandoval. Íntim. Què podia dir-li? Ni tan sols en tenia proves.

—I els nens a qui feia coses?

—Això mateix és el que són: nens! —es va remoure ell, víctima de la seva pròpia culpabilitat davant el silenci imposat en el seu passat més recent—. Tenen por. A vegades són com tombes. Qui parlaria? Hauria estat la meua paraula contra la del senyor Andrada, i tots dos davant el pare Sandoval. No m'hauria cregut pas, m'haurien fet fora, canviat de lloc, i sé que puc fer més per ells estant dins que fora!

—Va veure mai res?

—No de manera directa. Tot eren sospites. Nens que sortien del bany amb els ulls vermellorsos, i després en sortia ell al cap de pocs segons; d'altres que gaudien d'un inesperat caramel i resultava que la bossa feia embalum a la butxaca del senyor Andrada... Coses així. Jo... —Buscava les paraules i no sempre les trobava. Semblava perdut en el seu laberint mental—. Vaig tenir una vocació tardana, senyor Miró. Tardana però ferma. Vaig veure morir un germà, i després ho va fer la meua mare, de dolor. Vaig creure que tot s'enfonsava sota els meus peus, i una nit vaig sentir la veu del Senyor. Em va cridar. Em va dir «vine» i hi vaig anar. Soc feliç treballant a l'orfenat. He trobat el meu destí, cosa de la qual pocs humans poden presumir. Allà hi ha nois problemàtics, però també bons nois. No se'ls tracta com caldria, hi ha càstigs cruels, molt físics, mà dura. Soc dels pocs, per no dir l'únic, que

els cuida i protegeix. Per això sé que soc necessari. Per això vaig callar. No volia fer com qui no ho veu, però pensava que era millor ajudar-los des del silenci que no pas cridar una veritat que ens hauria esclatat a les mans. Si he obrat malament, que Déu em perdoni. Crec que... —Novament va provar de mantenir la coherència del seu discurs—. Crec que a vegades és superior el bé de la majoria que el bé d'un.

—I si aquest un mor, o acaba convertit en una persona perduda sense remei, plena d'odi i ressentiment no solament contra el seu agressor, sinó contra el món sencer i contra Déu?

—Creu que no hi he pensat? —va dir ell serrant les dents—. Estic parlant amb vostè, arriscant tot allò en què crec! I ho faig per un home que ja ha mort, amb la qual cosa el problema ha desaparegut!

—Sap que no és així, que pot aparèixer un altre Andrada. Això si no hi ha més capellans com ell a l'orfenat.

—No, no —va reaccionar el seu interlocutor, d'allò més disgustat.

—Llavors, per què m'explica tot això?

—No ho sé! —es va resignar amb un esbufec—. O potser sí. Perquè sàpiga on buscar.

—I no per fer justícia?

—Això és en mans de Déu.

—No creu en la justícia humana?

—Vostè la representa —va replicar ell acabant-se el cafè, sense que en Miquel hagués tocat encara la xocolata—. Potser sí, no ho sé, si bé em consta que la justícia humana és imperfecta, mentre que la de Déu Nostre Senyor és infal·lible. Un dia serem tots davant seu.

Més que ingenu, era devot.

En Miquel no sabia si sentir llàstima per ell o... admirar-lo.

Creia en alguna cosa.

Indestructible.

—Vol protegir l'orfenat per damunt de tot, oi que sí?

—L'orfenat i els nens. No és el millor lloc del món, però és alguna cosa. No tenim diners, el menjar és escàs, la disciplina fèrria. És una lluita contínua. Ens movem en la precarietat de l'equilibri més fràgil.

—Va espiar el senyor Andrada per confirmar les seves sospites?

—Venia unes hores, no coincidíem als mateixos llocs. —Es va senyar—. Hi vaig pensar, però...

—Va ser una cosa gradual, veient aquells nens i les seves reaccions?

—No, tot va començar amb l'incident de fa uns anys. Quan m'ho van explicar i vaig començar a associar-ho amb el que veia...

—Quin incident?

—Tres nois van intentar matar-lo.

—De debò? —va dir ell redreçant l'esquena i, ara sí, agafant la tassa de xocolata amb les mans—. Què va passar?

—Van acorralar-lo en un bany i un li va clavar un punxó a l'abdomen. Sortosament per al senyor Andrada, no era gaire llarg i no li va afectar cap òrgan intern, malgrat que van ser unes quantes punxades. A més, els crits que va fer van alertar els altres i van evitar que el continuessin punxant.

—Què va passar amb els tres nois?

—Ho van pagar car.

—Però devien dir alguna cosa, devien acusar l'Andrada...

—No van poder. Van ser separats i aïllats. Més endavant, a un que es deia Rodolfo Cuesta el van lliurar en adopció a un pagès de la zona d'Olot. El principal responsable de l'agressió, en José María Cánovas, que era el que feia anar el punxó, va anar a parar a un correccional i després va acabar a la presó.

—La Model?

—Sí.

—Tot i ser menor?

—Sí, però això no va importar gens.

—I el tercer?

—Va ser enviat a Sant Boi.

—El manicomi?

—Efectivament.

—Déu meu... —Va beure un glop llarg de xocolata, gairebé mecànicament, en lloc d'empassar-se la saliva—. Això és... inhumà.

—Però freqüent. Alguns d'aquests nens presenten greus dificultats de relació o convivència. Això no obstant, entenc que... és una manera de treure-se'ls de sobre i passar el problema a un altre.

—Com es deia aquest nen?

—Pere Camprubí —va dir el pare Moyà.

En Miquel gairebé es va ennuegar amb la xocolata.

—Pere Camprubí, segur?

—Sí, segur. Aquests tres noms encara circulen entre els nois que eren allà en aquells moments. De fet, el que van fer és gairebé una llegenda per a ells.

En Miquel va intentar dominar la tensió que sentia de sobte, per tal de continuar semblant «professional» i asèptic.

—Eren amics?

—Per què s'interessa per ells? —va voler saber el sacerdot.

—Respongui —va insistir ell preferint no inventar-se més explicacions.

—Segons he sentit dir, en Cuesta i en Camprubí venien de la Casa de la Caritat i van arribar junts. Als set anys els han de treure d'allà i enviar-los a altres centres, com el nostre. En Cánovas ho va fer més tard, poc abans de l'incident. Naturalment, no hi

ha res escrit sobre aquest tema tan espinós. A mi m'ho va explicar un dels capellans la primera vegada, a tall de xafarderia.

—Eren orfes?

—Sí i no. A vegades, les mares solteres no tenen altre remei que lliurar els seus fills en adopció. O això o se'ls queda l'Estat.

—Fins i tot tenint altres familiars, avis, oncles...?

—Sí, sí.

—Sap si aquests tres nois continuen al lloc on els van enviar?

—És el més probable. No crec pas que en Camprubí hagi sortit del manicomi ni en Cánovas de la presó. Tampoc fa tant de temps que es va produir l'incident. En Cuesta encara deu ser amb el pagès que el va adoptar.

—Me'n pot donar l'adreça?

—De debò el vol veure? —va dir el jove, que restava confós.

—Si vull tancar el cercle del que feia el senyor Andrada, sí. Tot compta. I de passada miri'm les fitxes dels altres dos, per veure si eren realment orfes o tenien família.

—No deu pas sospitar que un d'ells...?

—No, no. Però ja li avanço que necessitarem investigar la vida del senyor Andrada, què va fer, amb qui, on va estar, quins enemics es va crear...

—Llavors truqui'm demà per telèfon. Miraré als arxius. Té alguna cosa per escriure?

En Miquel sempre anava preparat, però no amb aquell vestit que li havia deixat en David Fortuny. Duia les butxaques buides. Va alçar una mà, va demanar paper i llapis al cambrer, i el pare Moyà li va apuntar el número de telèfon.

Ja no quedaven més preguntes.

I el capellà semblava sobtadament extenuat, com si algú li hagués arrabassat l'energia.

—Sigui com sigui, enxamparem el qui va matar al senyor Andrada —va dir en Miquel per dir alguna cosa.

—És un crim horrible —va reconèixer el jove—. Que Déu perdoni l'assassí.

—Entén que va ser una venjança, no?

—Sí, és evident. La policia va dir que tenia un sospitós molt clar, però vagi a saber quants haurien volgut mal a aquest home, ara i des de fa anys.

En Miquel es va acabar la xocolata.

Els dos homes es van mirar com si ja no tinguessin res més a dir-se.

Tan sols quedava una darrera cosa.

—Senyor Miró, si saben que li he explicat tot això...

En Miquel li va posar una mà al braç.

—Tranquil —va dir amb un èmfasi excel·lent, per vèncer la seva angoixa—. I, per damunt de qualsevol altra consideració, sàpiga que Déu el mira ple de la més absoluta complaença.

En Pere Camprubí.

Era en Llorenç Camprubí el seu pare, el seu avi, un oncle...?

En aquella habitació, els tres vells havien cridat: «Per en Pere!».

Casualitat?

—No, ni parlar-ne —va remugar.

L'Heribert Moyà havia desaparegut neguitós per la boca del metro. Un petit sant a l'infern. Algú prou jove per creure en miracles enfrontat a la cruesa d'un orfenat franquista, no pas millor que les presons o l'esclavatge del Valle de los Caídos. En Laureano Andrada havia campat lliurement en aquell lloc.

Eren gairebé les quatre de la tarda.

A la Model només s'hi podia anar al matí, en horari de visites. I Sant Boi no era precisament a quatre passes. A més, probablement al manicomí no li permetrien veure un intern. Depenia de les seves condicions i del grau de la seva salut mental.

Allò d'Olot era una altra cosa.

El tercer noi estava lliure.

Si no hagués estat per aquell nom, Pere Camprubí, res de tot allò tindria interès ni serviria.

Ara era diferent.

Va restar paralitzat, davant del cafè Zurich, prop de la boca del Metro Transversal, amb l'esplendor de la plaça de Catalunya vibrant en una tarda de primavera, a tocar de les bullicioses Rambles i del carrer Pelai, pel qual havia passejat amb la Patro el dissabte anterior, aliè al que li havia de caure a sobre.

Una illa.

A vegades se sentia com una illa.

I més en aquell moment, disfressat d'home respectable, amb barret i bastó.

L'altra Barcelona, l'oculta, la de les presons, els manicomis, els orfenats, la repressió, la por i el silenci, li feia mal a l'ànima.

Li pesava.

—Merda... —va rondinar.

Havia de parlar necessàriament amb en Llorenç Camprubí, l'home que havia fet que l'Assumpta Miralles contractés un detectiu per seguir l'Andrada. Era essencial. Però abans, segons el seu costum, potser valia més anar tancant cercles.

La Consol Minguella, la propietària del pis buit situat just al damunt del d'en Laureano Andrada, vivia al carrer Escorial, al costat de la plaça Joanic. Podia anar-hi amb taxi o agafar el 38 a la plaça de Catalunya mateix. El recorregut passava prop de la seva destinació.

Va optar pel tramvia.

Valia més no gastar en va.

Va arribar a la parada, va esperar cinc minuts, va pujar al tramvia, abstret en les seves cavil·lacions, i va ocupar un dels seients buits al costat d'una finestreta. Els pensaments se li van fer més tèrbols, de manera que va obrir el diari que ja havia llegit mentre esperava l'Heribert Moyà. A la Patro li agradava mirar els anuncis. Sobretot els anuncis. Els comentava amb ell, a vegades deixant volar la imaginació i d'altres com si realment hagués de comprar el que intentaven vendre seduïnt la gent.

A la pàgina 5 s'anunciaven armes.

«*Pistolas Astra - Admiran por su seguridad*».

En lletra petita s'aclaria que eren «*modelos especialmente creados para Jefes y Oficiales, Autoridades, Agentes, Particulares, etc.*».

«*Particulares*»?

Del preu, no en deia res.

No estava segur d'haver vist l'anunci altres vegades. Possiblement perquè ja no volia saber res d'armes. La seva última pistola, reglamentària i oficial, l'havia llençat a la claveguera el 26 de gener de 1939, després de matar... d'executar aquell coi d'assassí amb l'última bala disparada a la Barcelona de la guerra.

Va mirar més anuncis.

«*Salga a la calle sin preocupaciones - Usted debe alternar tal como le corresponde por su posición social*».

Pel que es veia, Filoclor era una meravella contra la suor.

També es venia una pistola pirata per a nens: Chiquito.

Es va sentir ridícul mirant aquelles ximpleries i va tancar el diari. Llavors una senyora més aviat grassa va ocupar el seient del costat. Es va preguntar si ella devia fer servir Filoclor, perquè feia pudor de suor. Es va resignar. Gairebé immediatament el tramvia va arrencar, va enfil·lar la plaça d'Urquinaona i tot seguit va pujar pel carrer Llúria.

Veure passar la ciutat des d'un tramvia era diferent de veure-la des d'un taxi.

Tenia un altre regust.

Un altre ritme, amb les pauses necessàries per poder apreciar-ne els detalls en silenci.

Va baixar a la cruïlla del carrer Bailèn amb la travessera de Gràcia i va recórrer a bon pas la distància que el separava del número 1 del carrer Escorial. També era un edifici amb portera. La dona duia una bata i escombrava l'entrada amb aire feixuc. Tenia els cabells blancs i la mirada trista. Quan li va demanar pel pis de la senyora Consol Minguella es va entristir encara més.

—Oh, no hi és, senyor. Ha sortit. Quina pena.

—Sap si tornarà aviat?

—Oh, uns vint minuts, mitja hora. Això m'ha dit. Quina pena.

—Ja tornaré, gràcies.

Va deixar-la amb la pena de servidora entregada i va buscar un bar. El va trobar a General Mola després de caminar cinc minuts i preguntar. Era petit, minúscul, carregat d'olors i amb poca clientela, potser per l'hora. Però, com la majoria, disposava d'un telèfon públic. Va demanar un parell de fitxes i, encara amb el regust de la xocolata a la boca, res per prendre. El cambrer el va mirar amb desconfiança, tant per la seva roba com pel fet de no fer despesa. En Miquel va marcar el número de la merceria i va encreuar els dits.

Aquest cop va contestar la Patro directament.

—Hola —la va saludar amb el cor encongit.

—On ets? —va ser la primera pregunta.

—Fora de perill, tranquil·la. Estàs bé?

—Sí, vaig fent.

—I la Raquel?

—Ella, pobreta, no s'adona de res.

—Millor. Per què parles fluix? Hi ha gent?

—Sí —va ser concisa.

—Escolta, he avançat força —va mentir—. Tinc un parell de bones pistes que intentaré resoldre demà. Potser també demà passat. No desesperis.

—La policia ha tornat —va dir la Patro abaixant la veu al màxim.

—Per parlar amb tu?

—Sí, han tornat a interrogar-me i a amenaçar-me. Que si sé on ets que els ho digui, que per força haig de saber on t'amagues, que em prendran la nena...

—T'ho vaig dir: no en facis cas.

—I si han intervingut el telèfon? Recorda que ho vam veure en una pel·lícula.

—Era d'espies, dona.

—Ja, i et penses que aquests invents moderns no arriben a Espanya perquè estem endarrerits?

—Llavors, t'estimes més que no et truqui?

—No, per l'amor de Déu! Necessito saber que estàs bé!

—Doncs ho estic. I pel camí de solucionar això. Tu simplement confia en mi. Quan aquest embolic s'acabi, et portaré a sopar on vulguis, i fins i tot comprarem el tresillo que vam veure dissabte.

—No siguis ximple. No necessito pas cap tresillo nou, jo!

—T'estimo.

—I jo a tu.

—Fes un petó a la Raquel.

—Els hi faràs tots tu quan tornis, oi?

—És clar. Adéu, vida meva.

—Adéu.

Va penjar i es va quedar mirant l'aparell negre.

«Vida meva».

Amb la Quimeta mai no havia parlat així.

Probablement, la Quimeta hauria rigut.

Va sortir del bar i va tornar al carrer Escorial, a poc a poc. Havia transcorregut tot just un quart d'hora. De lluny estant va veure el portal del número 1, i una dona de mitjana edat que hi entrava. Va pensar que, amb una mica de sort, devia ser el seu objectiu. Va esperar tres minuts més i es va presentar per segona vegada al vestíbul de la casa. La portera «quina pena» el va saludar de seguida.

—Acaba d'arribar —va dir—. És el primer pis.

—Gràcies, senyora.

Va obrir-li la porta la dona que havia vist entrar a la casa tres minuts abans. Encara duia roba de carrer. No semblava simpàtica ni amable, vestia roba fosca i duia els cabells mal pentinats, enganxats al cap. Per si de cas, va reprendre el seu aire policial, tot i que la disfressa no l'acompanyava.

—La senyora Consol Minguella?

—Sí, soc jo. Què vol?

—Fer-li unes preguntes, si no li fa res.

No va haver de donar explicacions ni justificar-se.

—Una altra vegada? Però si ja ho he explicat tot, per l'amor de Déu!

La policia l'havia interrogat. Això volia dir que l'Oliveras es prenia seriosament la pista del pis buit com a vehicle pel qual l'assassí havia accedit a l'habitatge de l'Andrada.

La dona es va rendir sense més ni més, sense demanar-li cap credencial ni voler saber a quina mena de cos pertanyia un paio amb bastó i barret, tan poc policial.

—Ho sento —es va excusar en Miquel—. Puc passar? Només seran cinc minuts.

—Tinc la casa de cap per avall, li fa res que parlem al rebedor?

—No, no, cap problema. I cregui'm que em sap greu molestar-la.

—Au, passi.

Va tancar la porta i va obrir el llum del rebedor. Semblava com si s'estigués mudant, o devia ser que havia portat tot el que hi havia al pis buit a casa seva. Va encreuar els braços, tot esperant la primera pregunta del visitant.

—Probablement sap que sospitem que l'assassí d'aquell home es podia haver amagat al seu pis —va dir en Miquel.

—I què vol que en sàpiga, jo, d'això? Si va ser així, prou greu que em sap, miri. Però devia ser després que jo marxés, i en aquest cas, no sé ni com hi va poder entrar. La porta no havia estat forçada.

—Parli'm de les persones que van anar a visitar-lo aquell dia.

—Ja ho vaig dir als seus companys: van venir dues parelles al matí i una altra a la tarda, normals, interessades pel pis i ja està. La primera era un matrimoni gran. Estaven a punt de quedar-se sols perquè se'ls casava el fill i buscaven un pis més petit. La segona era una parella de promesos que pensaven casar-se. A la tarda van venir una dona i el seu fill.

—Havien trucat abans per concertar la visita?

—La visita de la tarda va ser més aviat precipitada. Em van demanar veure el pis urgentment perquè no tenien temps. Es veu que estaven a punt de quedar-se un altre pis i abans volien veure el meu, perquè els agradava més la zona. Vaig haver d'anar corrents a ensenyar-los-el.

—Com eren?

—Doncs... —Va fer memòria—. Ella devia tenir uns quaranta anys, guapa, de bon veure, tot i que vestia de manera una mica cridanera per al meu gust i feia servir un perfum molt fort. El noi devia tenir uns setze anys, més o menys. No soc gaire bona calculant l'edat dels joves. Sens dubte, n'aparentava més. Ja fumava i tot. Era rosset, amb un clotet a la barbeta, com aquell actor que ara està de moda.

—En Kirk Douglas.

—Sí, aquest.

—Diu que fumava?

—Quan els vaig saludar al carrer, perquè van arribar després que jo, sí que ho feia. Al pis no, suposo que per respecte. Si la dona feia olor de perfum, ell feia pudor de tabac, sens dubte, com si ja fumés més que un carreter.

—S'hi van estar gaire, al pis?

—No, no gaire. El van mirar molt de pressa. Em vaig adonar de seguida que estava perdent el temps. El noi va marxar abans i tot.

—Com que va marxar abans?

—Va dir que l'esperava al carrer.

—El va veure sortir del pis?

—Com diu?

—Que si el va veure sortir per la porta.

—Doncs... —Va fer memòria, senyal que la policia no li havia preguntat això—. No. La seva mare i jo érem al menjador. Però vaig sentir el soroll de la porta en tancar-se.

—Quina hora devia ser?

—Gairebé les nou.

—Li van deixar les seves dades?

—Les demano sempre, per si de cas. Esperí.

Es va ficar pel passadís i va tornar al cap d'un minut. En Miquel es va fixar en el retrat d'una senyora gran, vella, de rostre sever, que presidia el rebedor des d'una tauleta adossada a la paret. La Consol Minguella s'hi assemblava molt.

—L'hi he apuntat aquí, tingui.

—Elena Tamayo —va llegir al paper amb l'adreça—. I el telèfon?

—Em va dir que no en tenia.

—I el nom del noi?

—No en va fer esment, i no vaig sentir que l'anomenés de cap manera. Ja li he dit que tot va ser molt ràpid. Se'n va anar gairebé de seguida.

—Han tornat a trucar-li?

—No. Se li va notar que no era el que buscava, ja ho vaig dir als seus companys del cos. No sé pas per què em fan les mateixes preguntes. Prou desagradable és saber el que va passar. Jo coneixia aquest home, igual que la meva mare, no sé si m'entén. L'havia vist algunes vegades per l'escala, sempre tan amable i educat. No puc entendre com és possible que algú el volgués matar.

—El va veure mai amb nens?

—No, per què?

—Era pederasta.

—Que era què?

—Abusava de nens.

Es va quedar garratibada. La sotragada va ser brutal.

—Què diu ara!

—Els amables i educats no sempre són tan bons com els pintem —va sentenciar ell amb rotunditat, abans de plegar veles—. Ha estat molt amable, senyora.

Acabava de deixar-la fora de combat.

Com si ningú ja no es pogués refiar de la raça humana des d'aquell mateix instant.

—Doncs...

—Bona tarda. Avisi'ns si recorda res més —es va acomiadar el visitant.

Va obrir i tancar la boca, però ja no va poder articular ni una sola paraula mentre en Miquel marxava del pis.

Sabia que era una pèrdua de temps, però va voler comprovar-ho.

Aquest cop sí que va agafar un taxi. Més ben dit: dos. Un per anar al fals pis de la no menys falsa Elena Tamayo, i un altre per tornar al carrer Vilamarí.

No solament no existia ella, ni el seu fill, sinó que el número del carrer corresponia a un solar en obres.

Tenia l'assassí, però ni la més petita idea de qui podia ser.

Setze anys, rosset, amb un forat al mentó.

Com en Kirk Douglas.

Amb prou feines un noi.

—Maleït siguis, Andrada —va remugar un parell de vegades durant el retorn amb taxi a casa d'en David Fortuny.

Podia condemnar un noi sotmès a les vexacions per les quals el devia haver fet passar el pederasta?

La llei, sí. Ell, no.

Però si no descobria qui era, aquesta mateixa llei li cauria al damunt a ell.

Adéu a la Patro, adéu a la Raquel, adéu a la seva nova vida.

Igual que el dia anterior, en David Fortuny ja era a casa, amb la mateixa bata i el mateix tarannà efusiu. Abans de res, el va saludar alleujat.

—Ja començava a estar preocupat.

—Com si fos la meva dona!

—No sigui dolent, Mascarell. La disfressa és bona, però, potser, de tan impacient que està, es podia haver ficat a la gola del llop sense més ni més, per una imprudència. La policia no és pas ximple.

—Ja ho sé. Estan seguint gairebé les mateixes pistes que jo.

—Gairebé?

—Ells no saben allò de l'Assumpta Miralles i en Llorenç Camprubí. En això els porto avantatge.

—Els portem avantatge.

—Què?

—Parli en plural, home! Els portem avantatge! Jo també estic treballant de valent! —va protestar sense enfadar-se—. Està segur que no ho saben?

—Sí, segur.

—Ha vist aquell capellà?

—Ha estat una xerrada d'allò més instructiva —va respondre ell, alhora que començava a treure's la barba i el bigoti, perquè encara estava dret—. M'ajuda? Crec que me l'he enganxat massa fort.

Va acompanyar-lo a la cuina i l'hi va anar traient amb calma i amb una mica d'aigua calenta. En Miquel va esperar a explicar-li la conversa que havia tingut amb el pare Moyà. Quan ho va fer, en Fortuny el va escoltar en silenci, sense interrompre'l. Cosa estranya.

En acabat va arribar el torn de la inspecció del pis de la Consol Minguella i la seva xerrada amb ella.

Aquest cop sí, en David Fortuny el va aturar amb la primera pregunta.

—Esperi, esperi. M'està dient que la parella de la tarda era falsa, i que el noi es va amagar en un armari fent veure que se n'anava abans?

—Això mateix.

—Tot perquè l'armari feia pudor de tabac i ell fumava?

—S'hi va amagar i va perfumar-ne l'ambient. L'armari continuava estant tancat i conservava l'olor a dins. De tota manera, encara que no fos per aquesta prova, és l'única opció. La dona i el noi van estar en aquell pis després de les vuit del vespre. El crim es va cometre entre les deu i les dotze. A més, he comprovat l'adreça de la tal Elena Tamayo i és falsa. El nom també ho devia ser.

—Bé, doncs cal buscar un jove rosset amb la barbeta partida, ja està —va concloure el detectiu, aparentment feliç.

—Suposo que no n'hi deu haver gaires, però tot i així...

—No serà la clàssica agulla al paller.

—Sap a quants nens deu haver fet mal l'Andrada al llarg de la seva vida?

—Necessitem un nom —va assentir.

—Un nom i alguna cosa més. Una mica de sort —va admetre en Miquel.

—Per què ho diu?

—Aquest jove ha comès un crim i ha intentat penjar-me'l a mi. Creu que deu estar fent la seva com si res?

—Doncs és probable que sí, miri què li dic —va afirmar en Fortuny—. A mi, tot aquest assassinat em sembla una improvisació.

—O una acceleració. El noi volia matar igualment l'Andrada. Buscava una oportunitat per fer-ho i jo l'hi vaig donar. Però no comptava que jo m'escaparia i que havia estat policia.

—Ni comptava amb mi —va presumir.

—No té àvia, oi? —va replicar en Miquel forçant un somriure melancòlic.

—No m'estic pas donant importància. Només li dic que, si jo no hagués estat allà, vostè ara mateix no sabia ni per on navegar. I recordi que no ho està investigant únicament vostè. Jo també m'he bellugat força.

—Expliqui-m'ho.

—Esperi, esperi. Abans tanquem el seu capítol —va proposar en Fortuny, col·locant la mà dreta en forma de pantalla—. De debò vol veure aquests tres nois: en Cuesta, en Cánovas i en Camprubí?

—Sí.

—Però el que van fer va passar fa anys.

—No tants. I el més important és que un és el Pere al qual feien referència els tres vells de l'asil.

—Miri que n'és, de metòdic —va dir el detectiu, movent el cap amunt i avall.

—Sempre ho he estat. Cal anar pas a pas. En una investigació no s'ha de donar pas res per fet, ni saltar-se cap pista o cap testimoni només perquè sembli que el següent és més important. Si no es tanquen els cercles, al final sempre en queda un d'obert.

—No, si ja era meticolós llavors, me'n recordo perfectament. Tenia una paciència...

—No he canviat.

—Jo diria que els anys l'han fet fins i tot més primmirat.

—Hem acabat el meu capítol?

—Sí, ara sí.

—Doncs aboqui el seu. Diu que s'ha bellugat força.

En David Fortuny es va arregar a la cadira. Amb la mà dreta es va ajudar a col·locar el braç esquerre damunt la taula. Els tres dits inútils formaven un trípode inanimat, tres petits garfis empetitits per la manca d'ús i de pell lleugerament més fosca. Malgrat tot, no semblava pas un esguerrat.

No li havia dit que vivia i deixava viure?

—Per començar, he esbrinat on vivia en Llorenç Camprubí. Tampoc no és que m'hagi costat gaire. Un cop allà, una veïna ha xerrat pels descosits. El nostre home té setanta-set anys i abans d'acabar en un asil no era precisament un mort de gana. Terres, negocis... Li anava bé. En Llorenç va tenir un fill, només un, que es va casar al final de la dècada dels anys vint i, tot just després que comencés la guerra, els primers dies, va morir a la columna de Durruti, i va deixar vídua la seva esposa i amb un fill nascut poc abans, el 31. Aquest petit és avui...

—En Pere Camprubí, el seu net.

—Exactament.

—Després en Llorenç Camprubí s'assabenta que el seu net és a Sant Boi; tot i que si va arribar a l'orfenat des de la Casa de la Caritat, això vol dir que la seva mare no el va criar. L'hi van prendre o, malgrat que el seu avi tenia diners, el va donar en adopció?

—No corri tant. Anem a pams —el va aturar en Fortuny—. D'entrada, situem-nos: en Pere té actualment vint anys. D'acord?

—Sí.

—Seguim amb en Llorenç Camprubí —va dir ell reprenent el fil de la narració—. La seva dona, la Neus, ja tenia una malaltia incurable des de molt abans. Una cosa que fa que els músculs del cos es vagin paralitzant primer i morint després, fins a deformar-lo del tot. Crec que a França l'anomenen malaltia de Charcot i aquí...

—Esclerosi.

—Això mateix —va confirmar el seu company estremint-se a desgrat seu—. Com que en Llorenç no podia tenir cura de la seva dona sol, va contractar una assistenta. Sap qui?

—L'Assumpta Miralles.

—Premi per al senyor! L'Assumpta Miralles, jove i forta, es va convertir en infermera, criada i... segons la veïna xerraire, també va passar a cuidar l'amo de la casa tant de dia com de nit gairebé d'una tirada. Amb la seva dona fora de circulació, i sent un home vigorós, tots dos van acabar cohabitant sense dissimular-ho gaire, ja que l'Assumpta dormia al mateix pis. La relació es va convertir en un secret de domini públic, i ja sap com són les veïnes xafarderes: tot eren mirades i comentaris en veu baixa. A en Llorenç Camprubí, allò li entrava per una orella i li sortia per l'altra, però a la senyora Miralles, que continuava sent soltera i sense compromís, no li agradava gens ni mica. La mala fama va anar en augment, i també els escarnis, els insults per darrere les portes o les finestres amb cortines. Parlem de començaments dels anys trenta —va especificar—. El cas és que, pel que sembla, l'Assumpta Miralles l'estimava, n'estava enamorada. Ja ho veu. No era només necessitat, sexe, fer-se companyia mútuament... No, no: l'estimava. Ho va aguantar tot. Així fins un any abans que comencés la guerra, quan ella... desapareix.

—Com que desapareix?

—Tal com ho sent. S'esfuma. No hi ha cap rastre d'ella. Va superar-la el pes dels comentaris que s'abocaven al seu voltant? Es va cansar de ser «l'altra», l'amant? Encara era jove, podia pretendre alguna cosa més, casar-se i ser feliç. No ho sé. En Llorenç Camprubí es queda sol amb la seva dona, ja gairebé completament paraltzada. En aquesta situació comença la guerra, mor el fill d'en Llorenç i la desgràcia s'acarnissa amb la família. La mare d'en Pere agafa una tuberculosi fulminant, que se l'emportarà al cap de pocs mesos. Fam, bombes, fred... Ja sap de què li parlo. A la dona la van separar del seu fill per prevenció quan es va posar malalta. Després...

—L'hi van prendre del tot i el seu avi no va poder fer res per quedar-se'l.

—Els temps no estan tan clars, ni l'ordre en què va passar tot. És confús. Tampoc no és que importi gaire en quin moment va passar cada cosa —va apuntar el detectiu plegant els llavis—. Els anys de la guerra són com un forat fosc entre un abans borrós i un després dramàtic, aquesta és la qüestió —va afegir obrint la mà sana—. És com si una boira espessa ho embolcallés tot. D'una banda, la mare d'en Pere mor de tuberculosi. En Llorenç reclama el seu net, i és en aquest moment quan l'Assumpta Miralles reapareix.

—Sense més ni més?

—És el que m'han dit, però li repeteixo que les dates no estan gens clares i tampoc no és que sigui gaire important. En Pere Camprubí torna amb el seu avi. Qui en té cura? L'Assumpta. Ja gairebé formen una família completa, feta de retalls però completa. Mentrestant, la Neus continua morint-se a poc a poc, molt a poc a poc. Una

espera que se'ls devia fer eterna. Finalment, ella acaba en un hospital i mor pocs mesos després. La guerra s'acaba i arriba la misèria. Però, segons diuen, en Llorenç havia amagat or i joies, prou per vendre-ho tot al mercat negre i aconseguir una vellesa tranquil·la.

—És el que em van dir a l'asil, que havia pagat la seva estada per anys, i també la dels altres dos, un d'ells cosí seu.

—Amb l'arribada del nou règim, i ara no digui res sobre això —el va avisar en Fortuny—, el petit Pere acaba uns quants dies a la Casa de la Caritat. L'avi, ja gran, no se'l podia quedar, i a més era fill d'un roig. Punt. En Llorenç Camprubí es podia haver casat per fi amb l'Assumpta Miralles, però ni tan sols així ho va fer. Per què? No en tinc ni la més petita idea. Més misteri. L'única cosa certa és que tornem a tenir la parella d'amants junta durant un temps breu. Malauradament per a en Llorenç, no van trigar a diagnosticar-li el càncer que ara l'està matant a l'asil. Repetim la pregunta: per què no la va convertir en una dona decent? Vagi a saber. Potser ella l'estimava però ell no, i només la utilitzava. O és possible que la seva desaparició, quan més la necessitava, li hagués dolgut fins al punt de no perdonar-l'hi. En Llorenç va optar per un asil, atès mèdicament, i això va ser tot. I el cas és que l'única persona que anava a l'asil a veure'l era ella, sempre sol·lícita i entregada.

—És evident que en Llorenç Camprubí sabia coses del seu net. Com fos, però ho sabia. I sabia que fa anys que és al manicomi de Sant Boi per culpa d'en Laureano Andrada.

—Tan evident que, després de trobar-lo, qui sap com, estant allà en un llit immobilitzat, va demanar a l'Assumpta que em contractés per espia-lo. Això sí, si el volien matar ells, o contractar a qui fos perquè ho fes, algú se'ls va avançar; perquè, segons vostè, tant a ella com a ell els va sorprendre la notícia de la seva mort.

En Miquel va restar en silenci.

Uns quants segons, donant voltes a tot plegat.

La història que li acabava d'explicar el seu company no era més que una de tantes, tenyida del regust amarg de la guerra i la derrota. Una família destrossada, gairebé tots morts, amb un avi a punt de desaparèixer, un net castigat pel sistema i una dona enamorada i sola, encara unida a l'home que no s'havia casat amb ella.

—No pensa felicitar-me per tota aquesta informació? —va voler saber el detectiu, interrompent el silenci.

—El felicito.

—Amb una mica més d'entusiasme, no?

Va aplaudir-lo una, dues, tres vegades, lentament.

En David Fortuny es va posar a riure.

—N'hi ha per...

—N'hi ha per a què?

—Vostè va ser el meu mestre i el meu model. No busco la seva aprovació perquè sí. —Se li va il·luminar la cara—. Sap una cosa?

—Què?

—Junts treballem bé.

—Valga'm Déu! —va replicar en Miquel, ple d'incredulitat.

—Ho dic de debò.

—I?

—Doncs que, quan això s'acabi, podríem continuar igual.

La mirada d'en Miquel va ser alguna cosa més que escèptica.

—Parla seriosament?

—I tant!

—Jo, detectiu?

—Home, a vostè no li donarien pas la llicència. Amb els seus antecedents... Però com a ajudant meu, d'estranguis...

—No foti, Fortuny.

—De debò! A vegades estic sol, i a més tinc aquest braç a mitges. No dic tot el dia, a baix al meu despatx, com si fos a l'oficina, però sí a vegades, quan s'acumula la feina, o cal seguir més d'una persona, i em veig desbordat i no puc arribar a tot! Seria genial!

—Tinc seixanta-sis anys i en faré seixanta-set al desembre.

—Mite'l, ell, que està més en forma que qualsevol, i sobretot té això! —va dir tocant-se la templa amb el dit índex de la mà dreta—. Per a vostè no passen els anys, l'hi ben asseguro! L'experiència és un grau.

—És increïble —va esbufegar en Miquel.

En el fons volia posar-se a riure, però de veritat, per aquella idea tan insòlita.

—Pensi-hi bé —es va entestar en Fortuny—. No solament guanyaria unes pessetones, que sempre van bé, sinó que estaria actiu, i amb una feina que, no diré pas que sigui descansada al cent per cent, perquè a vegades és pesada, però tampoc no mata. És que no el veig amb les mans plegades, per més pare que hagi estat. I amb una merceria!

—Au, calli. Sopem?

—Vostè mateix. Li trucaré, digui el que digui. Quan arribi el moment, ja em dirà que «no» si s'hi entossudeix.

En Miquel va pensar en la Patro.

—La meva dona em mataria, ja hi pot pujar de peus —va afegir ell somrient per última vegada.

—No ho crec pas. No em va dir que era un àngel? Una dona enamorada diu sempre que sí a tot. Si el veu feliç...

Hora de posar fi a aquell despropòsit.

En Miquel es va aixecar per anar al lavabo.

No havia orinat en tot el dia i allò no podia ser bo.

Dia 7

DIVENDRES, 22 DE JUNY DE 1951

Esmorzaven a casa, sense presses. La cua per entrar a la Model acostumava a ser llarga, però tan bon punt s'obrien les portes tothom hi entrava en massa. Una munió de desesperats. O, més ben dit, desesperades. Pel que en sabia, la major part eren dones. Com a màxim, carregades amb nens que anaven a visitar els seus pares o germans grans. El pitjor, les dones grans, que cremaven els seus darrers anys veient com s'hi amuntegaven els seus marits o els seus fills.

El dubte era saber si tocava dia de visita, perquè si no fos així i amb el cap de setmana pel mig...

En David Fortuny no va estar callat gaire estona.

No era com en Lenin, però gairebé.

—Com ha dormit? —va encetar la conversa.

—Bé. Millor.

Ja no va perdre el temps amb rituals.

—Ha pensat en el que li vaig dir ahir a la nit?

—No hi ha res a pensar.

—Ja ho veurem —va contraatacar ell fent cara de dolent.

—De debò, Fortuny —va replicar en Miquel, mentre deixava la tassa de cafè amb llet damunt la taula—. S'imagina a vostè i a mi treballant junts, encara que sigui de manera esporàdica, com diu?

—Sí, per què no?

—Perquè som aigua i oli, home!

—I qui diu que ens hàgim de barrejar? Només seria una relació... professional. Digui'n laboral, si vol. Quina importància té que jo estigui còmode amb el règim i vostè no?

—Li sembla poc?

—Li asseguro que no ens barallaríem pas per això.

—Fortuny, està malament del cap si realment pensa el que diu —va esbufegar.

—A vegades això és el que m'ha permès tirar endavant i sobreviure, no es pensi.

He estat molt sol.

—No em va dir que tenia nòvia?

—Bé, sí, però...

—Però què?

—Res, que estem bé i prou.

—Ella a casa seva i vostè aquí?

—Les coses no són fàcils.

—No foti! L'estima?

—Sí.

—I ella a vostè?

—També.

—I doncs?

En David Fortuny ja no somreia. Semblava atrapat.

—Casar-se és tot un compromís, escolti —va dir.

—Ella ho vol fer?

—Sí, com totes.

—Llavors, què li passa? Sap el que costa trobar una bona dona avui dia?

—Tant com un bon home, suposo.

—I vostè no ho és?

El detectiu es va mirar el braç esquerre.

—Sí, però a vegades perdo el cap i...

—Prefereix regar tot el jardí abans que quedar-se una sola flor.

—Vostè és un poeta.

—Com es diu l'«afortunada»? —va preguntar amb sorna.

—Amalia —va respondre ell, i seguidament li va ampliar la informació—: Té quaranta anys i és vídua. El seu marit va morir a la presó el quaranta-quatre.

—Ves per on.

—És una comunista acabada —va sospirar apesarat.

En Miquel no va esclatar a riure de miracle.

—I s'estimen?

—És clar. Però no parlem de política.

—Ja, com Franco. Puc preguntar-li quan es veuen?

—A vegades ella ve aquí, a vegades hi vaig jo, anem al cinema, a passejar... Depèn de la feina que jo tingui, perquè en això no hi ha horaris. És molt discreta. Ahir vaig estar a casa seva.

—Fantàstic.

—Caram, Mascarell, que un té les seves necessitats! I no em clavi sermons, que vostè se n'ha buscat una de ben jove!

—Aquestes coses no es busquen. Apareixen.

—Doncs a vostè se li va aparèixer l'àngel de la guarda! O la Verge mateixa!

—Té raó.

—Què vol que li digui —va apuntar en Fortuny amb un aire dubtós—. Casar-se és un compromís. Quan un s'acostuma a viure sol...

—Viure sol és un fàstic, l'hi asseguro. L'estat natural de l'ésser humà és compartir la vida amb algú.

—I el que això suposa? Recorda que jo fumava dos paquets de tabac diaris? —No va esperar que li contestés—. Doncs vaig haver de deixar-ho, perquè ella és asmàtica i no suporta l'olor de tabac, ja ho veu! S'ofega. I això que no vivim junts! Fa un parell de mesos se'm va acudir fumar-me un cigarret, i tan bon punt va notar-me l'olor a la roba i el gust a la boca... Mare meva, quina esbroncada! Fins que se me'n

va anar, no em va voler veure. Una setmana a pa i aigua! Si això és així sent nòvios, imagini's casats. La quantitat de coses que caldria canviar!

—Sigui com sigui, caurà —li va vaticinar en Miquel.

—Això, vostè animi'm.

—Ella li dirà que o casament o passi-ho bé.

—Ja m'ho ha insinuat, ja. Però de moment he aturat la tempesta —va replicar ell arronsant les espatlles—. Bé, ja ho veurem, ja ho veurem.

En Miquel no va voler forçar-lo, ni burxar-lo més, ni continuar parlant del tema.

—Puc preguntar-li una cosa?

—El que vulgui —va dir en Fortuny, encara pensarós.

—Té pistola?

—Tinc llicència d'armes, en previsió que un dia em decideixi; però no, encara no en tinc cap. Em fa no sé què. I, de moment, tampoc no m'ha fet falta. De pispes n'hi ha molts, però delinqüència així, més o menys perillosa, no. Per què m'ho pregunta?

—Curiositat.

—Vostè no fa mai preguntes per curiositat. Sempre tenen un perquè.

—Li asseguro que aquest cop no —va dir en Miquel posant-se dret—. Vaig a telefonar al pare Moyà.

—Llavors truqui'l des d'aquí, no vagi al bar. No crec pas que tinguin controlat el telèfon de l'orfenat.

—Entesos.

Duia el paperet amb el número anotat de l'orfenat Sant Cristòfol a la butxaca. El va marcar i va passar dos controls. La tercera veu que va sentir va ser la de l'Heribert Moyà. Devia estar sol, perquè va parlar alt i clar.

—Senyor Miró...

—Bon dia, pare. Com està?

—Doncs... no he dormit gaire bé —va confessar—. Els remordiments, potser.

—Cregui'm si li dic que deu ser qualsevol cosa menys remordiments. Està ajudant a resoldre un delicte. Pensi-hi bé.

—Han fet progressos?

—Avancem a poc a poc, és un cas complicat. Té la informació que li vaig demanar?

—Sí. —Es va produir una pausa, com si el sacerdot busqués les dades—. A en Rodolfo Cuesta el va adoptar un home que es diu Ovidi Rigal Pujades. Viu a la masia de Can Rigal, a Olot, però no hi ha cap adreça més concreta. A la fitxa consta que el senyor Rigal ja havia adoptat abans un noi de l'orfenat, en Manuel Varela, però se li va morir als sis mesos.

—I va poder adoptar-ne un altre lliurement?

—Sembla que sí —va respondre el capellà amb un to insegur, i va afegir—: Va pagar deu mil pessetes. Bé, en va fer donació a l'orfenat.

En Miquel va tancar els ulls.

—Diu que el va adoptar un home —va voler aclarir—. No hi figura el nom de l'esposa?

—No. Aquí diu que el senyor Rigal és solter.

En Rodolfo Cuesta era carn de canó per al camp.

Però almenys no havia anat a parar a un manicomi ni a la presó.

De passada, l'orfenat rebia «donacions».

—Alguna cosa dels altres dos, en Cánovas i en Camprubí?

—No, no senyor. Com ja li vaig dir, van sortir d'aquí i això és tot. No hi ha res més d'ells, i encara menys d'abans.

—Ni dades ni...?

—No, res.

—Tots tres tenen la mateixa edat?

—En Cánovas és el més gran, gairebé vint-i-un anys. Els altres dos en tenen vint l'un i dinou l'altre.

—Quan va tenir lloc el famós incident?

—Fa quatre anys.

Llavors en Cánovas devia estar entre els setze i els disset. En Cuesta i en Camprubí, entre els setze de l'un i els quinze de l'altre. Suposant que les dates dels seus naixements fossin correctes.

—Li agraeixo el que ha fet, pare. De veritat. Vostè és una bona persona i Déu ho sap.

—Senyor Miró...

—Sí?

—De debò creu que la mort del senyor Andrada pot estar relacionada amb ells?

—No ho sé, però cal tenir en compte tots els detalls —va ser prudent—. Al capdavant, ha estat l'única vegada que algú va voler atemptar contra la seva vida, no?

—Que en tinguem notícia, sí.

—Tant de bo resolguem això aviat —es va acomiadar—. El mantindrem informat.

—M'agradaria, sí.

—Resi per nosaltres, pare.

—Ho faré.

En Miquel va penjar.

No havia parlat tant de coses sagrades ni esmentat tant Déu com en els dos darrers dies.

No estava gents malament per a un ateu.

En David Fortuny va aparèixer per darrere.

—Preparat? Li poso la barba i el bigoti o pot vostè solet? Miri que ahir en va fer un gra massa amb la pega!

S'hauria estimat més anar sol, com sempre, però ja no podia demanar a en Fortuny que investigués més pel seu compte. D'altra banda, a més d'ajudar-lo, el dia anterior s'havia comportat. La història d'en Llorenç Camprubí donava respostes als

motius de l'encàrrec de l'Assumpta Miralles perquè en Laureano Andrada fos seguit pel seu company.

El detectiu no va deixar de parlar mentre l'ajudava amb la barba i el bigoti.

—No ha pensat que és possible que estiguem seguint una pista falsa? Si la Miralles i el senyor Camprubí ignoraven la mort de l'Andrada és perquè no hi van tenir res a veure. Així doncs, anant per aquí...

—Potser sí, però l'Andrada mor quan vostè el segueix i jo faig acte de presència, sense oblidar l'informe que va passar a l'Assumpta Miralles i la converteix en sorprenent sospitosa. Ja vam comentar que això va poder provocar la precipitació dels esdeveniments. I sabem que el va matar un noi jove, d'uns setze anys, per venjar-se dels abusos comesos presumiblement amb ell. La clau ha de ser en aquest orfenat, i els antecedents ens diuen que ja hi va haver un intent de posar fi a la seva vida.

—I l'Escola Tarridas?

—No ho crec pas —va respondre en Miquel negant amb el cap—. Allà tot és massa evident, els nens surten i entren, hi corre l'aire, no sé si m'entén. L'orfenat és una altra cosa, un món tancat en el qual l'Andrada campava al seu aire i amb matèria primera abundant, sense restriccions. A Sant Cristòfol tenia el que necessitava, sense cap risc. Per tant, és allà on hi ha la clau. Pot ser que en Cuesta, en Cánovas i en Camprubí ens donin més pistes. Potser algun d'ells coneix aquest noi rosset amb el clotet a la barbeta.

—Llavors eren adolescents, però ara ja deuen ser més grans, és clar.

—Sí.

—D'acord —va dir ell enlestint la feina—. Això ja està. Som-hi!

Van baixar al carrer i van arribar a la moto, aparcada allà mateix. En Miquel va mirar el sidecar amb recel.

—No hi podem anar a peu? Però si la Model és aquí mateix!

—I després què, tornem aquí a buscar-la i perdem temps? Au, fugi, caguetes, que és un caguetes! Sembla mentida! No es refia de mi?

—De vostè, sí, però dels altres, no. No sap com d'indefens se sent un ficat aquí dins.

—Tingui. Ahir li vaig comprar això perquè no li entri porqueria als ulls —va dir el detectiu allargant-li unes ulleres de motorista que va treure d'un compartiment, en el qual també hi havia un drap, oli i eines petites.

—Gràcies.

—Quin detall, eh? Perquè vegi que el cuido.

En Miquel se les va posar i va pujar al sidecar. Es va treure el barret, no fos cas que li volés. En Fortuny, en canvi, se'l va deixar posat. L'espai li va semblar més estret que la primera vegada. No s'imaginava ficat allà a l'hivern, amb l'abric. O plovent. Devia convertir-se en una peixera.

—Si plou, tinc un plàstic que fa de coberta i caputxa —va dir-li en Fortuny, com si li hagués llegit el pensament—. Es fixa en aquests ganxets, veu?

Va engegar la moto.

Dos carrers, fins a la presó. Un passeig tranquil.

En veure que hi havia cua, en Miquel es va tranquil·litzar. Sort o no, era dia de visita. Una cua llarga, en efecte. Llarga i silenciosa. La formaven unes trenta dones, amb mitja dotzena de nens i nenes ben agafats de la mà i molt seriosos, i tan sols dos homes, un de molt gran i un altre de molt jove, entre elles. En Miquel es va situar al final. El seu inquiet company, no.

—Vaig a veure si conec algú —li va xiuxiuejar—. Ser heroi mutilat té els seus privilegis. Vostè quedi's aquí.

—Entesos.

El va veure caminar cap a l'entrada.

Un paio curiós.

Fins i tot tenia ganes de conèixer l'Amalia.

La dona que esperava davant d'ell es va girar de sobte. Era gitana, de trets inequívocament foscos i ulls molt negres. El va mirar de dalt a baix i li va allargar la mà.

—No deu tenir pas uns centimets, senyor?

En Miquel es va sentir incòmode, no pas per la petició, sinó perquè eren en una cua i haurien de compartir aquell espai qui sabia quanta estona més.

Es va ficar la mà a la butxaca.

La gitana es va animar.

—Centimets o alguna pesseta, que s'agrairà molt i vostè té cara de sant, es veu d'una hora lluny. Dels qui se'n van al cel sense esperar res.

No va voler discutir-li allò d'anar al cel.

Va donar-li la xavalla que duia a sobre, monedes de cinc i deu cèntims més una de dos rals.

—Li llegeixo la mà? Per una pesseta...

—No, gràcies.

—Deixi que li digui la bonaventura, que segur que li canviarà la cara —li va proposar la dona intentant agafar-li la mà.

Allò de la cara li va doldre. Però no va dir res. En Fortuny li va salvar la vida. Va reaparèixer a la vorera i li va fer un senyal. En Miquel es va acomiadar de la gitana amb una inclinació de cap i va anar corrents a trobar el seu company.

—Serem dels primers a entrar, ja obren —el va informar el detectiu.

No eren família del pres. No n'eren res. Ni havien concertat la visita. Però el fet que en David Fortuny fos detectiu, armat amb una llicència, tota una novetat, servia per obrir portes en cas de dubtes. Una credencial era una credencial. Els funcionaris ho volien tot menys problemes. A més, la disfressa d'en Miquel continuava proporcionant-li una certa distinció senyorial. Ja no de policia, però sí de jutge. Al cap de deu minuts ja es trobaven a la sala de visites, envoltats d'altres presos amb les seves famílies, tots parlant més o menys en veu alta.

En José María Cánovas estava molt prim, pòmuls sortints, ulls enfonsats, mentó afilat, orelles obertes. Sota l'uniforme no calia intuir-ne els ossos: se li marcaven. Les mans eren igualment branquillons acabats en deu ungles molt brutes, amb els artells arrugats. En Miquel s'hi va fixar perquè semblaven deformes, com si una força invisible les hi hagués recargolat sense compassió. Devia tenir vint anys, però feia l'efecte de carregar-ne cinc o deu més al damunt. Els escassos cabells del cap li formaven petits grumolls sense ordre ni concert, com si ni una mala pinta hi hagués passat des de feia dies, potser setmanes.

Es va asseure davant de tots dos, els va mirar i va arrufar el nas.

—Qui són vostès? —va preguntar amb veu aspra.

—Detectius privats —va parlar primer en Fortuny.

—De debò? —va alçar les celles en Cánovas.

Va ensenyar-li la credencial. El noi la va inspeccionar, més per curiositat que no pas per assegurar-se'n. L'hi va tornar sense alterar les faccions, com si, després de la sorpresa inicial, ja res tornés a inquietar-lo.

—I què volen? —va preguntar ell, amb aire desafiador, ajuntant les mans damunt la taula que els separava.

—Estem investigant en Laureano Andrada —va parlar en Miquel.

En José María Cánovas va endurir l'expressió del rostre.

Els ulls se li van omplir de tensió i odi.

No va badar boca.

—Sabem el que és, el que fa, el que els va fer a vostè i als seus amics Cuesta i Camprubí —va continuar parlant en Miquel, sense tractar-lo de tu, mostrant-li un respecte del qual, segurament, feia anys que estava mancat—. Busquem proves per denunciar-lo.

Ho va rebre amb sorpresa.

—Ara? Per què?

—Ens pot ajudar?

—Parlin amb qualsevol nen de Sant Cristòfol —va contestar ell tirant-se cap enrere i reclinant l'esquena a la cadira.

—No és tan senzill, i ho sap.

El seu sospir va ser llarg, molt llarg, tant com l'interès que se li havia despertat als ulls.

—Sí, ja ho sé.

—Ens han explicat el que va passar entre vostès i ell, de quina manera el van voler matar fa uns quants anys.

—Qui els ho ha explicat?

—No tots els capellans de l'orfenat són iguals.

—No em faci riure —va replicar ell escopint les quatre paraules amb amargor—. Qui no grapeja, calla. I tots, tots, són autèntiques bèsties. Veu això? —Es va apujar la part superior de l'uniforme i els va ensenyar dues cicatrius, una de les quals enorme, travessant-li el pit. En acabat es va girar una mica perquè li veiessin l'esquena, farcida d'una dotzena més—. És el que ens feien i fan aquests bons capellans i les seves beneïdes amigues monges; i tant és que siguin Adoratrius, Oblates, Croades Evangèliques o Terciàries Caputxines. Hàbits diferents, mateix tarannà —va continuar parlant amb menyspreu—. Tant de bo engarjolin l'Andrada, però la resta...

En David Fortuny anava a obrir la boca, però la va tancar en recordar el que li havia demanat en Miquel abans d'entrar: que li deixés a ell no solament l'interrogatori, sinó la manera de portar-lo.

L'experiència continuava sent un grau.

Va entendre què pretenia en Miquel: que en Cánovas se sentís còmode, que primer de tot tragués tots els dimonis que duia a dins.

Informació.

—Tan dura era la vida allà?

—Qui els ha contractat? —va dir ell fent cas omís de la pregunta.

—No ho podem dir.

—Algú que va passar per les mans de l'Andrada?

—Sí.

—Entesos. —Es va relaxar—. I per on volen que comenci? Pel principi? —va esbufegar sense ànima—. Quan vam arribar a Sant Cristòfol, molts ja veníem marcats. L'orfenat no és més que la cirereta.

—Sabem que en Cuesta i en Camprubí provenien de la Casa de la Caritat. Vostè...

—Jo vaig començar a la Maternitat, però també vaig passar per la Casa de la Caritat. Vaig estar-hi unes quantes setmanes, fins que em van traslladar a tres llocs diferents, abans d'anar a parar a Sant Cristòfol, un dels quals era la Llar Juvenil Sant Jaume, a Vallvidrera. Les beneïdes monges... —El menyspreu el va fer semblar més vell—. Sap què deia l'Eulàlia Arqué, la superiora de la Casa de la Caritat, als nouvinguts, com a salutació? —Va alterar una mica la veu per dir—: «Esteu en desgràcia permanent i per aquest motiu caldrà agafar el fuet per expulsar el vostre dimoni, que viu en les vostres fosques ànimes amb tan morbosa satisfacció! Caldrà

esborrar el passat i d'ara endavant sereu sotmesos a l'obediència més estricta! Recordeu que heu arribat abandonats de tot i de tothom, i alguns en condició de malfactors, captaires i viciosos!». —Va canviar de nou el to, es va crispar i, contenint-se amb penes i treballs, gairebé va cridar—: Allò era pur terror! Malfactors i viciosos? Simplement érem criatures espantades! Si a sobre sabia que procedíem de pares republicans... ja havíem begut oli! Estava segura que el comunisme era una malaltia contagiosa i pròpia de febles mentals —va afegir respirant fatigosament—. Aquesta gent, capellans, monges, se suposa que han de predicar amor, no? Vostès no es poden ni imaginar de què els parlo.

—Expliqui-ho —el va animar en Miquel.

En David Fortuny es va moure inquiet a la cadira.

En José María Cánovas ja no es va fer enrere.

—Veuen les meves mans? —va dir ell, mostrant-les-hi—. Les tinc així per culpa dels penellons. Hi va haver moments que no podia ni doblegar-les, ni agafar una cullera. I què ens donaven, com a màxim? Iode. Iode! Sap quin era el remei d'una d'aquelles monges quan alguna cosa ens feia mal? Ajuntava les mans, somreia i, amb veu dolça, ens deia: «Ofereix el teu dolor i el teu patiment a sant Josep, com un regal. Fixa't com va patir Déu Nostre Senyor a la creu i Ell no es va queixar». N'hi havia una altra que, directament, ens feia caminar amb pedres o cigrons endurits a les sabates per «oferir el nostre sacrifici a Déu». Maleït sigui, allò era una fàbrica d'ateus! Vivíem completament aterrits. Els càstigs eren... —es va interrompre ell, mossegant-se el llavi inferior—. Si et pixaves al llit, feien que tots t'insultessin. Et quedaves dret, despullat, i els altres es reien de tu, encara que l'endemà li toqués a un altre. També et passaven ortigues pel cul i el sexe, com a advertiment. El pitjor, però, era la gana. En passàvem tanta que quan sortíem al camp menjàvem alfals o herba. Ah, i si vomitaves, et feien menjar de nou la pasterada, «perquè allà no es llençava res». —En David Fortuny es va empassar la saliva de manera tan sorollosa que va sonar com un tro, però en Cánovas ni tan sols el va mirar. Va continuar adreçant-se a en Miquel—. Per beure ens donaven un sol got d'aigua, res més. Quan teníem set anàvem a l'excusat, un estirava la cadena del vàter i l'altre recollia amb les mans l'aigua que queia. Ens espavilàvem com podíem, i no era gens fàcil. Ni tan sols sé quants no se'n van sortir, perquè desapareixien i ens deien que havien estat adoptats. Una vegada, a un noi el van castigar a estar-se unes quantes hores en aigua gelada. El van treure blau, el van dur a la infermeria i va desaparèixer. Ningú no es preocupava de nosaltres.

—Així que, quan va arribar a Sant Cristòfol, ja venia cremat —va intervenir en Miquel en veure que s'aturava.

—Molt cremat, senyor. Allò va ser la cirereta, i sobretot per culpa de l'Andrada —va remugar amb cara de fàstic—. Tots callaven, però em vaig fer amic d'en Cuesta i en Camprubí, i ells em van prevenir. Així i tot...

—Continui.

—De debò ho vol sentir?

—Sí —va afirmar en Miquel.

—Està pàl·lid —va apuntar en Cánovas adreçant-se a en Fortuny.

—No, no, estic bé —va replicar ell fent el cor fort.

—Miri, a tot arreu hi havia capellans que tocaven, però l'Andrada... L'Andrada era el més sàdic, un viciós acabat. En Camprubí va ser qui ho va passar més malament, pobre. Em va explicar que el primer cop que s'ho va fer amb ell li va dir: «Avui farem una cosa, però és secreta, eh? Ha de quedar entre nosaltres. Saps que jo parlo amb Déu? Oh, sí. Tinc comunicació amb ell, que per alguna cosa soc amic seu. I quan Déu demana una cosa, què es fa? Doncs complir-la. Al peu de la lletra. Déu m'ha demanat que t'esculli; per tant, el que farem està bé. És bonic, a major glòria seva. Te n'has de sentir orgullós. Preparat?». —Va deixar que les seves paraules els fessin efecte—. Aquesta va ser la seva estrena. En Cuesta em va explicar que la primera vegada que se li va escórrer a la boca i es va empassar allò, va tenir ganes de mossegar-li el membre. Es va reprimir perquè el càstig hauria estat terrible —va afegir ell apropant-se novament als seus interlocutors i inclinant-se damunt la taula—. Pensin una cosa: quan un no té afecte, quan ningú et fa cap petó ni t'acarona, tant és que ho faci un capellà. Et sembla bé! Quan no coneixes res més, només tens una realitat. Ets a les seves mans! Ells decideixen si menges o no, si vius o no! El dia que hi havia cinema, l'Andrada arribava amb una bossa de caramels. Tots volien seure al seu costat. Caramel? Grapejada. Això en públic. Sols, llavors ja era... Després, amb el temps, acabes creient que t'ho mereixes, que Déu et castiga. I és pitjor. Et quedes sense autoestima. Nosaltres estàvem aïllats emocionalment.

—Ho sabia el director de Sant Cristòfol?

—És clar que ho sabia! Ho havia de saber! O això o era imbècil! No parlàvem entre nosaltres. No hauria servit de res. Cadascú aguantava la seva vergonya com podia. Si l'Andrada s'encapritxava d'un de nou, l'anterior respirava alleujat. El problema és que s'ho feia amb tots, era insaciable. Quan vaig arribar a l'orfenat, era l'enemic públic número u.

—Llavors el detonant del que va passar va ser vostè?

En José María Cánovas li va aguantar la mirada.

Va semblar com si de cop i volta s'adonés de tot el que estava dient.

—Tranquil —va dir en Miquel veient que el podia perdre.

—És la primera vegada que...

—Que ho explica?

—Sí. I ni tan sols els conec de res.

—Nosaltres no pertanyem a l'aparell de l'Estat, ni tenim vincles amb ningú. Actuem amb independència. Busquem la manera d'empresonar en Laureano Andrada, res més.

—Si es pensen que repetiré tot això davant d'algú amb uniforme o en un judici, és que estan guillats.

—No, no ho haurà de fer, l'hi ben asseguro.

—No me la deuen estar jugant?

—Hi ha un sacerdot a Sant Cristòfol que també ha confessat. Un capellà jove que fa pocs mesos que hi és i té ideals. L'únic que necessitem és aconseguir més informació.

Va mirar-los de fit a fit.

Era el punt sense retorn.

Es va rendir.

—Saben què és viure amb ràbia, amb tot això pesant-te a l'ànima?

—Ens ho imaginem —va dir en Miquel, amb una veu que continuava sent afable i amistosa, però també serena i ferma.

Una veu hipnòtica.

En David Fortuny va comprendre per què li havia demanat que li deixés portar l'interrogatori.

Ni tan sols li havia dit que l'Andrada era mort.

Hàbil, pacient, cautelós.

—Què va passar des de la seva arribada fins a l'intent de matar l'Andrada? —va preguntar en Miquel apropant-se al seu objectiu.

—Van ser dos mesos —va contestar en Cánovas reculant amb dolor pel túnel del temps—. Suficients. Tan bon punt hi vaig arribar, la primera nit, l'Andrada se'm va acostar. Em va dir que allà m'estimarien molt i que, si em portava bé i complaïa Déu, és a dir, a ell, tindria menjar i el que necessités. Jo en aquell moment hauria fet el que fos per menjar, perquè no saben la gana que havia passat. Em vaig deixar grapejar i després... l'hi vaig fer. Així em vaig convertir en el seu nou preferit, però no pas per això va deixar de muntar-s'ho amb en Cuesta i amb en Camprubí. Li agradaven els nens petits, és clar, però també nosaltres, que ja érem gairebé homes i se'ns posava dura de veritat. Això el feia tornar boig —va dir ell agafant aire—. Al cap de pocs dies, jo ja n'estava fins al capdamunt. En Cuesta i en Camprubí es resignaven, semblaven abduïts. —Va tornar a agafar aire i va afegir—: Volen saber-ne detalls o això ja els supera?

—Digui el que vulgui dir, lliurement —el va convidar en Miquel.

—Jo... —va intentar parlar en Fortuny.

Es va trobar la dura mirada del seu company i va callar.

—Volen saber el que deia l'Andrada quan s'escorria a la boca d'un nen? —va dir en Cánovas abaixant la veu—. Gemegava: «El cos de Crist! El cos de Crist!». Com quan a missa et donaven l'hòstia. I calia empassar-s'ho. Si escopies, et pegava. I sempre la mateixa cantarella: «Déu té un propòsit», «Duem a terme una sagrada missió», «Has d'estar content que Ell t'hagi escollit»... Quan ets una criatura i t'han rentat el cervell, omplint-te'l de falsos conceptes, pecats, culpes i el que promou la religió per tenir-te atrapat, t'ho creus tot. I ja m'és igual que vostès siguin creients o no. Si rebento, rebento. No ho volien sentir? —va reblar ell, com si s'hi estigués

jugant la vida—. Un dia, obres els ulls i t'adones que Déu no existeix, tan senzill com això, perquè si existeix i consent tot això... Molts nens de l'orfenat només han rebut aquesta mena d'«amor». La resta de les seves vides estan marcats.

—Se li va acudir a vostè la idea de matar l'Andrada?

—No, va ser en Camprubí —va sospirar—. Però jo m'hi vaig apuntar de seguida. Vam pensar que, si ho fèiem bé, ningú no sabia qui havia estat. Una bestiesa, ja ho sé, però estàvem desesperats. A la nostra edat, d'altres ja sortien de l'orfenat; però els escollits per l'Andrada, no. S'hi quedaven més temps.

—Per què en Camprubí?

—No ho sé. Va ser d'un dia per l'altre. De la resignació a l'acció. Un dia va dir prou.

—Li va explicar el motiu?

—No. Crec que tenia a veure amb l'arribada d'un parell de nois més, però no en va dir res. En Cuesta era més amic seu. Potser ell ho sabia. En mi només hi va trobar l'aliat perfecte per dur a terme la nostra acció. Jo en seria l'executor. Vam aconseguir fabricar un punxó. Ens pensàvem que n'hi hauria prou. Malauradament no va ser així.

—Només el van ferir.

—La fulla era curta, i amb el segon cop, a més, es va doblegar. En Cuesta i en Camprubí havien de tapar-li la boca i retenir-lo. Tot va sortir bé fins que vam comprendre que havíem fracassat. Llavors ens va entrar el pànic, l'Andrada es va posar a xisclar i ens van enxampar. Ja no vaig tornar a veure els altres dos. Ens van separar. Jo vaig acabar aquí, com a autor material dels fets. Vaig saber que en Camprubí havia anat a parar al manicomi, com a instigador, i que a en Cuesta l'havien enviat fora, però res més.

—No ha tornat a saber res d'ells?

—No. Aquí no hi ha notícies del món exterior. Això és una illa.

—Per què van enviar uns adolescents a la presó i al manicomi? —va preguntar en Miquel amb veu àtona.

—I m'ho pregunta a mi? Pregunti-ho a ells, les autoritats, els qui manen! Creu que algú ens va escoltar? Vostès ho haurien de saber!

—Van explicar el que els feia l'Andrada?

—No sé què van fer en Cuesta i en Camprubí, ja li he dit que ens van separar, però em fa l'efecte que no, que prou por tenien per, a sobre, complicar les coses. Jo ho vaig intentar, i amb la primera hòstia vaig acabar encastat a la paret de la comissaria. Un policia em va dir que si se m'acudia tacar el bon nom d'un falangista mentint, me les carregaria. Jo vaig pensar: encara més? Així doncs, vaig callar.

—En Camprubí tenia un avi. No l'anava mai a veure?

—No ho sé. Un avi? No recordo que me'n parlés. Però una dona sí que hi anava regularment, gairebé cada setmana.

—L'Assumpta Miralles?

En José María Cánovas va moure el cap amb indiferència.

—Com eren ells? Em refereixo físicament.

—En Camprubí, una mica efeminat, tot i que això ho veig avui, llavors no. Guapo, cabells castanys clars, molt clars, gairebé del color de la palla, faccions agradables... En Cuesta era més barroer, però d'ulls transparents i llavis grossos. Ideal per a l'Andrada. Els últims dies, abans que ho intentéssim, en Camprubí ja estava molt malament, nerviós, inquiet. Li passava alguna cosa, era evident. Volia eliminar l'Andrada com més aviat millor. En Cuesta era més lent, no diré que ximple però sí més aturat. Sempre estava quiet. En Camprubí fins i tot escrivia poemes, a vegades. Els nens rics donaven les seves llibretes usades «a beneficència», ja que ells escrivien només pel costat del davant, no pel del darrere. Els molestava l'espinal si les giraven. En Camprubí va escriure moltes coses abans que el descobrissin i li prenguessin també això. No et deixaven res, res, res...

L'hora de visita arribava a la fi. Els guàrdies ja començaven a recórrer les taules perquè els familiars dels presos s'aixequessin. Quedaven les darreres abraçades, les llàgrimes del comiat. En José María Cánovas va mostrar un cert neguit.

No l'havia anat a veure ningú des que era allà.

Probablement mai no havia parlat tant.

Va mirar en Miquel. En Fortuny era com si ja no hi fos.

—Escolti, si aconsegueixen demostrar que l'Andrada és un pederasta, podrien fer alguna cosa per mi, treure'm d'aquí... el que sigui?

—Podem intentar-ho, sí —va dir en Miquel amb mal regust de boca—. Si més no... —No sabia què més dir.

Ni va poder.

El guàrdia els va fer aixecar-se.

—Senyors, s'ha acabat el temps. Vinga.

En Miquel va ser el primer a estrènyer la mà a en Cánovas. Tot seguit ho va fer en Fortuny. Els ulls de l'un i dels altres van expressar les emocions finals.

—Gràcies —va dir en Miquel.

El jove ja no va parlar.

Semblava convuls, alterat, novament perdut en aquell laberint.

Van deixar-lo enrere, fins que a l'últim en Miquel va girar el cap.

Just per veure que estava plorant.

No van parlar fins que van arribar al carrer.

En David Fortuny estava pàl·lid.

No va vomitar fins que va posar els peus a la vorera, per si de cas, com si fer-ho a dins li pogués costar una condemna. Va deixar les restes de l'esmorzar entre la vorada i la calçada, i seguidament es va repenjar a l'únic arbre que creixia raquític allà. En Miquel no va fer res. Ni tan sols li va donar uns copets a l'esquena.

—Déu meu... —va panteixar el detectiu.

—Aquesta és l'Espanya meravellosa que ens ha donat la Santa Croada?

En Fortuny el va travessar amb una mirada enfadada.

—Au, Mascarell, no foti.

—Jo?

—Aquestes coses han passat sempre. Vostè ja va detenir aquest fill de puta abans de la guerra.

—Ja, però, i la repressió? No em digui que no n'hi ha! Fills de rojos, adolescents tancats en manicomis o portats a una presó amb veritables delinqüents adults? Quina culpa en té, un nen, que els seus pares siguin comunistes? Això es porta a la sang? I haver de carregar els pecats de la mare per haver-se quedat embarassada, a més que et separin d'ella pel fet de ser soltera? Per l'amor de Déu, Fortuny! —va dir exasperat—. No parlem de quatre criatures! N'hi ha milers per tot el país!

—M'està dient que totes les monges són cruels i que tots els capellans són pederastes? És això? —es va defensar el detectiu.

Es van quedar mirant l'un a l'altre.

Gossos engabiats en la immensa presó de l'Espanya franquista.

I, tanmateix, estaven junts en allò.

Aliats.

Inesperats, però aliats.

—Toquem el dos d'aquí —li va demanar en Fortuny—. Ens estan mirant.

Eren els guàrdies de la porta, i també algunes de les persones que sortien de la presó després de la visita. Una d'elles, la gitana, que semblava buscar nous candidats per llegir-los la mà.

Si tot fos tan fàcil com saber la bonaventura...

Van caminar fins a la moto, però no hi van pujar. Van romandre en silenci, fins que en Miquel va sospirar i el seu company li va donar uns copets afectuosos a l'espatlla.

—No discutim, va —li va demanar.

El matí era clar, presagi d'una intensa i emotiva revetlla de Sant Joan, la nit més curta, el començament de l'estiu. Si no fos perquè la Model encara era darrere seu,

Barcelona hauria semblat una amant mandrosa disposada a mostrar la seva cara més amable.

—D'acord —va sospirar en Miquel.

—Vull que sàpiga que m'ha deixat impressionat.

—Per què?

—Per la manera com ha portat l'interrogatori. Fins i tot jo li hauria explicat els meus secrets! Com s'ho fa?

—No ho sé —va contestar ell arronsant les espatlles.

—Sí, sí que ho sap. Ja era així abans de la guerra i no ha perdut pistonada. Al contrari, crec que ha guanyat amb els anys. Qualsevol altre s'hauria tancat en banda, empresonat, amb el que li va passar, però vostè ha aconseguit que parlés i parlés...

—No té gaire mèrit. Aquest noi estava desitjant rebentar. Nosaltres l'hi hem permès. Ara sap que no està sol i que algú intenta demostrar el que feia l'Andrada.

—Què farem ara?

—Anirem a Sant Boi, és clar.

—Per què no ho deixem per demà? —va proposar en Fortuny mirant l'hora—. Encara que amb la moto es va de pressa, potser farem el viatge en va.

—Em busquen —li va recordar—. I tot i que amb aquesta disfressa enganyo, no em vull pas arriscar.

—Tranquil, que si l'agafen jo continuaré la investigació.

La nova mirada ho tenia tot menys tranquil·litat.

—Eh, que soc bo! —li va retreure el detectiu.

—Pugi a aquest trasto infernal —li va demanar en Miquel, mentre ell feia el mateix instal·lant-se al sidecar—. En Camprubí és la connexió amb el seu avi i amb l'Assumpta Miralles. No ha sentit que ella l'anava a veure a l'orfenat? Vull saber per què aquest vell celebrava la mort de l'Andrada i cridava: «Per en Pere!».

—Home, és evident: perquè per culpa de l'Andrada, en Pere va acabar al manicomi.

—No doni mai res per fet, mai —li va recordar en Miquel.

Es va posar les ulleres i es va preparar, mentalment i físicament, per al llarg desplaçament fins a Sant Boi. En David Fortuny va ocupar el seu lloc, també amb les ulleres posades i, aquest cop, sense barret. El va allargar a en Miquel perquè l'hi guardés. En acabat, va engegar la moto i van iniciar el viatge.

Van agafar la carretera de Sants fins a Esplugues de Llobregat, i des d'aquí, per Cornellà, van travessar el riu i van arribar al poble de Sant Boi. El frenopàtic quedava a un costat de l'avinguda de Barcelona, amb la seva llarga muralla dominant el perfil urbà. De la mateixa manera que quan havien passat prop de la Model, la gent mirava de mostrar-se aliena a la seva realitat, la majoria tancant els ulls de l'ànima. N'hi havia que no trepitjaven aquella vorera, com si estigués contaminada. D'altres no miraven cap al centre hospitalari, si és que se'n podia dir així. Les justificacions eren clares. Rere els murs de la presó hi havia delinqüents, assassins, malfactors, no pas

nois com en José María Cánovas, l'únic delictes del qual havia estat intentar ser lliure amb tot just setze anys. Rere els murs del manicomí, el mateix. Allà es tancaven i amagaven els malalts mentals, els qui tenien el cervell capgirat, els infeliços tarats, els qui feien bogeries perquè eren bojós, no pas els Camprubí de torn, igualment sotmesos al no-res com a defensa davant la impotència de la societat per ser justa.

El sistema i els seus engranatges.

En David Fortuny va aturar la moto a la vorera del davant. En Miquel va posar un peu a terra, encara tremolant. A la ciutat, els monstres tenien forma de tramvies, autobusos i troleibusos. A la carretera, els monstres es convertien en camions, amb l'agregant dels tubs d'escapament escopint-los tota mena de porqueria.

—Això no pot ser bo —va dir estossejant—. Caldria portar una màscara antigàs!

—Tampoc no vaig cada dia per aquests mons de Déu —es va justificar el detectiu—. I què vol? Sap quant hauríem trigat utilitzant transports públics? No es queixi, home! —va dir recuperant el tarannà animós—. Anem a dinar, primer? És gairebé l'hora i potser després es farà tard.

—No, val més que primer preguntem, per si de cas. Si es fa tard i no dinem, soparem abans.

—D'acord —hi va accedir ell, en veure'l determinat.

Van creuar el carrer. A més de camions, hi havia carros. Anar darrere d'un carro comportava revestir-se de paciència, però pitjor era anar darrere d'un camió empassant-se'n el fum. Van esperar que en passés un, tirat per una vella mula raquíta, i van entrar per la porta principal. Des de la llunyania els va arribar el soroll dels primers petards anunciant la revetlla. Cada vegada que els sentia, des que va arribar a Barcelona el juliol del 47, en Miquel s'estremia recordant la guerra, ja que el so era gairebé igual. Aquella seria la seva quarta revetlla de Sant Joan.

La primera sense la Patro al costat, menjant la coca i bevent una ampolleta de xampany.

En l'anterior, la del 1950, estava gairebé segur que havien fet la Raquel.

—Continua estant seriós —li va xiuxiuejar en Fortuny.

—No, no, pensava en una cosa.

—Doncs concentri's.

La dona que els va atendre en primer lloc semblava que parlés i es mogués a càmera lenta. Una mirada, una pregunta, la repetició del motiu de la seva visita, una altra mirada, una consulta als llibres, una altra pregunta més. I tot plegat per demanar-los que esperessin i fes anar a buscar algú, que va resultar ser un noi jove que els va convidar a seguir-lo.

—Detectius? —els va dir animadament—. Deu ser una vida emocionant, segur.

La mirada d'en Miquel sí que va ser emocionant.

—Bé, no és com en les pel·lícules —va presumir en Fortuny, sempre com el peix a l'aigua—. Però té les seves coses.

—Han matat algú?

—No, no —es va afanyar a deixar clar—. Ni tan sols anem armats.

—Ah, no? —va dir el jove, força desil·lusionat, fins que li va canviar la cara en passar per davant d'unes estranyes construccions que formaven arcs de pedra—. Veuen això? En diem el Jardí Invisible. Alguns estem segurs que és obra de Gaudí, perquè aquí a prop va fer la cripta de la Colònia Güell, però no n'hi ha constància i ens passem el dia discutint-ho. Oi que és bonic?

Van dir que sí, per quedar bé.

El guia els va deixar en un pavelló.

—Preguntin aquí. Quan surtin, tirin tot recte, d'acord?

Van entrar al pavelló. No s'hi veien interns. Ningú a l'exterior d'aquell costat. Evidentment, devien estar reclosos a les parts més tancades i vigilades. Això si sortien fora de les habitacions o les sales de confinament.

En David Fortuny tornava a estar seriós.

—Si en Camprubí ens explica una altra història com la d'en Cánovas... —es va estremir.

—I què espera?

—No, ja.

—Si vol, torni a la moto i ja me n'encarrego jo.

—No, no —va replicar ell en un gest solidari.

Els va sortir al pas una altra dona. Més que infermera semblava una governanta, o una guàrdia de seguretat. Era enorme, més alta i corpulenta que ells. No es va acovardir pas davant la seva presència; al contrari, els va esclafar amb la mirada i va alçar la barbeta cap amunt.

—Què volen? Què hi fan, aquí?

—Ens ha portat un jove des de l'entrada —la va informar en Miquel—. Volem fer unes preguntes sobre un pacient seu. Vostè podria...?

No, ella no.

—Hauran de parlar amb un metge. I per què volen fer aquestes preguntes?

—Un assumpte oficial —va dir en Miquel.

En Fortuny ja li ensenyava la credencial.

Ni tan sols la va mirar.

La paraula «oficial» era suficient.

—Vaig a buscar el doctor Puig —va dir amb un aire esquerp—. Seguin.

Van obeir-la i van esperar en silenci. No va ser gaire, però tampoc una cosa breu. Al cap de deu minuts va aparèixer un home enfundat en una bata blanca, carregat d'anys, menut, d'aspecte afable. Duia ulleres i unes sabates molt gastades que, en un altre temps, devien ser brillants. Amb prou feines tenia cabells al cap. Es van posar drets per saludar-lo.

—M'ha dit la Rosita que em volien veure.

Rosita era el nom més inadequat per a aquella vigilant tan enorme, però es van guardar prou de comentar-ho en veu alta.

—Tant de gust —va dir en Miquel estrenyent-li la mà.

—Detectius Fortuny i... Torres —va anunciar el seu company, deixant anar el primer cognom que li va passar pel cap just a temps.

—Detectius? —va repetir el metge obrint els ulls.

—Investigadors privats, sí.

—Que interessant —va assentir—. I per què són aquí? Si els puc ajudar en res...

—Treballem en un cas que té a veure amb un dels seus pacients —el va informar en Miquel—. Si poguéssim parlar amb ell...

—Bé, no és fàcil parlar amb els nostres malalts —els va advertir—. Depèn del grau de la seva salut, el seu estat mental, les restriccions familiars... N'hi ha que es tornen molt agressius amb els estranys. De quin pacient parlen?

—Pere Camprubí —va dir en Miquel—. Va arribar fa uns quatre anys procedent de l'orfenat de Sant Cristòfol.

Al doctor Puig li va canviar la cara.

Va resultar evident.

L'ombra de tristesa va ser tan sincera com dolorosa.

—Doncs... —va reprendre el fil el metge buscant la manera de dir-ho—. Temo que no serà possible. En Pere Camprubí va morir fa menys de dues setmanes. —Va fer memòria—. Avui és 22? El dia 10, sí. Tan jove...

En Miquel va trigar un parell de segons a pair el cop.

El doctor Puig va prendre la iniciativa.

—Des del dia que va arribar va ser un cas dolorosament tràgic —va continuar parlant—. Ho recordo molt bé perquè els primers que el vam atendre vam ser el doctor Muro i jo. Som els responsables del Departament de Psiquiatria d'aquest pavelló. En Pere Camprubí va ser internat en molt mal estat. No parlava, i tot just entrar aquí es va tancar més i més en si mateix. Tant que, malgrat els nostres esforços, no hi va haver manera de treure'l del seu mutisme i la seva falta de cooperació. Vam fer el que vam poder, no solament perquè era un pacient sinó per la seva joventut. Semblava tan desvalgut, tan vulnerable...

—Quan diu que va ingressar «en molt mal estat» a què es refereix? —En Miquel va trencar el seu silenci.

—D'una banda, el mental. Feia la impressió que estava catatònic. De l'altra, el físic. Va caldre portar-lo directament a la infermeria.

—L'havien estomacat?

—Sí, la policia, crec.

—No ho va preguntar?

—No ens correspon fer-ho. Tampoc no m'ho haurien dit.

—Sap per què el van portar aquí?

—Segons consta en el seu expedient, per intent d'assassinat en grau de temptativa.

—Vull dir que, per què van ingressar un noi tan jove en un manicomi.

—Nosaltres preferim dir-ne «sanatori mental» —va intentar rectificar-lo.

En Miquel es va mossegar la llengua.

—Per què el van ingressar en un sanatori mental? —va repetir la pregunta.

—Un metge psiquiatre va certificar el seu estat i aleshores ho va recomanar.

—Aquí mateix?

—No, abans de portar-nos-el.

—Van estar d'acord amb aquest diagnòstic, el doctor Muro i vostè?

—Sí, completament.

—Però a molts nois i noies se'ls ingressa com a càstig, oi que sí? O perquè no caben a les presons i es treuen del damunt els més problemàtics.

—No, això no és veritat —va respondre el metge encarcarat-se tant per la pregunta com pel to—. Sempre hi ha un motiu psiquiàtric.

—Encara que siguin nens?

—Tenim pavellons per a la infància —va voler argumentar-li—. Es quedaria sorprès si veiés les estadístiques de menors amb problemes, senyor.

En David Fortuny va restar a l'aguait en veure que en Miquel s'anava escalfant, i amb això incomodava el doctor que responia les seves preguntes.

—Perdoni si som una mica... persistents —va dir—. El cas que investiguem és molt dur.

El metge es va relaxar una mica.

—Me'n faig el càrrec, sí —va assentir amb el cap—. No es pensin pas que, pel fet de veure cada dia el que veig, arribo a casa a les nits com si res. També és trist per a nosaltres, sobretot quan no hi podem fer res i ens sentim impotents.

En Miquel va recuperar l'equilibri.

Prou per continuar encara impressionat per la notícia de la mort d'en Pere Camprubí.

Alguna cosa li deia que quedava el pitjor.

—Com va morir?

La resposta del doctor Puig li va demostrar que no anava errat.

—És trist dir-ho, però... es va suïcidar.

La notícia va caure com una bomba sorda entre els visitants.

En Fortuny va mirar en Miquel.

Cara seriosa, greu.

—Com és possible?

—Una lamentable distracció, per la qual un infermer ja ha estat apartat momentàniament de les seves obligacions. Tot i que, si vol la veritat, és molt difícil controlar-los a tots.

—Va prendre res?

—No, va fer servir una de les corretges que utilitzàvem per lligar-lo.

—El lligaven?

—En Pere Camprubí tenia un costum molt... estrany —va apuntar l'home, ajuntant les mans pels tous dels dits—. Tan estrany com desagradable, trist, aberrant... —Va tornar a fer una pausa, fins que finalment els va mirar als ulls—. Cada matí es masturbava i en acabat es bevia l'esperma. No parlava mai amb ningú, ni responia les nostres preguntes, però al matí, en beure's allò, repetia: «El cos de Crist, el cos de Crist».

—En sap el motiu? —va intervenir en David Fortuny impedit que en Miquel parlés.

—No. Intentàvem evitar-ho; per això el lligàvem al llit o l'aïllàvem en una habitació encoixinada, amb una camisa de força. No hi havia res que li fes efecte, ni els electroxocs, ni els neurolèptics, ni els calmants, ni injeccions de trementina...

—Perdoni, la trementina no es fa servir per als cavalls? —el va interrompre en Miquel.

—És l'última cosa a la qual recorrem en alguns casos, sí —va confessar amb tota la naturalitat del món—. En Pere Camprubí ho resistia tot. Es podia passar dies

tancat, aïllat, portant-se bé; però quan el deixàvem anar, feia el mateix cada matí. Ja era un cas irrecuperable.

—Aquest noi va ser sistemàticament violat per un depredador sexual —va dir en Miquel, sense que el seu company aconseguís evitar-ho.

El metge va arrufar el nas.

—Que els seus desordres provenien del sexe era evident, però això que em diu... Un depredador sexual?

—Un home abusava d'ell a l'orfenat de Sant Cristòfol.

El doctor Puig va avaluar la informació. Va abaixar el cap.

—És trist sentir aquestes coses. Sobretot si no consten als informes ni ens ho diuen... —Va deixar de parlar un parell de segons—. La major part de les vegades ens els envien amb el mínim, com a últim recurs. —Va fer una altra pausa, aquesta més llarga—. Estem tots consternats per la seva mort, cregui'm. Només ara comprenem que, en impedir-li aquella mania horrorosa, li preniem tot el que, per a ell, tenia un sentit —va afegir el metge tornant a mirar en Miquel—. Masturbar-se cada matí era com combregar. Li vam impedir fer-ho i es va quedar sense res. Per això es va treure la vida. I per això ens sentim fracassats, encara que es tractés d'un cas únic i molt inusual.

Semblava que no hi havia més preguntes.

Però en David Fortuny va aconseguir fer-ne una.

—Rebia visites?

—Una dona venia regularment. Ni tan sols sé com va saber que era aquí. Al començament en Pere la reconeixia, però amb el pas del temps va deixar de fer-ho.

—Assumpta Miralles?

—Crec que es deia així, sí.

—M'imagino que es va assabentar de la mort del noi.

—Al cap de tres dies. Va quedar molt consternada. Vam haver d'ajudar-la, perquè va estar a punt de desmaiar-se.

En David Fortuny ja no va preguntar res més.

En Miquel tampoc.

—Em sap greu, tot això —va dir el metge—. Si volen saber res més...

—No, gràcies.

Es van aixecar alhora.

—La mort d'en Pere altera d'alguna manera les seves investigacions, si em permeten la pregunta?

—No —va revelar en Miquel—. Només ho fa tot més complex i fosc, i també sòrdid.

—M'ho imagino —els va dir allargant-los la mà—. Cregui'm si li dic que fem tot el que podem per aquests infeliços. Malauradament sabem molt poques coses de la ment humana, com funciona, com reacciona, què fa que una persona perdi el seny i s'endinsi als racons inhòspits de la bogeria.

—La pitjor bèstia per a l'ésser humà és l'ésser humà —va dir en Miquel.

El doctor Puig va semblar resignat quan va dir:

—Sí, suposo que sí.

—Bona tarda. I gràcies —va intervenir en David Fortuny, que era el primer que iniciava la retirada.

—Adéu-siau.

Mentre caminaven, en Miquel va remugar:

—Si Déu existís realment, no permetria aquestes atrocitats.

—Calmi's —li va recomanar el detectiu agafant-lo pel braç.

Van sortir a fora. La mateixa tarda engalanada amb un cel blau i radiant. Els mateixos petards disparats intermitentment a la llunyania. La mateixa sensació d'impotència, accentuada per les noves notícies.

En Miquel es va aturar.

—Ara vomitarà vostè? —es va alarmar el seu company.

—Ho sembla?

—Sí.

—Doncs no. Sortim d'aquí.

Es van encaminar cap a la sortida. L'anomenat Jardí Invisible semblava ser l'obra d'una ment enrevessada i dominada per visions tel·lúriques. Així doncs, efectivament, podia molt ben ser obra de Gaudí. Una curiositat a l'infern. El van deixar enrere, van arribar a l'entrada del manicomi i van sortir al carrer.

El mateix aire, una altra sensació.

—Què n'opina? —va voler saber en Fortuny, inquiet pel silenci d'en Miquel.

—Res —va respondre concisament—. Anem a prendre alguna cosa. Ho necessito. Ell mateix va prendre la iniciativa.

Van agafar la moto i es van endinsar un bon tros per Sant Boi fins que van trobar un bar restaurant. Es van aturar i van baixar de nou. El local era espaiós, molt de poble, amb nombroses taules, el sostre alt, una estufa apagada i una plàcida sensació d'eterna serenitat. En quatre de les taules es jugava al dòmino amb el característic espetec de les fitxes en ser colpejades sobre el marbre escrostonat i els crits dels jugadors en col·locar-les-hi. En unes altres dues taules les partides eren d'escacs, és a dir, silencioses. El més jove dels clients no baixava dels seixanta i molts anys. El cambrer no es quedava pas enrere, feia la sensació d'haver nascut amb el lloc.

En Miquel es va dirigir a la taula més allunyada del bullici, es va deixar caure en una cadira i va repenjar la barbeta damunt les mans.

—Mascarell, es troba bé? —va insistir en Fortuny.

—Perfectament.

—Doncs no ho sembla pas.

—Hi ha moments en què o esclates o et calmes. I ja ho veu: m'estimo més calmar-me. Si no ho fes, aniria al dipòsit de cadàvers i remataria aquell fill de puta.

—Ja el deuen haver enterrat. Tenia la seva germana.

La imatge d'en Laureano Andrada al taüt, amb un sacerdot glossant la bondat de la seva persona, i després enterrat cristianament al cementiri, li va regirar l'estómac.

I això que el tenia buit.

L'home de la barra es va acostar al lloc on eren ells. Li van preguntar què podien menjar i els va dir que, tenint en compte l'hora, no gaire, però que alguna cosa hi hauria. Van demanar embotit i pa amb tomàquet. Amb això n'hi hauria prou. Per beure? Aigua. Un cop feta la comanda, en Fortuny es va aixecar per anar al lavabo. En Miquel va fer el mateix, però per agafar un exemplar de *La Vanguardia* que hi havia doblegat a la taula del costat.

Casualitat o no, a la portada es parlava de la inauguració d'un nou centre d'acollida per a «*infortunados niños huérfanos*». L'havien batejat «*La Ciudad de los Muchachos*», seguint la moda imposada a Hollywood amb la pel·lícula de Spencer Tracy i Mickey Rooney. Tota la portada del diari estava dedicada a l'efemèride, amb diverses fotos en les quals es podien veure les autoritats, racons del recinte i un nen amb una bandera. Les «*autoridades*» eren tant militars com sacerdots, juntament amb alguns homes vestits de paisà. A les fotos no sortia cap dona. Ni tan sols a la de baix a la dreta, amb la llarga comitiva baixant per l'escalinata del centre. O les dones no existien o no s'hi comptava per a res, la qual cosa significava menysprear la meitat de la població.

En Miquel va llegir l'únic peu de foto:

Con asistencia del capitán general de la IV Región, teniente general don Juan Bautista Sánchez; el alcalde, don Antonio María Simarro; el presidente de la Diputación, don Joaquín Buxó; el obispo de la diócesis, doctor don Gregorio Modrego; los tenientes de alcalde y otras autoridades y personalidades barcelonesas, se celebró ayer la bendición e inauguración de la «Ciudad de los Muchachos», magnífica institución de la beneficencia municipal en la que son formados, moral, cultural y profesionalmente, más de ciento cincuenta niños rescatados de la mendicidad y el abandono. Recogemos en esta plana dos vistas de la «Ciudad de los Muchachos» con sus nuevos pabellones y algunos momentos de la visita inaugural que efectuaron las autoridades.

El mateix argot de sempre.

Després de saber el que passava a l'orfenat de Sant Cristòfol, o en llocs com la Casa de la Caritat, amb nens robats a les seves mares pel fet de ser roges o solteres, i d'assabentar-se de la mort d'en Pere Camprubí, a en Miquel, paraules com «*niños rescatados de la mendicidad y el abandono*» li van semblar una burla. També el petit detall que es formés «*moralmente*» els petits per davant de «*cultural y profesionalmente*».

El règim era una piconadora.

Quantes generacions hi podien sucumbir, o quedar marcades per la seva empremta?

En David Fortuny va tornar del lavabo. Va veure el diari a les mans del seu company i li va preguntar:

—Res de nou?

En Miquel no va voler discutir.

—No —va respondre deixant-lo de banda, sense obrir-lo.

—Em pensava que explotaria —va dir ell sense tallar-se, disposat a treure el tema.

—He estat a punt de fer-ho. Gràcies.

—Aquest metge no semblava mala persona.

—Possiblement no ho era, però tant se val.

—És com si a en Camprubí l'hagués matat l'Andrada amb les seves pròpies mans, no? —va continuar parlant davant el silenci d'en Miquel—. Aquest pobre noi deia el mateix que li deia ell quan...

Va fer cara de fàstic just en el moment en què el cambrer els portava el menjar i l'aigua. Ho va deixar tot damunt la taula, els va desitjar bon profit i va marxar. Tots dos es van quedar mirant la teca i la beguda un moment.

El detectiu va ser el primer a superar el que acabava de dir i esborrar-se la imatge del cervell.

—Quin formatge! —va comentar—. Realment mengen bé, aquesta gent de poble!

—No sigui centralista —li va recriminar en Miquel.

—Però si és veritat! Vagi a fer un volt i ho veurà! Ha anat mai a Vic? Quin embotit, escolti! Jo, amb la moto, els diumenges...

—S'enduu la nòvia?

—És claaar —va contestar ell allargant la segona vocal—. Fem unes passejades...

Van menjar en silenci un o dos minuts. Si el formatge era bo, el xoriço encara ho era més. I el pernil. El pa amb tomàquet, amb pa de pagès i bon tomàquet, una delícia. En Miquel va pensar en la gana que havia passat a la guerra, i després al Valle de los Caídos, i fins i tot en les restriccions que encara es va trobar en arribar a Barcelona el 47.

Tot s'anava superant.

I si la gent tenia la panxa plena...

Això i el futbol, pa i circ.

El Jardí Invisible del frenopàtic seria l'equivalent del Jardí Visible de Franco.

En David Fortuny no va poder estar callat gaire estona.

—Som en un carreró sense sortida, oi? —va suggerir amb la boca plena—. Vull dir que, amb un dels implicats empresonat, i l'altre, mort...

—Jo no ho veig així —va dir en Miquel—. La mort d'en Pere va ser el que va impulsar el seu avi a contractar-lo a vostè. Cal veure si l'Assumpta Miralles va parlar amb algú més.

—Ella?

—Amb en Llorenç Camprubí en un llit i morint-se, és l'única que queda.

—I si continuem equivocant-nos?

—No ho crec pas. No hi ha cap més nexa.

—Però no hem quedat que l'assassí ha de ser aquell noi rosset que es va amagar al pis buit?

—I també seguia l'Andrada? Segons vostè, l'única persona que va veure vaig ser jo. D'on van sortir ell i aquella dona? —Va beure un glop d'aigua—. He donat moltes voltes a aquest detall, i una vegada i una altra torno a la senyora Miralles.

—Llavors què? Anem a veure-la i li posem el dogal al coll?

—Primer vull tancar el cercle. Ja em coneix.

—Quin cercle? On vol anar?

—A Olot.

—No foti! De debò?

—Sí, per què?

—I què vol que li digui en Rodolfo Cuesta, si a més fa anys que és lluny de tot això?

—No ho sé —va reconèixer en Miquel—. Però, segons en Cánovas, en Camprubí era molt amic d'en Cuesta, feia anys que es coneixien. En Cánovas va arribar un parell de mesos abans que volguessin matar-lo. I ens ha dit que en Camprubí va canviar de la nit al dia, que la idea de posar fi a la vida de l'Andrada va sorgir de sobte, sense més ni més, després de l'arribada d'uns nois nous.

—Això és filar molt prim.

—En un cas d'assassinat, sempre s'acaba fent passar la punta del fil per l'ull de l'agulla. Costa? És clar. Però quan s'aconsegueix... tot és bufar i fer ampolles.

En David Fortuny es va posar el darrer tros de xoriço a la boca, però abans va preguntar:

—Li ha fallat mai l'instint?

—Sí.

—De veritat?

—Amb vostè —va dir de broma—. Sempre he pensat que arribaria a ser inspector.

—Au, vinga! Parlo seriosament!

En Miquel no tenia ganes de riure. Però ho va fer.

Probablement una necessitat fisiològica.

—Sí, alguna vegada m'ha fallat l'instint, però en casos amb més fils per estirar, no com en aquest —va sospirar—. Segur que hi ha centenars de nois que haurien volgut matar l'Andrada. La pregunta és: quants estan lliures i quants voldrien ficar-se en embolics si han aconseguit sortir d'on han estat? Si no hagués estat per vostè, m'hauria sentit perdut. La seva presència com a detectiu, reclutat per en Llorenç Camprubí i la seva antiga amant, és la clau, n'estic segur.

El detectiu va avaluar les paraules d'en Miquel. Va interioritzar-les i es va cruspir l'últim tros de pa amb tomàquet. Va fer un rot cap endins i va beure una mica més d'aigua. En una de les taules on es jugava al dòmino, un energumen va cantar l'u doble com si arengués un escamot o en Kubala hagués marcat un gol.

—Una cosa és clara —va reflexionar en Fortuny—. La policia no ha anat al manicomi a preguntar per en Pere Camprubí, el doctor ens ho hauria dit; de manera que aquesta pista la seguim nosaltres sols.

—Si em continuen buscant a mi, per què haurien de perdre el temps? —va dir en Miquel.

—Van anar a veure la senyora del pis buit, home. A hores d'ara ja deuen saber que la dona i el noi no eren el que aparentaven ser. Que no són ximples.

—Això no impedeix pas que continuï sent el seu objectiu.

—No, és clar. —Va assenyalar el got d'en Miquel—. S'acabarà l'aigua? És que tinc molta set.

—Begui. En demanarem dos més abans de marxar.

—A on?

—Jo, a veure la meva dona.

—Una altra vegada? Però per què vol arriscar-se i temptar la sort? Aconseguirà que l'enxampin!

—Hi passarem per davant amb la moto.

—Això està bé. Així doncs, marxem? —va preguntar el detectiu deixant el got buit.

Es van aixecar i en Miquel va pagar a la barra. Al seu costat, un client es queixava que una ampolla de conyac ja li costés vint-i-tres pessetes amb quinze cèntims.

—Doncs ves al celler i demana'l de garrafa! Què vols que hi faci, jo? —va rondinar el cambrer.

Els dos gots d'aigua van ser de franc. En Miquel va deixar una petita propina i van sortir de l'establiment, de retorn al suplici de la moto i la presó del sidecar.

—Vostè és dels qui deixen propina, eh? —va comentar en Fortuny.

—A vegades. No sempre.

—Doncs miri, en això soc molt socialista. Res de propina, és un insult i una humiliació per al treballador. Cadascú ha de tenir el seu sou.

—Em sembla que és de dretes o d'esquerres segons li convé —li va etzibar en Miquel.

—Pugi, pugi, que encara el deixaré tirat.

El viatge de tornada a Barcelona va ser més lent. Ja circulaven molts vehicles, sobretot per l'hora. En Fortuny es va aturar a posar gasolina. També ell es va queixar del preu, juntament amb un home que, en aquest cas, acabava de pagar vint-i-set pessetes amb cinquanta cèntims per omplir el dipòsit del cotxe, un Morris d'aparença luxosa, amb una senyora molt elegant al seient del copilot.

En Miquel va callar el que pensava i van continuar el trajecte.

Va ser en arribar a Barcelona quan el detectiu li va preguntar on es trobava la merceria. L'hi va dir i van reprendre la marxa fins a la part dreta de l'Eixample. La moto va passar molt a poc a poc per davant de la botiga. Tant que, a més de la Patro i la Teresina, tots dos van poder veure el panorama circumdant amb relativa calma.

En Fortuny no va aturar el vehicle fins dos carrers més amunt. Ho va fer en un dels xamfrans i es va treure les ulleres.

—Hi havia un paio estrany a la cantonada. L'ha vist o és cosa meva?

—L'he vist —es va plànyer en Miquel.

—Potser no és res. És possible que simplement es tracti d'un individu que espera la seva parella, però...

—No m'arriscaré.

—Vol que hi vagi jo i li digui alguna cosa, a la seva dona?

—Ho faria?

—És clar! Quina pregunta! Torno d'aquí a deu minuts —va dir el detectiu posant-se el barret—. Patro, no?

—Sí, digui-li que estic bé.

—Li diré que estem junts i això la tranquil·litzarà, segur.

Va veure com s'allunyava i fins i tot va somriure.

Sí, la Patro es tranquil·litzaria quan li digués que «estaven junts». Segur.

Va somriure una mica més, encara que fos feixugament.

Li estava agafant simpatia?

Tot era possible.

Per descomptat, sense en Fortuny, allò hauria estat molt més difícil.

Es va asseure a la moto i va esperar. Una d'aquelles esperes tenses, llargues, com si el temps passés molt lentament. No deixava de mirar carrer avall, per on havia de tornar el seu amic.

De company a amic.

Van ser deu minuts.

Exactes.

Tan bon punt el va veure aparèixer, caminant sense presses, amb el braç esquerre caigut al llarg del cos, va comprovar que no el seguia ningú. Un cop segur, s'hi va acostar.

—Ja està —el va tranquil·litzar en Fortuny—. Li he dit que no s'hi amoïni, que estem a punt de resoldre l'embolic, probablement demà, i que vostè no hi ha anat per precaució.

—Ha plorat?

—No, no. M'ha donat les gràcies. També li he dit que estava amb mi, a casa meva. M'ha semblat molt serena. I escolti —va afegir mirant-lo amb respecte—, quina dona que s'ha buscat, vell murri.

—No sigui masclista.

—No, no, si està bé. És guapa com ella sola, i es nota que l'estima, eh? —va reblar en Fortuny donant-li uns copets afectuosos a l'espatlla—. Això m'ha fet recordar que avui és divendres. Hauria d'anar a veure la meva, que ni tan sols li he telefonat.

—Doncs vagi.

—I vostè? Abans el deixo a casa, no?

—No, agafaré un taxi i aniré a veure en Camprubí.

—A aquestes hores?

—Vull veure si aconsegueixo alguna cosa més que la primera vegada. No ho crec, però...

—L'acompanyo.

—Ni parlar-ne: vostè faci la seva. Ens veurem a casa després, o demà al matí.

—És més tossut que una mula.

—Pitjor, no se'n recorda?

—Si li passa res, no m'ho perdonaré mai. I menys ara que he conegut la Patro.

—No em passarà res, i m'alegro que hagi conegut la meva dona. A veure quan faig el mateix amb la seva Amalia.

—Quan això s'acabi, anirem a sopar tots quatre —va proposar el seu company, amb la cara il·luminada.

—Passi-ho bé —es va acomiadar en Miquel, sense entrar en més detalls.

—I vostè vagi amb compte, Sherlock Holmes!

No li va dir Watson.

No li venia de gust caure en tòpics.

Es va allunyar del seu costat i al cap de poques passes va alçar la mà per aturar un taxi.

La monja de l'entrada de l'asil Buena Esperanza era la mateixa de dimecres, instal·lada a la seva garita amb expressió angelical i mirada pacient. El va reconèixer així que el va veure. L'última cosa que li havia dit en Miquel, i que la va horroritzar, era que investigava un assassinat. Ara es penedia d'haver-ho fet.

La reverenda germana es va senyar.

—Bona tarda —li va desitjar ell.

—Bona tarda, senyor. Un altre cop per aquí?

—Sí, ja ho veu. El mal no descansa mai i nosaltres, els bons, hem de vetllar perquè es compleixin les lleis del Senyor.

Això la va complaure.

Molt.

—Es nota que vostè és una bona persona i un fidel servidor de Déu.

—Gràcies.

Es disposava a continuar el seu camí, sense preguntar-li si ho podia fer, però ella el va aturar.

—Ha vingut a veure una altra vegada el senyor Camprubí?

—Sí, en efecte.

—Doncs no hi és, ho sento molt —va replicar ella ajuntant les mans com si resés—. Se'l van emportar ahir a l'hospital, pobret.

—És greu?

—Oh, i tant! Ell no ho volia, deia que s'estimava més morir-se aquí, amb el seu cosí i el seu amic, en companyia, però els metges no li van fer cas. Ells sempre prefereixen que se n'ocupin els de l'hospital, és clar. Quan es mor algú aquí, els altres hostes es deprimeixen. Qui més qui menys es pregunta si serà el següent. Ah, aquestes ànimes...

Continuava amb les mans juntes.

—Podria parlar amb el cosí del senyor Camprubí? —Va fer memòria i va recordar-ne el nom—: l'Antoni.

—Encara investiga aquell horrible delicte de què em va parlar? —va preguntar la monja, com si no gosés pronunciar la paraula «assassinat».

—Sí, germana. Però tant la policia com nosaltres estem a punt de resoldre-ho, estigui tranquil·la. I, per descomptat, el culpable no ronda per aquí. L'únic que necessitem del senyor Antoni és informació.

—Pugi, pugi, no es preocupi. Segur que ell ara és a la seva habitació.

—El número d'ha...?

—La 216. Just al costat de la del senyor Camprubí.

Es va acomiadar d'ella amb un gest del cap i va seguir el mateix camí que la primera vegada. Semblava com si els ancians del pati no s'haguessin mogut d'allà. El temps congelat, excepte per als seus cossos, que es precipitaven indefectiblement cap a l'abisme. Cadascun d'aquells caps devia ser un pou sense fi, ple de records i sensacions, si bé alguns es començaven a perdre ja pels viaranys de la memòria.

En Miquel es va estremir.

Quant temps li faltava per ser un d'ells?

Almenys tenia la Patro i la Raquel.

Va deixar anar una glopada d'aire. Tot això si no el detenien, acusat d'haver matat en Laureano Andrada. En aquest cas, la seva vida seria molt més curta. Res de presó: directament a l'escamot d'afusellament o al garrot.

L'habitació 216 tenia la porta tancada. No sabia si el cosí d'en Llorenç Camprubí era l'home de la cadira de rodes o el dels caminadors. Va trucar amb els artells i, com que no va rebre cap resposta, va posar la mà al pom i va entreobrir la prima fulla de fusta. A l'altra banda va albirar les dues formes, la de l'home, assegut en una butaqueta vella, i la dels caminadors, situats a l'abast del seu amo.

—Senyor Antoni?

Va haver de dir-ho una segona vegada, més fort.

El cosí d'en Llorenç Camprubí va girar el cap i el va reconèixer. Va arrufar el nas. En Miquel no va esperar que el convidés a entrar. Ho va fer pel seu compte. Dimecres l'havien fet fora.

—Perdoni que el molesti...

—Què vol?

El to no era amable, però tampoc agressiu.

En Miquel s'hi va apropar. Va allargar-li la mà.

El vell va correspondre al seu gest.

—Em sap greu això del seu cosí —va ser la primera cosa que li va dir en Miquel.

—Gràcies —va replicar ell conservant un posat seriós.

—Podria parlar amb vostè?

—De què?

—D'en Pere i de l'home que va fer que el tanquessin a Sant Boi.

—Com ho sap, vostè, això?

—Sisplau... —No sabia com explicar-l'hi.

—Com ho sap, vostè, això? —va repetir la pregunta més tens.

—Un innocent pot acabar a la presó si no trobem l'assassí d'en Laureano Andrada.

Va valorar l'explicació.

Cinc segons.

—Segui —va dir l'home oferint-li el llit, que era l'únic lloc on podia seure, a més de la cadira que ell mateix ocupava.

En Miquel el va obeir. Almenys no el feia fora. Això no significava pas que es disposés a col·laborar. Es va asseure a la part baixa i va notar la duresa del matalàs.

Els ulls de l'ancià li van examinar el rostre.

—Dimecres va amenaçar en Llorenç que aniria a la policia. Per què?

—Em sap greu. Perdoni. Només volia parlar amb ell.

—Qui és vostè?

—Soc detectiu privat.

—De debò? —va dir l'home, ple de sorpresa.

—Sí.

—Però va dir a l'Assumpta que un fill seu havia mort per culpa de l'Andrada, o una cosa així —va dubtar—. És el que ens va explicar ella.

—Li vaig mentir.

—I ara vol parlar amb mi? De què? Es pot saber qui és l'innocent de què parla?

—Escolti —va contestar en Miquel revestint-se de paciència—. L'Andrada es mereixia morir, sens dubte, i qui el va matar va fer un favor a la humanitat i als nens a qui hauria continuat pervertint, però no tot és tan senzill, ni les coses blanques o negres. El que li he dit és veritat: hi ha una persona acusada d'aquest crim, i ella no el va cometre. Estem buscant qui ho va fer i necessito la seva ajuda.

—Què vol que li digui, jo? Això és cosa d'en Llorenç.

—Vostè és el seu cosí. Deu conèixer tot el que es refereix a ell.

—Doncs no n'estigui tan segur. Cadascú carrega els seus propis fantasmes. Era molt especial amb les seves coses!

—Haig de tornar a parlar amb la senyora Miralles, però abans... Miri, no sé ni què busco. El seu cosí s'està morint. Pot ser que ni tan sols torni aquí. No li farà mal parlar amb mi, l'hi ben asseguro.

El vell va mirar per la finestra.

En Miquel va captar tota la seva solitud.

Li quedava l'Àngel, l'altre amic.

—Si vol res a canvi...

L'Antoni li va adreçar una mirada directa.

—Em podria portar llibres?

—És clar.

—Encara que siguin de segona mà, m'és igual. M'agraden els russos, molt.

—Ja hi pot comptar. Només llibres?

—Sí, només llibres. Mengi el que mengi, no se'm posa bé, de manera que...

Va semblar que l'havia convençut.

Tan senzill com això.

Llibres a canvi d'informació.

—Primer digui'm què sap vostè —va sospirar l'home prenent la paraula de nou.

—Sé el que va fer l'Andrada a en Pere Camprubí quan era adolescent, i com en Pere i dos amics van intentar matar-lo —va dir en Miquel—. No ho van aconseguir i

van acabar malament, un a la presó, l'altre donat en adopció i en Pere al manicomi. Sé que la mort del noi fa uns dies va fer reaccionar el seu cosí. Va dir prou i va demanar a la seva antiga criada que contractés un detectiu perquè seguís aquest pederasta per tal de trobar proves dels seus actes. Inesperadament resulta que l'Andrada mor, aparec jo, que treballo amb aquest detectiu, i l'informo de l'assassinat. Ella va venir aquí i l'hi va dir a vostè. Jo la vaig seguir i vaig sentir com ho celebraven. Fins i tot, potser un cop satisfeta la seva venjança, en Llorenç s'ha deixat anar, rendit ja a la seva malaltia.

—No està gens malament —va assentir l'ancià en veure que en Miquel s'aturava—. Veig que també sap que l'Assumpta va ser l'assistenta d'en Llorenç durant els anys en què la seva dona estava cada vegada pitjor.

—Sí.

—Llavors què més vol que li digui?

—Com sabien on vivia i treballava en Laureano Andrada?

—Crec que l'Assumpta el va reconèixer un dia pel carrer i el va seguir.

—El va reconèixer? L'havia vist abans?

—Això sembla, no ho sé. Si no va ser ella, qui?

—Fa molt temps d'això?

—No, no gaire. En Llorenç es va quedar sense saber què fer fins que la mateixa Assumpta li va dir allò d'en Pere. Ella anava a visitar-lo a Sant Boi. Per a en Llorenç va ser l'últim cop.

—Tan forta és la relació entre l'Assumpta i en Llorenç?

—No ho sap vostè prou —va dir l'home fent espetegar la llengua—. Tot i que bàsicament era en una sola direcció: d'ella cap a ell. L'Assumpta n'estava enamorada. En Llorenç la utilitzava.

—No era bo amb ella?

—Sí, sí que ho era, i Déu me'n guard, de parlar malament d'en Llorenç. Però cal reconèixer que els sentiments no eren els mateixos. El meu cosí sempre ha estat molt seu, hermètic, força tancat per a moltes coses. Fins i tot antiquat. Miri, l'Assumpta va arribar a la casa com a criada i assistenta de la Neus, la dona d'en Llorenç. Sap allò de la seva malaltia?

—Sí.

—Doncs es va convertir en una càrrega inútil, pobra. En Llorenç ni va voler ni va poder ocupar-se de la seva esposa. L'Assumpta, sí. Es va fer indispensable a la casa. Indispensable fins al punt que al cap de poques setmanes ja s'havia ficat al llit amb l'amo, perdudament enamorada malgrat que estava casat. Què hi va veure, en ell? No ho sé pas. A banda de la diferència d'edat, hi havia el caràcter. És possible que ella, molt submissa llavors, se sentís víctima, perduda, que necessités un home, un protector, algú fort, encara que es veiés sotmesa al seu influx. Com ho podem saber? Van mantenir el secret durant molt de temps. Les nits eren seves. L'una era feliç, i l'altre es desfogava com ho faria qualsevol home. No el puc jutjar, sap? —va dir

obrint les mans, en un clar gest per intentar que el visitant hi estigués d'acord—. Gràcies al meu cosí soc aquí, ben atès. En aquest sentit, sí que era generós. Però amb l'Assumpta sempre es va portar malament. O, simplement, no es va portar de cap manera. Ella hi era, i prou. No crec pas que l'estimés. Només la necessitava, i si ella hi estava disposada...

—Sempre hi havia l'esperança que es casés quan es quedés vidu.

—Podia haver estat això —va convenir l'ancià—. Coneix també la resta de la història?

—Que en Llorenç va ser avi pels volts del trenta-u, i que en esclatar la guerra va morir el seu fill, primer, i la seva jove, després? Sí.

—L'Assumpta es va ocupar d'en Pere durant un temps, sense deixar d'atendre la Neus, ja a les acaballes, i de continuar sent l'amant d'en Llorenç. Però tot d'una... va arribar el caos. —El seu to va esdevenir més tètric—. Primer, inexplicablement, l'Assumpta se'n va anar. No va dir res. Va deixar una nota, i això va ser tot. Crec que el meu cosí es va adonar en aquell moment de com era d'important per a ell i fins a quin punt la necessitava. Tant, que sé que la va buscar, sense èxit. S'havia fet fonedissa. Va ser un temps fosc, terrible. Llavors, de la mateixa manera que se n'havia anat, l'Assumpta va tornar, molt prima, trista, canviada, però va tornar. Sembla evident que sabia coses d'en Llorenç, perquè la seva tornada va ser providencial. Es va acabar la guerra, els nacionals li van prendre en Pere, perquè era fill d'un roig, i finalment la Neus va morir.

—L'Assumpta no va dir per què se n'havia anat?

—Potser a ell sí, no en tinc ni la més petita idea, però no ho crec. En Llorenç probablement m'ho hauria dit. Jo, per descomptat, no ho sé. Però és evident que va tornar perquè l'estimava i confiava casar-s'hi.

—Per què no ho va fer?

—L'hi repeteixo: no ho sé. Ja la tenia novament a prop, ara eren lliures i estaven sols a la casa. Ella el podia haver cuidat. Però amb el càncer detectat al cap de poc i els plans per venir a viure aquí tots tres, en Llorenç, l'Àngel i jo... No ho sé, escolti. És una altra part fosca. L'única cosa certa és que l'Assumpta mai no el va deixar del tot, ni tampoc a en Pere. Es va desviure per ells i va merèixer més, molt més del que va rebre. A mi, què vol que li digui, sempre m'ha fet pena.

—Una història dramàtica.

—Sens dubte —va dir l'home abaixant el cap—. Fins al final. Sempre he pensat que el millor que podia fer en Pere era morir-se, tot i que no ho vaig dir al meu cosí, és clar. Un noi tancat en un manicomi? Per l'amor de Déu...! Boig pel fet d'haver volgut matar un porc? L'Assumpta mentia, deia que estava bé, per tranquil·litzar l'amor de la seva vida, però jo m'adonava que no era pas així. Més d'un cop la vaig veure plorar quan se n'anava, o la vaig veure forçar un somriure en arribar. Quan en Llorenç va saber que en Pere s'havia suïcidat es va acabar d'enfonsar. La seva única

alegria va ser assabentar-se, després, de la mort de l'Andrada. Aquí ja es va deixar anar.

—Algú més sabia tot això?

—Què vol dir?

—Venia algú a veure'ls? Va confiar en Llorenç, o vostè, tot això a qui fos, potser a una persona d'aquí mateix...?

—No, no, de cap manera —va negar categòricament—. Els d'aquí expliquen les seves batalletes, però tant com confiar una història com aquesta a un estrany...

—Així doncs, només l'Assumpta i vostès tres coneixien l'existència de l'Andrada?

—Sí. Cosa que evidencia que el va matar un altre dels seus nens, per venjar-se'n, i que vostè està perdent el temps amb mi.

—No ho cregui. En una investigació, no es perd mai el temps. Es van lligant caps i descartant-ne d'altres fins a desfer la troca.

—Doncs que tingui sort —li va desitjar sense entusiasme—. En té prou?

En Miquel es va aixecar del llit. Estava a punt de fer-se fosc.

—Ha estat molt amable, i li repeteixo que em sap molt greu això del seu cosí.

Els dos homes es van estrènyer la mà.

La mirada crepuscular del cosí d'en Llorenç Camprubí va coincidir amb la del visitant.

Alguna cosa indefinible els va unir.

Per això, en arribar a la porta, després de donar-li novament les gràcies, no li va estranyar gens que l'Antoni l'aturés per dir-li:

—Em sembla que se li està desenganxant la barba.

Va estar temptat de fer la trucada des del pis d'en David Fortuny, però s'hi va repensar, deixant-se vèncer per la precaució. En baixar del taxi es va ficar al bar del carrer, va demanar dues fitxes, va recordar el número de telèfon i el va marcar fent girar la roda lentament, per no equivocar-se. A l'altra banda, la resposta va ser tan immediata com ho havia estat amb la trucada de dimarts.

—Comissaria Central de Policia, digui?

També va repetir la petició:

—El comissari Oliveras, sisplau.

—L'hi passo.

Devia estar encara al peu del canó?

Va pensar que no, que a tot estirar devia ser al carrer. Però al mateix temps es va dir que no li costava gens provar-ho.

I si ja no el buscaven i perdia les valuoses hores que podia compartir amb la Patro?

Aquest cop els filtres només van ser dos. En va tenir prou donant el seu nom a la segona persona que va agafar l'aparell. La veu d'en Sebastià Oliveras va retronar exactament igual que tres dies enrere.

—Mascarell!

—No cridi, sisplau.

Es va pensar que això l'irritaria més, però no va ser així. Va semblar que l'Oliveras agafava aire.

—On és?

—Vostè què creu? Investigant tot aquest embolic.

—I per què telefona, si no pensa venir?

—Escolti —va respondre en Miquel mantenint la serenitat, malgrat que l'home amb qui parlava tenia la potestat d'ordenar fins i tot que li desaparessin així que el veiessin—. A hores d'ara ja deu saber que un noi d'uns setze anys es va amagar al pis buit que està situat damunt del de l'Andrada, i que va ser ell qui el va matar.

A l'altra banda de la línia, tan sols es va sentir el silenci.

—Vinga, comissari —va esbufegar en Miquel, esgotat.

—No penso discutir amb vostè els detalls del cas, Mascarell. Li recordo que és sospitós d'assassinat i que ara mateix està fugint de la justícia?

—No és pas veritat. No soc cap pròfug ni res per l'estil —va insistir—. Només li dic que si sap això, i sé que ho sap, hauria de deixar de perseguir-me i permetre que pugui tornar a casa en pau.

—Torni a casa en pau.

—No ho diu seriosament.

—Vol que li menteixi?

—No.

—Continuem buscant-lo com a sospitós. Això d'aquest noi no és més que una segona opció. I com més trigui a entregar-se, serà pitjor, l'hi adverteixo. Prou complicat ho té tot.

—Si vostè no m'ajuda, soc la meva única opció.

—Ha trucat únicament per això, perquè miri cap a un altre lloc perseguint un possible fantasma?

—L'adreça que va donar la dona que acompanyava aquest noi no existeix. Tot era fals. Dos i dos són quatre, comissari. L'Andrada era un pederasta, i el va assassinar un dels joves als quals ha destrossat o estava destrossant la vida. Tots aquests dies m'estic empassant merda, sap? —va dir amb extrema amargor, gairebé al límit—. Amb tot el que ha estat fent aquest home n'hi ha... per vomitar mil vegades. El que m'han explicat és horrible. Algú ha fet justícia, encara que es tracti d'un assassinat, a sang freda i violent, això és evident. Si no apareix aquest jove, d'entre els molts que ho podrien haver fet, com acabaré jo?

En Sebastià Oliveras no va abaixar la guàrdia.

—Vingui aquí, Mascarell. És tot el que li puc dir.

—No m'ho posa gens fàcil.

—Jo a vostè? —va dir el comissari alçant la veu—. Digui'm si ha esbrinat alguna cosa més en «la seva investigació» —va afegir remarcant les tres darreres paraules.

—No, però és possible que demà o demà passat ho resolgui tot.

—Com pot estar-ne tan segur?

—Sempre em refio del meu instint.

—Vostè és un maleït...

—Em pensava que ens podríem entendre per telèfon —el va interrompre en Miquel en veure que no trobava la paraula que buscava—. No em deixa cap més opció.

—Mascarell!

—Tornaré a trucar-li, no s'hi amoïni.

Va penjar abans que el nou crit fins i tot pogués alertar els clients del local a través de l'auricular.

Segon intent fallit.

I el pitjor era que sabia que l'Oliveras ja anava en la bona direcció.

La de buscar un noi i una dona gairebé inexistents.

Va sortir del bar i va pujar al pis d'en David Fortuny. Un cop allà, la primera cosa que va fer va ser deslliurar-se de la barba i el bigoti. També es va treure la calorosa jaqueta. Ja més còmode, es va trobar sol.

Molt sol.

El detectiu amb l'Amalia, la seva nòvia. I ell...

Va intentar que la depressió no el dominés. Se sentia frustrat, però no vençut. Li quedava el noi d'Olot. Si ell no li aportava res de nou, seria evident que l'assassinat de l'Andrada havia partit d'algú aliè a tots aquells amb qui havia parlat.

Això no obstant...

—No, en Fortuny va passar l'informe de la meva baralla a la senyora Miralles. Ella ho sabia. La resta va succeir massa de pressa perquè fos casual.

La seva veu va flotar en la buidor del menjador.

L'Assumpta Miralles.

La mateixa Assumpta Miralles amant d'en Llorenç Camprubí, gairebé mare d'en Pere, desapareguda inexplicablement i reapareguda sorprenentment un temps després.

Molt prima, trista, canviada, com li acabava de dir l'Antoni.

Per què?

I per què pensava en ella, però, tot i això, estava disposat a anar a Olot i perdre tot un dia, per tancar el cercle? Això si trobava la masia de l'Ovidi Rigal i en Rodolfo Cuesta.

Per què?

Aquell coi de veu interior...

Les quatre parets del pis es van convertir en una mena de presó opaca.

No volia ser curiós, però va escorcollar una mica a fons el pis del seu company. Armari amb prou roba, calaixos amb mudes i quatre records, fotografies familiars i pròpies, en una de les quals somrient amb l'uniforme de les tropes franquistes...

També va trobar el retrat d'estudi d'una dona quadragenària, guapa, molt ben pentinada i amb els llavis pintats, ulls lluminosos, somriure obert.

L'Amalia Duque.

Ja sabia alguna cosa més: el cognom de la nòvia.

Un petard va retronar en l'aire.

Això li va fer recordar que l'endemà era la revetlla de Sant Joan.

La Patro i la Raquel soles.

«Al meu David», deia la dedicatòria de la fotografia.

En Miquel va tornar al menjador i va engegar la ràdio. Va recórrer el dial buscant alguna cosa que li agradés, però en totes les emissores era el mateix de sempre. Si hi havia música, era flamenca, mexicana, italiana o francesa. Si parlaven, era per fer-ho de coses que no li interessaven gens ni mica, si no, saltaven a les ones consultoris femenins de dubtosa procedència, sempre alliçonadors. Gairebé al final del recorregut va sentir una veu molt greu:

—*Ígor Stravinski estrenó en medio de un fenomenal escándalo su magna «Consagración de la primavera» el 29 de mayo de 1913 en París, auspiciada por los Ballets Rusos, comandados por Serguéi Diáguilev y con coreografía del excepcional bailarín Nijinsky. Todavía hoy se discute sobre si fue la última gran obra del siglo XIX o la primera del siglo XX...*

Va tancar els ulls i es va acomodar en una de les butaques.

Feia com a mínim vint anys que no escoltava *La consagració de la primavera*.

L'última vegada havia estat al Liceu, amb la Quimeta.

Mentre es deixava embolcallar per la fabulosa partitura, va continuar pensant en l'Assumpta Miralles.

La misteriosa amant que sempre sorgia al fons de tota aquella història.

Dia 8

DISSABTE, 23 DE JUNY DE 1951

Va obrir els ulls a causa del terrabastall d'un petard.

Mentre es cagava en la mare que havia parit el nen capaç de tirar-lo tan d'hora, va mirar el rellotge.

Un quart de deu del matí.

Es va aixecar del llit preguntant-se el perquè d'un son tan profund i com era possible que no hagués sentit arribar en David Fortuny a la matinada, fins que a l'últim es va adonar que el detectiu no era al pis.

Havia passat la nit a casa de la seva nòvia.

Si més no, en Miquel va somriure.

Tot i que de moment no tenia la intenció de casar-se, no es podia pas dir que no aprofités el temps...

El somriure li va desaparèixer de la cara quan va pensar que, si no apareixia...

Es va rentar inquiet, es va vestir angoixat, i ja estava disfressat, amb la barba i el bigoti, quan, alleujat, va sentir que s'obria la porta. No li va estranyar gens que en Fortuny aterrés amb els ulls un pèl envermellits, la corbata a la butxaca i la camisa arrugada.

—Em rento i em canvio de roba en un quart d'hora! —li va dir abans que pogués badar boca.

—No pensava pas renyar-lo —li va advertir en Miquel.

—Per si de cas.

—Tranquil.

Va esperar-lo a la cuina, prenent per esmorzar les habituals galetes, acompanyades d'un simple cafè amb llet. No va ser un quart d'hora, sinó vint minuts, però al final en Fortuny va fer acte de presència, amb molt millor aspecte i el seu gairebé etern somriure còmplice.

—Com va anar ahir? —va preguntar referint-se a la seva visita a l'asil i, probablement, evitant que fos en Miquel qui l'interrogués.

—Si fa no fa el mateix, amb l'agreuja que no vaig parlar amb en Llorenç Camprubí, sinó amb el seu cosí Antoni.

—S'ha mort, l'avi? —va preguntar sorprès.

—És a l'hospital, a punt de fer-ho.

—Pobre home! Sort que s'enduu una última alegria —va dir ell començant a preparar-se el seu propi cafè.

—Pobre home, però molt seu. El que va fer a la senyora Miralles... Aquesta dona estava enamorada d'ell fins al moll de l'os. Va fer amb ella el que li va semblar.

—Sí, n'hi ha que no es mereixen que els estimin —va considerar.

En Miquel no va dir res.

Tampoc el detectiu, per si de cas.

Tots dos es van quedar mirant l'un a l'altre uns quants segons mentre el propietari del pis seia en una de les cadires.

—Així que anirem a Olot —va sospirar.

—Podríem anar-hi amb tren, més tranquils, còmodes i segurs —va temptejar en Miquel.

—Ja, i un cop allà, què? Li recordo que viu en una masia. Això implica llunyania. Qui ens hi portarà? O vol passar la nit a Olot?

—No, no —va claudicar.

—Doncs ja està, que per alguna cosa tinc la moto. I tampoc no és tan lluny, caram!

—No, i ara! —va exhalar en Miquel.

—És ben antiquat, vostè! —li va engegar en Fortuny esclafint una riallada.

—Doncs vostè no sembla pas un exemple de modernitat —va replicar en Miquel, en resposta al seu escarni.

—Que no? Soc un bon detectiu, faig servir disfresses, aprenc tècniques modernes...! És clar que, com a investigador, vostè és més bo que jo; per això li vaig suggerir que treballés amb mi! Però reconegui que els seus mètodes són clàssics!

—Com li agrada parlar, eh?

—Per què és tan rondinaire? I no em digui que és l'edat.

—Se'n recorda, que em busca la policia per assassinat?

—Només és per això? Si no fos així, somriuria?

—És clar que ho faria. Soc un home feliç.

Acabava de dir-ho i es va sorprendre. No solia reconèixer-ho, però sí, era feliç. Estava viu, tenia la Patro i, ara, la Raquel. No tenia motius per sentir-se desgraciat, deixant de banda el fet que li haguessin destrossat la seva vida passada i estigués vivint a l'infern d'una dictadura salvatge.

La felicitat era una cosa estranya, una percepció, una suma de moments...

—Benvingut al club —va dir en Fortuny obrint les mans.

—Marxem? —va proposar en Miquel posant-se dret, per no continuar parlant de tot allò.

—Sap una cosa? —va afegir el detectiu sense moure's—. Crec que en mi ha trobat la sabata del seu peu.

—Doncs ja cal que em calci.

—Per més que em vulgui provocar, no ho aconseguirà pas. Fem una parella excel·lent, i ho sap.

—Au, calli i toquem el dos, que se'ns farà molt tard.

—No s'adona que som el viu exemple del que és la nova Espanya? Vostè és d'esquerres i ha estat represaliat, però està lliure i és feliç, com acaba de reconèixer. Jo estic d'acord amb el que va fer Franco i amb l'estat actual de les coses, perquè crec que aquest país necessita mà dura; però tot i haver perdut mig braç i haver lluitat

en una guerra, també soc feliç. Ara, ja ho veu, estem aquí, junts, lluitant per una cosa que ens ha unit. Això és el futur, Mascarell. Hem d'aprendre a viure junts de nou.

—Tan senzill com això?

—Tan senzill com això.

No va voler dir-li inconscient.

—Si no s'aixeca i m'acompanya, me'n vaig amb tren i sol —el va amenaçar.

El seu company el va obeir.

—Caparrut, eh? —va protestar sense deixar de somriure—. Li adverteixo que, si continua així, acabarà sent un vell rondinaire.

En Miquel, aquest cop, va restar en silenci.

El viatge a Olot va ser lent i, en certa manera, desesperant.

O, si més no, a en Miquel se li va fer etern.

Van sortir de Barcelona per l'avinguda Meridiana i van agafar la carretera cap al nord. Van passar successivament per Mollet del Vallès, Granollers, la Garriga, el Figaró, Aiguafreda, Tona, Vic i Ripoll, entre altres poblacions. Des de Ripoll, ja cap a l'est, van arribar a Olot pels volts de la una del migdia, després de més de tres hores de viatge i amb una sola parada per orinar.

Almenys no plovia.

No hauria suportat anar al sidecar amb un claustrofòbic embolcall de plàstic transparent, ofegant-se.

En David Fortuny no era un kamikaze, conduïa bé, però sens dubte no era dels qui anaven a poc a poc. Gaudia de la moto, avançava camions i altres vehicles més lents, accelerava a les rectes, agafava els revolts com un corredor professional, feia curses imaginàries amb el tren si se situava a la seva altura. I, a vegades, tot i que en Miquel no n'estava gaire segur perquè el soroll era insuportable, fins i tot cantava. Feia calor, però amb més de tres hores solcant l'aire i empassant-se porqueria, el més normal era arregar un bon refredat i morir ple de bestioles i bacteris.

Tan bon punt van posar els peus a terra a la plaça Major, ja al bell mig del poble, el contrast entre l'un i l'altre va tornar a ser manifest.

—Fantàstic!, no? —va exclamar en Fortuny—. Ja hi som! No ha gaudit del viatge?

En Miquel es va estirar tant com va poder.

Li feia mal tot el cos, fins i tot parts que ni tan sols sabia que existien. Estava engarrotat.

«Gaudir» tampoc no era la paraula exacta.

—El dia que aprengui a fer anar aquest trasto, hi anirà vostè, al sidecar —el va amenaçar.

—Fet! —li va respondre el seu company donant-li uns copets a l'espatlla.

En Miquel es va tornar a mossegar la llengua.

Al capdavant, el detectiu era allà per ell.

L'ajudava.

Però només de pensar en el viatge de tornada...

—Què fem ara? —va preguntar en Fortuny fregant-se les mans—. Dinem, ja, encara que sigui d'hora?

—No, val més assegurar la jugada. Anem a preguntar.

—A qualsevol?

—Provem-ho. Però el millor és anar a l'ajuntament.

Van preguntar a una dona on era la masia de Can Rigal. No ho sabia. Va passar el mateix amb un home. O es tractava d'un mas petit, o estava apartat, o allà, tot i ser un poble, no tothom es coneixia. Anant cap a l'ajuntament, a peu, van veure com la canalla ja preparava les fogueres de la nit, amuntegant fustes trencades i mobles vells en petites o grans piles que el foc consumiria hores després. L'aire s'omplia de tant en tant amb l'esclat dels petards. Hi havia un clima de festa. Les fleques exhibien les coques i els cellers tenien els xampanyes i vins ben a la vista.

La vida s'aturava a vegades i permetia un moment de respir.

—M'encanta la revetlla de Sant Joan! —va dir en Fortuny amb optimisme.

En Miquel va pensar en el mateix dia de feia un any i es va sentir molt malament.

No els va caldre arribar a l'ajuntament. En passar per davant de l'estafeta de correus, en Miquel es va desviar i hi va entrar. Un home cellajunt, neulit, amb una gorra i un uniforme que semblava heretat de tots els empleats que havien passat per allà, va deixar d'endregar cartes i més cartes en veure'ls aparèixer. Anava a dir alguna cosa, potser sobre l'horari, però en Miquel no el va deixar.

—Bon dia, perdoni que el molesti. Ens podria dir com podem arribar a la masia de Can Rigal?

L'home se'ls va quedar mirant.

—Coneix la zona? —va preguntar.

—No gaire.

—Els volcans?

—He sentit a parlar del de Santa Margarida, però res més.

—Bé, doncs justament és al camí del Santa Margarida, però sense arribar-hi. Abans hi ha el Croscat i el Puig de la Costa, i abans, en una desviació a mà esquerra, Can Rigal. El veuran després de la zona del Cabrioler, que queda a la dreta. No té pèrdua.

—Ha estat molt amable, gràcies —es va acomiadar en Miquel.

—Si té cartes per al senyor Rigal, podem estalviar-li el viatge —es va oferir inesperadament en Fortuny.

L'empleat de correus es va posar molt seriós.

—No, gràcies. De tota manera, el senyor Rigal no rep mai res. Com a màxim, alguna cosa de l'ajuntament.

En Miquel es va endur el seu company.

—He estat bé, no? —va preguntar el detectiu ja al carrer.

—Per oferir-se a fer de carter?

—Bé, així hem sabut que aquest pagès és un paio solitari. Tot ajuda. —I va sentenciar—: Informació és poder, amic meu.

Van tornar a la moto, hi van pujar un altre cop i van buscar la sortida del poble que els conduís en direcció al volcà Santa Margarida, l'únic que tenia una petita capella al centre del cràter, convertit en un pla circular i famós per això. Van haver de preguntar a una dona per on s'hi anava. Ja pel bon camí, força accidentat, amb la terra

plena de sots, el trajecte es va fer més lent i també més demolidor per als ossos ja masegats pel viatge d'anada a Olot. En alguns trams, les empremtes de les rodes dels carros s'enfonsaven a terra i la roda del davant de la moto semblava que es fiqués en un forat sense sortida, o ho feien la del darrere i la del sidecar, la qual cosa provocava salts i batzegades a tort i a dret. Amb pluja, allò devia ser un fangar.

La masia va aparèixer a l'esquerra, al final d'un camí encara més accidentat.

Van veure l'home en un corral, a mà dreta de la casa, vella i en bastant mal estat, amb una part fins i tot en ruïnes, com si a la guerra hi hagués caigut una bomba. En sentir el petardeig de la moto va deixar el que estava fent, donar menjar a mitja dotzena de porcs amuntegats en una cort, i va arrufar el nas ple de perplexitat. Era el típic arquetip: boina, rostre endurit i solcat d'arrugues, mal afaitat, pell aspra, braços i mans fortes, amb un entramat de venes molt marcades encreuant-se sota la pell, pantalons de feina, espadenyes...

En Miquel es va preguntar com era possible que haguessin donat un noi a un home així.

Fins i tot pagant.

L'Ovidi Rigal no duia anell de casat, i per allà a la vora no es veia cap dona, ni la roba estesa a uns deu metres no era femenina. Tota masculina.

El primer que els va dir, abans que poguessin badar boca, va semblar una queixa.

—Què volen?

En Fortuny va cedir la iniciativa a en Miquel.

—Vostè és l'Ovidi Rigal? —li va preguntar per estar-ne segur.

—Sí. Qui són vostès?

—Volem parlar amb en Rodolfo Cuesta —va respondre ell fent cas omís de la pregunta del pagès.

Es va mostrar summament sorprès.

Va obrir els ulls, tot alçant les seves espesses celles.

—Amb en Rodolfo? I per què?

—Estem investigant un cas que va tenir lloc fa uns quants anys, a l'orfenat de Sant Cristòfol, i en el qual ell va estar involucrat.

—Doncs, si va tenir lloc fa anys, què volen que els digui?

—Informació, només això. Si fos tan amable...

No, no ho era.

—Qui són vostès? —va repetir la pregunta.

En David Fortuny va ser ràpid. Li va mostrar la credencial de detectiu privat. L'home no va saber interpretar-la, ja que va exclamar:

—Policia? —I va remugar empipat—: Han vingut fins aquí per parlar amb en Rodolfo? Doncs si que...

—Només seran uns quants minuts —va voler apaivagar-lo en Miquel.

—Pensen emportar-se'l?

—No, tranquil. Li repeteixo que necessitem parlar amb ell. Res més. Si el pot avisar...

—No és aquí —el va tallar l'home mantenint el to esquerp.

—I on és?

—A dalt —va contestar ell assenyalant amb el mentó un turó que es projectava contra els núvols del cel a poca distància—. A la muntanya, amb les cabres.

—Molt lluny? —va preguntar en Miquel, desanimat.

—No —va replicar el pagès arronsant les espatlles—. Ja no pasturen més amunt. Segueixin aquell camí d'allà uns deu minuts. —Va recobrar la duresa verbal per dir-los—: Però no me'l distreguin gaire!, eh? Que hi ha feina i aquell dropo aprofita qualsevol cosa per despistar-se!

En Miquel va obrir la boca.

Va tancar-la immediatament.

No era pas el moment de començar a discutir amb ell.

Van enfilel el camí.

Deu minuts.

Un camí primer suau, però després més i més costerut, fins gairebé convertir-se en una escalada.

—L'ajudo?

—No!

En Fortuny va continuar fent la seva i en Miquel, vermell, sense alè, va mantenir el ritme.

Per sort, després de la part costeruda van arribar a un pla força gran, envoltat de turons i muntanyes, amb un ramat d'ovelles a l'altre costat. El pitjor va ser aquesta darrera part, amb una terra molt irregular, plena de forats dissimulats per la brolla i les plantes, típica de qualsevol zona volcànica. En Miquel va estar a punt de caure un parell de vegades, i en dues ocasions més se li va doblegar el peu dret pel fet de no haver-lo assentat bé. Per una vegada, el bastó li va anar de primera.

En Fortuny l'observava de reüll.

—Està bé? Vol descansar?

—Estic bé.

—Després farà baixada —va dir ell per animar-lo.

—Cansa igualment, perquè cal anar frenant —li va recordar.

—Pensi que, en tornar, tindrem gana...! —va afegir com a últim intent.

Quan van arribar fins al lloc on era en Rodolfo Cuesta, no feia deu minuts que caminaven, sinó vint.

En Miquel va odiar una mica més l'Ovidi Rigal.

En Rodolfo Cuesta els va mirar sense moure ni un sol múscul de la cara. Possiblement hauria restat igual d'impassible si hagués vist que un arbre sortia del terra i començava a caminar. Tot ell traspuava apatia, un estat letàrgic constant, gairebé etern. Ulls quiets, sense cap espurna de vida malgrat la seva transparència, cos petrificat, aire absent. Per alguna raó, a en Miquel no li va estranyar. A la cara hi destacava un cop que abraçava el pòmul i la part superior de la mandíbula dreta. També ell duia boina, però la seva roba, més que vella, era ruïnosa. La manca d'una bona rentada feia que semblés encartonada. Pantalons, camisa, armilla, botes d'aigua. Aguantava una mena de bastó amb les mans.

A pocs metres, les ovelles formaven un pessebre animat que donava un aire bucòlic al conjunt.

Infinitament trist.

—Rodolfo Cuesta? —va preguntar en Miquel, tot i que era innecessari.

—Sí, senyor.

—Venim de Barcelona. Volíem fer-li unes preguntes.

Li va canviar una mica la cara.

Prou perquè hi aparegués la por.

—A mi? Per què?

—Podem seure en algun lloc? —va demanar en Miquel.

El jove va assenyalar unes pedres relativament altes.

—Allà —va dir.

No era el millor lloc del món per seure. Si ja tenia el cul pla pel viatge amb moto, ara el tindria granulat posant-lo sobre aquella rugositat. Però va preferir això a haver de romandre dret mentre parlaven.

En Miquel va ser el primer a arribar-hi.

Es va quedar la millor de les pedres.

En Rodolfo Cuesta caminava una mica coix. Potser un cop. Potser alguna cosa pitjor i més greu. Malgrat la por que acabava de mostrar, continuava tenint el rostre ingràvid, tenallat per una tristesa de fons que eclipsava qualsevol altra emoció. El seu cos transmetia una inequívoca sensació de derrota.

En Miquel va sentir pena.

I, de retruc, novament ràbia.

—Volem que sàpigues que no passa res. Només necessitem parlar amb tu, d'acord? —va dir ell buscant la manera de calmar-lo.

—Entesos —va dir el noi, que va renunciar a asseure's—. Vostè dirà.

—Recordes el que va passar fa uns quants anys a Sant Cristòfol?

Ho recordava.

Va tensar l'esquena.

Va serrar les dents.

Va aclucar una mica els ulls, com si, de sobte, el molestés el sol.

I no va dir res.

—Escolta, Rodolfo, sabem què us va fer l'Andrada. A tu i als teus amics, en Camprubí i en Cánovas.

Va tornar a mostrar-se serè.

Un curt viatge d'anada i tornada.

—I què? —va parlar finalment el noi apujant i abaixant les espatlles.

—Estem investigant els delictes d'en Laureano Andrada.

—Per què?

—Per castigar-lo i engarjolar-lo.

Va rebre la notícia amb total serenitat. Cap odi. Cap sentiment. Una tensa i infinita calma carregada de silencis i secrets.

—Com saben el que va fer?

—Ha estat denunciat —va dir en Miquel—. Has sabut res dels teus dos amics?

—No.

—No els has tornat a veure?

—Aquella nit ens van separar.

—En Cánovas és a la presó —va deixar anar ell estudiant la seva reacció—. En Camprubí va morir fa pocs dies al manicomi de Sant Boi.

No, cap reacció.

Aquella seriositat constant...

—Tu almenys ets lliure —va aventurar en Miquel.

Ho va aconseguir.

Un indici de ràbia.

—D'això en diu llibertat? —va replicar en Rodolfo assenyalant el cop que tenia a la cara—. O d'això? —va afegir apujant-se la camisa i ensenyant-los un morat al costat.

En Miquel va sentir com en David Fortuny, un cop més, s'empassava la saliva.

Ell va mantenir la calma.

—Què volen saber? —va sospirar el noi davant el silenci de tots dos.

—No t'importa parlar-ne?

—És la primera vegada que algú s'interessa per això —va manifestar sense cap emoció—. Per què m'hauria d'importar?

—Escolta —va voler ser sincer en Miquel—. En Laureano Andrada ha mort. Algú el va assassinar, li va tallar el sexe i l'hi va ficar a la boca.

En Rodolfo Cuesta va rebre la informació amb la mateixa serenitat. En acabat va apujar i abaixar el cap un parell de vegades, com si li hagués costat processar-la.

Va deixar anar una glopada d'aire.

—Entesos —va dir.

—Te n'alegres?

—És clar —va tornar a assentir—. Beneït sigui el qui ho ha fet. Nosaltres no vam poder.

—Et sap greu?

—Sempre me n'ha sabut. S'ho mereixia. Va ser... el pitjor que ens podia passar.

—Per què només us vau rebel·lar vosaltres tres?

—No ho sé pas. Ho feia igual amb la majoria. Ells es deixaven. Nosaltres també. Fins que vam dir prou.

—Com us afectava a cadascun de vosaltres?

En Rodolfo va avaluar la pregunta. En Miquel no sabia si li costava tornar al passat o si la recerca mesurada de les paraules era per precaució.

—En Camprubí era el seu predilecte, perquè era el més guapo, cara i pell fines... A mi em deia que era el més home, perquè estava més desenvolupat. Segons ell, Déu m'havia beneït amb un aparell sexual privilegiat, i havia d'estar-ne orgullós i utilitzar-lo per complir la seva voluntat.

—I en Cánovas?

—Quan va aparèixer ell, també s'hi va interessar, ràpidament. Però en Cánovas li va sortir carbassa. Era el més rebel. Al principi no va tenir altre remei que cedir, fins que al cap de pocs dies...

—Però la idea de matar l'Andrada va ser d'en Camprubí.

—Com ho saben?

—Ho sabem tot, o gairebé tot. Per això som aquí, i t'agraïm que ens atenguis.

—Ningú no m'havia preguntat mai sobre això.

—Ni tan sols el senyor Rigal.

—Ell? Encara menys. —De sobte es va preocupar—. Sap que són aquí?

—Sí, ens ha indicat el camí.

—Els ha dit res?

—No.

—Després em castigarà —va dir abaixant el cap.

—Per què?

—Per perdre el temps. Si no baixen de seguida...

—Tranquil. Parlarem amb ell. O una cosa millor.

—Sí? —va dir el noi, amb un raig d'esperança a la mirada.

En Miquel es va centrar en l'interrogatori, mentre en Fortuny s'havia convertit en una estàtua al seu costat.

—Rodolfo, per què en Camprubí va voler matar l'Andrada després de tant temps de ser la seva víctima? En Cánovas ens va dir que va ser de la nit al dia, després que arribessin a l'orfenat un parell de nois nous, però que en Camprubí no li va explicar res més. A tu te'n va dir alguna cosa?

—No calia. No parlàvem gaire. Jo tampoc no he estat mai el més ràpid d'aquí, m'entén? —va dir tocant-se la templa amb el dit índex—. Sempre arribaven nois

nous, però un d'aquells dos... era un nen d'uns dotze anys, més o menys, també molt guapo, com en Camprubí.

—Estava gelós del nouvingut?

—No, home, no —va respondre ell amb un to més eixut—. Però tot just arribar a l'orfenat, en Camprubí i ell van parlar molt, sempre estaven junts.

—Es van fer amics de seguida?

—Suposo.

—Te'n va dir el motiu?

—No. Ni qui era ni de què parlaven tots dos sols, així que podien. Però va ser llavors quan ens va proposar matar l'Andrada.

—Com es deia aquest nen?

—Josep Deulofeu.

—Deulofeu?

—Sí, com tots els qui no tenien pare.

En Miquel va provar de reorientar l'interrogatori. Les preguntes se li amuntegaven al cervell.

Aquest cop, la següent la va formular en David Fortuny. O, més aviat, va ser una invitació perquè en Rodolfo Cuesta continués parlant sense aturar-se.

—En Camprubí tenia un avi.

—Sí, però no li deixaven veure el seu net. D'això n'estic segur, tot i que no sé per què. L'única que venia era una dona.

—L'Assumpta Miralles.

—No en recordo el nom. No era família seva, però ho semblava. Li portava menjar, roba, i en Camprubí ho compartia sempre amb mi.

—Però no et va explicar res d'ella?

—Deia que era una coneguda del seu avi, res més. Jo tampoc no és que li fes gaires preguntes. Prou feina teníem amb sobreviure i aguantar tot el que ens feia l'Andrada.

—En Cánovas ens ho va explicar, tot això —va tornar a intervenir en Miquel.

—Doncs ja ho saben —va replicar el noi mantenint aquella estranya i aparent indiferència, sense sucumbir al dolor o la ira.

—Aquesta dona anava sovint a l'orfenat?

—Cada dia de visita, i quan va aparèixer en Josep Deulofeu, més, si bé fora d'horaris no la deixaven entrar i només ens passaven els paquets que no es quedaven pel camí.

—Espera, espera —va dir en Miquel posant-se tens—. Dius que, quan va arribar en Deulofeu, ella hi anava més sovint?

—Sí.

—També portava menjar i roba?

—És clar, sobretot d'abric, perquè el nou havia arribat amb les quatre coses que duia al damunt. Un dia de visita la vaig veure plorar, abraçada a ell.

—Així doncs...

—Bé, és evident que el coneixia, com a en Camprubí —va dir amb tota la naturalitat del món en Rodolfo Cuesta.

En Miquel va mirar en Fortuny, que li va tornar la mirada.

—No et va estranyar? —va preguntar el primer.

—Allà no ens estranyava res, senyor —es va limitar a contestar el noi.

—Recordes com era en Josep Deulofeu?

—Doncs... —Va fer memòria—. Rosset, amb els cabells color panotxa, tímid, agradable.

—Tenia un clotet a la barbeta?

—Sí. Fins i tot s'assemblava una mica a en Camprubí.

En Miquel va sentir com les arestes de la pedra se li clavaven al cul. Tot d'una va tenir la sensació que pesava vint quilos més.

«Josep Deulofeu».

«Clotet a la barbeta».

«Fins i tot s'assemblava una mica a en Pere Camprubí».

L'última peça del trencaclosques.

Cas tancat.

—Gràcies, Rodolfo —va concloure en Miquel aixecant-se amb esforç.

—Ja està?

—Sí, ja està.

El jove no sabia pas què dir.

—Els he ajudat?

—Molt, i m'agradaria fer alguna cosa a canvi —li va dir en Miquel contenint les ganes de sortir corrent—. Et puc preguntar una cosa?

—Sí, senyor —va assentir en Rodolfo Cuesta.

—Aquest home, el pagès, et va adoptar legalment?

Va ser com si li acabés de clavar una bufetada suau. Va parpellejar un parell de vegades, va mirar a banda i banda, va moure el cap per vèncer la rigidesa i es va mossegar el llavi inferior. Els ulls se li van empetitir encara més, fins a formar gairebé dues esclatxes molt profundes.

—Pots parlar tranquil·lament —li va dir en Miquel.

—Ha dit que investigaven... però no són policies, oi?

—No, som detectius privats.

—I això què és? —va vacil·lar.

—Doncs que treballem pel nostre compte i mirem de fer justícia, ho entens?

—Sí.

—Potser et podem ajudar.

—No, no poden —va replicar ell forçant un somriure apesarat.

—Per què?

—Perquè... no tinc resposta per a això que pregunten —es va limitar a dir—. No sé pas si ell em va adoptar legalment o no. Jo, de papers, no n'he vist cap. Em va portar aquí i ja està. I en el fons tant me fa.

—Doncs t'hauria d'importar. Pensa en el futur. L'Ovidi Rigal està sol. Un dia es morirà i, llavors, què et passarà a tu si no tens papers?

En Rodolfo Cuesta va abaixar els ulls.

De cop i volta s'havia enfonsat.

A la part més profunda d'un avenc solitari.

—Què volen que els digui? —va murmurar—. No és més que un animal, i em tracta pitjor que a una bèstia. Em va comprar perquè fos el seu esclau i res més. —Va alçar el cap i va clavar a en Miquel uns ulls sobtadament incisius—. Abans que jo vingués aquí, havia portat un altre noi, i el va matar d'un cop. Se li'n va anar la mà. Va explicar que havia estat un accident, però era mentida. M'ho va dir cridant una nit que no havia complert les meves tasques. Em va amenaçar. Va dir que sempre podia tornar a l'orfenat a buscar-ne un altre, encara que li costés uns diners que no valíem.

—Saps que et va comprar?

—Sí —va respondre el noi fent espetegar la llengua—. Sempre em retreu que no valc les pessetes que va pagar per mi, tot i que ell en diu «donatiu». M'ho repeteix tan sovint que... —es va interrompre en Rodolfo Cuesta, accentuant el seu posat amarg a mesura que es deixava anar—. Diu que m'alimenta, que haig de treballar de sol a sol i donar les gràcies a ell i a Déu per la sort que he tingut. I en el fons... tant se val, escoltin! Sortir d'un infern per acabar en un altre... Passo moltes hores sol i tranquil aquí, a la muntanya, i llavors estic en pau. Els crits ja ni els sento, i dels cops ni me'n recordo.

—Viviu sols?

—Sí. Ell a la casa i jo al paller.

—Has pensat marxar?

La pregunta li va semblar estranya.

Novament, una d'aquelles mirades perdudes.

—A on? Això és dolent, però la presó deu ser pitjor.

Va semblar que la tercera víctima de l'atemptat contra en Laureano Andrada s'havia quedat sense energia.

Tampoc no feia falta res més.

En Miquel va allargar-li la mà.

—Ens has ajudat molt, i no pateixis, que ara parlarem amb el senyor Rigal.

—I què li diran? —va preguntar espantat.

—No t'amoïnis per això. Si et torna a posar les mans a sobre, ves al poble i truca al telèfon que ara et donarà el meu company, d'acord?

—Sí, bé... Gràcies —va dir quequejant una mica.

En David Fortuny ja li anotava el número del seu despatx.

Es feia tard.

—Així que puguis, ves-te'n d'aquí —es va acomiadar en Miquel—. Ningú no et pot retenir, si ets major d'edat.

No hi va haver resposta i tots dos van reprendre el camí de tornada a la masia. Abans de desaparèixer del pla per iniciar el descens, en Miquel va girar el cap. En Rodolfo Cuesta romania allà, al mateix lloc, immòbil.

Malgrat que en David Fortuny va intentar parlar mentre tornaven a la masia, en Miquel no va obrir la boca.

Primer, concentrat en el descens. Després, abstret en les seves cavil·lacions. Al final, el detectiu va optar per callar. Novament a la part baixa, enfilant el camí que conduïa a la casa, la marxa es va reactivar.

L'Ovidi Rigal ja no donava menjar als porcs. Va sortir per la porta de la casa amb les mans a les butxaques i una actitud entre desafiadora i segura.

—Què, l'han trobat?

—Sí —va prendre la iniciativa en Miquel.

—Els ha dit res?

—No.

—És clar, què els havia de dir? Si és més inútil... Enteniment, allò que se'n diu enteniment, en té ben poc, el noi.

—Com s'ha fet aquelles marques a la cara?

—Quines marques?

—Ja sap de quines marques li parlo.

—Ah!, allò? —va dir el pagès esclafint una mena de riallada barrejada amb un grunyit—. Com vol que ho sàpiga? Cau sovint! Vagi a saber què fa amb les ovelles aquest tros de...!

—On dorm?

—Per què? —No li va agradar el to d'en Miquel.

—Respongui.

—On vol que dormi? A la casa, és clar! Té una habitació fantàstica! Però si el tracto com a un fill!

—Crec que, de tota manera, avisarem les autoritats —va decidir en Miquel mirant el seu company—. Oi, detectiu?

—Oh, sí! —el va secundar.

—De què estan parlant? —va preguntar l'home, encara més inquiet.

—Bé, aquí té un jove adoptat, pel qual va pagar molts diners a un orfenat, encara que fos una donació, i vostè viu sol, sense esposa. És possible que en Rodolfo no hi estigui a gust, aquí.

—Però què diuen? —va exclamar ell obrint les mans com si fossin garfis.

—Miri, el més probable és que tornem, o que passi algú d'aquí a uns quants dies o setmanes, no se sap mai. I valdrà més que vigili que no caigui, i que la seva habitació, a la casa, estigui bé per a aquesta inspecció. M'entén?

—Maleït sigui! —va protestar ell posant-se nerviós—. Què els passa? Aquí treballem honradament! A sobre que trec un nen d'un hospici per donar-li un sostre i

una bona vida...!

—Rep un sou?

—Com vol que rebi un sou si és el meu fill?

En Miquel ja no va poder més. Va fer una passa endavant i gairebé es va enganxar a l'Ovidi Rigal. Es va aferrar al bastó per si de cas. Tenia la sang encesa per moltes raons. Massa. Se sentia com el dia que havia detingut en Laureano Andrada i li havia encastat la pistola entre els ulls, o el dia que va disparar l'última bala de la Barcelona republicana, el matí del 26 de gener de 1939, per executar en Pasqual Cortacans.

—Senyor Rigal, valdrà més que es porti bé. En tots els sentits, m'ha entès?

—És una amenaça? —va replicar el pagès, que no s'ho podia creure.

En Miquel no es va arronsar pas.

—Sí, és una amenaça. L'alternativa és que vostè acabi a la presó i en Rodolfo es quedi tot això. Queda clar?

Tenia la pell colrada i la cara vermella, però l'home va empal·lidir de cop.

El cara a cara va durar menys de deu segons.

En acabat en Miquel va fer mitja volta i, seguit per un preocupat David Fortuny, es va dirigir cap a la moto.

No van parlar fins que van tornar a ser a Olot.

Ni tan sols s'havia calmat, de manera que llavors es va posar a cridar.

—Bèstia maleïda! —va ser la primera cosa que va dir abans de proferir una munió de paraules, barrejant-ho tot—. Aquell pobre desgraciat canviant un infern per un altre, convertit en un simple esclau! En Cánovas a la presó! En Camprubí mort! Un orfenat que ven nois i al qual no li importa que en mori un sense més ni més! I l'Andrada, sempre ell! Merda, merda, merda, Fortuny! Però quina mena de país és aquest!

—Tranquil·litzi's, home! —li va demanar el seu company.

—Que em tranquil·litzi? Sabem qui va matar l'Andrada i per què! Un noi de setze anys! I, mentrestant, hem descobert el més repugnant que qualsevol voldria saber!

—Li agafarà alguna cosa!

—És que no entén que a aquest noi li haurien de donar una medalla per haver-se carregat l'Andrada? I haig de trobar-lo i denunciar-lo per quedar lliure!

—Ja, però si ell el va ficar en això com sembla després d'assabentar-se de la seva baralla amb ell... —va voler argumentar el detectiu.

En Miquel es va repenjar a la moto. Alguns vianants els miraven amb aire de sospita. En Fortuny es va assegurar que, per allà a la vora, no hi hagués cap caserna de la Guàrdia Civil amb l'inequívoc «*Todo por la patria*» presidint la porta principal.

—Anem a fer un mos, d'acord? I així es calma —li va proposar ell estirant en Miquel pel braç.

Estava esgotat. Es va deixar dur.

Només unes quantes passes.

Una traca va esclatar molt a prop seu.

En Miquel va fer un bot.

Es va enfurismar, com si li haguessin disparat.

—Està molt nerviós, què vol que li digui —es va amoïnar encara més en Fortuny—. No l'havia vist mai així.

—Com vol que estigui? L'hi repeteixo? Si no trobo aquest tal Josep Deulofeu acabaré a la presó, i si el trobo, condemnaré un pobre infeliç!

—Un pobre infeliç que va matar un home i li va tallar els collons per...

En veure la mirada assassina d'en Miquel, va callar.

Unes quantes passes més, sense deixar-lo anar.

—Miri, allà hi ha un bar restaurant —va dir el seu company alegrant-se de trobar un refugi.

Ja no van tornar a parlar. Van entrar al bar i van buscar una taula apartada. Una cambrera galaplana i somrient, amb els ulls una mica estràbics, va esperar que s'acomodessin i els va dir què podien menjar. Tots dos van demanar conill amb patates. Segons la noia, una exquisidesa de la casa. Mentre esperaven, no van poder evitar continuar parlant del cas.

Els últims serrells s'anaven tancant.

Per lògica.

Si en Josep Deulofeu s'assemblava a en Pere Camprubí, això només podia significar una cosa.

—L'única que pot saber on és en Josep Deulofeu és l'Assumpta Miralles, oi? —va apuntar en Fortuny.

—Sí, i no crec pas que ens ho digui —va convenir en Miquel—. Està pensant el mateix que jo, no?

—Em fa l'efecte que sí —va aventurar.

No va fer falta que li demanés que l'hi expliqués. En Miquel ho va fer igualment, com acostumava a fer sempre que tancava un cas i s'ho repetia tot a si mateix en veu alta.

—L'Assumpta Miralles desapareix uns mesos de la vida d'en Llorenç Camprubí, un any o més, i després torna amb ell, però no com si res.

—Es va quedar embarassada d'en Camprubí i, com que ell encara estava casat i ella era soltera, se'n va anar amb la seva vergonya.

—Exactament.

—Creu que ell ho va saber?

—Jo diria que no, que l'hi va amagar, per por o... vagi a saber. Potser si s'hagués assabentat de l'existència d'aquest fill, en Llorenç Camprubí l'hauria rebutjat. I ella encara n'estava enamorada. L'única opció era donar-lo en adopció o deixar-lo en un orfenat. És possible que fins i tot l'hi prenguessin tan bon punt es va acabar la guerra. Sigui com sigui, no el va perdre de vista, li va seguir sempre el rastre.

—I com va aconseguir que en Josep acabés al mateix orfenat que en Pere?

—Qui ho sap. Potser va ser mala sort, encara que ella ho veiés com un bon senyal. Per força va haver de dir a en Pere que aquell nen era parent seu, fill del seu avi, i que el cuidés. Per això en Pere va decidir matar l'Andrada quan l'home es va encapritxar d'en Josep. Era l'única solució.

—Quin drama! —va reconèixer en Fortuny.

—Ho ha estat des del primer moment —va esbufegar en Miquel—. Un drama ple de persones desgraciades, portades al límit, amargades i amb el colofó d'una guerra. Tot plegat adobat amb la presència d'un pederasta que no hauria hagut d'estar lliure.

—Déu n'hi do, el mal que pot fer una sola persona.

—El menys important ja és que en Josep sabés on vivia l'Andrada, o quan i com se'n va assabentar —va prosseguir en Miquel, gairebé parlant més per a ell mateix que per a l'altre—. Probablement el va trobar per casualitat. I justament aquells dies, mor en Pere, el seu avi diu a la seva examant que el contracti a vostè, decidit a venjar-se'n d'una vegada, i per acabar-ho d'adobar aparec jo. És evident que l'Assumpta va avisar el seu fill de la meva baralla amb l'Andrada, després que vostè li passés l'informe del dia. —Es va prendre uns quants segons i va concloure—: Tot encaixa.

—Qui devia explicar a en Llorenç Camprubí la història, el motiu pel qual el seu net va acabar en un manicomi?

—L'Assumpta, suposo. Potser li va confessar que havia tingut un fill seu. Potser en veure'l malalt de càncer va decidir posar-lo al dia, o fins i tot, en un rampell de ràbia femenina, venjar-se de l'home a qui havia estimat i que mai no va voler convertir-la en una dona respectable. De tota manera, això ja és igual.

El menjar va arribar a la taula. Més que dos plats per a dues persones, semblava el ranxo de tot un regiment. Mig conill per a cadascun. En David Fortuny el va mirar amb gana. En Miquel no, tot i que també estava afamat.

Al conill no li havien tallat el cap.

—Mengem i tornem aviat, va —li va aconsellar el detectiu—. La vida continua i aquesta nit és la revetlla. Demà ja ho veurem, però avui coneixerà la meva Amalia. Li sembla bé?

—No —va dir en Miquel.

—No? —es va espantar el seu company.

—Quan arribem, anirem a casa de l'Assumpta Miralles. I no penso pas discutir-ho.

En David Fortuny se'n va adonar en aquell moment: el mig cap del seu mig conill el mirava amb l'ull sortint i les dents dibuixant un somriure macabre.

En baixar de la moto davant la casa de l'Assumpta Miralles, al carrer de la Lluna, a en Miquel el va dominar més l'angoixa que no pas el dolor corporal per la incomoditat del viatge. Gairebé va saltar del sidecar, es va estirar tant com va poder per superar el cruiximent, es va posar el barret i va entrar al portal obert, armat amb el bastó i seguit per en David Fortuny. No es va aturar fins que va arribar a la primera planta i va tocar el timbre amb el neguit de saber-se a prop del possible final de tot aquell malson.

La seva inquietud va créixer en veure que ningú no obria la porta. Tampoc no se sentia cap soroll a l'altra banda.

—No hi és —li va fer veure el detectiu.

En Miquel es va sentir irritat.

Els petards del carrer omplien l'aire i donaven pas a l'alegria de la revetlla. Una illa feliç en la vida quotidiana. Al replà, la guerra era diferent.

Va provar-ho un cop més, simplement per assegurar-se'n, i tot seguit va trucar a la porta del davant. En Fortuny ja no va dir res. Una dona de tarannà aspre, que vestia roba negra de dol rigorós, va treure el nas i part de la cara pel forat. Mostrava un rostre amargat i uns cabells grisos recollits al clatell en forma de monyo. Amb la pobra claror de l'escala semblava un espectre.

—Perdoni que la molesti a aquestes hores, senyora —es va afanyar a parlar en Miquel—. Estem buscant la seva veïna, la senyora Miralles, i no és a casa. No la molestaríem si no es tractés d'un tema urgent. Sap si...?

La dona no el va deixar acabar.

—Se n'ha anat —va dir.

—Perdoni?

—Ha marxat.

—Però tornarà, no?

—No ho sé. Suposo. Però duia una maleta.

En Miquel va sentir una esgarripança de fred.

—On ha anat?

—No ho sé. No m'ho va dir pas. Em va donar la clau per si venien els del gas o els de l'aigua, de manera que no deu ser cosa de poc temps, em sembla a mi. Però no l'hi vaig preguntar. El fet que visquem davant per davant no vol dir pas que siguem amigues o ens expliquem coses. No hi havia tanta confiança, i ella és molt reservada, molt seva.

—Quan va marxar?

—Dijous.

Dos dies.

Un món.

Sabia que era inútil, però ho va intentar.

—Ens podria deixar les claus del pis uns quants minuts només?

La dona va fer una passa enrere i els va mirar per primera vegada amb certa sospita, sense refiar-se de la seva roba i el seu tarannà.

—No, i ara! —Es va adonar que l'estaven interrogant i va preguntar—: Qui són vostès?

Era absurd esmentar la paraula «detectius» sense dir-li que eren policies.

—És un cas de vida o mort, senyora. L'hi ben asseguro.

—Però com volen que els doni la clau? I si han vingut a robar?

—Tenim pinta de lladres?

—Això no ho sé —va replicar ella disposant-se a tancar la porta, ara més espantada—. Marxin, sisplau. Jo no sé res dels altres, prou feina tinc amb les meves coses. Bona nit.

En Miquel no va fer res per aturar-la.

De tota manera, el que hi pogués haver al pis... dubtava que el portés a algun lloc.

Durant un instant els va embolcallar el silenci.

Seguidament, al carrer, va sonar un tro.

En Fortuny va ser el primer a iniciar el descens, a poc a poc. Quan va arribar a l'exterior de la casa, va esperar que aparegués en Miquel, que estava d'allò més desconcertat.

La resplendor d'una foguera primerenca els va il·luminar de trasantó.

—Se'n va anar l'endemà que vostè la visités, i de córrer a avisar a en Llorenç Camprubí que l'Andrada era mort —li va fer veure el detectiu.

—Això sembla.

—Devia estar molt espantada.

—O va començar a lligar caps i va arribar a la conclusió que el seu fill era l'assassí de l'Andrada.

—I si, malgrat tot, aquest tal Deulofeu no és fill d'ella com sembla?

—Vinga, Fortuny: en Pere Camprubí i en Josep Deulofeu s'assemblen, i l'únic nexa que hi ha entre ells és aquesta dona. Ho va controlar tot des de les ombres, sempre, com faria qualsevol mare, lluitant sola contra tothom, i més ella, amb el que va passar sent l'amant d'en Llorenç. La cirereta va ser demanar a en Pere que tingués cura d'en Josep a l'orfenat i dir-li que en Josep era fill del seu avi. En Pere ja no va poder més, va voler protegir-lo i va planejar l'assassinat de l'Andrada. Un drama continu.

—Dels que fan plorar.

—Les guerres no s'acaben mai amb la victòria dels uns i la derrota dels altres. Queda la gent, que és la que ha de viure amb les ferides.

—Em sap greu, Mascarell —va sospirar en David Fortuny.

—No està tot perdut.

—Ah, no? —va replicar l'altre estranyant-se de les paraules del seu company—. Jo crec que sí. Sincerament, penso que tenim mala peça al teler.

En Miquel es va quedar rígid, sumit en els seus pensaments i la seva frustració, però no pas enfonsat.

—Si la policia no troba en Josep Deulofeu... —va continuar el detectiu.

—Ho farem nosaltres —va dir ell.

—Com?

—Ens queda l'orfenat.

—Però és evident que en Josep Deulofeu ja no hi és. Recordi que va anar a veure el pis buit amb una dona. Possiblement la seva mare adoptiva.

—I la va involucrar en un assassinat com a còmplice? —va apuntar en Miquel movent el cap d'un costat a l'altre—. No, no crec pas que fos una mare adoptiva. En Josep Deulofeu deu haver deixat un rastre, com tots els qui han passat per Sant Cristòfol. Tant si va ser adoptat com si no, allà n'han de saber alguna cosa.

—Caparrut i optimista —va reblar en Fortuny, amb un somriure animós.

—Anem a buscar un bar amb telèfon —li va proposar en Miquel fent el primer pas.

—Truqui des de casa.

—És tard. Val més guanyar aquests minuts.

Van pujar a la moto, però ja no es van posar les ulleres protectores. El trajecte va ser curt. Van desembocar a la ronda de Sant Antoni i, en albirar un bar amb el distintiu que indicava que l'establiment disposava de telèfon públic, s'hi van aturar al davant. Uns nens feien rodolar pedres fogueres per la vorera, que s'omplien d'espurnes en impactar contra el terra. Els qui arribaven tard a casa ho feien a correuita. Molts, amb les coques penjades a la mà. D'altres passejaven gaudint de l'ambient, sempre al voltant de les fogueres urbanes situades a les cruïlles. En Miquel va intentar no castigar-se pensant en la Patro.

Van entrar al bar i es van veure envoltats per l'ambient festiu que s'hi respirava, van demanar una fitxa i, amb el número a la mà, tot i que ja el sabia de memòria, en Miquel el va marcar fent girar la roda del telèfon enganxat a la paret.

—Orfenat Sant Cristòfol, digui?

Era una veu d'home. Afable. Ell també ho va ser.

—Sisplau, el pare Moyà.

L'afabilitat va desaparèixer.

—Senyor, és dissabte, i molt tard. El pare Moyà no pot contestar en aquest moment, ho sento.

—És qüestió de vida o mort —va insistir.

No el va impressionar.

—És que és hora de sopar, lectura i recolliment —va dir amb una veu tenyida d'un to piadós—. Hi ha ordre estricta, m'entén? Ni tan sols puc entrar-hi i... De debò

que em sap greu. Estic segur que demà a primera hora podrà resoldre el que sigui, i que Nostre Senyor li donarà temps perquè no sigui res greu.

—I si vinc en persona? Puc esperar tant com calgui.

—Està tancat —va sonar categòric el sacerdot a l'altra banda del fil telefònic—.

Bona nit.

Va ser el primer a tallar la comunicació.

En Miquel va mirar el seu company amb les dents serrades.

El bullici al bar es tornava cada vegada més festiu.

—Miri, Mascarell. —Va intentar mantenir la calma i encomanar-li una mica d'esperança—. Si creu que aquest capellà li donarà la pista que necessita, ja no ve d'una nit, encara que sigui precisament aquesta. Em farà cas? Anem al meu pis. L'Amalia deu estar a punt d'arribar —va mirar el rellotge—, si no ho ha fet ja. Tinguem la nit en pau i demà... —li va suggerir donant-li uns copets a l'espatlla amb afecte i escalf—. Comprem una coca i una ampolleta de xampany?

No es podia pas lluitar contra els elements.

Ho sabia de sobres.

A més, en Fortuny tenia raó.

—De crema i pinyons? —va preguntar a en Miquel forçant un somriure que no sentia.

Dia 9

DIUMENGE, 24 DE JUNY DE 1951

Va obrir els ulls de cop, va mirar el sostre i va recordar, un cop més i com en una sotragada, que encara era al pis d'en David Fortuny.

Sense la Patro.

Molt a prop del final del malson.

O, si més no, això creia.

El que calia era que també ho cregués en Sebastià Oliveras.

Podia empresonar-lo pel sol fet d'haver-se convertit en un pròfug, fugint de la justícia.

En Miquel va agafar aire i es va llevar. El primer que va veure va ser la carta que havia escrit a la Raquel. Encara era al lloc on l'havia deixat, a la tauleta de nit, repenjada al llumet i sense sobre.

No va fer soroll en moure's pel pis. Havia anat a dormir d'hora, però ignorava si en David Fortuny i l'Amalia, la seva nòvia, havien fet el mateix. Després de rentar-se ràpidament i per sobre al lavabo, i havent alleugerit la bufeta, va tornar a l'habitació i es va vestir amb la mateixa roba del dia anterior. La camisa ja feia una mica de pudor, però no va voler molestar el detectiu per demanar-n'hi una altra. A falta de la barba i el bigoti, es va encaminar cap a la cuina per prendre alguna cosa i esperar.

Va mirar l'hora.

La trucada a l'orfenat no es podia retardar gaire.

Mentre feia els darrers glops de cafè amb llet, assegut al menjador, davant les finestres, ella va aparèixer com un àngel, o un dimoni, en silenci, ja que anava descalça. Duia una combinació negra, de seda, absolutament discreta, però que mantenia i realçava les seves formes de dona plena i viva. Fins i tot seductora.

A en Miquel li havia caigut bé.

I amb en Fortuny, l'una per l'altre.

—Bon dia —li va desitjar l'Amalia amb veu pastosa.

Amb els cabells esbullats i sense pintar, s'advertia en ella l'experiència de l'edat. No era cap nena. Sabia a què jugava. Tenia una pitrera abundant i no li faltava carn per cap costat. Tampoc n'hi sobrava. Malgrat que tenia els ulls revestits de son, la seva boca li va somriure.

—Bon dia —va dir en Miquel.

—No recordava que era aquí —va dir ella posant-se una mà al pit, per sobre de l'escot de la combinació—. Vaig a posar-me alguna cosa.

—Per mi, no cal —va replicar en Miquel arronsant les espatlles—. Som adults. I ja li vaig dir que jo també estic casat.

—I, segons en David, amb una dona molt jove i guapa —li va engegar ella fent-li l'ullet, mentre s'asseia a la cadira situada davant de la seva i encreuava les cames.

—Vaig tenir sort.

—Jo sempre dic que tenim la sort que ens mereixem.

—O que la vida, a vegades, ens compensa per les coses dolentes.

—També —va corroborar l'Amalia encreuant ara els braços—. En David m'ha parlat tant de vostè... És veritat que li va salvar la vida?

—Sí, però d'això fa molt de temps.

—No pas per a ell, que és molt agraït. L'admira moltíssim. Diu que és el millor policia que hi ha hagut mai, i que encara manté intacta la seva perspicàcia.

—Gràcies —va respondre en Miquel acceptant l'afalac.

—En David també és bo, però es nota que necessita algú al seu costat. Treballaran junts?

—Li ha dit això? —va preguntar ell, sorprès per la insistència d'en Fortuny.

—Ho ha insinuat. O almenys diu que seria fantàstic.

—Tenim aquest embolic entre mans, res més. I, no cal dir-ho, sense la seva ajuda no sé pas què hauria fet. Si jo li vaig salvar la vida fa temps, ell me l'ha salvat ara.

—Continuo pensant que s'entenen bé —va argumentar ella apuntant un somriure ple de tendresa. I va afegir—: És un bon home, sap?

—Ell o jo? —va dir de broma en Miquel.

—Tots dos, però em referia a ell... Com ha dormit?

—Bé.

—Sembla cansat.

—Ho estic. Ja fa massa dies que no veig la meva dona, i ahir vaig passar no sé quantes hores en aquell coi de moto.

—No li agrada? —es va sorprendre l'Amalia.

—A la meva edat...

—Calli, calli, però si està igual o millor que en David! I acaba de ser pare, home!

—Es va arreglar els cabells amb les mans—. Tinc moltes ganes de conèixer la seva dona. Ahir a la nit gairebé no vam poder parlar, oi?

—Però va estar bé —va reconèixer ell—. La coca, el xampany, veure'ls junts...

—És que en David és molt afable, divertit i, a més, entusiasta i fogós —va explicar ella estremint-se amb afectació.

Era una xerrada agradable, però el rellotge continuava corrent. Hi va donar un cop d'ull i es va posar dret.

—Vaig a trucar per telèfon.

—Faci, faci. Jo vaig a despertar-lo, que quan se li enganxen els llençols...

Ella va tornar al dormitori i en Miquel va anar a la sala. La precaució de telefonar des del bar si volia parlar amb la merceria era lògica, per si de cas la policia controlava l'aparell de la botiga. Però per trucar a l'orfenat no calien més precaucions.

Diumenge.

Com que la merceria estava tancada, tampoc no podia dir pas a la Patro que estava bé, llevat que ella hi fos, per si ell trucava. Així que...

La veu que es va sentir a l'altra banda no era la mateixa que la de la nit anterior. Sonava més gruixuda. Les excuses per no passar-li el pare Moyà van ser diverses: que si era hora de missa, que si era diumenge, que si... En Miquel va tornar a repetir allò de la «qüestió de vida o mort». Va aconseguir convèncer l'home a mitges.

—Truqui d'aquí a mitja hora, senyor. Li diré que sigui aquí.

Valia més això que res.

En David Fortuny ja l'esperava al menjador, amb cara de son i en calçotets. La cicatriu que li deformava el braç esquerre era evident anant en samarreta. L'Amalia estava asseguda a la mateixa cadira d'abans. Si no fos per les circumstàncies, semblava un quadre familiar: un amic retrobat, una dona fantàstica a qui havia conegut la nit anterior, i ell ficat en un embolic de mil dimonis.

—Què? —li va preguntar el detectiu.

—Que truqui d'aquí a mitja hora.

—Els capellans, el diumenge... —es va interrompre en Fortuny per adreçar-se a la seva nòvia—. Amor meu, en Mascarell i jo hem de marxar. Et quedes aquí?

—Puc venir amb vosaltres?

—No —va replicar ell fent-se l'interessant—. Anem a veure si enxampem un assassí.

Va impressionar-la.

—Ai, mira, val més que no em diguis aquestes coses, que ja saps que m'afecten molt!

—Tranquil·la, que no passarà res. No crec ni que triguem a venir.

—Ja, i si arribes a tres quarts de quinze, què? Ja saps que a la tarda tinc la meva partideta de cartes amb el grup de les vídues. —L'Amalia va mirar en Miquel—. Llàstima que estigui casat, perquè n'hi ha un parell que li anirien que ni pintades. I molt bones senyores, eh?

—Amalia... —la va renyar el seu nòvio.

—Bé que vaig buscar una dona al meu veí, que prou falta li feia. No parava d'espia-me...

D'alguna manera, distant i llunyana, per la seva peculiar naturalitat, a en Miquel li recordaven en Lenin i la Mar.

El buscava la policia per penjar-li un assassinat i ell era allà, amagat en un pis, amb una parella d'allò més curiosa, tan producte de la guerra com ho eren la Patro i ell.

—Vaig a vestir-me i l'ajudaré amb la barba i el bigoti, d'acord? —va dir en Fortuny retirant-se.

—Li queda bé, però el fa més gran —va opinar l'Amalia posant-se també dreta—. Em sembla que me n'aniré a casa.

En Miquel es va quedar sol.

La mitja hora va començar a passar molt lentament.

Quinze.

Vint minuts.

En primer lloc va aparèixer el detectiu, ja vestit. Tot i que tenia les disfresses al despatx del primer pis, la barba i el bigoti eren allà. Li va posar l'adherent i els hi va enganxar. L'Amalia va reaparèixer ja al final, amb la seva roba, pentinada, maquillada. Exuberant. Es va acomiadar d'en Miquel fent-li dos petons a les galtes.

—Sort —li va desitjar amb cara angoixada.

—Gràcies.

—Cuidin-se l'un a l'altre.

—L'hi prometo.

Va deixar en Miquel i es va apropar al seu nòvio.

—T'espero a casa —li va dir ella fregant amb els llavis els d'en Fortuny.

—Entesos.

La van veure marxar i van sentir el soroll de la porta del pis en tancar-se. El detectiu es va omplir els pulmons d'aire i va sospirar.

—Quina dona, eh?

—Casi's amb ella. No s'ho pensi dues vegades.

—Au, telefoni —va replicar el seu company, sense voler entrar en la discussió—. Total, no crec pas que vingui d'uns quants minuts.

En Miquel va tornar a marcar el número de l'orfenat. Tal com li havia dit el sacerdot que l'havia atès mitja hora abans, l'Heribert Moyà ja hi era, esperant la trucada. El to del seu confident va ser d'expectació.

—Sí?

—Pare Moyà, soc... l'Ernest Miró Llach —va respondre ell esforçant-se a recordar de nou el nom fals que havia donat—. Em sap greu molestar-lo un diumenge, de debò, però és veritablement important... —De sobte no sabia com justificar la seva urgència—. Vostè és l'única persona que em pot ajudar a descobrir la veritat, ho entén?

—En què el puc ajudar? —es va oferir el capellà.

—Un parell de mesos abans que aquells tres nois intentessin matar en Laureano Andrada, va ingressar a Sant Cristòfol un nen que es deia Josep Deulofeu.

—Senyor Miró, ja li vaig dir que no fa gaire temps que soc aquí, i ara mateix no hi ha cap nen ni noi que es digui així.

—Ja ho sé. En Josep Deulofeu probablement va ser adoptat, o va sortir de l'orfenat per treballar... No sé molt bé quins són els barems pels quals es regeixen vostès. M'interessa saber on puc trobar-lo, això és tot. Una adreça, alguna cosa...

—Tan important és?

—Molt.

—I té a veure amb la mort del senyor Andrada?

—Sí.

Hi va haver una pausa.

En Miquel va encreuar els dits. En David Fortuny se'n va adonar i el va imitar.

—Em pot trucar d'aquí a deu minuts? —es va acabar rendint el pare Moyà.

—És clar —va contestar en Miquel movent els dits encreuats en l'aire—. Deu minuts?

—Haig d'anar a l'arxiu, i està tancat amb clau. Avui és diumenge —li va recordar.

—Qui en té la clau?

—El pare Sandoval, és clar.

No li va agradar, però no ho va dir obertament. Va provar de camuflar-ho amb un:

—No li digui què busca, sisplau.

—Em sento com un traïdor, senyor Miró —va sospirar el sacerdot.

—Busquem la veritat, no?

—Sí —va concedir.

—Deu minuts —va ser l'última cosa que li va dir en Miquel.

Va penjar l'auricular i va restar en silenci, tot aguantant-li la mirada a en Fortuny. El detectiu va ser el primer a trencar-lo.

—Col·laborarà?

—Ja ho ha fet prou. Sense ell mai no hauria sabut la relació d'en Camprubí, en Cánovas i en Cuesta amb l'Andrada, ni hauríem seguit aquestes pistes que ens han conduït a trobar en Deulofeu.

—Així doncs, li deurà la vida a un capellà, entre altres persones.

—No sé pas a què treu cap això.

—M'hi jugo el que vulgui que cada vegada que veu un uniforme o una sotana li bull la sang —va somriure en Fortuny.

—Són els qui ara manen, es troben a tot arreu, ho manipulen tot, i no m'agrada, sí.

—No és creient?

—No.

—Ho era?

En Miquel va mirar cap enrere pel túnel del temps.

El seu temps.

S'havia casat per l'Església. La Quimeta era devota, però no de les d'anar molt a missa o resar per tot. I en part era viu per la declaració del rector de la seva parròquia, que havia reaparegut miraculosament en acabar-se la guerra i havia intercedit per ell. En altres circumstàncies l'haurien afusellat, per haver estat inspector de policia lleial a la República, però en demanar-ne informes el sacerdot va dir que era una bona persona, honesta i decent, amb la consciència tranquil·la, sense delictes de sang contra els vencedors. Un fet sorprenent. Aquell sacerdot era un home de pau, sense rancúnies. Fins i tot va al·legar que no havia fugit, com altres, i que això provava la seva lleialtat i innocència. Després d'allò...

El Valle de los Caídos, la condemna a mort, l'indult...

—No crec que ho hagi estat mai —va respondre la pregunta del seu company—, però un s'emmotlla a un tipus de vida i dona per fetes coses que després, amb el temps, s'acaba qüestionant. Una guerra fa pensar, i molt, Fortuny. Molt. Vaig néixer catòlic, però ser-ho és una altra història.

—Però si és una bona persona, home!

—I això t'adjudica directament el cartell de catòlic?

—Sap què li dic? Tindrem moltes xerrades interessants vostè i jo! —va exclamar el detectiu mostrant-se com un nen feliç—. I quan sopem tots quatre, amb les nostres dones...!

—Fortuny, que encara puc acabar a la presó. Què s'empatolla?

—Vinga, que això ho resoldrem avui, segur!

—No sé si és optimista o inconscient.

—Tant és, això! —Va moure una mica el braç esquerre—. Aquella bomba em podia haver arrencat el cap. És com viure de miracle! Cada minut compta, amic meu! L'únic que intento és sobreviure i no pensar en les coses dolentes, sinó en les bones. Vostè hauria de fer el mateix.

—Tornaré a trucar a l'orfenat —va dir en Miquel, incapaç d'aturar l'entusiasme habitual d'en Fortuny.

Va marcar-ne el número i amb prou feines va haver d'esperar.

Comunicava.

Va tornar a deixar l'auricular al ganxo.

—Digui'm una cosa. —El seu incontenible nou amic va aprofitar l'avinentesa—. Com es dictaminava si un pres era perillós o no? Per més que em digui, no crec pas que els afusellessin a tots.

—De debò vol que ara li expliqui això?

—Sí, per què no? Hem d'esperar igualment i vostè és tot un mestre.

Ho deia seriosament.

—Quan ens detenien, ens classificaven segons el nostre grau d'afinitat —va fer memòria en Miquel—. Una comissió classificadora dictaminava si érem «addictes», «dubtosos» o «desafectes» al règim de Franco. Se sol·licitaven informes urgents a la Falange local i a l'entorn del pres: policia, guàrdia civil, veïns, mestres de l'escola a la qual havia anat i al sacerdot de la parròquia. Atès que en molts casos els capellans o els mestres ja no existien el 1939, acabava sent el mateix reclús qui mirava de donar la màxima informació favorable d'ell mateix. Del resultat de la investigació en depenia el futur del reu, que a l'últim era enquadrat en un dels quatre tipus establerts, A, B, C i D: «Addictes o no hostils al Movimiento Nacional», «Desafectes sense responsabilitat», «Desafectes amb responsabilitat» i «Criminals comuns». Els del tipus A se'ls considerava combatents forçats, mobilitzats per la República contra la seva voluntat. En la majoria dels casos se'ls posava en llibertat o eren incorporats a l'Exèrcit Nacional perquè hi complissin tres anys de servei militar. Els del tipus B

anaven directament als camps de concentració i acabaven als Batallons de Treball, si bé sempre hi havia la possibilitat de revisar-ne la condemna si apareixien noves dades sobre l'individu, especialment si provaven qualsevol delicte. Els del tipus C eren els republicans fidels, amb càrrecs de responsabilitat, des de periodistes o escriptors fins a funcionaris, passant per sindicalistes o dirigents polítics. Aquest va ser el meu cas. Se'ns acusava de «rebel·lió militar», érem sotmesos a judici sumaríssim, individual o col·lectiu, i se'ns condemnava a mort o a penes de dotze anys i un dia, vint anys i un dia, trenta anys i un dia...

—Interessant —va assentir en Fortuny.

En Miquel no va voler continuar parlant de tot allò i va marcar un altre cop el número de Sant Cristòfol.

Aquesta vegada va contestar directament el pare Moyà.

L'hora de la veritat.

—Ja ho tinc —va dir el capellà.

A en Miquel se li va aturar el cor.

—Gràcies —va murmurar.

—Josep Deulofeu Miralles —li va passar la informació—. Va arribar aquí procedent d'un altre orfenat. Era un noi amb problemes, molt depressiu. Van pensar que a Sant Cristòfol estaria millor, més cuidat però també més vigilat. Va estar entre nosaltres gairebé dos anys, fins que se li va trobar una llar d'acollida. Malauradament va ser la primera de tres, sense que encaixés en cap. Queia bé a la gent, era molt guapo, d'aparença dolça, però després... Als catorze anys es va escapar d'una d'aquestes llars, va estar un mes perdut, el va trobar la Guàrdia Civil i ens el van portar un altre cop. Pel que sembla, la seva mare biològica, que el visitava regularment, va intentar que l'hi tornessin.

—L'Assumpta Miralles —va dir en Miquel.

—En efecte.

—Continui.

—No hi ha gaire més. —El pare Moyà va concloure el seu relat—. Fa deu mesos va ser adoptat i se'n va anar.

—Van adoptar-lo amb quinze anys i sent un noi problemàtic?

—Hi ha parelles que no solament volen un fill, sinó que miren d'ajudar i no s'accontenten pas amb el que és habitual. Són cristianes, comprèn? Se sorprendria de veure quantes ens demanen nens amb problemes, sords, muts, cecs, amb malalties... Aquest matrimoni, pel que es veu, va demanar expressament adoptar en Josep.

—Té les dades d'aquests pares adoptius?

Es va fer el silenci.

—Pare Moyà?

—Això és... confidencial, senyor Miró.

—I si li digués que aquest noi va ser qui va matar en Laureano Andrada? —va dir ell jugant-se l'última carta.

—És veritat, això? —va preguntar el jove capellà amb veu tremolosa.

—Sí, ho és.

—Déu meu...

—Necessito aquestes dades.

—Hauria de trucar a la policia.

—Ho faré, però primer...

—Com sé que puc confiar en vostè?

—Perquè ho va fer des del primer moment, quan a l'orfenat se'm va acostar per citar-me al cafè Zurich l'endemà. I perquè vostè és un home just, pare. Un home capaç de netejar la brutícia de casa seva quan s'adona que, si no ho fa, pot acabar sent tan culpable com els altres.

Disparava bales de plom.

Implacables.

—S'adona del que m'està demanant? —va sospirar, gairebé com si resés.

—En soc conscient —va respondre en Miquel, mantenint l'estira-i-arronsa—. Però no es tracta d'un secret de confessió, sinó de fer justícia. Li juro que trucaré a la policia. Quina altra cosa puc fer, si no?

—Puc fer-ho jo i deixar-lo al marge.

—Pare, necessito les dades —va insistir ell imprimint urgència a les seves paraules—. Després ja serà igual qui truqui a la policia.

La resistència final.

En David Fortuny havia deixat de respirar.

En Miquel es va adonar que estava prement molt fort l'auricular del telèfon.

—El cap de família es diu Marcel·lí Pou Castell —va claudicar el sacerdot—. Viuen al carrer Rocafort, 242, entre Còrsega i París.

Va ser en aturar la moto davant la casa quan en Miquel i en David Fortuny van parlar per primera vegada després de sortir a correuita del pis del detectiu.

Final del trajecte.

Última parada.

Tots dos van mirar l'edifici amb aprensió.

—N'està segur? —li va preguntar el detectiu.

—Sí.

—Escolti, no ho hauríem de deixar per a la policia?

—Vull tancar el cas, parlar amb aquest noi. Després ja serà l'hora d'enfrontar-nos a l'Oliveras.

En Fortuny va continuar mirant l'edifici.

—Mascarell, aquí hi ha una família amb un fill adoptat.

—Que va matar un home. I no dic pas que no fos just. Però va intentar encolomar-m'ho a mi.

—Setze anys...

—Què vol, Fortuny?

—No res —va contestar ell abaixant el cap, perdut ja el seu bon humor—. Només és aquest mal regust de boca.

—Miri, a hores d'ara és probable que el pare Moyà s'hi hagi repensat i ja estigui telefonant a la policia. En aquest cas, no ens queda gaire temps.

—D'acord.

En Miquel va fer el primer pas.

Era diumenge. El portal estava obert i no hi havia cap rastre d'una possible portera. Però, al vestíbul, unes bústies molt noves duïen els noms dels inquilins dels pisos. S'hi van apropar i van trobar el que buscaven, a l'última planta.

En David Fortuny va obrir els ulls. En Miquel va arrufar el nas.

—Marcel·lí Pou Castell i Immaculada Monsolís Miralles! —va cridar amb veu ofegada el detectiu. I va repetir encara més impressionat—: Miralles!

—No pot ser casualitat —va dir en Miquel.

—Família?

—Una cosina, potser. Vagi a saber.

—Llavors, finalment, l'Assumpta Miralles va aconseguir que traguessin el seu fill de Sant Cristòfol?

—És el més probable, i qui sap com —va reconèixer en Miquel amb admiració—. Sens dubte és tota una lluitadora. Aquesta dona s'ha passat la vida patint i desvivint-se sempre per algú, una vegada i una altra, encadenada al seu infortuni. Es va enamorar sense remei ni esperança d'en Llorenç Camprubí, va perdre el fruit d'aquest

amor pel fet de ser mare soltera i, segurament, per no dir-l'hi a ell, ja que tenia por que la rebutgés o l'acusés d'haver-ho fet expressament, i va cuidar en Pere Camprubí abans, quan va ser una mare per a ell, i després, a l'orfenat i al manicomi.

—Però ho va complicar tot quan va demanar a en Pere que tingués cura d'en Josep, sense saber que a Sant Cristòfol hi havia una bèstia com l'Andrada.

—Exacte.

—Hi ha gent que neix amb estrella i n'hi ha que neixen estrellats —va sospirar en Fortuny.

En Miquel no li va respondre. Va iniciar la pujada fins a la darrera planta. No hi havia ascensor. Un pis per sota van començar a sentir els crits.

Gairebé ni es van sorprendre que provinguessin de l'altra banda de la porta a la qual estaven a punt de trucar.

S'hi van acostar a poc a poc, tot i que les veus se sentien nítides enmig del silenci de l'escala.

—No, això no t'ho emportaràs pas!

—És meu!

—No és teu! I, a més, per a què ho vols? Ves a saber on anireu a parar!

—Aneu-vos-en a la merda!

—Ves-te-n'hi tu! Sembla mentida! Amb tot el que hem fet, a sobre!

—Sí, ves-te'n d'una vegada amb ella i deixa'ns en pau! En mala hora li vam fer cas! Quin infern!

—Bah, deixeu-me en pau vosaltres a mi, que si no arriba a ser pels diners...!

Es va sentir un cop de porta llunyà.

De les tres veus, en van quedar dues, una de masculina i una altra de femenina.

—Això és culpa teva! —va cridar la masculina.

—Ja ho sé! —es va plànyer la femenina.

—Ni pel doble de diners ho tornaria a fer! Aquest noi és boig!

—Bé, ja està, no? Se'n van i adéu.

—A bona hora! I es pot saber on ha anat ara, l'Assumpta? Què espera?

—No ho sé pas! Potser veure'l a ell, a l'hospital, per acomiadar-se'n!

—Sempre ell, ell, ell...! Tots aquests anys! Enamorada fins a l'últim moment d'aquest fill de puta!

—Calla!, vols?

—No vull callar! Quina vida més malbaratada! Sembla mentida!

Un altre cop de porta.

Silenci.

En Miquel va tocar el timbre.

Va haver de repetir l'acció una segona vegada. Qui va obrir va ser la dona, més o menys de la mateixa edat que l'Assumpta Miralles, d'estatura mitjana i faccions cuidades. Se'ls va quedar mirant amb una lleu crispació als ulls.

—Sí?

—Volem veure en Josep, sisplau —va dir en Miquel traient-se el barret.

Es pensava que es trobaria una negativa, un exabrupte o una defensa del menor amb dents i ungles, però no va passar res de tot això. La dona va exterioritzar un sobtat rampell de cansament i va abaixar les espatlles.

—Què ha fet ara? —va preguntar encreuant els braços i decantant el cap, amb els ulls fatigats.

—Res —va mentir en Miquel—. Només seran un parell de minuts.

—Si no hagués fet res, no serien aquí. Què són, policies? Jo ja no puc amb ell, saben? Si han vingut a acomiadar-lo... —va dir la dona fent una ganyota sarcàstica—. El millor que podrien fer és deixar-lo marxar amb ella.

—Som detectius —va aclarir en Fortuny ensenyant-li la llicència.

No li va fer cap mena d'efecte en l'ànim.

Però es va rendir.

—Tant se val —va remugar—. Passin. És l'última porta de l'esquerra. Si em necessiten, només cal que em cridin.

El pis era antic. Tenia un passadís llarg i estret. La dona va tancar la porta del replà i va esperar que prenguessin la iniciativa. Sorprenentment, els va deixar sols. Va desaparèixer amb el seu aire d'abatiment resignat.

Fugint de la crema.

L'última porta a l'esquerra estava tancada.

En Miquel no hi va trucar.

Va obrir-la lentament i, a l'altra banda, hi va trobar la típica habitació de jove adolescent. Banderins en una paret, prestatgeries amb llibres, un armari, un mirall...

En Josep Deulofeu estava estirat al llit, boca amunt, amb els braços sota el cap. Un devessall de llum entrava a l'habitació pel petit balcó, obert de bat a bat sobre el bonic estiu carregat de somnis.

L'habitació feia pudor de tabac.

L'aire, en canvi, era net.

La seva mirada, no.

La seva reacció tampoc no va ser neta.

Es va posar dret d'un salt.

En Josep Deulofeu els va mirar, mig espantat mig furiós, amb els punys tancats i els ulls encesos.

—Qui són vostès?

En Miquel no va perdre el temps.

No calia.

—Em dic Miquel Mascarell —va dir—. Soc l'home que es va barallar amb en Laureano Andrada dilluns passat i a qui vas pretendre penjar l'assassinat que després vas cometre.

El noi es va quedar pàl·lid.

Va tremolar.

O potser va ser un espasme.

Gairebé a l'instant, de la pal·lidesa va passar a l'envermelliment.

—Però què diu? —va barbotejar—. De què dimonis parla?

En Miquel va fer una passa cap a ell.

—Vinga, noi. S'ha acabat —li va dir allargant-li la mà amb el palmell obert cap amunt—. Malgrat la traïdoria, allò de tallar-li el sexe... Era una bèstia. Per més influències que tingués, és possible que al capdavall en surtis ben parat. Ni el règim és capaç de tapar algunes coses.

En Josep Deulofeu va contemplar la mà d'en Miquel com si fos un parany.

—No sé... de què em parla —va insistir.

—Creus que la policia no sap que et vas quedar en aquell pis buit, amagat en un armari, i que després et vas despenjar pel balcó? La propietària del pis t'identificarà. Ja et va descriure perfectament, a tu i la teva còmplice.

Cada paraula va penetrar com un tascó en la seva desmantellada resistència anímica.

Ganivets esmolats.

En Josep Deulofeu va començar a sagnar per dins.

Els ulls se li van il·luminar de sobte.

Un milió de llums.

Sorpresa, por, desconcert...

—Vostè no sap res.

—Temo que sí —va replicar en Miquel abaixant la mà—. La teva arribada a Sant Cristòfol ho va canviar tot. En Cánovas a la presó, en Cuesta lliurat com un esclau, i sobretot en Pere, el net del teu pare, en un manicomi per haver intentat ajudar-te, salvar-te de les urpes de l'Andrada —va explicar a poc a poc, per si a en Josep li costava processar-ho tot tan sobtadament—. Ho sé tot, noi. I creu-me que ho sento.

Setze anys, però un nen, en el fons.

Un nen atrapat.

—En Pere només va voler ajudar-me —va aconseguir dir ell empassant-se la saliva amb dificultat.

—Per això et va doldre la seva mort, i l'infern que va passar a Sant Boi. I tot plegat per a res, perquè l'Andrada no va morir aquell dia i va continuar pervertint els nens de l'orfenat. Probablement a tu el primer.

Les seves dues primeres llàgrimes van començar a fer acte de presència.

Li van regalimar galtes avall i van caure a plom cap a l'abisme.

Va obrir i tancar la boca sense poder dir res més.

—No te'n culpo —va ser sincer en Miquel—. Malgrat tot, no te'n culpo —va repetir, alhora que es veia a si mateix aquell dia, apuntant en Laureano Andrada amb el dit al gallet, contenint-se amb penes i treballs—. Ets un supervivent. T'aferres al que sigui per no enfonsar-te. I ho ets perquè homes com l'Andrada t'ho han pres tot i l'única cosa que tens ara és por.

—Jo no tinc por! —va cridar de cop i volta.

—Sí que en tens. Però també tens la possibilitat de canviar-ho tot, d'una vegada.

—Canviar-ho?

—T'ajudarem.

El somriure va ser amarg.

Un somriure que traspuava anys d'odi.

—L'Andrada em deia el mateix. M'ajudava ell, m'ajudava Déu «triant-me»... Que n'era, de bo, amb mi! Oh, sí! El cos de Crist! El cos de Crist! —va exclamar el noi, escopint cada paraula amb esgotament—. Toquin el dos i deixin-me en pau. S'ha acabat. La meva mare i jo per fi ens n'anem!

—No te'n pots anar pas, ni et pots escapar del que vas fer.

—Pensa impedir-m'ho? —el va reptar el noi tornant a tancar els punys.

—La policia deu estar a punt d'arribar —li va advertir en Miquel.

Això el va portar novament al límit.

Va mirar en direcció al balcó.

—Els ha trucat? —va voler saber.

—No, però ho deu haver fet el sacerdot que m'ha dit on vivies.

—Un altre capellà?! —va bramar amb cara de fàstic.

—Tranquil·litza't, vols?

—No em demani que em tranquil·litzi! —va replicar ell, aparentment a punt de patir un atac de violència, encès i al caire de la desesperació—. No em demani que em tranquil·litzi perquè...! Vostè no sap què és viure no ja amb por, sinó amb terror, pànic a la foscor, a la solitud, a les seves fastigoses mans sempre sota la teva roba, la seva...!

—Sí, ja ho sé.

—I una merda!

En Josep Deulofeu va fer una altra passa més.

Cap al balcó.

En Miquel se'n va adonar, però també que no seria prou àgil, ràpid i fort per aturar-lo.

—Mascarell... —va sentir xiuxiuejar en Fortuny darrere seu.

No es va girar pas. Tenia els cinc sentits posats en el noi.

—Josep, no ho facis —es va atrevir a dir.

No li va fer cas.

Va arribar al balcó.

La mirada perduda, els ulls tèrbols, el cos derrotat, l'ànim vençut...

—Et queda molt per endavant, fill.

—No em digui «fill»! —va cridar encara més—. Ells també em deien així!

La porta de l'habitació es va obrir de sobte.

En Miquel i en David Fortuny van girar el cap.

Era l'Assumpta Miralles.

—Vostès?! —es va quedar parada en veure'ls.

—Digue'ls que se'n vagin, mare! —va suplicar en Josep trencant-se en mil bocins.

Per damunt de les seves llàgrimes es va sentir la sirena del cotxe de la policia.

No era lluny.

De fet, semblava com si sonés al carrer mateix.

A baix.

—Josep!

—Mare...

En Miquel era qui es trobava més a prop.

Malgrat tot, ho va intentar.

Un salt.

La mà estesa.

—Ho sento... mare... —va ser l'última cosa que va dir el noi.

En el moment en què desapareixia de la seva vista, l'esgarip de l'Assumpta Miralles els va trencar els timpans. Seguidament, tots tres es van llançar cap al balcó, gairebé a temps de sentir el sord terrabastall del cos d'en Josep en estavellar-se contra la vorera, a un parell de metres del cotxe de la policia, del qual, en aquell moment, sortia el comissari Oliveras mirant cap al lloc on eren ells intentant evitar que la dona saltés darrere el fill.

La mateixa cel·la.

La sensació de *déjà vu*.

La mateixa por.

I la imatge d'en Josep Deulofeu caient, el soroll del cos impactant contra el terra, el xiscle colpidor de la seva mare, incrustats al cervell.

Tanta amargor...

En Miquel va tancar els ulls i es va repenjar a la paret. Quantes hores feia que era allà? O tan sols eren minuts? El temps a la presó es convertia en una espècie de goma extensible. Tot depenia del que un sentís. I podien ser moltes coses: solitud, derrota, neguit, frustració...

Va tornar a obrir els ulls.

En Josep Deulofeu encara era allà.

Caient, caient, caient...

Si hagués premut el gallet aquell dia, quan va detenir en Laureano Andrada, hauria evitat molt dolor, molt de mal, tot i que llavors s'hauria condemnat ell.

Un dilema difícil.

Li picava la cara. Ja no duia la barba ni el bigoti. Els hi havien arrencat en detenir-lo. Es va gratar i va mirar de no pensar en l'única raó per la qual continuava aferrat a la vida.

Bé, les úniques.

La Patro es mereixia alguna cosa millor, i la Raquel, un pare.

Era diumenge, però la vida en una comissaria de policia no s'aturava pas.

El guàrdia es va plantar a la porta.

—Aixequi's!

Estava sol. Per què havia de cridar?

Va obeir-lo.

Al Valle de los Caídos, trigar un segon a obeir una ordre representava un cop. Dos segons, quedar-te sense menjar. Tres segons, un càstig més dur. Tant era l'edat, joves o vells. Els «rojos» eren tots iguals.

Rojos.

En Miquel es va acostar a la porta mentre l'home uniformat l'obria. El guàrdia el va agafar pel braç i el va empènyer. No necessitava ajuda, però no l'hi va dir. No s'havia de dir mai res. Callar, callar, callar. Es va mossegar la llengua.

Si més no, sabia on el portava.

Al despatx d'en Sebastià Oliveras.

Devia estar content, el comissari, obligat a ser allà un diumenge, amb ell.

Quan sortís d'aquell lloc tot podia ser diferent, acabar a la Model, tornar al Valle...

Si la cel·la era un *déjà vu*, el despatx encara ho era més, tant pel passat, amb el fantasma del desgraciat comissari Amador, com pel present, amb un home que el respectava, però que no pas per això deixava de considerar-lo un rebel, una desferra, un vençut de la guerra perdonat per Sa Excel·lència el Generalísimo.

Sa Excel·lència el Generalísimo.

Amb majúscules.

Com corresponia a tots els grans dictadors fets a si mateixos i necessitats de glòria.

En Sebastià Oliveras ocupava la seva cadira darrere la taula. El policia el va fer seure a ell a la mateixa que havia ocupat uns dies abans. En acabat, va saludar marcialment el seu superior i se'n va anar sense proferir ni un sol mot.

En Miquel va esperar.

El mateix joc de la primera vegada.

El comissari feia veure que llegia uns papers, molt seriós, greu, per fer-lo posar nerviós.

Va passar un minut.

El mig somriure del retrat de Francisco Franco Bahamonde, amb el seu uniforme, semblava burlar-se d'ell des de les altures.

—La meva dona i jo teníem entrades per anar al cinema aquesta nit —va dir tot d'una l'Oliveras, sense alçar el cap—. Fa una hora.

El millor era callar, però no ho va fer.

—Em sap greu —va dir.

Llavors sí, el comissari el va foradar amb una mirada incisiva.

—No es podia estar quiet, oi?

—No quan em carreguen un assassinat.

—Creu que no fem la nostra feina?

—No he dit pas això.

—Pensa que vostès eren millors?

«Vostès».

—La policia sempre és bona més enllà de les circumstàncies —va contestar ell mantenint-se ferm.

Si havia de caure, ho faria amb dignitat.

Allà mateix, el comissari Amador l'havia tombat d'una bufetada, humiliant-lo. I s'havia dit a si mateix que seria l'última vegada.

En Sebastià Oliveras es va prendre el seu temps. Uns segons preciosos. S'endevinava en ell una lluita interna. Entre les ganes d'engegar-li un tret i el reconeixement del respecte que semblava tenir-li.

—Sap que podria engarjolar-lo per una dotzena de càrrecs? —va preguntar.

En Miquel va captar-ne el to, el significat de la paraula «podria».

—Sí, ja ho sé.

—I em quedo curt.

—També ho sé.

—Déu meu... Mascarell... —va dir inquiet, sense exterioritzar-ho amb cap gest.

—Què vol que li digui?

—Sé el que va fer abans de la guerra. Sé que era possiblement el millor inspector de Barcelona. Però aquest cop ha fet vessar el got de la meva paciència.

—Li recordo una altra vegada que el vaig ajudar en aquell cas de l'espia russa, l'abril de l'any passat?

No va ser la millor de les idees.

—Maleït sigui! I què? —va esclatar l'Oliveras—. Ara es posarà la pell d'ovella? Vostè és un llop!

—No, no ho soc —li va rebatre—. Mai no ho he estat. L'únic que he fet ha estat lluitar per la meva innocència i investigar un cas, com ho hauria fet vostè abans. Un cas amb l'agreujant de ser jo l'únic sospitós d'assassinat. —No el va deixar parlar i va afegir—: De debò ha pensat per un moment que jo podia haver matat en Laureano Andrada?

No hi va haver resposta.

Potser no era necessària.

—Tinc un noi mort, una dona en estat de xoc, i un detectiu, ferit de guerra, més espantat que un gos apallissat. I encara em falten un munt de respostes.

—Les hi puc donar.

—M'ho imagino —va dir el comissari fent que sí amb el cap amb vehemència.

—Ara?

—Soc tot orelles —va replicar ell obrint les mans i arrepapant-se una mica més a la cadira.

En Miquel es va prendre el seu temps per ordenar les idees.

Va buscar la manera d'explicar-ho tot, amb rapidesa i efectivitat.

—En Laureano Andrada feia anys que abusava de nens a l'orfenat Sant Cristòfol, gairebé amb tota seguretat amb l'aquiescència del pare Sandoval, el director —va començar dient, disparant amb bales de plata—. Eren nens sense amor, als quals una carícia no els anava pas malament, i si a més els la feia un capellà, algú que parlava en nom de Déu... El problema és que aquests nens creixien, i tard o d'hora s'adonaven que alguna cosa anava malament. Passaven del conformisme a la por, i d'aquesta al terror més absolut en adonar-se que eren en un carreró sense sortida, atrapats. Cedir significava menjar cada dia, viure. No fer-ho equivalia a quedar marginats, rebre càstigs físics inhumans, passar gana i fred...

—Salti's aquesta part, vol? —el va apressar l'Oliveras.

—Li fa mal sentir-la?

—Salti-se-la.

El to no admetia dubtes.

Va obeir-lo.

—Llavors començaré per la segona part de la història. Després parlarem de la primera —va rectificar en Miquel reordenant les seves idees—. En Pere Camprubí i en Rodolfo Cuesta eren dos d'aquests nens. Feia anys que suportaven l'Andrada, sobretot el primer, molt guapo. Va aparèixer un tercer nen, en José María Cánovas, amb més coratge. Tots tres, ja adolescents, es van fer amics, però no va ser pas aquest el detonant. El detonant va arribar amb l'entrada d'un nen que es deia Josep Deulofeu, de més o menys dotze anys d'edat. En Josep tenia una mare. L'hi havien arrabassat pel fet de ser soltera, però ella sempre era a prop seu, d'una manera o d'una altra. Afortunadament per a aquesta dona, l'Assumpta Miralles, el seu fill Josep va anar a parar al mateix orfenat on es trobava en Pere Camprubí. En Pere era net d'en Llorenç Camprubí, l'home a qui l'Assumpta havia servit com a criada... i com a amant, i amb el qual havia donat a llum en Josep en secret.

—Com que en secret?

—En Llorenç Camprubí estava casat. L'Assumpta va preferir allunyar-se'n una temporada, tenir el fill, deixar-lo després en un orfenat i tornar amb el seu amant. Coses de l'amor.

—Continuï.

—L'Assumpta Miralles ja havia cuidat en Pere Camprubí, com si fos la seva mare, almenys durant un temps, abans que en Pere acabés també en un orfenat pel fet de ser fill d'un roig —va continuar en Miquel, aguantant-li la mirada—. Va demanar a en Pere que tingués cura d'en Josep i li va explicar el motiu. D'aquesta manera, en Pere va assumir el més gran dels compromisos. L'Assumpta no sabia res dels abusos de l'orfenat. El seu únic desig era que el cuidés, i això és el que va fer en Pere. Tan bon punt l'Andrada es va fixar en el nouvingut, en Pere va prendre la decisió de matar el capellà. En Cánovas s'hi va apuntar de seguida, i en Cuesta, amb menys enteniment, els va seguir per inèrcia. Per desgràcia el pla els va sortir malament, i només van arribar a ferir el pederasta. Això va ser fa uns quants anys. Els van separar: en José María Cánovas va acabar a la presó, tot i que era menor; en Pere Camprubí, al manicomi de Sant Boi, i a en Rodolfo Cuesta el van vendre a un pagès d'Olot perquè el fes treballar com un esclau. Un pagès que ja havia mort un altre noi abans per un mal cop.

—Mascarell...

—No volia sentir la història? L'hi estic explicant.

—Tot això que m'està dient és realment veritat?

—Investigui-ho vostè mateix. Només cal que vagi a Sant Cristòfol i miri els arxius.

En Sebastià Oliveras es va mantenir en silenci.

No va voler discutir.

—Continuï.

—En Pere Camprubí va morir fa poc. Es va suïcidar. Això va fer que el seu avi, a punt de morir de càncer, reaccionés. Va demanar a l'Assumpta Miralles que contractés un detectiu perquè seguís l'Andrada i busqués proves dels seus actes. El detectiu era en David Fortuny, que havia treballat amb mi abans de la guerra. En David em va veure discutir amb l'Andrada, i com que em van detenir, no va poder parlar amb mi. Però em va reconèixer. Va anotar l'incident a l'informe d'aquell dia i el va passar a l'Assumpta, i ella ho va explicar no solament a en Llorenç Camprubí, sinó també al seu fill Josep. En aquell moment, en Josep va saber com matar el responsable de tants mals. Ja devia buscar la manera, però la meva baralla ho va accelerar i li va oferir un cap de turc. Ni tan sols li va importar carregar-ho tot a un innocent. I no el culpo pas. No és... no era més que un noi ple d'odi i rancúnia, habituat a sobreviure i actuar com un tigre en una selva. —Va fer una pausa amb la boca seca, però no va gosar demanar aigua a l'Oliveras—. En Josep sabia on vivia l'Andrada, coneixia l'existència d'aquell pis buit just damunt del seu. Va idear el pla a correuita. Va concertar una cita per veure el pis aquella mateixa tarda i va demanar ajuda a una amiga...

—La Carmeta Costa, una prostituta que vivia a prop seu.

—L'han trobat?

—No, ella mateixa ha vingut a declarar en assabentar-se de la mort d'en Josep. Ja s'havia imaginat alguna cosa. En part, alguns detalls s'han anat aclarint durant aquestes hores en què vostè ha estat tancat.

—D'acord —va sospirar en Miquel—. En Josep i aquesta dona van visitar el pis, ell va dir que se n'anava abans, es va amagar en un armari i va esperar que es fes de nit. Llavors es va despenjar pel balcó i va matar l'Andrada. Tot perfecte: la policia buscava l'idiota de la baralla del matí, sense saber que l'idiota havia estat policia.

—Ha dit que la història tenia dues parts i que començaria per la segona.

—Sí, la primera és la que ens porta a tot això, si bé no és més que un de tants drames humans que es donen en totes les famílies. Fills il·legítims, esposes malaltes, amants, morts... Però cal coneixe-la per poder entendre la resta —va argumentar ell empassant-se la saliva, amb la gola cada cop més seca. La panxa, buida, li va enviar també un senyal d'avís, que va intentar ignorar—. Tenim un home, en Llorenç Camprubí, feliçment casat, amb un fill igualment casat que l'ha fet avi. Estem començant els anys trenta. El problema és que la dona d'en Llorenç té una malaltia degenerativa, esclerosi, no es pot valdre per si mateixa i es deteriora ràpidament. Per ajudar-la hi ha l'Assumpta Miralles, una criada forta i guapa, en la qual en Llorenç s'acabarà fixant. La criada passa a ser la seva amant. Estan sols a la casa, cap problema. El fill, la seva dona i el net viuen en un altre lloc. Això no obstant, aquesta felicitat s'estronca quan l'Assumpta es queda embarassada. És l'amant, l'altra; l'escala, el barri, ho sap. La insulten, li fan la vida impossible. Amb l'embaràs l'Assumpta toca fons, de manera que desapareix, se'n va. No en diu ni una sola paraula a en Llorenç perquè sap que ell no voldrà saber res d'aquella criatura. Fins i

tot pot pensar que s'ha quedat prenyada deliberadament. Dona a llum un nen, el deixa en un orfenat i, sense perdre'l de vista, torna a la casa disposada a recuperar la seva vida anterior, potser esperançada pel somni que, quan l'esposa del seu amant mori, ell es casarà amb ella. En Llorenç l'accepta de nou per escalfar-li el llit, però al cap de poc esclata la guerra. Tot es precipita. El fill d'en Llorenç Camprubí mor tot just començar el conflicte, al costat de Durruti. L'esposa, ja vídua, emmalalteix de tuberculosi i l'aparten del seu fill Pere per precaució. Quan finalment mor, es queden sols l'Assumpta i en Llorenç, amb en Pere, però la malalta d'esclerosi resisteix i resisteix. La guerra porta fam i fred, de manera que, finalment, es produeix l'inevitable: en Llorenç per fi es queda vidu. És l'hora de l'Assumpta... però el seu amant no s'hi casarà pas. Tot un cop. El colofó és doble: d'una banda els prenen en Pere, que va a parar a un orfenat, i de l'altra en Llorenç emmalalteix de càncer i decideix anar-se'n a una residència, juntament amb un cosí i un amic, per ser atesos allà. L'Assumpta Miralles perd la seva última esperança, però no podrà allunyar-se de l'home a qui estima, ni d'en Pere, i encara menys del seu fill Josep. La resta és el que ens condueix al present, com ja li he explicat abans.

El comissari va trigar tres segons a reaccionar.

—Com ho ha esbrinat, tot això?

—Bellugant-me.

—I aquest noi, en Deulofeu?

—Pregunti-ho a la seva mare quan estigui en condicions, però crec que va ser ella qui, perseverant com és, va aconseguir que l'adoptés una cosina o una cosa així, ja que el segon cognom de la mare adoptiva també és Miralles —va respondre en Miquel recordant els crits i la baralla rere la porta abans d'entrar al pis, hores abans—. Crec que els va donar diners, tot i que no ho sé del cert. Fins i tot és possible que els hi donés el seu amant, en Llorenç. El cas és que mare i fill vivien gairebé junts. Mentrestant, en Josep creixia, el seu odi augmentava, no deixava de pensar que en Pere era en un manicomi per haver intentat salvar-lo. En suïcidar-se... ja no va poder més. Calia matar en Laureano Andrada com fos. Ningú no hauria pogut raonar amb ell.

—Es disposaven a marxar. O això han dit els pares adoptius. Estaven farts d'ell i dels problemes que els causava.

—Hi ha més coses: penso que, finalment, fins i tot la seva mare es va adonar que era el seu fill qui havia matat l'Andrada.

En Sebastià Oliveras va fer que sí amb el cap.

De sobte ja no semblaven el que eren, un comissari i el detingut.

Franco, el santcrist, la bandera, romanien quiets al despatx.

—Maleït sigui, Mascarell —va tornar a esbufegar l'Oliveras.

No va haver de repetir-li allò de «Què haig de fer amb vostè?».

En Miquel es va aguantar la respiració.

El que hagués de passar durant els minuts següents decidiria el seu futur. Si més no, el més immediat.

—Li faré una pregunta i vull que em digui la veritat.

—No he deixat pas de fer-ho —li va assegurar.

—Quan el pare Moyà li va donar l'adreça d'en Josep Deulofeu, per què no em va trucar? Per què hi va haver d'anar vostè personalment?

—No ho sé.

—Sí que ho sap, per l'amor de Déu. Volia resoldre el cas, com sempre, pel seu coi d'ànima de poli.

—No n'estic segur —va replicar ell abaixant els ulls—. Sabia que l'Heribert Moyà els telefonaria de seguida. Crec que volia parlar amb en Josep primer, impedir que fes un disbarat.

—Doncs és el que ha fet.

—Sentint-se acorralat, s'hauria llançat pel balcó igualment, encara que vostè hagués aparegut abans.

La nova pausa va ser la més llarga.

Tant que el soroll a la panxa d'en Miquel es va sentir per tota la comissaria.

En Sebastià Oliveras es va aixecar, va fer dues passes, va obrir un moble d'esquena a en Miquel i va tornar amb un got d'aigua. L'hi va donar i ja no va ocupar de nou la seva cadira. Es va asseure a la vora de la taula, amb un peu enlaire i l'altre a terra.

En Miquel se'l va beure sense respirar.

Una benedicció.

En acabat va sostenir el got entre les mans i es va enfrontar al comissari.

—Què faran amb ella?

No va fer falta aclarir qui era «ella».

—Res —va contestar el comissari arronsant les espatlles—. No és còmplice de l'assassinat, no sabia què pensava fer o va fer el seu fill fins molt temps després. I, per acabar-ho d'adobar, l'ha perdut. No penso pas acusar-la. Prou pena té.

—No solament se li ha mort el fill. També ho farà el seu amant, l'home de qui sempre ha estat enamorada. Tot alhora.

En Sebastià Oliveras traspuava ara tranquil·litat.

—Mascarell.

—Sí?

—Es penedeix de no haver mort l'Andrada quan el va detenir?

—Hi he estat pensant tots aquests dies —va assentir—. I no tinc resposta.

—No crec que sigui d'aquests —va ser sincer el comissari.

—Si coneguéssim el futur, hauríem de matar no pas pocs nens prematurament —va apuntar en Miquel, pensant en l'Andrada, però també en en Franco, i en Hitler, tot i que això no l'hi va dir.

La darrera mirada.

Carregada de cansament.

—I ara què, Mascarell?

—Res.

—Així de fàcil?

—Només he intentat demostrar la meva innocència, si bé a costa de la vida d'un nen.

—Un nen assassí.

—Un nen marcat per la vida i per un pederasta fastigós, no ho obliidi. Jo, per descomptat, no ho podré fer —va replicar ell sentint mentalment, un cop més, el so sec del cos en estavellar-se contra el terra.

En Sebastià Oliveras es va allunyar de la taula.

Va agafar l'expedient que havia estat consultant quan ell havia entrat al despatx.

No va caldre que l'obrís.

—El meu predecessor, el comissari Amador, va escriure que vostè era perillós, que ell no entenia la necessitat del seu indult, que calia controlar-lo i que havia de ser detingut davant la més mínima imprudència.

—Vostè no és l'Amador.

—No —va admetre—. Però vostè continua sent un incòmode policia fora de context. Com li he dit al començament, podria empresonar-lo per una dotzena de delictes.

—No ho farà.

—No em tempti —li va dir ell llançant-li una mirada incisiva.

—No ho faig.

—També volia que es quedés a passar la nit aquí, però ja ho veu, sé que té una filla de tres mesos i que tots aquests dies ha estat fora de casa.

—Sí.

—No em prengui per un sentimental.

—No, és clar.

—Si torna a jugar a lladres i serenos...

En Miquel va deixar el got damunt la taula.

Va esperar el veredict.

—Vagi-se'n —va dir en Sebastià Oliveras.

—Gràcies.

—És gairebé mitjanit, per a tots dos.

Quan es va aixecar de la cadira, en Miquel va dubtar. No sabia si donar la mà a l'home que acabava de perdonar-li gairebé la vida.

El comissari no va fer el gest.

En Miquel tampoc.

Ho van deixar així.

Fins i tot en la fosca de la nit franquista, a vegades sorgien petits rajos de llum.

Va sortir del despatx de l'Oliveras amb aquest pensament al cap.

Ell era allà.

Increïble.

En David Fortuny, esperant-lo.

—Què hi fa, aquí? —li va preguntar en Miquel.

—Què vol que faci? Esperar-lo.

—Per què no se n'ha anat a casa?

—Hi he anat i he tornat. Volia estar segur que el deixaven anar.

—Doncs ha anat d'un pèl.

—Ja ho sé. Però tenia l'esperança —va somriure—. Vostè és dels qui cauen de quatre potes com els gats.

—Parla seriosament?

—I tant.

—Vostè és un optimista com no n'hi ha, Fortuny.

—I vostè el millor peus plans que conec, Mascarell.

La nit era agradable, fresca i lluminosa.

En Miquel va mirar les estrelles.

També les mirava al Valle, però d'una altra manera, amb un altre sentiment.

De quimera a realitat.

—Va, que el porto a casa —es va oferir el detectiu.

—Un altre cop amb moto?

—És clar. A aquestes hores li costarà trobar un taxi, i sembla esgotat.

Ho estava.

Tant que, a cada passa, sentia com si tingués les cames de gelatina.

La por sempre deixava una empremta.

La moto era a l'altre costat. Van travessar la Via Laietana i en Miquel es va instal·lar al sidecar. En David Fortuny va engegar-la i, per una vegada, no va córrer com solia fer-ho. Gairebé va ser un passeig agradable, a més de curt. Quan va parar el motor a la cantonada de Girona amb València, el silenci els va embolcallar uns quants segons.

—Li tornaré la roba així que estigui neta —va dir en Miquel.

—No corre pressa. Com entrarà a casa seva?

—Avisaré el sereno.

—M'espero.

En Miquel va picar de mans tres vegades a l'aire.

I va cridar:

—Serenó!

Van esperar.

—Recordi el que li vaig proposar —va aprofitar l'avinentesa en Fortuny.

—La pròxima vegada, el comissari m'empaperarà. O m'afusellarà ell mateix.

—Pel que em va explicar, jo crec que li té afecte. I, de passada, ja veu que no som tan dolents.

—No em faci propaganda, sisplau.

—Però si és veritat! Tant li costa reconèixer-ho?

—Fortuny, que això és una dictadura de ferro, que hi ha milers de presos a les presons, milers més enterrats a les muntanyes i a les cunetes d'arreu d'Espanya, i que tot va sorgir d'un cop d'estat!

Li va donar per somriure més.

—Veu com serà interessant treballar junts? La quantitat de discussions que tindrem!

No va voler tornar a cridar.

Ni barallar-se.

No pas a les dotze de la nit.

No amb el record de la mort d'en Josep Deulofeu.

Havia pagat cara la seva innocència.

En Miquel va tornar a picar de mans tres vegades.

La resposta va arribar propera.

—Vinc!

En David Fortuny es va ficar la mà a la butxaca de la jaqueta. Va extreure'n un full de paper doblegat en quatre parts. En Miquel el va reconèixer.

Era la carta que havia escrit a la Raquel.

—Això és seu —va dir el detectiu.

Va tenir por d'agafar-la, com si cremés, però a l'últim ho va fer.

—Gràcies —va dir en Miquel amb més calma.

La Raquel era a dalt, esperant-lo, igual que la Patro.

—Guardi-la com a record d'un mal moment.

—Potser algun dia l'hi donaré igualment —va replicar ell introduint-se-la a la butxaca.

El sereno va aparèixer pujant pel carrer Girona. En Miquel li va assenyalar el portal. L'home li va obrir la porta i li va lliurar el llumí corresponent per fer-se llum.

Petits detalls.

La vida, al cap i a la fi, estava feta d'això.

—Bona nit, senyor —li va desitjar el sereno guardant-se la propina.

—Bona nit.

Es van tornar a quedar sols.

—Ha estat un plaer, inspector —va dir en Fortuny allargant-li la mà.

Quan l'hi anava a estrènyer, el detectiu el va abraçar.

Emocionat.

—Ni se li acudeixi dir-me adéu —li va xiuxiuejar a cau d'orella.

Dia 10

DILLUNS, 25 DE JUNY DE 1951

El llumí, llarg, els habituals dels serenos perquè aguantés uns quants pisos, li va fer llum només fins al seu, de tan a poc a poc que va pujar.

La flama va morir just davant la seva porta.

Tenia tantes ganes de trucar-hi.

Tantes ganes d'abraçar la Patro.

Tantes ganes de veure la Raquel.

Tantes ganes d'anar-se'n a dormir al seu llit.

Tantes ganes... que es va quedar davant la porta, immòbil, com un estaquirot.

Potser perquè li havia anat d'un pèl, sí.

Potser perquè, malgrat tot, sentia el pes de la culpa.

En Josep Deulofeu jeia destrossat en algun lloc, esperant ser oblidat.

Aquella havia estat una història plena de morts.

Des del passat fins al present.

La foscor era absoluta.

En Miquel va alçar la mà, lentament. No volia tocar el timbre, que era més sorollós. A l'altra banda hi havia la vida, el perdó, l'oblit, la pau, tot el seu futur. En descarregar-la contra la fusta, ell mateix es va espantar dels cops.

Va sentir les passes precipitades.

Sabia que era ell, per la manera de trucar.

La Patro va obrir la porta i se li va tirar al damunt.

Va estar a punt de fer-lo caure d'esquena.

Furiada, femenina, àvida, forta.

Es van quedar abraçats així durant una llarga estona. Possiblement fins i tot un minut, o dos. Cap pregunta. Era allà. Ella tremolava. Ell es deixava abraçar. Les mans de l'una pressionaven el clatell i l'esquena. Les mans de l'altre acaraven la cintura de seda.

Van aconseguir compassar les respiracions.

Després, el primer petó.

Un petó d'ulls tancats i boques obertes.

Devorant-se.

En Miquel també es va beure les seves llàgrimes.

—Anem a dins —li va xiuxiuejar.

Van creuar el llindar i van tancar la porta. L'abraçada i el petó van perdurar al rebedor. L'olor, familiar, va impregnar la pituitària d'en Miquel. Olor de llar. Olor d'esposa. Olor de nena adormida al bressol.

Llavors l'hi va dir.

—Ja està, amor meu. S'ha acabat.

—Sí —va murmurar ella omplint-lo d'escalf.

—Et vaig dir que confiessis en mi.

—Calla.

Podia explicar-l'hi tot en aquell moment o esperar a fer-ho l'endemà.

Però hi havia prioritats.

—Vull veure la Raquel.

—Vine —li va dir la Patro agafant-li la mà.

Va portar-lo a l'habitació. Va ser com si el guiés, com si ell mai no hagués estat allà. Hi van entrar junts, i junts es van abocar al bressol, on la nena dormia il·luminada feblement per la resplendor provinent del passadís. La imatge era de pau absoluta. Res no podia ser millor. Un nadó adormit ho dominava tot.

En Miquel es va empassar el nus de la gola.

No volia plorar.

Va tornar a pensar en aquell noi, en Josep Deulofeu, i en la carta que duia a la butxaca. Dos extrems oposats d'uns mateixos dies infernals.

—Miquel —va dir la Patro.

—Què?

—No, res. Només volia dir el teu nom i escoltar-me a mi mateixa.

—Ets única.

—Ja ho sé.

Van tornar a besar-se.

Potser un segle després, el temps els atraparia.

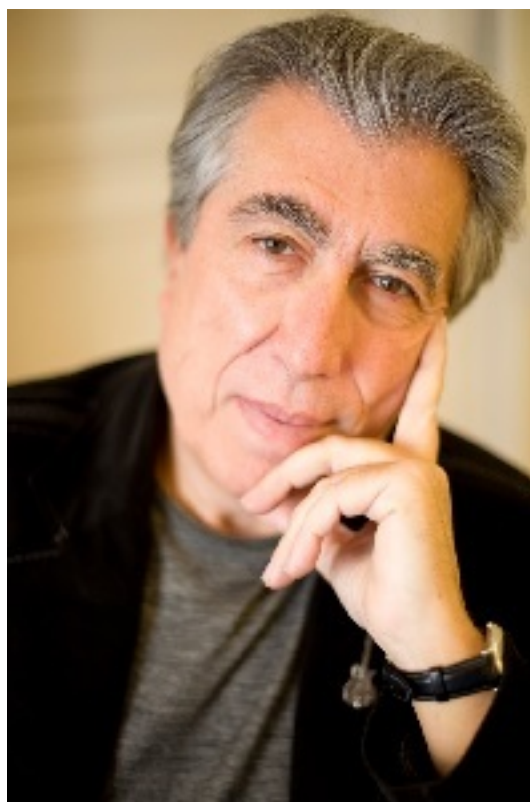
Agraïments

En aquesta novena entrega de la sèrie protagonitzada per en Miquel Mascarell, les coses no han canviat: la meva gratitud a tots els qui ho fan tot possible i fàcil, començant per l'Antònia, que em permet aïllar-me sempre de cara a una millor feina, i seguint per Virgilio Ortega i les hemeroteques de *La Vanguardia* i *El Mundo Deportivo*. Després d'anys mort, Francisco González Ledesma, la seva veu i el seu esperit, continuen flotant en aquestes pàgines.

Gràcies a Montse Armengou i a Ricard Belis per la seva obra *Els internats de la por* (Now Books, Sèrie A, Ara Llibres, Barcelona 2016), que m'ha servit per nodrir de dades precises el capítol 29 de la novel·la, i a Carmen Morán pel seu article a *El País* del dia 14 de juny de 2016. La mort per suïcidi d'en Pere Camprubí està inspirada en la d'un home la història del qual vaig conèixer el 1977, en escriure la meva obra *Manicomio*. Internat en un frenopàtic, cada dia es masturbava i es bevia el seu propi esperma com si prengués la comunió. Quan els metges li van impedir que ho fes, es va treure la vida. Altres casos de pederàstia, tant en anys anteriors com actualment, m'han servit per mostrar diversos aspectes del tema al voltant de la personalitat del personatge d'en Laureano Andrada. L'Eulàlia Arqué, superiora de la Casa de la Caritat de Barcelona, va existir realment. La seva arenga al capítol 29 és literal. Són inventats, en canvi, l'orfenat Sant Cristòfol i l'Escola Tarridas.

Entre altres aspectes de la realitat espanyola de finals dels anys quaranta i començaments dels cinquanta, relacionats amb la infància o la dona, cal destacar aquestes paraules de Carlos Crooke, responsable d'informacions i investigació de la Falange, pronunciades el 1941: «*Estos niños representan la España futura. Queremos que lleguen a decir un día: “Sin duda, la España falangista fusiló a nuestros padres, pero lo hizo porque se lo merecían”*». En cambio ha envuelto nuestra infancia de atenciones y comodidades». En un altre ordre de coses, i també com a exemple, val a dir que el Patronato de Protección de la Mujer, creat el 1941 i presidit per Carmen Polo de Franco, s'ocupava entre altres coses de comprovar si les joves que hi arribaven estaven «completes» o «incompletes». Si es tractava del segon cas, la seva vida passava a ser un infern. Molts marits amb amants es van aprofitar del Patronato per tancar les seves dones i desempallegar-se d'elles. Ser «protegida» pel Patronato implicava automàticament ser titllada de puta o de roja. Els orfenats i presumptes centres benèfics franquistes van ser en realitat bressol de crueltats extremes, sempre de cara a eliminar el passat i crear les bases d'una nova Espanya presidida per l'ordre de l'Exèrcit i la repressió religiosa.

El guió d'aquesta novel·la es va concebre a Vallirana, l'agost del 2016. El llibre va ser escrit el desembre del mateix any a Barcelona.

JORDI SIERRA i FABRA (Barcelona, 1947) és un dels autors més prolífics i premiats del panorama literari espanyol, i, amb vuit milions de llibres venuts i dues dotzenes de premis literaris a banda i banda de l'Atlàntic, un dels autors més sorprenents per la versatilitat de la seva obra, que aborda tots els gèneres. Viatger impenitent —afició que nodreix part de la seva extensa producció literària— i compromès amb la realitat, ha creat la Fundació Jordi Sierra i Fabra, a Espanya, i la Fundación Taller de Letras Jordi Sierra i Fabra, a Colòmbia, a fi d'impulsar la lectura i la cultura, i ajudar els joves escriptors en els seus primers passos, les quals convoquen anualment el premi literari per a menors de divuit anys que porta el seu nom. Per aquesta labor social les seves fundacions van ser mereixedores del Premio IBBY-Asahi de Promoción de la Lectura el 2010, màxim guardó internacional en la matèria.

Premio Nacional de Literatura Juvenil el 2007 i dos cops candidat al Premio Andersen, Sierra i Fabra també va rebre l'any 2012 el Premio Cervantes Chico de Literatura Infantil y Juvenil en reconeixement dels quaranta anys de vida professional, i el 2013, el Premio Iberoamericano de Literatura per l'aportació de la seva obra i la seva figura a la narrativa llatinoamericana.